

**TÜRK SİYASAL HAYATININ YENİ YÜZLERİNDEN BİRİ:
HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı**

Halil Emre DENİŞ

Danışman: Doç. Dr. İsmet PARLAK

**Eylül 2011
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı öğrencisi Halil Emre DENİŞ tarafından Doç Dr. İsmet PARLAK yönetiminde hazırlanan "Türk Siyasal Hayatının Yeni Yüzlerinden Biri: Hak ve Eşitlik Partisi (HEPAR)" başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 26.09.2011 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. İsmet PARLAK

Jüri Başkanı

Doç. Dr. Halil Emre DEMİRCİ

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Süleyman İNAN

Jüri Üyesi

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 12/10/2011 tarih ve ...17/18... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT
Müdür

TEŞEKKÜR

Öncelikle bu çalışmanın hazırlanması sürecinde ilgisi, yönlendirmeleri ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli danıőmanım Doç. Dr. İsmet Parlak ile eğitimim sürecinde kendilerinden ders aldığım, Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü öğretim üyelerine teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca bu tezin hazırlanması sırasında yol gösterici tavsiye ve istekleri nedeniyle Doç. Dr. H. Aliyar Demirci ve Doç. Dr. Süleyman İnan'a da ayrıca teşekkürlerimi sunuyorum.

Yüksek lisans eğitimim sırasında, őahsıma desteklerini esirgemeyen Kentgaz Denizli Doğal Gaz Dağıtım A.Ő.'nin saygıdeğer yöneticilerine ve değerli çalışma arkadaşlarıma da ayrıca teşekkür etmek isterim. Zirve Üniversitesi'nde göreve başladıktan sonra her konuda birbirimize destek olduğumuz Sayın Müdürüm Doç. Dr. Bülent Yılmaz'a, değerli çalışma arkadaşlarıma ve öğrencilerime de sonsuz teşekkür ederim. Bu alıőma süresince baskı ve fotokopi işlerim için devamlı destek olan KolajCopy Ferdi Ertuğrul'a da teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak, madden ve manen her zaman yanımda olan sevgili ailem, sabrınız, yönlendirmeleriniz ve dualarınız sayesinde bu çalışmanın bittiğini biliyorum. En çok sizlerin desteği olmasaydı bu noktada olamazdım. Bu nedenle en büyük teşekkürü sizler hak ediyorsunuz. İyi ki yanımdasınız.

BİLİMSEL ETİK

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırılmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza

: *H. Emre Deniş*

Öğrenci Adı Soyadı : Halil Emre DENİŞ

ÖZET

TÜRK SİYASAL HAYATININ YENİ YÜZLERİNDEN BİRİ: HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ

Deniş, Halil Emre
Yüksek Lisans Tezi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD
Tez Yöneticisi: Doç. Dr. İsmet PARLAK

Mayıs 2011, 147 sayfa

Hak ve Eşitlik Partisi (HEPAR) 4 Eylül 2008 tarihinde kuruldu, HEPAR'ın Genel Başkanı Osman Pamukoğlu'dur. Osman Pamukoğlu partinin kuruluşundan 36 gün önce "Anadolu ve Trakya'da yaşayan Türk Halkı Bu Çağrı Size" isimli bir bildiri yayınlamıştır. Osman Pamukoğlu, bu bildirin yayınlamasından sonra çok kısa bir süre içerisinde parti teşkilatının kurulması ve birçok il/ilçede örgütlenmesi nedeniyle, HEPAR'ın halkın talebi ile kurulan bir parti olduğunu belirtmektedir.

Pamukoğlu, partinin "halkçı, milliyetçi ve sosyal adaletçi" bir ideolojide olduğunu belirtmektedir. Söylemlerinde ortaya çıkan Avrupa Birliği ile ilişkilerin dondurulacağı, PKK ile mücadelede 365 günde dağların temizleneceği, AKP iktidarının halkı uyuttuğu ve avuttuğu söylemleri dikkat çekmektedir. Pamukoğlu, aynı zamanda partinin söylemleri ile diğer partiler arasında hiçbir benzerliğin bulunmadığını iddia etmektedir. Kuruluşundan günümüze yaklaşık 800.000 üyesi olduğunu iddia eden parti 12 Haziran 2011 seçimlerinde iktidara gelmeyi hedeflememiştir. Ancak hem Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan edinilen bilgiler, hem de 12 Haziran 2011 seçimlerinin sonuçları, Osman Pamukoğlu ve HEPAR'ın söylemlerinin tersine verileri ortaya koymaktadır.

Osman Pamukoğlu'nun görsel ve yazılı basında yer alan açıklamalarıyla, bu çalışma sırasında gerçekleştirilen röportajdaki söylemleri ve parti programları değerlendirilerek, iktidar hedefinde olan partinin yapısı, iç/dış siyaset ve ekonomi üzerine hedefleri değerlendirilmek istenmiştir. Ülkemizde yapılan siyasal katılma araştırmaları incelenmiş, partinin ürettiği popülist politikalar, simgeler ve semboller de değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Seçmenin HEPAR'ın ürettiği politikalara ve HEPAR'a benzer nitelikteki partilere verdiği reaksiyonlar üzerinden 2011 seçimlerinde meclise girebilme ihtimali değerlendirmeye tabi tutulmuş, 12 Haziran 2011 seçimlerinin genel bir değerlendirmesi de yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyasi Parti, Siyasal Katılma, Hak ve Eşitlik Partisi, Osman Pamukoğlu

ABSTRACT**ONE OF THE NEW FACE OF TURKISH POLITICAL LIFE:
RIGHTS AND EQUALITY PARTY**

Deniş, Halil Emre

M. Sc. Thesis in Political Science and Public Administration

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. İsmet PARLAK

May 2011, 147 Pages

Rights and Equality Party (HEPAR) was established on 4 September 2008, Osman Pamukoğlu is the General Chairman of HEPAR. 36 days before the party's establishment, Osman Pamukoğlu issued a statement called "the Turkish people living in Anatolia and Thrace, this call for you." After publishing this report and as the party organization constructed so soon and organize in many cities, Osman Pamukoğlu indicates that HEPAR was constructed with the demand of the public.

He says that, the party has an ideology which is populist, nationalist and social justice. Pamukoğlu's speech indicates frozen relations with European Union, terrorism of PKK will be cleared in 365 days and finally the governing party AKP are issuing propaganda to the public. He also claims there is no similarities between his party and the other party's additionally. The party which claims having 800.000 member since the foundation until today has aimed to power during the elections on 12th June 2011. However, both the data coming from Supreme Court Office of the Prosecutor and the results of the election in 2011 show the opposite of the rhetoric by Osman Pamukoğlu and HEPAR.

Osman Pamukoğlu's visual and written descriptions in the press, the rhetoric of the interview conducted during this study and evaluation of programs in the party, which is the target of the ruling party's structure, internal/external politics and economics are required to be evaluated on the goals. The political researches were analyzed, the power politics and symbols produced by the party were also included into the conclusions. According to the reactions on HEPAR's politics and the other parties resembling to HEPAR, the conclusions made the possibility of the party's entrance into the assembly. Besides a general evaluation was made on 12th June 2011 elections.

Keywords: Political Party, Political Participation, Rights and Equality Party, Osman Pamukoğlu

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	v
TABLolar DİZİNİ	vi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM SİYASİ PARTİ VE SİYASAL KATILMA

1.1. SİYASİ PARTİ KAVRAMI: TANIMLAR VE ORTAYA ÇIKIŞI	5
1.1.1. Siyasi Parti Kavramı	5
1.1.2. Siyasi Partilerin Ortaya Çıkışı.....	8
1.1.3. Siyasi Parti Tipolojileri	9
1.1.3.1. Kadro Partileri	11
1.1.3.2. Kitle (Kütle) Partileri	12
1.1.3.3. Temsil Partileri-Bütünleşme Partileri	12
1.1.3.4. Hepsini Yakala Partileri (Catch-all Party)	13
1.1.3.5. Seçimlere Dönük-Profesyonel Partiler (Electoral- Professional Party)	13
1.1.3.6. Kartel Partileri	14
1.2. SİYASAL KATILMA KAVRAMI.....	14
1.2.1. Siyasal Katılmada “Yaş” Etkeni.....	17
1.2.2. Siyasal Katılmada “Cinsiyet” Etkeni	18
1.2.3. Siyasal Katılmada “Gelir” Etkisi.....	24
1.2.4. Siyasal Katılmada “Eğitim” Etkisi	28
1.2.5. Siyasal Katılmada “Meslek” Etkisi	29

İKİNCİ BÖLÜM HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ’NİN KURULUŞU VE OSMAN PAMUKOĞLU

2.1. HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ LİDERİ OSMAN PAMUKOĞLU	32
2.1.1. Yaşamı	32
2.1.2. Osman Pamukoğlu’nu Siyasete Taşıyan Etkenler	33
2.2. HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ’NİN KURULMASI.....	37
2.3. HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ’NİN TEŞKİLAT YAPISI.....	45
2.3.1. Büyük Kurultay.....	46
2.3.2. Genel Başkanlık.....	46
2.3.3. Parti Meclisi.....	47
2.3.4. Merkez Yönetim Kurulu	48
2.3.5. Genel Sekreterlik.....	48
2.3.6. İdari ve Mali İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı	48
2.3.7. Merkez Disiplin Kurulu	49
2.3.8. Küçük Kurultay	49
2.3.9. Genel Merkezin Diğer Birim ve Kuruluşları	49
2.3.10. İl, İlçe ve Belde Örgütleri.....	50
2.4. PARTİNİN PROGRAMI	52
2.4.1. Ekonomi.....	52

2.4.1.1. Ekonomi Program ve Hedefleri	54
2.4.2. İç Siyaset.....	59
2.4.3. Dış Siyaset.....	62
2.4.4. Vaatler	64
2.5. PARTİNİN TÜZÜĞÜ.....	66
2.6. PARTİNİN İDEOLOJİSİ.....	69

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÖYLEMLER ÜZERİNDEN HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ'NİN İNCELENMESİ

3.1. PARTİNİN MUHALEFET DURUŞU: “KAÇARAK ÖZGÜR OLUNMAZ!”	75
3.2. MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞININ İRDELENMESİ: “BAŞI DİK DEVLET, ONURLU MİLLET!”	81
3.3. POPÜLİZM VE SEMBOLLER.....	90
3.4. HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ'NİN 2011 SEÇİMLERİNE BAKIŞI	100
3.5. 12 HAZİRAN 2011 SEÇİMLERİ VE HEPAR'IN DURUMU	105
SONUÇ.....	108
KAYNAKLAR.....	117
EKLER.....	123
FOTOĞRAFLAR	199
ÖZGEÇMİŞ	205

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1.	Parti Tipleri	10
Şekil 1.2.	Siyasal Katılma Piramidi	16
Şekil 1.3.	Ekonomik Çıkar ve Baskı Gruplarının İktidar ve Bürokrasiyi Etkileme Süreci	30
Şekil 2.1.	Hak ve Eşitlik Partisi Teşkilat Yapısı	45
Şekil 2.2.	Hak ve Eşitlik Partisi'nin Genel Başkanlık Örgütlenmesi	47
Şekil 2.3.	Hak ve Eşitlik Partisi'nin İl Örgütlenmesinin Harita Üzerinde Görünümü .	51
Şekil 3.1.	Sorunun Nedenleri Üzerine Sorularda “Doğru” Cevabı Verenler	88
Şekil 3.2.	Sorunun Çözümü Üzerine Sorularda “Doğru” Cevabı Verenler.....	88

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1.	Özbudun'un Parti Sınıflandırması.....	11
Tablo 1.2.	Türkiye'de Kadın Milletvekili Sayıları.....	20
Tablo 1.3.	Diğer Ülkelerde Kadın Milletvekili Sayıları ve Türkiye'nin Yeri (İlk 20) .	21
Tablo 1.4.	Cinsiyete Göre Oy Verme Gerekçeleri.....	21
Tablo 1.5.	Cinsiyetlerine Göre Seçmenlerin Parti Tabanı İçindeki Oranları (Yüzde)..	22
Tablo 1.6.	Türkiye'nin Karşı Karşıya Olduğu, Acilen Çözülmesi Gereken En Önemli Sorunu Nedir?	26
Tablo 1.7.	Gelir Aralıklarına Göre Partilerin Oy Sıralaması.....	27
Tablo 1.8.	Türkiye'nin "en önemli" sorunlarının 1994'ten 2004'e değişimi	27
Tablo 2.1.	Üye Olunan Partilere Göre Cinsiyet Dağılımı	39
Tablo 2.2.	Oy Verdiği Partiyi Tercih Etme Nedenleri	40
Tablo 2.3.	Üye Olunan Partilere Göre Eğitim Düzeyi Dağılımı.....	40
Tablo 2.4.	Hak ve Eşitlik Partisi Üye Durumu	41
Tablo 2.5.	Hak ve Eşitlik Partisi Üyelerinin Cinsiyet Durumu	42
Tablo 2.6.	Hak ve Eşitlik Partisi Üyelerinin Yaş Aralıkları	43
Tablo 2.7.	Hak ve Eşitlik Partisi Üyelerinin Eğitim Durumları	43
Tablo 2.8.	Hak ve Eşitlik Partisi Üyelerinin Meslek Durumları.....	44
Tablo 3.1.	Seçim Sonuçları ve KONDA Araştırmalarında Bölge ve Kürtlerin Siyasi Eğilimleri	86
Tablo 3.2.	Konuşma Metinlerinde Yer Alan Sözcüklerin Temsili	94
Tablo 3.3.	Bazı siyasi partilerin, parti programlarındaki sözcüklerin temsili.....	95
Tablo 3.4.	Milletvekili Adaylarının Meslek Durumları	103

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AP	Adalet Partisi
AKP/AK PARTİ	Adalet ve Kalkınma Partisi
ALPA	Alternatif Parti
AL PARTİ	Alternatif ve Değişim Partisi
ANAP	Anavatan Partisi
AYP	Ayyıldız Partisi
BAP	Büyük Anadolu Partisi
BBP	Büyük Birlik Partisi
BCP	Bağımsız Cumhuriyet Partisi
BDP	Barış ve Demokrasi Partisi
BİZİM PARTİ	Bizim Parti
BTP	Bağımsız Türkiye Partisi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
ÇAĞDAŞ	Çağdaş Türkiye Partisi
DP	Demokrat Parti
DİP	Devrimci İşçi Partisi
DİSK	Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
DSİP	Devrimci Sosyalist İşçi Partisi
DSP	Demokratik Sol Parti
DTP	Demokratik Toplum Partisi
DYP	Doğru Yol Partisi
EÇP	Esnaf ve Çiftçi Partisi
EDP	Eşitlik ve Demokrasi Partisi
EHP	Emekçi Hareket Partisi
EMEP	Emek Partisi
ENPA	Ebedi Nizam Partisi
ER PARTİ	Ergenekon Partisi
ESP	Ezilenlerin Sosyalist Partisi
FP	Fazilet Partisi
GBYP	Gönül Birliği Yeşiller Partisi
GENÇPARTİ/GP	Genç Parti
GTP	Güçlü Türkiye Partisi
GÜTÜP	Güçlenen Türkiye Partisi
HADEP	Halkın Demokrasi Partisi
HAK-PAR	Hak ve Özgürlükler Partisi
HAK PARTİ	Hak ve Hakikat Partisi
HAS PARTİ	Halkın Sesi Partisi
HEPAR	Hak ve Eşitlik Partisi
HYP	Halkın Yükseliş Partisi
IMF	International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
İKP	İşçi Kardeşliği Partisi
İP	İşçi Partisi
KADEP	Katılımcı Demokrasi Partisi
KESK	Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu
KURTULUŞ	Halkın Kurtuluş Partisi
LDP	Liberal Demokrat Parti

MDHP	Milli Demokrat Halkın Partisi
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MHHP	Müdafaa-i Hukuk Hareketi
MİLLET	Millet Partisi
MMP	Milliyetçi ve Muhafazakâr Parti
MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği
ÖDP	Özgürlük ve Dayanışma Partisi
RP	Refah Partisi
SAADET/SP	Saadet Partisi
SAĞDUYU	Sağduyu Partisi
SDP	Sosyalist Demokrasi Partisi
SODEP	Sosyal Demokrat Parti
SOSYALİSTPARTİ	Sosyalist Parti
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
THP	Türkiye Hümanist Partisi
TİKP	Türkiye İşçi Köylü Partisi
TİP	Türkiye İşçi Partisi
TKP	Türkiye Komünist Partisi
TMHP	Türkiye Müdafaa-i Hukuk Partisi
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TSİP	Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
TÜRKİYEPARTİSİ	Türkiye Partisi
TÜSİAD	Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği
ULUSAL	Ulusal Parti
YARSAV	Yargıçlar ve Savcılar Birliği
YENİPARTİ	Yeni Parti
YEŞİLLER	Yeşiller Partisi
YURT-P	Yurt Partisi
YÜCE DİRİLİŞ	Yüce Diriliş Partisi
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

GİRİŞ

Türk siyasi hayatına sürekli yeni partiler eklenmekte ve bu siyasi partiler ideolojileriyle, ürettikleri politikalarla, seçmen kazanma ve iktidar olma faaliyetlerini sürdürmeye çalışmaktadırlar. Siyasi partiler, bu faaliyetleri üyeleri aracılığıyla sürdürmekte ve seçimlere katılmayı amaç edinmektedirler. Seçimlere katılmaktaki amaçları da siyasal iktidarı ele geçirmektir. Seçimler de bu amacın aracı konumundadır. Siyasi partiler bu çerçevede aynı zamanda demokratik siyasal yaşamın da vazgeçilmez unsurlarındandır.

Siyasi partiler belirli ideolojileri olan, ideolojilerine göre kendilerine taraftar bulmaya çalışan, bu taraftar kitlesiyle iktidara gelmeyi ve onları ülkenin en üst kademesinde temsil etmeyi amaç edinen örgütlerdir. İdeolojik yapı bu noktada önem arz etmektedir. Partiler ideolojik yapılarıyla ön plana çıkmaktadır ve kitlelere kendi ideolojilerini anlatmak istemektedirler. İktidara geldikleri takdirde ideolojik temelli vaatlerini gerçekleştirmek ister ve taraflı ya da tarafsız tüm vatandaşlar için çalışırlar. 1980 sonrası dönemde siyasi partiler bir ideolojiye sahip olsalar da benimsedikleri ideolojiler ülkenin siyasi, sosyal ve ekonomik yapısı nedeniyle arka planda kalmıştır.

Bu çalışmada incelenen Hak ve Eşitlik Partisi (HEPAR), Osman Pamukoğlu liderliğinde kurulmuştur. Osman Pamukoğlu, 1947'de Sinop'ta doğmuş, 11 yaşından itibaren askeri okullarda okumaya başlamış, 1968 yılında subaylık görevine başlamıştır. 1993 yılında Hakkâri'de Dağ Komando Tugay Komutanlığı yaptığı yıllarda, PKK ile mücadelede elde edilen başarılar nedeniyle halk, Osman Pamukoğlu'nu tanımış ve emekli olduktan sonra, gazeteci Serdar Akinan'ın hazırladığı ve çeşitli televizyon kanallarında yayınlanan "Kan Uykusu" isimli belgeselde, söz konusu dönemde yapılan uygulamaları ve olayları anlatmasıyla, "efsane komutan" olarak anılmaya başlanmıştır.

Emekli olduktan sonra 7 kitap yazan Osman Pamukoğlu, 2008 yılında kendi internet sitesinden bir bildiri yayınlamış ve bu bildiri neticesinde kısa bir süre sonra Hak ve Eşitlik Partisi kurulmuştur. Ülkenin güvenliğinden ve PKK sorunundan kaynaklanan sebeplerle halkın belirli kesimlerinden Osman Pamukoğlu'na destek gelmiştir. Ayrıca, Osman Pamukoğlu'nun bu bildiriye yayınlamasındaki en büyük etkenlerin başında, 2002 yılında tek başına iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP), 2007 seçimlerinde yine aynı başarıyı göstermesi ve yapmış olduğu uygulamalar gelmektedir.

Çalışmanın ana konusu Hak ve Eşitlik Partisi'dir. Hak ve Eşitlik Partisi'nin incelenmek istenmesinin sebebi, halkın Osman Pamukoğlu'nun yapmış olduğu çağrıya kısa zamanda reaksiyon göstererek partinin kurulduğu iddiası ve Pamukoğlu'nun basında yer alan keskin ve iddialı söylemleridir. Bu söylemler neticesinde taraftarlarını heyecanlandırmaya ve hareketlendirmeye çalışan Pamukoğlu'nun Türk siyasal hayatına neler katabileceği ve siyasete hangi koşullarla, neden girdiğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu inceleme sırasında gazete ve televizyonlarda Hak ve Eşitlik Partisi ve Osman Pamukoğlu ile ilgili haberler incelenmiştir. Ayrıca Osman Pamukoğlu ile 27 Ekim 2010 tarihinde, Hak ve Eşitlik Partisi Genel Merkezi'nde bir röportaj gerçekleştirilmiştir. Süre kısıtı nedeniyle röportaj yarım kalmış, Pamukoğlu'na sorulmak istenen diğer sorular yazılı olarak kendisine iletilmiş, cevapladığı sorular 19 Mayıs 2011 tarihinde posta yoluyla geri gönderilmiştir. Bu doğrultuda, yazılı basın, görsel basında çıkan haberler ve gerçekleştirilen röportajla Osman Pamukoğlu ve HEPAR hakkında söylem analizi yapılmaya çalışılmıştır.

HEPAR'ın yaklaşık 3 senelik bir geçmişinin olması ve kuruluşundan bu güne kadar yapılan çalışmaların sonucunun görüleceği 12 Haziran 2011 seçimlerinin katılmış oldukları ilk ve tek seçim olması, çalışmamızı sınırlandıran etkenlerin başında gelmektedir.

Çalışmamızı gerçekleştirirken karşımıza çıkan bir diğer zorluk, "siyasal katılım" konusunda yaşanmıştır. Partiye katılan üyelerin, cinsiyet, yaş, eğitim durumları, meslekleri gibi siyasal katılmaya etki eden faktörlere dair bilgiler, parti genel merkezinden sağlıklı bir şekilde edinilememiştir. Toplam üye sayısı ve cinsiyete göre üye sayıları net bir şekilde alınabilse de eğitim durumlarını gösterir veriler yaklaşık olarak verilmiştir. Yaş gruplarına ya da mesleki durumlarına göre verilere

ulaşılamamıştır. Net verilere parti genel merkezinden ulaşılamaması sebebiyle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Siyasi Partiler Şubesi'nden dilekçe yoluyla reel veriler istenmiş ve bu veriler ışığında partiye katılım konusu değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Bu noktada çalışma 3 ana başlık altında ele alınmıştır. Birinci bölümde bir siyasi partinin anlaşılabilmesi için parti kavramı tanımlanmaya çalışılmıştır. Siyasi partilerin ortaya çıkış noktası ve sebepleri irdelenmeye çalışılmış, parti tipleri incelenerek, siyasi partilerin ideolojik olarak hangi sınıflandırmalar içerisinde yer aldıkları ve kitle, kadro, temsil-bütünleşme, hepsini yakala, seçimlere dönük-profesyonel partiler tanımlanmaya çalışılmıştır.

İkincil olarak siyasal katılma kavramı, tezin ana sorunsalından biri konumundadır. Halkın siyasi partiye katılma istekleri, hangi sınıf ya da sosyal statüdeki bireyin hangi tip partilere kanalize oldukları ortaya konularak, Türkiye'de siyasal katılmanın boyutu irdelenmeye çalışılmıştır. Bu incelemelerde özellikle, halk üzerinde yapılan siyasal katılım araştırmalarından yararlanılarak, halkın çeşitli düzeylere göre katılımlarının siyasi partilere etkileri ortaya konmak istenmiştir. Ancak ülkemizde seçimlere katılım boyutunun, akademik anlamda, anketler ve değerlendirilme olanaklarının genişlemesiyle 1990'lı yıllardan sonra fazlaştığı göz önünde bulundurulacak olursa, bu dönem öncesi siyasal katılma boyutunun geniş açılardan incelenemeyecek olması da bu tez çalışmasında karşılaşılan zorluklardan biri olmuştur.

İkinci bölümde ise Osman Pamukoğlu'nun yaşamı ve Hak ve Eşitlik Partisi'nin kuruluşu değerlendirilmeye çalışılmıştır. İlk olarak Osman Pamukoğlu'nun yaşamı irdelenmiş ve kendisini siyasete taşıyan etkenler ortaya konulmuştur. Hak ve Eşitlik Partisi'nin kurulması süreci ile birlikte teşkilat yapısı ve parti kurulduktan yaklaşık 3 yıl sonra örgütlenme seviyesinin hangi noktaya geldiğinin incelenilmesi amaç edinilmiştir. Aynı zamanda partinin üye durumu da hem parti Genel Merkezi'nden edinilen verilerle hem de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Siyasi Partiler Şubesi'nden edinilen resmi rakamlarla karşılıklı olarak incelemeye tabi tutulmuştur. Ortaya çıkan farklılıklar irdelenmeye çalışılmıştır.

Bu bölümdeki diğer bir unsur, parti programında yer alan söylemler ve vaatlerin ortaya konulacak olmasıdır. Partinin neler vaat ettiği, ekonomide, iç siyasette ve dış

siyasette hangi konulardan rahatsızlık duydukları ve bu rahatsızlıklar neticesinde çözüm yollarının neler olduğu incelenmiştir. Aynı zamanda parti programı çerçevesinde, Hak ve Eşitlik Partisi'nin ideolojik yapısı da değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Üçüncü bölümde söylemler üzerinden HEPAR, incelemeye tabi tutulmuştur. İlk olarak partinin muhalefet duruşu “kaçarak özgür olunmaz!” sloganı çerçevesinde incelenmiştir. İkinci sırada incelenen konu ise HEPAR'ın “başı dik devlet onurlu millet!” sloganı çerçevesinde ifade ettiği milliyetçilik anlayışıdır. Bir diğer taraftan popülizm ve HEPAR'ın popülist siyaseti incelenmiş, partiye özgü sembollerin ve simgelerin de değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Son olarak 12 Haziran 2011 seçimlerine hazırlanan partinin, söz konusu seçimlere hazırlık süreci ve seçimlerden beklentileri ile bu beklentilerin gerçekleşip gerçekleşmediği de seçim sonuçlarının değerlendirilmesiyle birlikte ortaya konulmak istenmiştir.

Elbette ki bu çalışma bilimsel ilkelere uygun hareket edilerek, objektif değerlendirmeler ışığında yapılmış olsa da Hak ve Eşitlik Partisi'nin yeni bir parti olması ve önünde uzun bir siyasal yaşamın olması ihtimali göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu parti için son söz söylenmiş olmayacaktır. Ancak çalışma üzerinde gerçekleştirilen çabanın, Hak ve Eşitlik Partisi ya da kurulmuş/yeni kurulacak diğer partiler için yapılacak bilimsel çalışmalara katkı yapabileceği öngörülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİYASİ PARTİ VE SİYASAL KATILMA

1.1. SİYASİ PARTİ KAVRAMI: TANIMLAR VE ORTAYA ÇIKIŞI

1.1.1. Siyasi Parti Kavramı

Siyasi partiler genel anlamda bir organizasyondur. Her organizasyonun üyeleri bulunmaktadır ve bu üyeleri bir araya getirebilecek ortak amaçlar söz konusudur. Siyasi partilerin genel amacı seçimlere girmektir. Seçimler de partilerin iktidara erişebilmek için yararlandıkları bir araç konumundadır. Bu yolla, siyasi partiler ülke yönetiminde söz sahibi olmak istemektedirler (Özkan, 2004: 123). Demokratik siyasal yaşamın vazgeçilmez unsurlarından birisi olan siyasi partileri tanımlamak bu açıdan önemlidir.

Siyasi partiler, bir ülkede sistemli bir biçimde, siyasal temsiliyet arayan, belli bir ideolojik yapıya ve parti programına sahip olan; bu ideolojik yapı ve programı doğrultusunda siyasal çalışmalar yapan örgütler olarak tanımlanabilmektedir. Demokratik yaşamda siyasi partiler, bireyle ilişki kurmakta ve bireylerin geniş katılımı ile bir kitleyi temsil etmek amacını gütmektedirler. Bu itibarla siyasi partiler, siyasal hayatın yapılanmalarından biri konumundadır. Sadece çok partili sistemlerde değil, tek partili siyasetin hüküm sürdüğü ülkelerde dahi siyasetin partiler aracılığıyla yürüdüğü bilinmektedir. Bu açıdan partiler siyasi bir araç olarak kabul edilmektedirler. Partileşme ihtiyacı ve parti kültürü, günümüzde o kadar kabul edilebilir hale gelmiştir ki, sistemleri reddeden ya da yıkmak isteyen örgütler dahi parti olarak teşkilatlanmak istemektedirler (Yayla, 2003: 221).

Ergun Özbudun (1983: 4) siyasi partileri: “halkın desteğini sağlamak suretiyle devlet mekanizmasının kontrolünü ele geçirmeye veya sürdürmeye çalışan, sürekli ve

istikrarlı bir örgüte sahip siyasal topluluklar olarak” ele almaktadır. Niyazi Berkes’in (1946: 2) tanımlamasıyla siyasi parti “görüş ve gidişte birlik olan kimselerin meydana getirdiği topluluktur. Parti daima belirli meseleler karşısında bir takım insanların başkalarından ayrılışını ifade eder.” Bülent Daver’e (1993: 223) göre ise siyasi parti “programını uygulamak ve üyelerini iktidara getirmek amacıyla hükümetin kontrolünü sağlamaya çalışan organize bir insan topluluğudur.”

La Palombara ve Weiner’in siyasi parti tanımlaması, çokça başvurulan ve siyasal çalışmalarda kullanılan tanımlamalardan biri olmuştur. La Palombara ve Weiner siyasi partileri dört ölçütü tanımlamaktadırlar:

- Birinci ölçüt, partinin sürekliliğidir. Partinin siyasal yaşamda geçirdiği sürenin, partinin herhangi bir yöneticisinin başta bulunduğu süreyi aşması beklenmektedir.
- İkinci ölçüt, partinin bir bölgesel örgütünün olmasıdır. Bu örgütlerin de sürekliliği olmalı ve partiyle ilişkilerinin düzenli bir şekilde sürdürülmesi gerekmektedir.
- Üçüncü ölçüt, partilerin yöneticilerini ilgilendirmektedir. Parti yöneticisinin amacı sadece iktidara etkide bulunmak yani muhalefet etmek olmamalı, tek başına ya da diğer siyasi parti liderleriyle birleşerek iktidarı ele geçirmesi beklenmektedir.
- Dördüncü ölçüt ise siyasi partilerin, seçimler yoluyla ya da başka tür yöntemlerle halk desteğini edinmeyi amaçlaması gerektiğidir (Çam, 1999: 417).

Siyasi partiler, toplumların ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkmış, toplumların demokratikleşmesini sağlamaya başlamış ve geniş halk kitleleri tarafından desteklenmiştir. Doğal olarak partilerin amacı, tek başına iktidarı ele geçirmek ya da iktidarın yürütülmesine katılmaktır. Partiler, seçimlerde meclisteki sandalyeleri ele geçirmeye, milletvekilleri ve bakanlıklar elde ederek hükümeti elde tutmaya çalışmaktadırlar (Duverger, 1984: 101).

Siyasi partilerin gelişmesi de iktidar olgusuyla doğrudan ilişkilidir. İktidarın kaynağının tanrıdan geldiği, iktidar tarafından yönetilen kişilerin vatandaş olarak değil de uyruk olarak benimsendiği dönemde, iktidardaki kişilerin sınırlı oluşu, siyasi parti gibi örgütlenmelerle, kişilerin duygu ve düşüncelerinin ifade edilmesine gerek

duyulmamaktaydı. İktidarın kaynağının ve meşruluğunun tanrıdan, yöneticilere doğru geçiş yapmaya başlamasıyla birlikte, benzer çıkarları ve eğilimleri olan halk yığınlarının bir temsilci vasıtasıyla iktidarı etkileyebileceği ya da ele geçirebileceği ilkesi yaygınlaşmıştır (Turan, 1986: 99).

Siyasi partilerin yapısı bir piramidi andırmaktadır. En tepede hiç kuşkusuz siyasi partinin lideri bulunmaktadır. Siyasi partinin takipçileri tabanı oluşturmaktadır. Lider ve takipçiler arasında, partinin diğer çalışanları (parti eliti) yer almaktadır. Bu grubun asli görevi, liderin yapacaklarını takipçilere, takipçilerin taleplerini de lidere aktarmaktır. Takipçiler de kendi içinde sınıflandırılmaktadır. Belirli bir takipçi grubu, parti işleri için son derece aktif rol üstlenmektedir. Genellikle partizan ya da militan gibi terimlerle anılan bu grup, parti liderine, partinin ilke ve kurallarına son derece bağlıdırlar. Diğer takipçi grubu da pasif üyelerden oluşmaktadır. Bu grubun üyeleri, parti için aidat ödemektedir¹ ve partinin duyurularını takip etmektedir. Bunun dışında aktif olarak herhangi bir görevleri bulunmamaktadır. Bir başka grup ise partiye üye olmayan, destekçilerin oluşturduğu gruptur. Bu grup üyelerine de sempatizan denilmektedir. Sempatizanlar partilerin başarısının ölçütü olan seçim mekanizmasında, oy kullanarak, partilerin başarısında önemli bir rolü oynamaktadırlar (Daver, 1993: 224–225).

Siyasi partiler, toplumda yaşanan sorunları gidermek istemektedirler. Aynı zamanda bu sorunlar nedeniyle oluşan bölünme veya çatışmaları da temsil etmektedirler. Bu nedenle partiler, sempatizanlarının dışında, halkın geneline hitap etmeyi, birçok kesimin değerlerini ve benimsediği çıkarları ifade etmeye çalışarak seçmenlerin gönlünü kazanmayı veya iktidara gelmeyi amaçlamaktadırlar. Halkın siyasete katılmasının bir aracı olan siyasi partiler, bu amaçlara odaklanırken, bir yandan da partinin kendi yapısını etkileyecek hem iç hem de dış etkenlere maruz kalmaktadırlar. Sempatizanların parti liderine itaatinde yaşanacak sıkıntılar, bazı söylemlerin parti sempatizanlarını rahatsız etmesi, partinin yönetici kadrolarının partiye gönül veren üyelerin sorunları ya da çözüm önerilerini duymazdan gelmesi, aidatların ödenmemesi, parti içi gerçekleştirilen gönüllü çalışmaların azalması gibi gelişmeler,

¹ Ömer Faruk Gençkaya'ya göre, bütün siyasetin finansmanı içerisinde, dünyada olduğu gibi Türkiye'de de son yıllarda üye aidatları çok azalmış, hatta cüceleşmiştir. Üye aidatları parti örgütlerinin siyasal yaşamını devam ettirebilmesi ve parti içi demokratik süreçlerin işleyebilmesi için son derece önemlidir. Bkz. NTV Yakın Plan Programı, "*Seçimlerin Maliyeti ve Siyasetin Finansmanı*", Konuk: Ömer Faruk Gençkaya, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/168106>, Erişim Tarihi: 26.05.2011

partiyi etkileyecek iç etkenler olarak tanımlanabilmektedir. Toplumun sosyal sınıflara bölünmesi, ekonomik anlamda bireyler arası uçurumun olması, bulunulan ülkede demokratik bir siyasal kültürün olmaması, hükümet sistemi, partiler kanunu, anayasa gibi etkenler de partilerin yapılarını etkileyebilecek dış etkenler olarak tanımlanabilmektedir.

Bütün bu açıklamaların ışığında, kavramsal olarak tanımladığımız siyasi partilerin, ortaya çıkış şekilleri de bu açıdan son derece önemlidir.

1.1.2. Siyasi Partilerin Ortaya Çıkışı

Geniş bir kitleyi temsil etmek amacını taşıyan ve demokratik yaşamda vatandaşların siyasi yaşama katılmasının araçlarından biri olan siyasi partiler, on dokuzuncu yüzyılın ortaya çıkardığı kurumlardan birisidir. Modern siyasi partilerin ortaya çıkışıyla, kapitalizm arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Kapitalizmin ortaya çıkışından önce modern anlamda siyasi partilerin varlığından söz edilmemektedir. İngiltere’de siyasi hayatın gelişiminde on yedinci yüzyılda da siyasi partiler görülmektedir. Ancak modern manada siyasi partiler on dokuzuncu yüzyılın ürünleridir. Bottomore (1987: 27) bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

“Toplumsal hareketler gibi, siyasi partiler de modern bir olaydır (fenomen). Demokrasiyle birlikte, -parlamentoların ve seçkinlerin gelişmesiyle- Amerikan ve Fransız Devrimlerinden sonra ortaya ilk kez çıkan partiler ilkin “soyluların partileri”, yani kendi çevresinde veya seçim bölgelerinde saygınlık ve servet sahibi olan bireylerden oluşan görece küçük seçim kurullarıydı. Oy hakkının giderek yaygınlaşması ve seçilmiş meclislerin iktidarlarının artmasıyla, partiler ulusal çapta daha sürekli bir örgüt halini aldı; ama bundan sonraki büyük gelişme ancak on dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru, sadece seçim kampanyalarının finansman aracı olarak değil, siyasal eğitim ve katılımın bir aracı olarak da kitlesel üye kaydını hedefleyen işçi ve sosyalist partilerin (ilkin Almanya ve Avusturya’da olmak üzere) ortaya çıkışıyla gerçekleşti. Bu tarihten itibaren, devamlılığı olan kitle partileri Batılı kapitalist toplumların siyasasında başat etken hale gelip, yirminci yüzyıl boyunca birbirinden farklı biçimlerde olmakla birlikte, dünyanın diğer alanlarına da yayıldı.”

Munci Kapani (2003:161) de siyasi partilerin doğuşuna tanıklık etmek için on dokuzuncu yüzyılın ortalarına bakılması gerektiğini söylemektedir. Bundan önce on sekizinci yüzyılda bazı Avrupa Parlamentolarında görülebilen “gruplar ve hizipler”, parlamento dışında herhangi bir etkinliğe ve örgüte sahip olmadıklarından bunları parti olarak saymanın mümkün olmadığını belirtmiştir. Özbudun (1983: 20) ise, parlamento hiziplerini siyasi partilere dönüştüren siyasi etkeni oy hakkının genişlemesi olarak tanımlamaktadır. Seçmen sayısının artması, geniş bir seçmen kütlesi içerisinde seçim çalışmalarının ve kampanyalarının yapılmasının, ileri derecede bir örgütlenmenin gerçekleşmesi zorunluluğunu ortaya çıkardığını söylemektedir.

Duverger, siyasi partileri “parlamento içinde doğan partiler” ve “parlamento dışında doğan partiler” olarak ikiye ayırmaktadır. Parlamento içinde doğan partilerin genel oluşum şeması şöyledir:

“a) İlk parlamento grupları doğar; b) Daha sonra yerel seçim komiteleri yaratılır; c) Nihayet bu iki unsur arasında devamlı bir bağlantı kurulur. Böylece, parlamento içinde oluşan gruplarla, bunların genişleyen seçmen kitlelerini örgütlendirmek ve seçim işlerini düzenlemek amacıyla geliştirdikleri yerel komiteler arasında sürekli bir organik ilişkilerin kurulması sonucunda modern anlamda ilk siyasi partiler gün ışığına çıkmışlardır.”

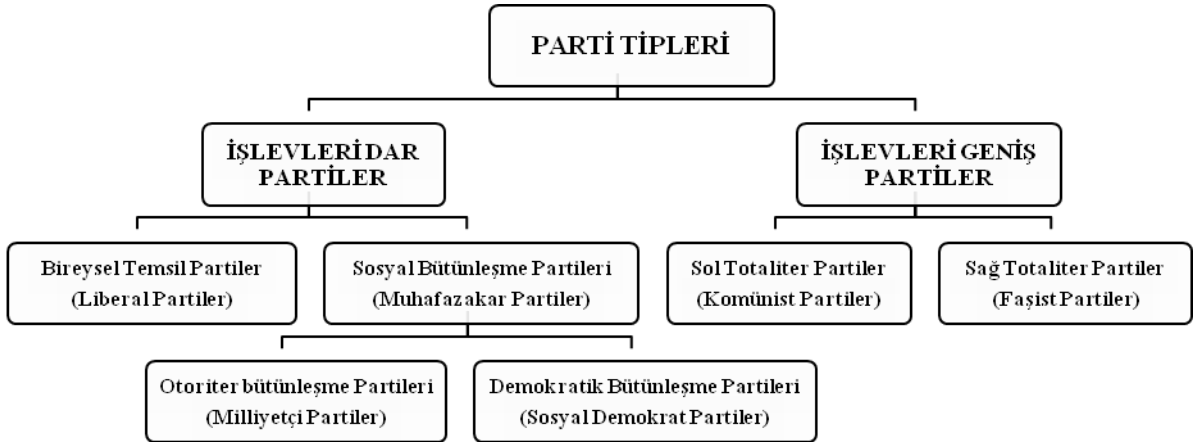
Parlamento dışında doğan partiler, yukarıda bahsedilenlerden oldukça farklı şekillerde ortaya çıkmışlardır. İşçi sendikaları, dernekler, vakıflar ya da kulüpler gibi parlamentoda temsil edilme hakkı kazanamamış bu tip kuruluşlar, parlamento dışından doğan partilerin temelini oluşturmuşlardır² (Kapani, 2003: 162).

Onyedinci yüzyıldan günümüze kadar olan süreçte birçok siyasi parti kurulmuştur. Bu partiler de söz konusu özelliklerine göre birkaç farklı sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Partiler, ideolojilerinden, seçmen kitlelerine, ülkelerin yapılarına göre farklılıklar göstermektedir.

1.1.3. Siyasi Parti Tipolojileri

² “Burada özellikle işçi sendikalarının Avrupa’daki birçok sosyalist partilerin kuruluşunda oynadıkları role işaret etmek gerekir. Bunun en tipik örneği, İngiliz İşçi Partisinin 1899 yılında Sendikalar Kongresinde (TUC) alınan bir karar sonunda kurulmuş olmasında görülür” (Kapani, 2003: 162).

Bir önceki başlık altında açıklandığı üzere, Duverger'in ayrımını yaptığı parlamento içinde doğan partiler “kadro partileri” ve parlamento dışında doğan partiler “kitle (kütle) partileri” olarak adlandırılmaktadır. Bununla birlikte birçok parti tiplendirmesi de yapılmıştır. Örneğin Ali Yaşar Sarıbay (2001: 14) partileri, “işlevleri dar partiler” ve “işlevleri geniş partiler” olarak iki ana ayrıma tabi tutmuş ve bunların altında hangi tip partilerin olduğunu belirtmiştir (Şekil 1.1):

Şekil 1.1. Parti Tipleri

Bunun dışında Ergun Özbudun da (1983: 83) siyasi partileri üç ana ayrıma tabi tutmuştur. Bunlar Duverger'in ayrımına benzer biçimde “kadro partileri”, “kitle partileri” ve bunların dışında üçüncü bir ayrım olarak “müminler partileri” olarak sıralanmaktadır. Bunların da içindeki farklılıkları aşağıdaki gibi belirlemiştir (Tablo 1.1).

Literatür incelendiğinde genel kabul gören Maurice Duverger'in kitle (kütle)³ ve kadro partileri sınıflandırmasıdır. Ayrıca bu çalışmada temsil-bütünleşme partileri, hepsini yakala partileri, seçime dönük-profesyonel partiler ve kartel partileri de incelemeye tabi tutulacaktır. Ayrıca bu çalışmanın ana konusu olan Hak ve Eşitlik Partisi (HEPAR) de bu sınıflandırmalara göre incelenecek, partinin hangi parti tipinde olduğu ortaya konulmaya çalışılacaktır.

³ Bazı çalışmalarda kitle partilerine “kütle partileri” de denildiği görülmektedir.

Tablo 1.1. Özbudun'un Parti Sınıflandırması⁴

Parti Tipi	Kadro Partisi	Kütle Partisi	Müminler Partisi Komünist/Faşist
Temel Örgüt Birimi	Komite	Ocak	Hücre/Milis
Üyeliğin Sınıfsal Temeli	Orta Sınıf	İşçi Sınıfı	İşçi Sınıfı/Orta Sınıf
İdeolojik Yönelim	Muhafazakâr ve Merkez	Sosyalist	Komünist/Faşist
Bağlantı	Zayıf	Kuvvetli	Çok Kuvvetli
Merkeziyet	Zayıf	Kuvvetli	Çok Kuvvetli
Disiplin	Zayıf	Kuvvetli	Çok Kuvvetli
Liderlik	Oligarşik	Çok Oligarşik	Otoriter
Parti Elitlerinin Niteliği	Geleneksel	Partice Yetiştirilmiş	Partice Yetiştirilmiş
Üye Sayısı	Az	Pek çok	Çok
Üyelerin Partiyeye Bağlılığı	Zayıf	Kuvvetli	Çok Kuvvetli
Partinin Faaliyet Alanı	Sınırlı (Salt Siyasal)	Siyasal ve Sosyal Yaşantının Tümü	Siyasal, Sosyal ve Kişisel Yaşantının Tümü
Parti Faaliyetinin Sürekliliği	Gelip Geçici	Sürekli	Sürekli
Doktrinin Önemi	Az	Çok	Pek Çok/Az
Parlamento Grubu-Dış Örgüt İlişkileri	Parlamento Grubu Üstün	Rekabet ve Denge	Dış Örgüt Üstün

1.1.3.1. Kadro Partileri

Maurice Duverger'in partiler üzerine yapmış olduğu ayrımın ilki "kadro partileri"dir. Duverger'e göre (1993: 106); kadro ve kitle partileri arasındaki ayrım fiziksel büyüklükten değil, yapısal farklılıktan kaynaklanmaktadır. "Kadro partileri tarihsel açıdan demokrasi mücadelesinin birinci döneminde ortaya çıkmış bir parti tipini oluşturur" (Çam, 1999: 440).

Kadro partilerinde, farklılık oluşturan anlayış seçkinlerin bir araya getirilmesinden kaynaklanmaktadır. Partilerin seçimlere hazırlanması, seçim kampanyalarının yürütülebilmesi, seçkinlerin bir araya getirilmesiyle gerçekleştirilmektedir. Duverger, bu seçkinleri de kendi içerisinde işlevsel olarak üçe ayırmıştır. Bunlar nüfuzlu kişiler, örgütlenmeyi bilen teknisyenler ve son olarak mali destekçilerdir. Nüfuzlu kişiler, adaylara yardımcı olabilecek ve onların seçilmelerini sağlayabilecek sözü geçen kişilerdir. Örgütlenmeyi bilen teknisyenler, seçimlerde izlenecek taktikler ve seçmenlerin kararlarına yön verebilecek, seçim kampanyalarını yürütebilecek kişilerdir. Mali destekçiler de yine Duverger'nin tabiriyle, "savaşın barutunu sağlayacak" olanlardır (Duverger, 1993: 107).

⁴ Özbudun, 1983:82

Seçkinlerin parti içindeki etkinliği bunlarla sınırlı kalmış, daha ileri bir örgütlenme türüne gerek duyulmamıştır. Bu tip partilerde yöneticiler arası ilişkiler zayıf, bağlar gevşektir ve disiplinsizlikler görülmektedir. Bu tip partiler, elit kesimin kurucusu olduğu partiler olduğundan sınıfsal farklılıklar göz ardı edilmemektedir. Dolayısıyla vatandaşlar arasından herhangi bir kişinin üye olarak yazılması amacı güdülmemektedir (Çam, 1999: 440). Bu durumda üye olma durumu farklı bir anlam kazanmaktadır. Çünkü üye olacak kişinin durumu göz önünde bulundurulur, yetenekleri ve niteliklerine göre, çok az sayıda kişi partiye seçilir. Bu nedenle kadro partilerinin, kitle partileri kadar üyesi bulunmamaktadır (Duverger, 1993: 108).

1.1.3.2. Kitle (Kütle) Partileri

Kitle partileri, kadro partilerinden sonra, yirminci yüzyılda, genel oy hakkının kazanılması ve bu sayede kitlelerin politik arenada boy göstermeye başlamasıyla birlikte ortaya çıkmışlardır. Sosyalist akımlar, özellikle bu tip partilerin ortaya çıkmasında büyük önem taşımaktadırlar (Kapani, 2003: 169; Çam, 1999: 442). Kitle partilerinin oluşumunda ön plana çıkan sosyalist partiler bir kitle hareketinin seçim siyasası alanına uzantısı olarak görülmektedir. Liberal partiler ise parlamento ve hükümet kanadında güçlü bir şekilde temsil edilmektedir ve örgütlenme yapıları parlamenter önderler vasıtasıyla oluşturulmuştur (Bottomore, 1987: 27).

Kitle partileri için üye kazanmak ve üye sayısının fazla olması büyük önem arz etmektedir. “Kütle partileri bütün seçmenlerini (sempatizanlarını) parti üyesi yapmaya ve mümkün olduğu kadar çok taraftar toplamaya; sempatizan (seçmen) sayısı ile üye sayısını eşit yapmaya çalışan partilerdir.” (Daver, 1993: 232) Genellikle, işçileri temsil eden sosyalist görüşlü partilerin kitle partisi olduğu düşünüldüğünde, liberal ya da muhafazakâr partiler gibi sermayedarlarla ilişkileri bulunmadığından, mali konuda desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Bu nedenle üye sayısının fazla olması, üyelere toplanacak aidat miktarının artmasına ve böylece partinin seçim masraflarını istenilen şekilde karşılanması anlamına gelmektedir (Kapani, 2003: 169–170).

1.1.3.3. Temsil Partileri-Bütünleşme Partileri

Sigmund Neumann'a ait olan bu sınıflandırmaya göre, temsil partilerinin (parties of representation) amacı seçimlerde olabildiğince çok oy alabilmektir. Bu partilerin amacı kamuoyunu değiştirmek değil, bir biçimde etkilemek, olduğu gibi yansıtmak ve temsil etmeyi istemektir. Bütünleşme partileri (parties of integration) ise temsil partilerinin zıddı bir konumdadır. Bütünleşme partilerinin amacı, kitleleri basit bir şekilde temsil etmek değil, onları siyasal açıdan mobilize etmek, sosyalleştirmek ve eğitmektir. Bütünleşme partilerinin bir kısmı demokratik değil totaliter özellikler gösterebilmektedir. Totaliter özellik gösteren bazı partiler üyelerinin özel hayatlarına kadar uzanan müdahalelerde bulunabilmektedirler. Faşist ve komünist partiler buna örnek olarak gösterilebilmektedir (Türköne, 2010: 261).

1.1.3.4. Hepsini Yakala Partileri (Catch-all Party)

Bu parti tipolojisi Otto Kirchheimer tarafından ele alınıp incelenmiştir. Kirchheimer, bu tipolojiyi, ulaşılabilir en yüksek oy oranına ulaşmak için ideolojik yapılarını boşaltan partileri ifade etmek için kullanmıştır. Kirchheimer, bu tipoloji üzerinde çalışırken aklında Alman Hristiyan Demokratik Birlik (CDU) bulunmaktaydı. Ancak hepsini yakala partilerinin tipik örnekleri ABD'deki Cumhuriyetçi ve Demokrat Partilerdir. İngiliz İşçi Partisi ve Alman Sosyal Demokratları da bu sınıflandırma içerisinde gösterilebilmektedir. Hepsini yakala partileri belirli kesim ya da sınıfların sözcülüğünü yapmak yerine tüm ulusun sözcülüğünü yapmak isteyen, finansmanını ise hem kamusal hem özel pek çok kaynaktan sağlayan, üyelerinden çok liderlerin etkin olduğu, baskın bir ideolojik karakter taşımayan bir örgütsel yapıya sahiptirler. Bu partilerin ortaya çıkışı 1945 sonrasında olmuştur. İdeolojilerin gücünü yitirmeye başlaması ve kitle iletişim araçlarının gücünün büyük oranda artması nedeniyle lider merkezli bu partilerin ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır (Türköne, 2010: 261).

1.1.3.5. Seçimlere Dönük-Profesyonel Partiler (Electoral-Professional Party)

Panbianco bu kavramı, Kirchheimer'in ortaya koyduğu tipolojideki aksaklıkları gidermek amacıyla geliştirmiştir. Panbianco'nun gördüğü aksaklıklar örgütsel alandadır. Panbianco'nun "seçimlere dönük-profesyonel parti" kavramı, "kitlesele bürokratik partiler" kavramı ile ilişkilidir. "Kitlesele bürokratik partiler" ve "seçime dönük profesyonel partiler" ideal tip olarak değerlendirilmektedir. Panbianco'nun

kitlesel bürokratik partiler dediği şey, Duverger'nin kitle partisine ve Neumann'ın bütünleşme partisine eşdeğerdir. Bu partiler ideolojik karakterli, güçlü bir teşkilat yapısı olan ve finansmanını üye aidatları yoluyla sağlayan yapılara sahiptirler. Seçimlere dönük profesyonel partiler ise ideolojinin hakim olmadığı, profesyonellerin teşkilat içerisinde baskın olduğu, finansmanını belirli çıkar grupları ve devlet yardımları ile karşılayan partilerdir (Türköne, 2010: 262).

1.1.3.6. Kartel Partileri

Kartel partileri tipolojisini Katz ve Mair ortaya koymuştur. Bu kavramsallaştırma, kartel partileri ile devlet arasındaki ilişkiye dayanmaktadır. Kartel partilerinin doğmasına siyasi partiler ve üyeleri arasındaki güven bunalımı neden olmuştur. Finansmanı üye aidatlarıyla gerçekleşen siyasi partiler, zayıflayan örgütsel yapılarının bir sonucu olarak üyelerinin partiye olan sadakatinden şüphe duymaya başlarlar. Bu sebeple partilerin devlet yardımlarından yararlanma eğilimleri artmaktadır. Bir süre sonra siyasi partiler devlete daha çok bağımlı hale gelmektedirler. Kartel partileri geniş bir seçmen kitlesine hitap etmek, özellikle seçim dönemlerinde kampanya çalışmaları için yaptığı harcamalarla kendilerini göstermek isteyen, yönetim konusunda becerikli olduklarını vurgulayan, üyelerinin bağlılığı ve örgütsel yapısı zayıf olan partilerdir. Bu partiler devlet ile sivil toplum kuruluşları arasındaki arabuluculuk işlevini bırakıp, devletin elindeki bir araç konumuna gelmektedirler (Türköne, 2010: 262).

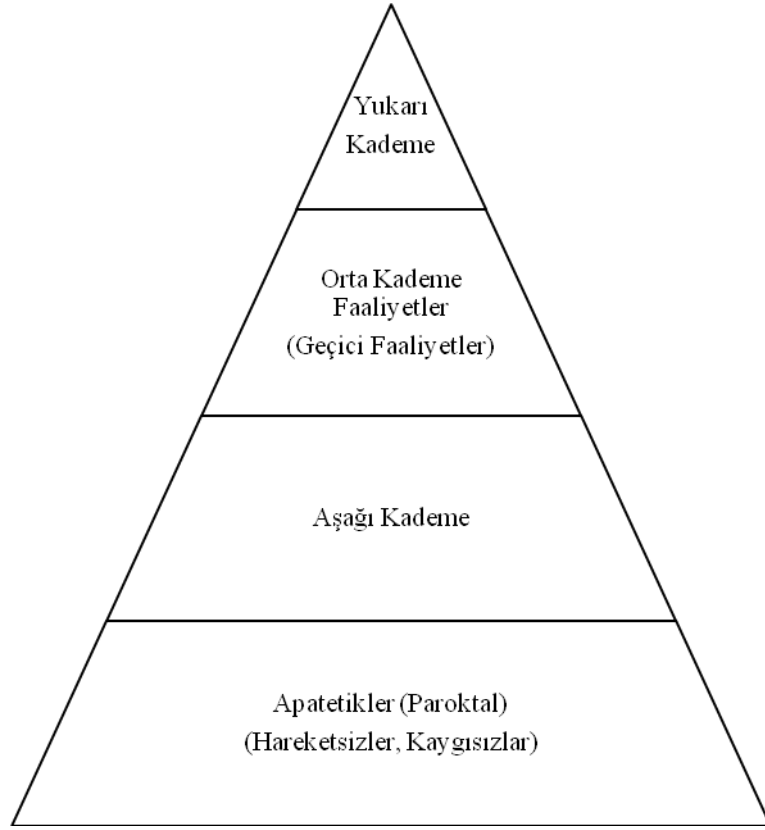
1.2. SİYASAL KATILMA KAVRAMI

Siyasal katılma, bir bireyin (vatandaşın), mevcut siyasal sisteme göre takındığı tutum ve davranışlarını anlatmaktadır (Daver, 1993: 203). Dar anlamda siyasal katılma ise vatandaşların siyasal sistem içerisinde doğrudan ya da dolaylı olarak kendilerini yönetecekleri seçmek ve onların kararlarını etkilemek için ortaya konan eylemlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır (Çam, 1999: 169). Vatandaşların siyasete katılımının, “halk egemenliği” kavramının yaygınlaşmasıyla geliştiği söylenmektedir. Bir rejimin demokratikliği, halkın siyasal katılma olanakları ile ölçülmektedir. Sınırlı bir demokrasinin olduğu toplumlarda, siyasal katılma ile seçimler eşdeğer tutulmaktadır. Halkın sorunlarına ve eleştirilerine kulak tıkayan rejimlerin, bir tür seçkinler yönetimi

istediği anlaşılmaktadır. Halkın, kendisini yönetecekleri seçebilmesi fakat yöneticilerin yapacaklarına yani icraatlara karışmaması şeklindeki bir mantık, ağdaş demokrasi anlayışına ters düşmektedir. Çağdaş demokrasilerde katılım çok geniş alanlara ulaşmaktadır. Söz konusu sistemde işçiler işletmelerin, niversite öğrencileri de üniversitelerin yönetimlerine katılabilirlerdir. Faşist ya da komünist rejimlerde ise siyasal katılmanın işlevi çok farklıdır. Bu rejimlerde, yönetici sınıf, halkı belirli bir yönde harekete geçirmeyi diğer bir deyişle manipüle etmeyi amaç edinirler (Kışlalı, 2000: 220, 221).

Vatandaşların siyasal sisteme göre takındıkları tutum ve davranışlar çok çeşitlidir. Bir ülkedeki vatandaşların hepsinin aynı görüşte olması mümkün olmamaktadır. Bazı vatandaşlar, içinde bulunulan siyasal sistemi olduğu gibi kabul ederken, bazı vatandaşlar da sistemi değiştirmek ya da düzeltmek için çaba göstermektedirler. Bir başka deyişle bazı vatandaşlar siyasal sisteme aktif katılırlar; bazılarının siyasal sisteme ilgileri azdır ve dolayısıyla siyasal sisteme katılım düzeyleri de düşüktür. Bunlar da pasif vatandaşlar olarak değerlendirilebilir. Bir grup vatandaş vardır ki bunlar da siyasal sisteme katılmayla hiçbir alakası olmayan gruptur. Bunlara da apatetik ya da paroktal (hareketsiz vatandaşlar) denilmektedir (Daver, 1993: 203)

şekil 1.2'ye göre, yukarı kademedeki olanlar çok küçük bir grubu oluşturmaktadır. Bu gruptakiler partide bir göreve sahip olanlar ya da bir görev için aday olanlardır. Bu kişiler siyasal amaçlarla para toplarlar, önemli bir parti toplantısına katılırlar, siyasi partide aktifirler ve o partiye ye olurlar ve zamanlarını siyasal kampanyalarda sarf ederler. Orta kademedekiler ise siyasi parti lideriyle ya da siyasi partide görev yapanlarla yakından temas edenlerdir. Destekledikleri siyasi partiye para yardımımda bulunurlar ve siyasi partinin düzenlediği mitinglere ya da toplantılara katılmaktadırlar. Aşağı kademedeki olanlar yüzdesel anlamda büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu grupta bulunanlar partinin sempatizanlarıdır. Başkalarını, belirli bir yönde oy kullanmalarını sağlamak için konuşurlar, oylamalara katılırlar, adayları destekler, destekledikleri siyasi partinin flamasını ve pankartlarını taşımaktadırlar (Daver, 1993: 210).

Siyasal katılma biçimleri incelendiğinde, birkaç farklı sınıflandırma yapıldığı görülmektedir. Almond, katılma biçimlerini “alışlagelmiş” ve “olağandışı” olarak iki başlık altında sınıflandırmayı uygun görmüştür. Alışlagelmiş katılma biçimlerini, oy kullanmak, seçim kampanyalarında faal rol almak ve maddi açıdan ya da emek vererek kampanyalara destek vermek olarak tanımlamaktadır. Olağandışı katılma biçimlerini ise bildiri yayınlamak, gösteri yürüyüşü yapmak ve mitingler düzenlemek olarak tanımlamaktadır (Turan, 1986: 69).

Verba ve Nie ise Amerika üzerine yaptıkları araştırmada siyasal katılmanın altı düzeyde yapılabileceğini belirtmişlerdir. Bunlar;

1. Siyasal sürece hiç katılmayanlar,
2. Salt oy kullananlar,
3. Kişisel sınırlı katılmacılar,
4. Topluluk düzeyinde katılmacılar,
5. Kampanyacılar,
6. Siyasal partilerde görev alma.

⁵ Daver, 1993: 210

olarak tanımlanmaktadır (aktaran Turan, 1986: 74). Siyasal sürece hiç katılmayanlardan kasıt, oy kullanmaktan bile imtina eden kişilerdir. Bu kişiler hiçbir şekilde siyasetle ilgilenmemektedirler ve ülkeyi yönetecek kişilerin seçiminde de tercihlerini ortaya koymamaktadırlar. Salt oy kullananlar, hiçbir siyasi parti ile doğrudan ilişki içinde bulunmayan, sadece dönemin sosyal ve ekonomik koşullarına göre, beğenisini kazanan partiye oy veren, ancak oy verdiği partilere körü körüne bağlı kalmayan kişilerdir. Kişisel sınırlı katılmacılar kendi yaşadıkları bireysel sorunları çözmek için çeşitli kişi ya da kurumlarla da ilişkide bulunanlardır. Topluluk düzeyinde katılmacılar ise toplumsal sorunların çözüme kavuşabilmesi için yine kişi ya da kuruluşlarla işbirliği içerisinde bulunan ve bu sorunların üzerine giden katılımcılardır. Bazı seçmenler, seçim faaliyetlerine direkt olarak katılırlar ve etkin bir biçimde çalışırlar. Bunlara kampanyacılar denilmektedir. Ayrıca siyasi partilerde her türlü siyasi faaliyetlerde görev yapan belirli bir vatandaş grubu da bulunmaktadır.

Siyasal katılmaya etken olan en temel şeyin bireylerin tutumu olduğu ortaya çıkmaktadır. Bireylerin bu tutumları da farklı değişkenler tarafından belirlenmektedir. Bunlar yaş, cinsiyet, gelir, eğitim ve meslek gibi etkenlerdir.

1.2.1. Siyasal Katılmada “Yaş” Etkeni

Siyasal katılmaya yaşın etkisi büyüktür. Çeşitli yaş gruplarındaki insanların siyasi tutum ve davranışları gitgide farklılaşabilmektedir. Birey genç yaşlarda daha aktif ve daha protest olabilmektedir. Bunda gelir düzeyi de etken olmaktadır. Genç bireyin gelir durumu daha düşüktür. Ancak birey orta yaşa geldiğinde genellikle belirli bir statüye ve mesleğe kavuşmaktadır. Bireyin yaşı ilerledikçe de muhafazakârlaştığı görülmektedir. Bu durumdan kastedilen muhafazakârlaşmanın yanı sıra ülkenin mevcut durumunun kabullenilmesi ve düşünce yapısının kalıplaşması olarak algılanmaktadır. Bu durum yaşlılık döneminin getirdiği duygusallığa da bağlanabilmektedir. Yaşamının sonuna yaklaştığını düşünen birey bu dünya üzerine çalışmaktansa, ahiret inancına göre öteki dünya için çalışmayı yeğlemektedir. Bu nedenle mevcut siyasi durumu kabullenmesi bir anlamda karakteristik bir özellik kazanmaktadır. Yaşlılık döneminin bir diğer durumu da kişinin çalışma hayatından kopması ve emekli olarak rahat bir hayat sürmeye çalışmak istemesidir. Bu duruma bakıldığında orta ve ileri yaşlardaki

insanların sosyoekonomik durumları, mevcut siyasi düzenin taraftarı olmasına neden olmaktadır (Sitembölükbaşı, 2001: 76, 77).

İlter Turan (1986: 80) bu durumu şöyle açıklamaktadır: Kişinin yaşı ilerledikçe sandık başına gitmesi ve siyasete katılması, sağlık durumu nedeniyle olanaklı olmayabilmektedir. Siyasal sistemin ortaya koydukları ve bunların etkenleri gençlerin hareketlilik içinde bulunmalarından kaynaklı olarak tesir etmeyebilmektedir. Kişi yirmi beş (25) yaşından altmış (60) yaşına kadar olan süreç olarak tabir edilen orta yaş sürecinde daha çok siyasetle yakından ilgilenmektedir. Aynı şekilde Kışlalı da (2000: 223) siyasal katılmanın orta yaş gruplarında daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Gençlerin ülke içerisindeki siyasal açıdan karışık dönemlerinde ya da iç ve dış önemli sorunların ülke gündeminde olduğu zamanlarda siyasal katılma eğilimi içerisinde oldukları gözlemlenebilirken olağan dönemlerde ilgilerinde azalma gerçekleşmektedir. Yüksek öğretim yapan gençler arasında siyasal katılma daha belirgindir ve gençler için iş yapan yönetimlere sempati göstermektedirler ve bu yönetimler de bu gençlerin enerjisini pozitif yönde kullanabilmektedir.

Sitembölükbaşı'nın Isparta ilinde 1995-1999 yıllarında yapmış olduğu araştırmasında yaş gruplarına göre oy verme davranışı incelendiğinde (Bkz. Ek-1), ANAP oylarının genellikle orta yaş altı gruptan geldiği görülmektedir. DYP'nin oylarının genellikle ileri yaş gruplarından geldiği görülmekte ve bu durum DP ve AP'nin mirasını devralmasından kaynaklanmaktadır. DP 1950'li yıllarda, AP ise 1960'lı yıllarda faaliyet göstermiştir ve o dönemlerde 20'li yaşlarda olan ve bu akıma sempati duyan seçmenler, 1995 yılında 45 yaş ve üstü kesimi oluşturmaktadır. Genç nüfusun daha çok MHP'ye sempati duyduğu, bunun da yine ülkücü örgütlenmelerden kaynaklandığı anlaşılmaktadır (Sitembölükbaşı, 2001: 216).

1.2.2. Siyasal Katılmada “Cinsiyet” Etkeni

Siyasal katılma ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelediğimizde, kadınların siyasal faaliyetlere katılımının erkeklere oranla daha az olduğu görülmektedir. Bunun ilk nedeni birçok toplumda kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesinin yakın döneme dayanmasıdır. 1900'lü yılların başında başlayan bu akıma ülkemiz de 1934'te uyum sağlamış ve 1935 yılında ilk defa ülkemiz kadınları oy kullanabilmişlerdir. İkinci

husus fizyolojik ve biyolojik etkenlerdir. Biyolojik olarak erkeğin kadından daha güçlü olduğu görüşü, erkeğin kadından daha üst bir konum kazanmasına neden olmuştur (Sitembölükbaşı, 2001: 60). Fizyolojik olarak da kadının çocuk doğurma işlevi, kadının evde çocuğa bakmasına ve ev işleriyle ilgilenmesine yönlendirmektedir. Bu durum kadının ilgisinin siyasal olayların dışına yönelmesine neden olmaktadır. Böylece kadın, erkeğine bağımlı hale gelmekte, ilgisinin olmadığı bu konuda eşinin tercihine göre kendi tercihini şekillendirebilmektedir (Kışlalı, 2000: 223, 224). Ataerkil toplumlarda sıkça görülen bu durum nedeniyle, “kadının yeri evidir”, “kadının görevi eşine hizmet etmek, çocuklarına bakmaktır” anlayışını doğurmuştur. Kız çocuklarının yetiştiriliş tarzlarının bu doğrultuda, erkek çocuklarına nazaran daha narin ve ev içi rollerle bezenmiş olması vesilesiyle ileriki zamanlarda meslek seçimlerinde bile daha narin ve ev ile bağdaşabilen işler seçmesine neden olmaktadır.

Günümüzde kadının siyasal katılımı, erkeklere oranla yine geri planda kalmıştır. Her ne kadar toplumlarda, yasal düzenlemeler vasıtasıyla, kadınlara çeşitli haklar verilse de siyasetin erkeklere ait bir iş olduğu anlayışı egemen olmuştur. Kadınlara siyasete aktif katılmaktan çekinmesi, çalışma hayatında genellikle ikinci planda kalması, özellikle ataerkil toplumlarda itilmiş, geri kalmış durumda bırakılması, bunun sonucunda ortaya çıkan eğitim eksikliği, fizyolojik ve biyolojik faktörleri nedeniyle olmaktadır (Çağlar, 2011: 59).

Ülkemizde ilk defa 1935 yılında aktif siyasete katılmaya başlayan kadınların, yine de erkeklere oranla çok daha geride kaldığı, siyasal temsil açısından sayılarının istenilen seviyelere ulaşmadığı görülmektedir. Meclisteki sandalye sayısı 550’ye çıktığından sonra gerçekleştirilen 5 seçimde, geçmiş seçimlere oranla arttığı görülse de 2011 seçimlerinde temsil oranı % 14,2’de kalmıştır. Ülkemizin, kadın milletvekillerinin meclisteki temsil oranı açısından yeri aşağıdaki tabloda görülebilmektedir:

Tablo 1.2. Türkiye’de Kadın Milletvekili Sayıları⁶

Seçim Yılı	Toplam Milletvekili	Kadın Vekil Sayısı	Temsil Oranı (%)
1935	399	18	4,5
1939	429	16	3,7
1943	455	16	3,5
1946	465	9	1,9
1950	487	3	0,6
1954	541	4	0,7
1957	610	8	1,3
1961	450	3	0,7
1965	450	8	1,8
1969	450	5	1,1
1973	450	6	1,3
1977	450	4	0,9
1983	399	12	3,0
1987	450	6	1,3
1991	450	8	1,8
1995	550	13	2,4
1999	550	23	4,2
2002	550	24	4,4
2007	550	50	9,1
2011	550	78	14,2

Üçüncü dünya ülkeleri olarak adlandırılan Afrika ülkelerinden bile ilk 20 sıralamasında 6 ülke bulunmaktadır. Kadın hakları açısından ilk düzenlemelerin Avrupa ülkelerinde çıktığı göz önünde bulundurulduğunda söz konusu durum oldukça düşündürücüdür. Kadınlara yönelik yapılan olumlu düzenlemelere hemen katılan ülkemizin hala teoride yaptığı düzenlemeleri pratiğe dökmediği, dünya sıralamasında 81. sırada bulunuşuyla açıklanabilmektedir. Siyasi partilerin bu konuda kadın kotası uygulamasını yeterince gerçekleştiremedikleri ve istenilen sayıda kadın adayı meclise sokamadıkları görülmektedir.

⁶ Kaynak: TÜİK, Milletvekili Genel Seçimleri 2002–2007

Tablo 1.3. Diğer Ülkelerde Kadın Milletvekili Sayıları ve Türkiye'nin Yeri (İlk 20)⁷

Sıra	Ülke	Seçim Yılı	Sandalye Sayısı	Kadın Vekil Sayısı	Temsil Oranı (%)
1	Ruanda	2008	80	45	56,3
2	Andorra	2011	28	15	53,6
3	İsveç	2010	349	157	45,0
4	Güney Afrika	2009	400	178	44,5
5	Küba	2008	586	253	43,2
6	İzlanda	2009	63	27	42,9
7	Finlandiya	2011	200	85	42,5
8	Norveç	2009	169	67	39,6
9	Belçika	2010	150	59	39,3
9	Hollanda	2010	150	59	39,3
10	Mozambik	2009	250	98	39,2
11	Angola	2008	220	85	39,2
11	Kosta Rika	2010	57	22	38,6
12	Arjantin	2009	257	99	38,5
13	Danimarka	2007	179	68	38,0
14	İspanya	2008	350	128	36,6
15	Tanzanya	2010	350	126	36,0
16	Uganda	2011	375	131	34,9
17	Yeni Zelanda	2008	122	41	33,6
18	Nepal	2008	594	197	33,2
19	Almanya	2009	622	204	32,8
20	Ekvador	2009	124	40	32,3
81	Türkiye	2011	550	78	14,2

Şaban Sitebölükbaşı'nın (Akdeniz İ.İ.B.F. 2004a: 172–173) “İsparta’da seçmenlerin parti tercihi üzerine” 1995, 1999 ve 2002 seçimlerinin karşılaştırmasını yaptığı çalışmasında, seçmenlerin “cinsiyete göre oy verme gerekçeleri”ne değinmiştir.

Tablo 1.4. Cinsiyete Göre Oy Verme Gerekçeleri⁸

Cinsiyet	İdeolojisi Nedeniyle			Lideri Nedeniyle			Adayları Nedeniyle			İcraatları Nedeniyle		
	1995	1999	2002	1995	1999	2002	1995	1999	2002	1995	1999	2002
Erkek	44,9	45,8	48,5	18,0	12,5	25,8	10,2	10,9	7,6	10,9	18,5	5,8
Kadın	42,6	36,0	40,1	25,8	17,5	25,6	5,8	14,5	9,2	11,7	18,7	7,2
Ortalama	44,0	42,4	45,1	21,5	14,5	25,7	8,3	12,3	8,2	11,3	18,6	6,5

⁷ Kaynak: www.ipu.org/wmn-e/classif.htm Erişim Tarihi: 25 Temmuz 2011

⁸ Sitebölükbaşı, 2004a: 172

Tablo 1.4.'te de görüldüğü üzere, erkeklerin siyasetle daha içli dışlı olmaları, değişik ideolojik ve siyasi görüşlerle yakından ilgili olmaları nedeniyle siyasi tercihlerini belirlemede partilerin ideolojilerinin etkisi bulunmaktadır. Siyasetle daha yüzeysel ve sınırlı bir biçimde ilgilenen kadınlar, ileri düzeyde ideolojik konularla pek ilgilenmemektedirler. Bu nedenle siyasi tercihlerin belirlenmesinde erkeklerin yüzdeleri, kadınların yüzdelerinden daha yüksek olmaktadır. Lidere göre siyasi parti tercihinde, ideolojiye göre tam tersi bir durum yaşanmaktadır. Kadınların siyasi parti tercihlerindeki lider etkisi erkeklere göre daha yüksektir. Bu durum kadınların siyasetle yüzeysel olarak ilgilenmelerinin bir sonucudur. Siyasal partilerin ideolojileri, kurumsal yapıları, programları gibi ayrıntılı yönlerine daha az inen kadınlar, siyaseti tercih ettikleri partinin lideriyle özdeşleştirmektedirler. Lideri nedeniyle siyasi parti tercihinde olduğu gibi, partilerin icraatları da kadınların tercihi noktasında erkeklerden daha fazla önem arz etmektedir. Kadınlar siyasi parti tercihi konusunda, gözle görülür unsurlardan icraatlara da önem vermektedirler (Sitembölükbaşı, Akdeniz İ.İ.B.F, 2004a:172–173).

Tablo 1.5. Cinsiyetlerine Göre Seçmenlerin Parti Tabanı İçindeki Oranları (Yüzde)⁹

Siyasal Parti Tabanları		Cinsiyet		Ortalama
		Erkek	Kadın	
ANAP	1995	13,9	13,7	13,9
	1999	7,0	10,9	8,4
	2002	1,5	2,7	2,2
CHP	1995	6,1	9,5	7,7
	1999	4,2	3,9	4,2
	2002	28,8	18,2	22,2
DSP	1995	6,6	5,3	6,0
	1999	15,0	19,3	16,6
	2002	0,5	0,6	0,6
DYP	1995	31,2	35,6	33,2
	1999	14,3	20,0	16,3
	2002	11,2	9,0	8,7
MHP	1995	18,4	10,1	14,7
	1999	47,5	34,2	42,6
	2002	8,3	9,0	8,7
RP-FP-SP	1995	16,4	17,1	16,8
	1999	8,2	9,6	8,7
	2002	1,0	1,5	1,3
AKP	2002	7,8	6,3	7,0

⁹ Sitembölükbaşı, Süleyman Demirel İ.İ.B.F., 2004: 92

Sitembölükbaşı'nın (Süleyman Demirel İ.İ.B.F., 2004b: 90-91) 1995, 1999 ve 2002 seçimlerinin karşılaştırmalı analizini yaptığı bir başka çalışmasında "cinsiyetlerine göre seçmenlerin parti tabanları içindeki oranlarını ortaya koymuştur (Tablo 1.5.). Kadın seçmenlerin davranışlarına etki eden faktörlerin başında dindarlık, muhafazakârlık, istikrar ve güven duyguları gelmektedir. Tablo incelendiğinde her üç dönemde de RP-FP-SP'ye erkeklere göre kadınların daha fazla eğilim göstermeleridir. 1999 yılında kadınların, ANAP ve DSP'ye olan destekleri, bir önceki dönemde ülkeyi siyasal krizden çıkararak partiler olarak yarattıkları izlenimden kaynaklanmaktadır. DYP, 1995 ve 1999 yılında aldığı desteği, 2002 yılında kaybetmiştir. Daha önce aldığı desteklerde Türkiye'nin ilk kadın Başbakan'ı Tansu Çiller'in etkisi büyüktür. Kadınlar düzen ve istikrarın korunması konusunda umut vaat etmeyen partilere yakınlık göstermemektedirler. DYP'nin oylarının düşüşü bu eğilime bağlanabilir. MHP 1995 ve 1999 dönemlerinde erkek yoğunluklu bir parti olarak görülmektedir. Bunun nedeni MHP'nin eylemci ve çatışmacı yaklaşımlarına bağlanmaktadır. İlginç olanı 2002 döneminde yaşanmış, partiye olan kadın desteğinin erkekleri geçtiği görülmüştür. Bunun en önemli nedeni ılımlı kişiliği olan Devlet Bahçeli'nin partinin başına geçmesiyle, MHP'nin şiddet yanlısı bir parti olduğu imajını gidermeye çalışmasındandır. Ayrıca MHP'nin DSP ile yapmış olduğu koalisyondaki uyumlu çalışmaları da kadınların gözündeki istikrardan yana bir parti olduğu algısını güçlendirmiş olabilir.

Türkiye'de 1930'lu yıllarda kadına seçme ve seçilme hakkı tanınsa bile, siyasi partiler kadının simgesel önemi ve rolünden yararlanmak istemektedirler. Kadının simgesel önemi, kadın oylarını seferber etmek için siyasi partiler tarafından kullanılırken, kadın olabildiğince siyasetten uzak tutulmak istenmektedir. Genelde siyasi partiler için kadın seçmen, eş, anne ve çalışan kadın kimliği taşımaktadır. Kadın oylarından azami ölçüde pay almak, kadının simgesel rolünden yararlanmak siyasi partilerin 1930'lu yıllardan bugüne kadar temel amaç ve hedefidir. Bu durum hiç değişmemiştir. Siyasi partiler kadın seçmene yönelik söylemlerinde, daha çok kadın sağlığı ve sosyal güvenlik konularından yaklaşmaktadırlar. Kadın hakları konusunu ise ancak kadın erkek eşitliği bağlamında işlemektedirler. Türkiye'de kadın seçmenin haklarını aramadığı, yeni haklar için mücadele etmediğinden içinde bulunduğu kısır döngüden kurtulamamaktadır (Tokgöz, 1994: 113-115).

1.2.3. Siyasal Katılmada “Gelir” Etkisi

Siyasal katılma ile bireyin gelir durumu arasındaki ilişkiye bakıldığında bir paralellik olduğu görülmektedir. Ülkelerin sosyoekonomik gelişmişliklerinin yüksek oluşu, siyasal katılma oranını da artırmaktadır (Özkan, 2004: 95; Kışlalı, 2000: 224). Oy verme davranışı, seçmenlerin beğenilerinin ya da öfkelerinin bir dışa vurumu olarak da tanımlanmaktadır. Seçmenler ekonomik durumları iyiye gittiğinde hükümeti ödüllendirecek, tam tersi durumda ise cezalandıracaktır (Sitembölükbaşı, 2001: 8)

Sosyoekonomik düzey ile siyasal katılma arasındaki paralelliğin birkaç nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki eğitim görmüş, yüksek gelir grubunda çalışan ve yüksek statüye sahip mesleklerde çalışanların, alt gelir grubunda bulunanlara oranla daha fazla katılımcı olduklarıdır. İkincisi, ekonomik olarak gelişmiş toplumlarda hem örgütlü yaşam yoğunluk kazanmakta hem de vatandaşların katılımıyla kurulan çeşitli örgüt ve derneklerin sayısı artmaktadır. Bu durum vatandaşların bu kurumlarla olan irtibatını artırmakta ve siyasal katılmayı artırmaktadır. Üçüncü neden, ekonomik gelişmenin çeşitli sosyal gruplar arasında gerginliğe ya da çatışmaya neden olma ihtimalidir. Sosyal sınıflar arası çatışmalar grup bilinci yaratmakta ve gruplar kendi çıkarlarını korumak ve isteklerini dile getirebilmek, istedikleri koşulları elde edebilmek adına çeşitli eylemlere girişebilmektedir. Son olarak, ekonomik gelişmişlik, devletin fonksiyonel yapısını artırmaktadır. Devlet, faaliyet alanları genişledikçe ve ekonomik gelişmişlik düzeyi artmış topluma uygun hizmetleri artırdıkça, bu duruma paralel olarak çeşitli vergi uygulamalarına gidebilmektedir. Ancak bazı gruplar, devletin vergi gibi uygulamaları en aza indirmesi için siyasal katılmaya yönelebilmektedirler (Özkan, 2004: 95,96).

Yapılan birçok araştırma bu ilişkiyi kanıtlar niteliktedir. Özellikle ekonomik faktörlerin, oy verme davranışı üzerinde büyük etkisi olduğu ortaya konulmaktadır. Bu durum, ülkenin içinde bulunduğu koşullar, hükümetlerin icraatları, hükümet ve muhalefetin çeşitli sorunlara karşın gösterdikleri reaksiyonlar, ekonomik yapının bir önceki dönem ile içinde bulunulan dönemdeki durumu arasındaki farklar tarafından belirlenebilmektedir (Sitembölükbaşı, 2001: 9). Ali Eşref Turan (2004: 308) gerçekleştirdiği çalışmasında, seçmenlerin, ekonomik sorunları çözemeyen ya da

önlemler alamayan siyasetçilere bir sonraki seçimlerde genellikle oy vermediğini ortaya koymaktadır. Yani seçilen siyasetçilerin de yine denemede olduklarını belirtmektedir.

Sitembölükbaşı'nın Isparta ilinde 1995–1999 yıllarında yapmış olduğu araştırmasına göre (2001: 197) seçmenlerin gelir durumlarına göre bakıldığında (Bkz. Ek-1) ANAP'a oy verenlerin daha çok orta gelir grubunda oldukları görülmektedir. CHP'nin ise ANAP'a göre tam tersi üst gelir grubundan oy aldığı, alt gelir grubundan ise çok az oy aldığı tespit edilmiştir. DSP orta, DYP alt ve orta, FP-RP de alt ve orta gelir gruplarından oy almıştır. MHP ise 1995 araştırmalarında alt gelir grubundan oy aldığı tespit edilirken 1999 yılında yapılan araştırmalarda alt gelir grubundan çok az oy aldığı, oyların genellikle orta gelir grubundan geldiği anlaşılmaktadır.

Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum, vatandaşların siyasal olarak karar alma aşamasında önemli bir konuma gelmektedir. Ülkemizde 2002 seçimlerinde iktidarın el değiştirmesinin en büyük sebeplerinden biri “ekonomik kriz” olmuştur. 2001 yılında yaşanan küresel ekonomik kriz ülkemizi de etkilemiş, DSP-MHP-ANAP koalisyon hükümeti bu hususta bazı önlemler almakta gecikmiştir. Vatandaşların gelir-gider dengeleri değişmiş, satın alma gücü azalmıştır. Bu durum da 2002 seçimlerinde AKP'ye yaramış ve tek başına iktidara gelmiştir.

3 Kasım 2002 seçimlerinin arka planını, ülkede yaşanan iki büyük ekonomik kriz oluşturmaktadır. Kasım 2001 ve Şubat 2001 krizleri Cumhuriyet tarihinin derinden sarsan ekonomik krizleri olmuştur. Türkiye ekonomisi gerilemiş, milli gelirden düşüş meydana gelmiş, IMF yardımı çağırılmış ve ekonominin başına Kemal Derviş atanmıştır. Hükümet ekonomide yapısal reformlar yapmak için istikrar önlemleri almak zorunda kalmış, bu önlemlerin özünü vergi artışları, kamu harcamalarının kısılması ve kamu kurumlarında sıkı tasarruf tedbirlerinin alınması oluşturmuştur (Akgün, 2007: 191).

Tablo 1.6. Türkiye'nin Karşı Karşıya Olduğu, Acilen Çözülmesi Gereken En Önemli Sorunu Nedir?¹⁰

Ekonomi	% 72
İşsizlik	% 47
Avrupa Birliği	% 20
Demokrasi ve İnsan Hakları	% 10
Adalet	% 8
Ekonomik kriz sizi nasıl etkiledi?	
Giyim giderlerimi kısıtladım	% 65
Mutfak masraflarımı azalttım	% 28
Kirası ve masrafı az olan bir konuta taşındım	% 4,4
Arabamı sattım	% 3,5
Ev, arsa ya da dükkanımı sattım	% 3
İcraya verildim	% 1

Birol Akgün'ün (2007: 192) 2002 seçimleri için seçmenler üzerine yaptığı araştırmasında, Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı ve çözülmesi gereken en önemli üç sorununu sıralamaları istendiğinde, ekonomi ve işsizlik ön plana çıkmaktadır. Ekonomik kriz nedeniyle deneklerin büyük çoğunluğu giyim giderlerinde ve mutfak masraflarında kısıntıya gitmiştir. Başka bir ifadeyle ekonomik krizler Türk halkının yaşam standartlarını düşürmüş ve en temel insani ihtiyaçlarında kısıntıya gitmelerine neden olmuştur.

Erol Tuncer (1999: 79) yaptığı çalışmada, 1999 seçimlerinde gelir aralıklarına göre partilerin en düşük ve en yüksek oy oranlarını ortaya koymuştur (Tablo 1.7.). Bu çalışma incelendiğinde 1.000 Dolar altında kalan 2 ilde ilk sırayı HADEP almıştır. HADEP'in Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden daha fazla oy aldığı hesaba katıldığında bu bölgelerin gelir seviyesinin de 1.000 Doların altında olduğu görülmektedir. 1.000–1.500 Dolar arasındaki 17 ilde Fazilet Partisi 1. Sırayı, 1.500–2.500 Dolar arasındaki 29 ilde MHP'nin önde olduğu görülmektedir. 2.500–7.882 Dolar aralığındaki 32 ilde DSP'nin 1. parti olduğu ve bu durumun gelirin artmasıyla birlikte seçmenlerin CHP ve DSP gibi sol partilere oy verdikleri anlaşılmaktadır.

¹⁰ Akgün, 2007: 192

Tablo 1.7. Gelir Aralıklarına Göre Partilerin Oy Sıralaması¹¹

Gelir Aralıkları (\$/Kişi)	İl Sayısı	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra	7. Sıra
744–1.000	2	HADEP 32,87	DYP 12,24	FP 11,95	ANAP 10,06	MHP 6,19	DSP 5,60	CHP 4,33
1.000–1.500	17	FP 19,46	DYP 16,08	HADEP 15,09	MHP 14,61	ANAP 12,91	DSP 7,48	CHP 8,34
1.500–2.000	12	MHP 21,94	FP 18,14	DYP 12,51	ANAP 10,50	DSP 9,62	HADEP 9,02	CHP 8,34
2.000–2.500	17	MHP 23,62	FP 19,28	DSP 15,73	DYP 13,57	ANAP 11,82	CHP 7,66	HADEP 1,90
2.500–3.020	9	DSP 22,36	MHP 19,72	DYP 16,59	ANAP 13,45	FP 11,95	CHP 9,49	HADEP 1,59
3.020–4.000	16	DSP 26,61	MHP 20,29	DYP 12,17	ANAP 12,98	FP 11,40	CHP 9,07	HADEP 2,95
4.000–7.882	7	DSP 31,56	FP 16,31	ANAP 15,56	MHP 11,12	CHP 9,76	DYP 7,73	HADEP 3,80

Tablo 1.8. Türkiye'nin "en önemli" sorunlarının 1994'ten 2004'e değişimi¹²

	1994	1996	1998	2002	2003–2004
İşsizlik	10,4	12,0	10,7	24,0	42,2
Hayat pahalılığı, ekonomi	36,9	46,7	46,1	53,2	34,6
Dış olaylar ve etkenler	0,6	2,3	1,2	2,3	2,9
Yolsuzluk, rüşvet	-	-	-	1,1	2,4
Terör, güvenlik	45,0	16,7	11,9	1,7	2,4
Eğitim	0,6	1,6	2,2	1,9	2,3
Ülke yönetimi	1,0	4,3	7,2	7,8	1,3
Dinsel sorunlar	-	-	-	0,5	0,9
Demokrasi, insan hakları	1,1	2,2	2,3	1,5	0,7
Diğer	3,0	3,4	7,7	1,8	2,5
Yanıtsız	1,4	10,8	10,7	4,2	7,6
TOPLAM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES), 1994'ten beri araştırmalarında "sizce, Türkiye'nin bugün karşı karşıya olduğu, acilen çözülmesi gereken en önemli sorunu nedir?" sorusunu deneklerine yönelmiştir. Hayat pahalılığı ve ekonomi 1994'ten 2004'e kadar en önemli sorun olarak görülmektedir. 1994'te terör ve güvenlik sorununun hemen ardından gelirken, 2004 yılında işsizlik sorununun ardından Türkiye'nin en önemli ikinci sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Terör ve güvenlik 1994'te birinci sırada en önemli konu olarak belirlenirken, ilerleyen yıllarda gitgide aşağı düşen bir seyir izlemiştir. Ülke yönetimi, seçmenler tarafından 1996 yılından itibaren bir sorun olarak görülse de 2002 yılından sonra ani bir düşüş

¹¹ Erol Tuncer, 1999: 79

¹² Erder, 2005: 41

yaşamıştır. Bu duruma 2002 yılındaki seçimde AKP iktidarının göreve başlamasının etkisi bulunmaktadır (Erder, 2005: 41–42).

1.2.4. Siyasal Katılmada “Eğitim” Etkisi

Eğitim düzeyi de siyasal katılmayı artırıp azaltan etkenlerden biridir. Eğitim durumu, kişinin siyasal olaylar hakkında bilgilenmesini, aldıkları bilgileri yorumlamasını, toplumsal durumlarla alakalı bağlantılar kurulmasını sağlar ve bu bağların kurulması ne kadar kolaylaşırsa katılma oranı o kadar artmaktadır (Kışlalı, 2000: 224).

“Toplumsallaşma hem bilgi, hem değer yargılarının aktarımı ile ilgili olduğundan, eğitim gören bir kimse siyasal katılmanın istenilen bir davranış olduğuna inanabilir, siyasal sistem hakkında daha çok bilgiye sahip olması dolayısıyla da siyasal faaliyetlerde bulunmak için kendini daha yetenekli ya da hazır hissedebilir” (Turan, 1986: 77).

Eğitim, bir ülkenin vatandaşlarının nasıl yetişeceğini belirleyen etkenlerden biri olmaktadır. Bir ülkenin siyasal rejimi, eğitim politikasına da yansımaktadır. Örneğin, Nazi Almanyası ile komünist Rusya’nın (SSCB) eğitim sistemleri arasında büyük bir fark bulunmaktadır. Ülkenin siyasal rejimi faşist ise faşist, komünist ise komünist, demokratik ise demokrat düşünceli bireyler yetiştirilmektedir. Eğitim, bireylerin sosyal statülerini yükselttiği gibi, düşünsel yapılarını da geliştirmektedir. Bireyin düşünme yeteneğinin gelişmesi, onun siyasal faaliyetlere katılmasını kolaylaştıran en büyük etkenlerden biri olmaktadır. Bireyin eğitim durumunun yüksek olması, sosyal ve siyasal olaylara verebildiği tepkiyi artırmaktadır. Ülkemizde, sosyal ve siyasal olaylara verilen tepkiler gözlemlendiğinde, çeşitli eylemlerin üniversite öğrencileri tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir (Kışlalı, 2000: 225).

Eğitim düzeyi arttıkça insanların ilgileri, düşünceleri ve kanaatleri de artmaktadır. Her bireyin kanaatleri siyasal sisteme duyduğu inançtan yoğun olarak etkilenmektedir. Daha eğitilmiş olanların, siyasal sisteme daha fazla güven duydukları kabul edilmektedir (Türköne, 2010: 322).

Almond ve Verba (1989: 317), eğitim düzeyi yüksek bir bireyin siyasal yönü hakkındaki tespitleri şu şekildedir:

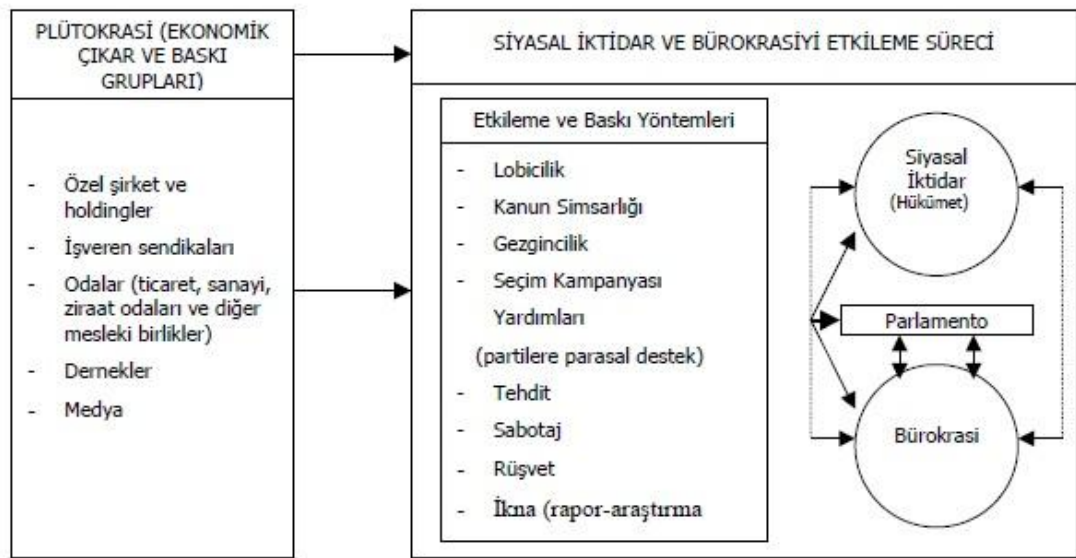
- Resmi siyasal organların birey üzerindeki etkisinden haberdar,
- Siyasal olay ve kampanyaları takip eder,
- Siyasal konularla daha çok ilgilenir,
- Siyasal konular hakkında konuşur ve o konular hakkında kanaatlere sahiptir,
- Siyasal organları etkileme konusunda kendisini daha yetkin hisseder.

Sitembölükbaşı'nın Isparta ilinde 1995–1999 yıllarında yapmış olduğu araştırmasına göre, eğitim düzeyleri incelendiğinde (Bkz. Ek-1), CHP ve DSP'nin eğitim düzeyi yüksek seçmenlerden daha fazla oy aldıkları, eğitim seviyesi düşük olan seçmenlerden de daha az oy aldıkları saptanmıştır. ANAP'ın ve MHP'nin tüm eğitim seviyesindeki seçmen gruplarından oy aldığı görülmektedir. Ancak MHP'nin ortaokul ve liselerdeki örgütlenmelerinin seçimlerde oy oranlarına yansımaması başka bir dikkat çekici konu olarak göze çarpmaktadır (Sitembölükbaşı, 2001: 201).

1.2.5. Siyasal Katılmada “Meslek” Etkisi

Meslek sahibi kişilerin, siyasal katılmaya daha yatkın olduğu bilinmektedir. Özellikle, eğitim düzeyinin yükselmesiyle, siyasal katılımın artmasına paralel olarak, ileri seviyede eğitim almış ve bu alınan eğitimle birlikte edinilen meslek sahiplerinin daha bilinçli ve yoğun katılım gösterdikleri bilinmektedir. “Türkiye gibi sürekli döviz darlıklarının karşılaştığı bir ülkede, gerek dış ticaretle uğraşanların, gerek hammadde ve makine bakımından ithalata bağımlı olanların, hükümet faaliyetlerini yakından izlemeleri olağandır” (Turan, 1986: 77). Yine ülkemizde, bazı meslek gruplarının örgütlerinin siyasal olaylara verdikleri destek ya da tepkiler olabilmektedir. Örneğin ülkemizde, TÜSİAD (Türk Sanayici ve İşadamları Derneği), MÜSİAD (Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği), YARSAV (Yargıçlar ve Savcılar Birliği), DİSK (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu), KESK (Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu) vb. kuruluşların, kendilerini ya da üyelerini doğrudan etkileyen siyasal kararlarda, kamuoyuna açıklamalarda bulduklarını ya da direkt olarak hükümet ile birebir görüş alışverişinde buldukları bilinmektedir. Bu kurumların üye sayıları ve ekonomik yapılarıyla, siyasal kararlarda söz sahibi olmaları arasında büyük bir bağ bulunmaktadır.

Sivil toplum kuruluşları, sendikalar, bazı işçi ve işveren birlikleri ve medya, ekonomik çıkar ve baskı grupları arasında sayılmaktadır. Bu ekonomik çıkar ve baskı grupları, siyasal iktidar ve bürokrasiyi etkileyebilmek için bazı yöntemlere başvurabilmektedir. Bu gruplar, lobiler oluşturarak, seçim kampanyalarında kendi çıkarlarına uygun hareket edebilecek siyasi partilere parasal desteklerde bulunarak, rüşvet vererek, tehdit ederek, çeşitli araştırmalarla ve raporlarla ikna ederek siyasal iktidarları etkilemeye çalışmaktadırlar. Siyasal iktidar, parlamento ve bürokrasi arasında üçlü bir ilişki bulunmaktadır. Ekonomik çıkar ve baskı grupları vasıtasıyla etkilenen siyasal iktidar, bulunduğu parlamentoyu etkileyebilmektedir. Ayrıca, bürokratik kurumların üst düzey yöneticiliklerine çeşitli yollarla, kendi yandaşlarını yerleştirmekte ve bu vesileyle çoğunlukla bu kurumları da direkt olarak etkileyebilmektedir.

Şekil 1.3. Ekonomik Çıkar ve Baskı Gruplarının İktidar ve Bürokrasiyi Etkileme Süreci¹³

Sitembölükbaşı'nın Isparta ilinde 1995–1999 yıllarında yapmış olduğu araştırmasında toplumsal gruplara bakıldığında (Bkz. Ek-1) ANAP'ın memur, işçi,

¹³ Coşkun Can Aktan (Ed.), "Teşvik Kollamacılık", Yolsuzlukla Mücadele Stratejileri, Hak İş Yayınları, Ankara: 2001

emekli ve öğrencilerden oy aldığını, CHP'nin ise memur ve öğrencilerden daha çok oy aldığı görülmektedir. CHP'nin hem 1995'te hem de 1999'da çiftçilerden ve işsizlerden oy alamadığı göze çarpmaktadır. DSP'nin de CHP gibi memur ve öğrencilerden daha fazla oy aldığı görülmektedir. DYP'nin ev hanımlarından, çiftçilerden ve emeklilerden daha çok oy aldığını ve ev hanımlarının DYP'ye oy vermesinde genel başkanı ve ülkenin ilk kadın başbakanı Tansu Çiller'in etkisinin büyük olduğu anlaşılmaktadır. MHP'nin serbest meslek çalışanları ve özellikle işçilerden büyük oranda oy alması oldukça dikkat çekicidir. İşçilerin daha çok sol partilere yakın olması beklenirken, MHP gibi sağ ve milliyetçi bir partiye yüksek oranda oy vermesi bir hayli şaşırtıcı bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. RP-FP ise daha çok işçi, emekli ve serbest meslek sahiplerinden oy aldığı görülmektedir (Sitembölükbaşı, 2001: 205).

İKİNCİ BÖLÜM

HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ'NİN KURULUŞU VE OSMAN PAMUKOĞLU

2.1. HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ LİDERİ OSMAN PAMUKOĞLU

2.1.1. Yaşamı¹⁴

Hak ve Eşitlik Partisi Genel Başkanı Osman Pamukoğlu 27 Aralık 1947'de Sinop'un Gerze ilçesinde doğmuştur. 11 yaşında Selimiye Askeri Ortaokulu'na girmiş sonrasında Kuleli Askeri Lisesi, Kara Harp Okulu, Piyade Okulu, Kara Harp Akademisi, Silahlı Kuvvetler Akademisi ve Milli Güvenlik Akademisi ile birlikte askeri yaşam içerisinde 43 yıl geçirmiştir.

1968 yılında göreve başlamış, 10 yıl piyade subayı, 16 yıl kurmay subay olarak kıta komutanlıkları ve karargâh subaylığı görevlerinde bulunmuştur. Mayıs 1993'te gönüllü olarak dönemin Genelkurmay Başkanı tarafından Hakkâri Dağ ve Komando Tugayı ve Güvenlik Komutanlığı'na tayin edilmiştir. İki yıl boyunca Tuğgeneral olarak 4.000 subay-astsubay ve 50.000 askere komuta etmiş, çatışmalara bizzat katılmıştır. Bu dönemde yaptığı görevler nedeniyle “efsane komutan” olarak anılmaya başlanmıştır.

1995 yılından itibaren birçok askeri birlikte komutan olarak görev aldıktan sonra, 2002 yılında tümgeneral rütbesiyle emekli olmuştur. 1. dereceden Altın Üstün Cesaret ve Feragat Madalyası, iki adet Üstün Hizmet ve Feragat Nişanı ve Türk ordusunda 5 kez Üstün Birlik Yetiştirme Nişanına sahip tek subay ve general olmuştur.

¹⁴ www.hakveesitlik.org.tr ve Atabey (2010)

Emekliliği sonrasında birçok üniversitede “liderlik” konferansları vermiş ve 7 adet kitap yazmıştır. Bunlar 2003 yılında “Unutulanlar Dışında Yeni Birşey Yok”, 2004’te “Ey Vatan”, 2005’te “Kara Tohum” ve “Ayandon”, 2006’da “Yolcu”, 2007’de “İnsan ve Devlet” ve 2008 yılında “Angut” isimli kitaplarıdır. Bu eserlerinde anı, öykü, deneme, roman, biyografi tarzlarını kullanmış, siyasi, sosyal, kültürel, kişisel gelişim ve insan doğası gibi konuları kaleme almıştır.

28 Temmuz 2008 tarihinde doğduğu yer olan Sinop’un Gerze ilçesinden “Anadolu ve Trakya’da Yaşayan Türk Halkı Bu Çağrı Size” bildirisini yayınlamış ve 36 gün gibi kısa bir sürede şu an genel başkanlığını yaptığı ve çalışmamızın ana konusunu teşkil eden “Hak ve Eşitlik Partisi”ni “Bugün bizim için 11 Kasım 1938’dir.” diyerek kurmuştur. Pamukoğlu’nun bu ifadeyi kullanmasındaki en büyük etken Mustafa Kemal Atatürk’ten sonra gelen liderlerin, basiretsiz, belirli kişi ya da kurumlara bağımlı liderler olduğu, Atatürk’ün siyasi ve ekonomik bağımsızlığı sağladıktan sonra, diğer liderlerin aynı duruşu sergileyemedikleri düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

2.1.2. Osman Pamukoğlu’nu Siyasete Taşıyan Etkenler

Bu bölümde, Osman Pamukoğlu’nu siyasete taşıyan etkenler, Pamukoğlu’nun ifadeleri doğrultusunda ortaya konulmaya çalışılacaktır. Kendisiyle 27 Kasım 2010 tarihinde Hak ve Eşitlik Partisi Genel Merkezi’nde röportaj yapılmıştır. Osman Pamukoğlu’nun yoğun programı nedeniyle kendisine sorulamayan sorular yazılı olarak gönderilmiş, bu soruların bir kısmına cevap vermiş ve 19 Mayıs 2011 tarihinde tarafıma posta yoluyla gönderilmiştir. Osman Pamukoğlu’nun söylemlerine, katıldığı televizyon programlarından, kendisine yönelmiş olduğum sorulardan ve partinin çıkarmış olduğu çeşitli yayınlardan ulaşılmıştır.

Osman Pamukoğlu Hak ve Eşitlik Partisi Parti Rehberi’nde (2009: 10–11) “siyaset nedir, niçin yapılır?” sorusunu şu şekilde yanıtlamıştır:

- Siyaset, üstün bir ideal uğruna rahatından ve güvenliğinden ödün vererek bir davaya katılma arzusudur.
- Siyaset, idealist bir harekettir. Bizim dimağ ve ruhumuzda kuvvetle yer tutmuş fikir ve duygu, halka dayanma ihtiyacımızdır.

- Siyaset, insanların yaşam mücadelesini dünyada var olabilmek için sürdürme sanatıdır. Tüm mücadele temelde nüfusu besleyecek yeterli toprağa sahip olmak ve elde tutmak için yapılır. Halkın gücü silah stoklarından çok daha üstündür. Esas güç halkın kararlılığı, azmi ve inancıdır.
- Siyaset, bir devletin politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve güvenlik konularında politikalar üreterek halkın refah ve mutluluğu için yürütülen tüm faaliyetlerdir.
- Siyaset, halk içindeki çelişmelerin halk yararına düzenlenmesi sanatıdır. Bu nedenle siyaset erdemli ve onurlu bir mana taşımaktadır. Ama ne var ki, idealistten demagoga kadar her türlü insanın at oynatabileceği yer de siyaset meydanıdır.
- Halkın mevcut düzenden ve siyasetten kirlenmiş partilerden umudu kalmamıştır. Halk sahipsiz, doğruluk ve dürüstlüğe hasrettir. Kaynayan kazan kapak tutmaz.
- Siyaset ülkenin geleceğine sahip çıkmak için yapılır.
- Siyaset, ulusal yapısı ikiye bölünmeye doğru giden ve milli ekonomisi yok edilmiş bir ülkeden geriye bir şey kalmadığı için yapılır.
- Siyaset, ülkenin başına gelen her şeyden yurttaş olan herkes, birebir sorumlu olduğu ve kimsenin olup biteni ürkerek, çekinerek, korkarak kenardan seyretme hakkı olmadığından yapılır. Çünkü ülkenin yazgısı kişilerin de yazgısı olacaktır.
- Siyasette insan inandığına denktir, yapabileceği ise düşündüğü kadardır. İnsanlar yetenek ve enerji açısından fakirleşirse, örgütün de yeteneksiz ve değersizlere kalma riski vardır.
- Siyaset zor, çok zor bir iştir. Siyaset düşmanı bol olmak demektir. Cesur, atılgan, vatanını ve milletini çok seven ve bu yolda her şeyi göze alabilen insanlar ister.
- Yokuşlar insanı susatır. Yokuşlarda susayacağını bileceksin.
- İçine vatan kaygısı çökmeyen insan siyaset yapamaz. Gönülden bir vatan ve halk adamı olmak şarttır.

Siyaset üzerine net ve kapsamlı tanımlamalar yapmanın güçlüğü göz önünde bulundurulduğunda, birçok siyaset bilimcinin farklı tanımlamalar yaptığı görülmektedir. Karl Marx ve Engels'e göre siyaset temeldeki üretici güçlerin niteliğini belirlediği bir üst yapı olarak tanımlanmaktadır. Max Weber ise siyaseti, bir toprak parçası üzerinde, gerektiğinde fiziki zora başvurma olanağı olan, yönetsel bir örgüt tarafından, verilen emirleri uygulatan egemen gruba dayandırmaktadır. Dahl'e göre siyaset, güç, rol ve otorite kavramları ile ilgili insan ilişkilerini içinde barındırmaktadır. Bu tanımlamalara bakılarak ortak noktalar göz önünde bulundurulduğunda, siyaset örgütlü güç, yetki ve denetim kurumları olarak karşımıza çıkmaktadır (Çam, 1999: 22-23). Osman Pamukoğlu'nun yapmış olduğu bu tanımlamalara bakıldığında, siyaset için kesin bir tanım yapamadığı görülmektedir. Siyaseti tanımlama çabasının, daha ziyade ülkenin içinde bulunduğu koşullara göre şekillendiği göze çarpmaktadır. Osman Pamukoğlu'nun "*Siyasetin, ulusal yapısının ikiye bölünmeye doğru giden, ekonomisi yok edilmiş bir ülkede yapılması gerektiği*" söylemini, ülke gündeminde devamlı yer bulan Kürt sorunu ve AKP'nin ekonomik istikrar söylemleri nedeniyle yaptığı anlaşılmaktadır. Pamukoğlu'na göre genel anlamıyla siyaset idealist bir harekettir, halkın refahı ve huzuru için ve ülkenin geleceğine sahip çıkmak için yapılmalıdır.

Osman Pamukoğlu'na sorulan "siyaseti ne olarak tanımlıyorsunuz?" sorusuna, "*siyasetin bir güçler mücadelesi olduğunu, siyasete geniş katılımın birçok sorunu çözeceğini, bunun demokrasi olduğunu ve bireylerin alinyazısının ülkenin alinyazısı olacağı*" şeklinde cevaplamıştır. Ancak bu ifadelerinden yine net bir siyaset tanımı ortaya konamamıştır. Pamukoğlu, Dahl'in tanımlamasına benzer bir şekilde siyasetin bir güçler mücadelesi olduğunu vurgulamış, yine ülkenin içinde bulunduğu koşullara atıf yapılarak geniş katılımlı siyaset anlayışının, ülke içerisindeki sorunları gidereceğini belirtmiştir.

Bir diğer taraftan Osman Pamukoğlu emekli olduktan sonra, özel şirketlerde, İstanbul, İstanbul Teknik, Uludağ, Erciyes, Pamukkale Üniversitesi gibi birçok üniversitenin öğrenci kulüplerinin davetlisi olarak "liderlik" konferansı vermiş, ayrıca yazmış olduğu kitaplar ve Serdar Akinan'ın hazırladığı "Kan Uykusu" isimli belgeselle insanların zihninde yer etmeye başlamıştır.

Osman Pamukoğlu'nun siyasete katılmasındaki en büyük etken, mevcut siyasi partilerin, düzenin partileri haline gelmesi ve bu partilerle siyasi ya da ekonomik bağımsızlık mücadelesi verilemeyecek olmasıdır. Partilerin, düzenin partileri haline gelmesindeki kastı, mevcut partilerin dünya siyasetine yön veren emperyalist devletlerin emrinden çıkamayan ya da çıkmayan, onların dediklerini harfiyen yerine getiren partiler olduğu düşüncesidir. Bu nedenle Avrupa Birliği'nin dayatmaları doğrultusunda, ülkedeki belli başlı unsurların yok edildiğini ve ekonomik olarak dışa bağımlı hale getirilmek istendiğimizi belirten Pamukoğlu, AB ile ilişkileri dondurmak istemektedir. Siyasi partilerin hepsinin “tornadan çıkmış” gibi görüldüğünü, bazılarının Atatürk'ten, bazılarının milliyetçilik gibi unsurlardan beslendiğini, yeni bir siyasi hareketin ortaya çıkması gerektiğini hissetmesi nedeniyle parti kurma ihtiyacı duyduğunu açıklamıştır¹⁵. Aynı zamanda şu anda “hak” ve “eşitlik” kavramlarının ülkemizde olmamasından yakınmaktadır¹⁶. Osman Pamukoğlu'nun hak ve eşitlik kavramlarındaki kastı, ülkemizde en çok yenen ve en çok çiğnenen şeyin “hak”, hiç olmayan şeyin de “eşitlik” olduğudur. Bu kavramlardaki ana unsurun insan olduğu anlaşılmakta; kavramlardan vatandaşların hak ettiği düzende, adilane ve eşitlikçi bir yaşam sürmeleri gerektiği düşüncesinin olduğu anlaşılmaktadır.

01 Aralık 2009 tarihinde Habertürk kanalında yayınlanan “Teke Tek” isimli programın sunucusu Fatih Altaylı'nın yönelttiği “Niye girdiniz siyasete?” sorusuna Osman Pamukoğlu üniformayı çıkartınca hemen siyasete girmediğini, yedi sene sonra girdiğini, şu anki siyaset anlayışını benimsemediğini ve yaklaşık son iki yılda ülkenin içinde bulunduğu koşulların yeni bir siyasi parti kurulması ihtiyacını doğurduğunu, halkın talebi üzerine, halk tipi bir parti olarak kurulduklarını belirtmiştir.

Pamukoğlu'nun ifadelerine göre halk mevcut iktidarın politikalarından memnun olmamaktadır ve halk avutulduğunu, uyutulduğunu düşünmektedir. Bu nedenle halkın partinin kurulmasını talep ettiğini belirtmektedir. Pamukoğlu, partinin halkın gönüllülük esasına göre hareket ederek kurulduğunu, büyük paralar harcanarak kurulmadığını belirtmektedir. Partiye katılmak isteyen vatandaşların, partinin kuruluşu süresince

¹⁵ 27.11.2010 tarihli Osman Pamukoğlu ile yapılan röportaj

¹⁶ 19.05.2011 tarihli Osman Pamukoğlu ile yapılan röportaj

ellerinde ne varsa yardım/bağış yapması ve örgütün bir anda büyümesini sağlamaları nedeniyle, Osman Pamukoğlu partisine halk tipi parti demektir.

Osman Pamukoğlu'nun bu söylemi düşünmeye değerdir. Pamukoğlu'nun mevcut düzenden kastı AKP hükümetleridir. 2002 yılında % 34,3 oy oranıyla iktidara gelen AKP'nin, 2007 seçimlerinde oy oranını % 46,6'ya çıkardığı bilinmektedir. Seçmenin neredeyse yarısının AKP'ye oy vermesine bakılırsa, oy veren kesimin avutulduğunu ve uyutulduğunu düşünmediği anlaşılmaktadır. Hatta 2002'den 2007 yılına kadar geçen zamanda, oy oranlarının artmasının AKP icraatlarının beğenildiğini göstermektedir. HEPAR'ın kuruluşuna katkı sağlayan "halk"ın, AKP iktidarının çalışmalarını benimsemediği Osman Pamukoğlu'nun söylemlerinden çıkarılabilirken, tüm Türkiye halkının AKP karşıtı ve HEPAR sempaticanıymış gibi gösterilmesi, oldukça populist bir söylem olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2. HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ'NİN KURULMASI

Osman Pamukoğlu partinin kurulmasından önce 28 Temmuz 2008 tarihinde doğum yeri olan Sinop'un Gerze ilçesinde "*Anadolu ve Trakya'da Yaşayan Türk Halkı Bu Çağrı Size!*" (Bkz. Ek-2) başlıklı bir bildiri yayımlamış ve halkı bir siyasi mücadeleye çağırmıştır. Bu çağrının yayınlanmasından 38 gün sonra 4 Eylül 2008 tarihinde Hak ve Eşitlik Partisi kurulmuştur.

Bu bildiri incelendiğinde, Pamukoğlu'nun siyaset, ekonomi ve güvenlik alanlarında ülkenin birçok sorunu olduğunu ve bu sorunların ülkede "hak ve eşitlik" ilkelerinin olmamasından kaynaklandığını savunmaktadır. Bu nedenle Hak ve Eşitlik Partisi'ni kurduğunu, milletvekili dokunulmazlıklarının kaldırılmasından, terörle mücadeleye, yargı sistemindeki sorunlardan, ekonomik sistemdeki problemlerin çözümüne kadar birçok "sorunlu" addedilen alanda reformlar yapılacağından bahsetmektedir.

Osman Pamukoğlu Hak ve Eşitlik Partisi'nin "Siyasal ve Toplumsal İlkelerimiz" (2010:1) kitabında "Neden Hak ve Eşitlik Partisi?" başlığı altında şunları söylemiştir: *Vatandaşların insan onuruna yakışır bir şekilde yaşamaları; ülkenin bütünlüğünü ve*

ulusal birliğini, güvenliğini korumak; yeni bir devlet yönetimi oluşturmak; demokratik bir toplum oluşturmak ve bu vesileyle halkın gücünün farkına varmasını sağlamak; bağımsızlık ve ulusal egemenliği her şeyin esası yapmak; itibarlı, güçlü ve bağımsız bir Türkiye yaratmak; zengin ve fakir olarak iki sınıfın yaratılmaya ve orta sınıfın yok edilmeye çalışıldığını bu nedenden dolayı insanların dilenci konumuna düşmesinin engelleneceğini; her yerde hak ve eşitliği sağlamak ve halkın iktidarını gerçekleştirmek için partinin kurulduğunu belirtmektedir. Partinin parolasının da “siyasi ve ekonomik bağımsızlık” olduğunu söylemektedir¹⁷.

Osman Pamukoğlu partinin kurulmasının bir halk hareketi olduğunu, halkın desteğiyle, halkın bağışlarıyla bugünlere kadar geldiğini hemen hemen her konuşmasında belirtmektedir. Pamukoğlu'na yöneltilen “Halk hareketi olarak çıkma nedeniniz nedir? Halk sizi niye istiyor, halk size ne veriyor, ne yapıyor, sizi nasıl destekliyor?” sorusuna şu şekilde yanıt vermiştir: “1950'den sonra bu ülkede 157 tane parti kuruldu. Tamamen halk destekli parti biziz. Siz, kendi sitenizde, bir manifesto yayınlayıp, ondan sonra parti kurulduğunu hiç duydunuz mu? Çünkü halkın ihtiyacını, siyasi boşluk hissettiğini tahmin ediyorum. 28 Temmuz'da bildiri yayınlıyorsunuz, 4 Eylül'de parti kuruluyor. Nedir bunun arasındaki 30 küsür gün. Demek ki halkın ihtiyacı var. Bu kadar açık. Para yok, pul yok. Örgütler bütün ihtiyaçları kendileri karşılıyor. Şimdi partiye 800.000'i geçti, müracaat eden kadın ve erkek sayısı. Gençlik kollarında yer almak istiyorum, kadın kollarında yer almak istiyorum, ilde, ilçede, beldede yönetime girmek istiyorum diye. Bunun ortalama yaşı 18-32 kadın ve erkekler. Türkiye'deki ana nüfusun % 60'ının yaşı kaç? 30'un altı. 73 milyonluk nüfusun %60'ı 30 yaşın altında. Bana soruyorlar, röportajlarda ve bazı programlarda, yerel televizyonlarda veya gazetelerde, neden gençler daha çok? Gençlerin zihni berrak. Bu düzen ve sistemde bana yer yok diyor genç. Niye kadınlar? Kadınlarda bekâr veya evli, annelik iç güdüsü var. Yavrularının nasıl bir ortamda yaşayacağı duygusu. Bu kadar açık. Partinin gücü nasıl nereye dayandığı çok belli.”

¹⁷ Röportaj, 19.05.2011, soru 7.

Tablo 2.1. Üye Olunan Partilere Göre Cinsiyet Dağılımı¹⁸

Cinsiyet	Üye olunan Parti									
	AKP	ANAP	CHP	DP	DSP	DTP	GP	MHP	ÖDP	SP
Erkek	76,2	81,4	78,1	76,2	74,9	86,9	75,9	84,4	73,8	87,6
Kadın	23,8	18,6	21,9	23,8	25,1	13,1	24,1	15,6	26,2	12,4
TOPLAM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Bu tablodan (Tablo 2.1.) çıkan en net sonuç %80'i erkek ağırlıklı bir siyasal alan görüntüsüdür. Milliyetçi ve İslami öğeleri ön plana çıkartarak siyaset yapan sağ partiler ile etnik kimlik siyaseti yapan DTP'de erkek üyelerin fazlalığı göze çarpmaktadır. Erkek üyelerin en fazla olduğu partiler SP, DTP ve MHP olarak göze çarpmaktadır. Kadın üye oranının en yüksek olduğu partiler ise sırasıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP), Demokratik Sol Parti (DSP), Genç Parti (GP), Demokrat Parti (DP) ve AKP'dir. ÖDP, DSP ve GP'de kadın üyelerin fazla olması sosyal demokrat ve sol eğilimlerin ağır basmasının bir sonucu olarak değerlendirilse de aynı faktörün DP ve AKP'yi açıklamakta yetersiz kalmaktadır (Tosun, Erdoğan Tosun, 2010: 136).

Siyasal katılım unsurları incelendiğinde, bireyin yaşının, siyasal katılımı doğrudan ilişkisi olduğu anlaşılmaktadır. Birey genç yaşlarda daha aktif ve protest bir tutumda olabilirken, ilerleyen yaşlarda sağlık, inanç gibi etkenlerle daha pasif ve kabullenici bir tutum takınabilmektedir. Osman Pamukoğlu, partilerine katılım konusunda verdiği bilgilerde, yaklaşık 800 bin müracaat olduğunu ve bu müracaat eden kişilerin % 60'ının 18–35 yaş aralığında olduğunu belirtmektedir. Katılımdaki yaş unsuru göz önünde bulundurulduğunda genç bir kitlenin partiye katılımı, Osman Pamukoğlu'nun mevcut siyasal iktidara karşın protest bir tavır ortaya koymasından kaynaklandığını kanıtlar niteliktedir.

3 Kasım 2002 seçimlerine yönelik yapılmış olan çalışmada (Tablo 2.2) MHP ve CHP seçmeninin büyük çoğunluğu partinin ideolojisi ve felsefesini kendisine yakın hissetmekte, liderlerini parti ideolojisi ve kimliği ile özdeşleşmiş görmemektedir. Ancak AKP ve GP'de durum farklı görünmektedir. AKP'nin seçim zaferinde Recep Tayyip Erdoğan'ın karizmasının ön plana çıktığı veriler tarafından da doğrulanmaktadır. Yine AKP'ye oy verenlerin büyük bir kısmı partiyi ve liderini beğendikleri, bunun yanı sıra

¹⁸ Tosun, Erdoğan Tosun, 2010: 135

partiyi halka daha yakın buldukları için oy verdiklerini belirtmektedirler. Ancak verilere bakıldığında partisinin aldığı oy oranına en çok katkı yapan liderin GP Genel Başkanı Cem Uzan olduğu görülmektedir (Akgün, 2007: 196-197).

Tablo 2.2. Oy Verdiği Partiyi Tercih Etme Nedenleri¹⁹

	Tümü	AKP'liler	CHP'liler	DYP'liler	MHP'liler	GP'liler
Partinin felsefesi ve ideolojisini kendisine yakın bulduğu için	36,8	27,3	57,5	36,3	71,2	7,1
Partinin liderini beğendiği için	13,5	22,3	6,0	14,1	7,5	42,5
Denemek için	11,6	18,0	13,5	7,2	6,1	29,2
Parti halka daha yakın olduğu için	10,0	18,8	5,6	5,7	3,2	10,6
Parti adaylarını beğendiği için	4,3	3,7	7,3	8,8	1,6	1,8
Partinin icraatlarını beğendiği için	3,0	3,7	1,4	7,3	3,2	0,0
Başka nedenler	4,5	3,5	4,9	12,0	4,3	5,3
Yanıtsız	16,5	2,5	3,8	8,6	2,9	3,5

Tablo 2.3. Üye Olunan Partilere Göre Eğitim Düzeyi Dağılımı²⁰

Eğitim Düzeyi	Üye Olunan Parti										Toplam
	AKP	ANAP	CHP	DP	DSP	DTP	GP	MHP	ÖDP	SP	
Okul Bitirmemiş	1,5	1,4	-	-	0,8	4,2	1,0	0,4	1,9	2,0	1,2
İlkokul Mezunu	9,5	10,0	6,9	7,5	16,1	23,8	8,5	7,3	11,0	20,4	11,9
Ortaokul Mezunu	15,0	18,2	8,8	10,2	11,4	20,6	14,6	15,3	6,7	17,2	13,7
Lise Mezunu	41,0	43,6	43,8	50,9	31,8	30,8	46,7	36,3	30,5	41,2	39,8
Üniversite-Y.O.M.	32,6	26,8	38,3	30,2	37,6	19,2	28,1	39,7	46,7	18,8	32,0
Y. Lisans-Doktora	0,4	-	2,2	1,1	2,4	1,4	1,0	1,1	3,3	0,4	1,3
TOPLAM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹⁹ Akgün, 2007: 197

²⁰ Tosun, Erdoğan Tosun, 2010: 138

Okul bitirmemiş olanların DTP içerisinde, ilkokul mezunu olanların DTP ve SP içerisinde ağırlıkta oldukları görülmektedir. CHP içerisinde okul bitirmemiş olanlar hiç bulunmamakta, ilkokul ve ortaokul mezunu olanların da en düşük düzeyde bulunması dikkat çekici noktalardan birisidir. Oransal olarak bakıldığında üniversite ve yüksek okul mezunu üyeye, ÖDP'den sonra yine CHP sahiptir. Yüksek lisans ve doktora eğitilmiş üyelerle sahip olan partiler ise sırasıyla ÖDP, DSP ve CHP'dir (Tosun, Erdoğan Tosun, 2010: 138).

Tablo 2.4. Hak ve Eşitlik Partisi Üye Durumu²¹

HEPAR ÜYE DURUMU		
KADIN	498.200	% 56,31
ERKEK	386.500	% 43,69
TOPLAM	884.700	% 100,00
İlk ve Ortaöğretim Mezunu	~ 309.645	~ % 35
Lise Mezunu	~ 442.350	~ % 50
Üniversite Mezunu	~ 132.705	~ % 15

HEPAR Genel Merkezi'nden telefon ile edinilen bilgiler ışığında, partinin üye durumuna bakıldığında (Tablo 2.4.) toplamda 884.700 kayıtlı üyenin olduğu görülmektedir. Bu bilgiler ışığında dikkat çekici nokta HEPAR'da kadın üye sayısının, erkek üye sayısından fazla olması ve daha önce diğer partilerle alakalı verilere bakıldığında, % 26'nın üzerinde kadın üye sayısının olmadığı görülürken, HEPAR'ın kadın üye sayısının oranı % 56,31 olarak görülmektedir. Ancak bir diğer taraftan 2011 seçimlerinde kadın milletvekili adaylarının sayısının erkek adayların sayısından daha az olması da konuya özgü tezatı beraberinde getirmektedir. İlk ve ortaöğretim okuyanların oranı yaklaşık % 35, lise mezunu oranı yaklaşık % 50, üniversite mezunu oranı yaklaşık % 15'tir. Bu oranlarla da diğer partilerin üye durumlarıyla arasında farklılık göstermektedir. Özellikle üniversite mezunu üye sayısı, diğer partilerinkine göre çok az sayıdadır. En yakın değer % 19,2 ile DTP'ye aittir (Bkz. Tablo 2.3.).

HEPAR ile ilgili yukarıdaki verilerin net bilgiler içermemesi nedeniyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Siyasi Partiler Sicil Bürosu'ndan resmi bilgiler edinilmiştir.²²

²¹ Söz konusu veriler Mayıs 2011'de telefonla görüşme yoluyla Parti Genel Merkezi'nden alınmış, üye sayılarının kesin değerler olduğu, eğitim durumlarına göre oranların ise yaklaşık değerler olduğu bildirilmiştir.

²² HEPAR Genel Merkezi'nden telefon aracılığıyla alınan üye durumlarıyla alakalı verilerin, netlik içermemesi sebebiyle 15 Temmuz 2011 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Siyasi Partiler Sicil Bürosu'na dilekçe ile başvuru yapılmış ve kurum HEPAR ile ilgili verileri 26 Temmuz 2011 tarihinde elektronik posta yoluyla gönderilmiştir.

Bu bilgiler incelendiğinde (Bkz. Ek-3) 62 siyasi partinin aktif olarak faaliyetlerine devam ettikleri, bunların 43'ünün partilerine üye kaydı yaptıkları anlaşılmakta ve üye kaydı yapan tüm siyasi partilerin üye sayısının 7.540.489 olduğu görülmektedir. Siyasi partilerin üye sayılarına bakıldığında (Bkz. Ek-4), en fazla üyeye sahip 5 parti sırasıyla AKP (5.051.595 üye), CHP (877.775 üye), DP (765.523 üye), MHP (314.990 üye) ve SAADET'tir (250.106 üye). En az üyeye sahip 5 parti ise sırasıyla Ebedi Nizam Partisi (ENPA) (4 üye), Ayyıldız Partisi (AYP) (15 üye), Bizim Parti (BİZİM PARTİ) (16 üye), Milli Demokrat Halkın Partisi (MDHP) (16 üye) ve Gönül Birliği Yeşiller Partisi (GBYP) (16 üye) olduğu görülmektedir. İller ölçğinde bakıldığında İstanbul (1.865.474 üye), Ankara (439.060 üye), İzmir (413.524 üye), Bursa (239.017 üye) ve Kocaeli (206.864 üye) siyasi partilerin en fazla üye elde ettikleri ilk 5 il olarak göze çarpmaktadır. En az üye kaydı alınan 5 il ise sırasıyla Bayburt (6.390 üye), Tunceli (8.461 üye), Kilis (10.193 üye), Ardahan (11.738 üye) ve Gümüşhane'dir (12.358 üye).

Yine bu veriler ışığında HEPAR'ın üye sayısının, Osman Pamukoğlu'nun söylemlerindeki ve partiden edinilen bilgilerdeki gibi 800.000–1.000.000 kişi aralığında olmadığı (partiden alınan sayı 884.700 idi), net üye sayının 7.309 kişi olduğu görülmektedir.

HEPAR'ın en fazla üyeye sahip olduğu 5 il sırasıyla Bursa (873 üye), İzmir (763 üye), İstanbul (715 üye), Ankara (489 üye) ve Kocaeli'dir (445 üye). En az üyeye sahip olduğu iller ise 1'er üye ile Elazığ, Kırşehir, Niğde, Van ve Düzce'dir. 2'şer üye ile Tokat ve Karabük illeri, 3 üye ile Yalova ve 5 üye ile Çorum ili takip etmektedir (Bkz. Ek-4).

Tablo 2.5. Hak ve Eşitlik Partisi Üyelerinin Cinsiyet Durumu

KADIN	1.344	% 18,39
ERKEK	5.965	% 81,62
TOPLAM	7.309	% 100

Partiden edinilen bilgilere bakıldığında (Tablo 2.4.) kadın üye sayısının erkek üye sayısından fazla olduğu görülmektedir. Ancak resmi verilere bakıldığında (Tablo 2.5.) tam tersi bir durum olduğu anlaşılmaktadır. HEPAR'a kayıtlı kadın üye sayısı 1.344 iken erkek üye sayısının 5.965 kişi olduğu görülmektedir. Resmi veriler partideki üyelerin % 81,62'sinin erkeklerden oluştuğunu, % 18,39'unun da kadınlardan

oluşturduğunu göstermektedir. Tablo 2.1.'deki diğer partilerin kadın ve erkek üyelerinin oranlarının karşılaştırıldığı tabloya bakıldığında, kadın üye sayısı bakımından da diğer partilerle arasında bir fark olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2.6. Hak ve Eşitlik Partisi Üyelerinin Yaş Aralıkları

YAŞ	ÜYE SAYISI	YÜZDE
18-25	1.347	% 18,43
26-35	2.668	% 36,50
35-45	1.715	% 23,47
45+	1.579	% 21,60
TOPLAM	7.309	% 100

Partideki üyelerin yaş aralıklarına bakıldığında (Tablo 2.6.) 1.347 üyenin 18–25 yaş, 2.668 üyenin 18–35, 1.715 kişinin 35-45 yaş aralığında ve 45 yaş üstü 1.579 kişinin üye olduğu görülmektedir. Partideki genç üyeler sayıca fazladır. Osman Pamukoğlu'nun söylemlerinin daha çok genç yaşlardaki bireyler tarafından kabul gördüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 2.7. Hak ve Eşitlik Partisi Üyelerinin Eğitim Durumları

EĞİTİM DURUMU	ÜYE SAYISI	YÜZDE
Okur Yazar	1.482	% 20,28
İlköğretim Okulu/İlkokul/Ortaokul	3.263	% 44,64
Lise	730	% 9,99
Üniversite	1.488	% 20,35
Yüksek Lisans/Doktora	21	% 0,29
Bilinmiyor/Belirsiz	325	% 4,44
TOPLAM	7.309	% 100

HEPAR üyelerinin eğitim durumlarına bakıldığında okuryazar 1.482, ilköğretim, ilkokul ve ortaokul mezunu 3.263, lise mezunu 730, üniversite mezunu 1.488, yüksek lisans ve doktora mezunu 21 ve eğitim durumu belli olmayan 325 kişinin partiye üye oldukları görülmektedir. Diğer partilerdeki üyelerin eğitim durumlarıyla (Tablo 2.3.), HEPAR üyelerinin eğitim durumları karşılaştırıldığında okuryazar, ilköğretim okulu mezunu üye sayısının oranının diğer partilerden çok daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Lise mezunu üye sayısı en az, üniversite mezunu üye sayısı ise SP ve DTP gibi partilerden yüksek olmasına rağmen diğer partilere nazaran düşük kaldığı anlaşılmaktadır. Yüksek lisans ve doktora mezunu üye sayısının da diğer partilerden

düşük düzeyde olduğu görülmektedir. HEPAR Genel Merkezi'nden alınan verilerle karşılaştırıldığında ise çok büyük bir uçurum olduğu görülmektedir.

Tablo 2.8. Hak ve Eşitlik Partisi Üyelerinin Meslek Durumları

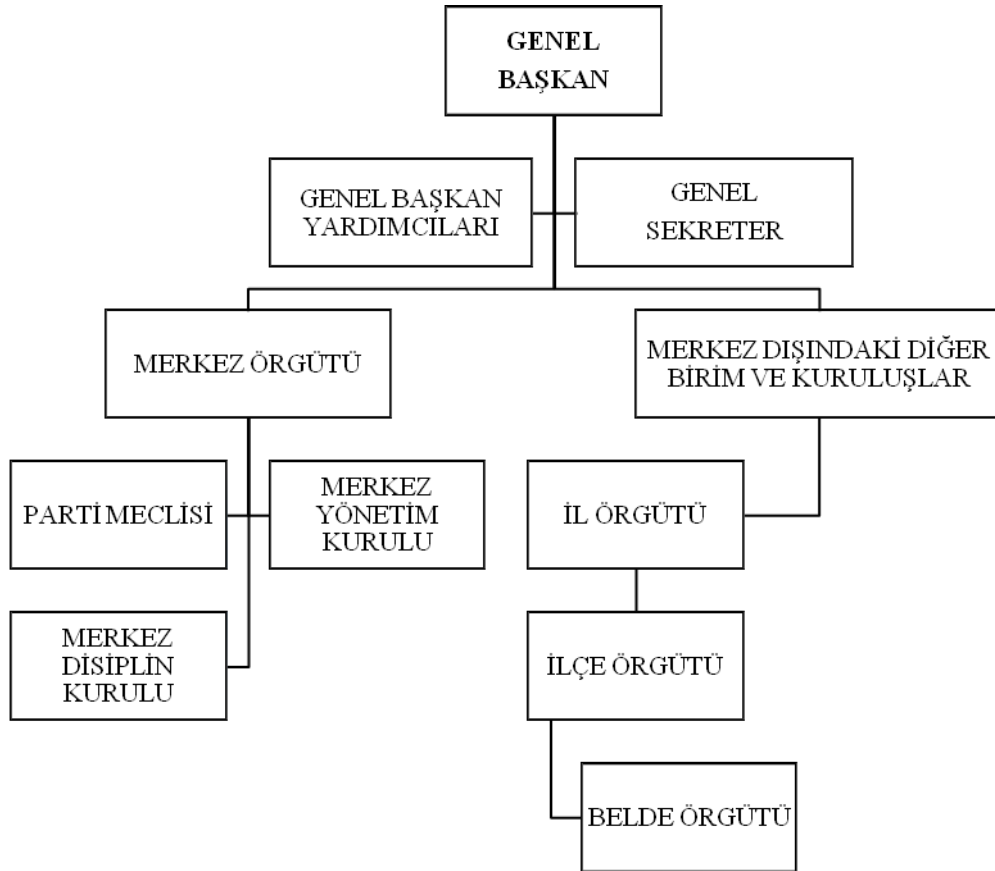
MESLEK	ÜYE SAYISI
Serbest/Özel	3.770
İşçi	707
Emekli	529
Ev Kadını	493
Öğrenci	470
Mühendis/Mimar	183
Teknisyen	168
Çiftçi/Bitki ve Hayvan Yetiştiricisi	126
Ekonomist/İktisatçı/Maliyeci/Muhasebeci	93
Yönetici/Müdür/Şef	80
Fizik/Kimya ile ilgili	60
Kimyager	52
Öğretim Görevlisi/Öğretmen/Eğitmen	42
Hâkim/Savcı/Avukat/Hukukçu	26
Sanatçı/Müzişyen	18
Hemşire/Ebe/Diğer Sağlık Görevlisi	16
Doktor/Diş Hekimi	15
Memur	13
Eczacı/Laborant/Eczacı Kalfası	11
Siyasetçi/Yasama Görevlisi	8
Astsubay/Subay/Ordu Mensubu	8
Veteriner/Hayvan Sağlık Görevlisi	7
Jeolog/Astronom vb.	7
Fizik Mühendisi	5
Gazeteci/Yazar	4
Programcı/Matematikçi/İstatistikçi	3
Sosyolog/Psikolog	1
Diğer/Belirsiz	394
TOPLAM	7.309

Tablo 2.8 incelendiğinde parti üyelerinin yaklaşık yarısının (3.770 kişi) serbest meslek sahibi olduğu görülmektedir. En fazla üyesi olan 2. meslek grubu ise işçilerdir (707 kişi), daha sonrasında emekliler (529 kişi), ev kadınları (493 kişi) ve öğrenciler (470 kişi) gelmektedir. En az üye sayısı olan meslek grupları ise sosyolog/psikolog (1 kişi), programcı/matematikçi/istatistikçi (3 kişi), gazeteci/yazar (4 kişi), fizik mühendisi (5 kişi), jeolog/astronom ve veteriner (7'şer kişi) olarak sıralanmaktadır. Aynı zamanda 394 kişinin diğer meslek gruplarında olduğu ya da mesleklerinin belirsiz olduğu görülmektedir. Bu tabloya bakıldığında serbest meslek çalışanlarının dışında üyelerin

büyük çoğunluğunun memur olduğu anlaşılmaktadır. Üyelerin geneli itibariyle, üst gelir grubundaki meslek gruplarından üye sayısının azlığı anlaşılabilmektedir.

2.3. HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ'NİN TEŞKİLAT YAPISI

Hak ve Eşitlik Partisi teşkilat yapısı parti tüzüğünde Büyük Kurultay, Genel Başkanlık, Parti Meclisi, Merkez Yönetim Kurulu, Genel Sekreterlik, İdari ve Mali İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcılığı, Merkez Disiplin Kurulu, Küçük Kurultay'dır. Genel merkezin diğer birim ve kuruluşları arasında Parti Teftiş Kurulu, Yurtdışı Temsilcilikler, Kadın ve Gençlik Kurulu yer almaktadır. Genel merkezin dışındaki örgütler ise İl Örgütü, İlçe Örgütleri ve Belde Örgütleri'dir. Bunlar dışında Hak ve Eşitlik Partisi'nde Medya Tanıtım ve Propaganda Başkanlığı ile Hukuk İşleri Başkanlığı bulunmaktadır.

Şekil 2.1. Hak ve Eşitlik Partisi Teşkilat Yapısı

2.3.1. Büyük Kurultay

Büyük Kurultay, doğal üyelerden ve İl Kurultaylarınca seçilen kurultay delegelerinden oluşmaktadır. Doğal üyeler, Genel Başkan, Parti Meclisi Üyeleri, TBMM'nin partili üyeleri ve partili bakanlar, Merkez Disiplin Kurulu Başkanı ve üyeleri, seçilmiş delegelerin % 15'inden fazla olmamak kaydıyla üyelikleri devam eden parti kurucularıdır. Seçilmiş üyeler ise Büyük Kurultaya katılmak üzere İl Kurultaylarında o ilin TBMM üye sayısının iki katı kadar seçilen delegelerdir.

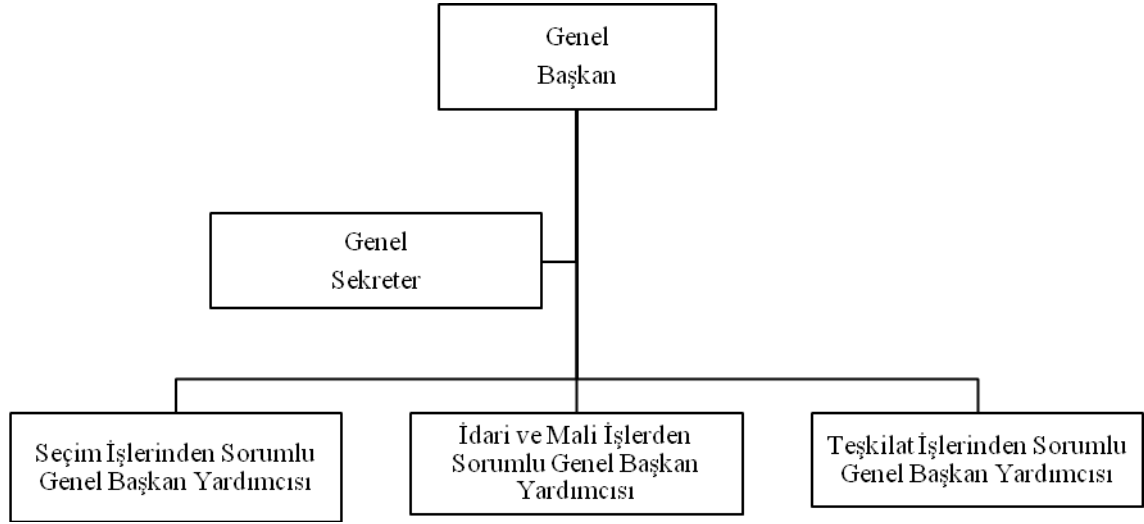
Büyük Kurultay iki yılda bir olağan olarak toplanmaktadır. Büyük Kurultay'ın toplanacağı yer ve süre en geç 15 gün önceden Genel Merkez tarafından duyurulmak durumundadır. Olağanüstü durumlarda Genel Başkanın, Parti Meclisi ya da Büyük Kurultay delegelerinin beşte birinin yazılı başvurusu üzerine Merkez Yönetim Kurulu kararıyla 45 gün içerisinde toplanabilir.

Büyük Kurultay, partinin en yüksek organıdır. Büyük Kurultay'ın görevleri partinin kesin hesabını kabul ya da reddetmek, Genel Başkan, Parti Meclisi ve Merkez Disiplin Kurulu'nu seçmek, Parti Tüzüğü'nü değiştirmek, Parti Programını görüşüp onaylamak, Parti politikaları ile ilgili ilkeleri belirlemek, Parti Meclisi'nin çalışma raporunu görüşüp karara bağlamak, Parti'nin kapatılmasına veya başka bir parti ile birleşmesine ve parti mallarının ne şekilde tasfiye edileceğine karar vermektir (HEPAR Tüzük, 2011: 12–14).

2.3.2. Genel Başkanlık

Hak ve Eşitlik Partisi Tüzüğü'ne (2011: 15) göre Genel Başkan, Büyük Kurultay üyelerince gizli oy ve üyelerin tamsayısının salt çoğunluğu ile seçilmektedir. Genel Başkan seçildikten sonra kendisine yardımcı olmak, görevlerinin yerine getirilmesi ve yokluğunda yetkilerinin kullanılmasını sağlamak amacıyla Merkez Yönetim Kurulu üyeleri arasından Genel Başkan Yardımcısı ve Genel Sekreteri belirlemektedir.

Hak ve Eşitlik Partisi Genel Başkanlık Kurulu aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

Şekil 2.2. Hak ve Eşitlik Partisi'nin Genel Başkanlık Örgütlenmesi

Osman Pamukoğlu, parti tüzüğüne kendisine verdiği yetki ile 3 Genel Başkan Yardımcısı ve 1 Genel Sekreter seçmiştir. Parti tüzüğünde sadece İdari ve Mali İşlerden Sorumlu Başkan Yardımcılığı'nın tanımı yapılmıştır. Ancak Genel Başkan, tüzüğün kendisine verdiği yetki ile Seçim İşlerinden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı ve Teşkilat İşlerinden Sorumlu Genel Başkan Yardımcılıkları da kurmuştur.

2.3.3. Parti Meclisi

Parti Meclisi, Genel Başkan ile birlikte Büyük Kurultay tarafından seçilen 80 üyeden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra 30 yedek üye belirlenmektedir. Parti Meclisi en geç iki ayda bir olağan şekilde Genel Başkan'ın başkanlığında toplanmaktadır. Gündem Genel Sekreterlik tarafından Genel Başkan ve üyelerin görüşleri olarak hazırlanır. Parti Meclisi'nin, seçim bildirgelerini topluma benimsetmek, çalışma programını saptamak, politika ve stratejileri belirlemek, hükümet kurmaya, katılmaya veya çekilmeye karar vermek, uluslararası kuruluşlara üye olmaya karar vermek, yıllık bütçe, bilanço ve kesin hesabı inceleyip kabul etmek, Büyük Kurultay gündemini görüşüp karara bağlamak,

verilen disiplin cezalarının kaldırılmasına karar vermek gibi görevleri bulunmaktadır (HEPAR Tüzük, 2011: 16–17).

2.3.4. Merkez Yönetim Kurulu

Merkez Yönetim Kurulu (MYK), Genel Başkan tarafından Parti Meclisi içerisinde seçilen üyelerden oluşmaktadır. Merkez Yönetim Kurulu, Parti Meclisi'nin kararlarını uygulamakla görevlidir. Partinin program, ilke ve amaçlarını duyurmak, yaymak, benimsetmek, partiyi seçimlere hazırlamak, seçimleri kazanarak iktidar olmak, parti örgütünü yönetmek, partinin hukuki varlığını korumak, büyük ve küçük kurultayları hazırlamak, partinin başka partilerle ve sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkilerini düzenlemek gibi görevleri bulunmaktadır. Bu görevlerinin yanı sıra MYK, araştırma, yayın, parti içi eğitim çalışmalarını sürdürür, çalışma raporu, yıllık bütçe hazırlar, partinin uluslararası ilişkilerini düzenler, partinin il ve ilçe örgütlerinin çalışmalarını düzenler, partinin taşınır ya da taşınmaz mallarının alım satımıyla ilgilenir, partinin gelirlerini artırmak için çalışmalar yapabilmektedir (HEPAR Tüzük, 2011: 18–19)

2.3.5. Genel Sekreterlik

Genel Sekreter, MYK üyelerinin arasından Genel Başkan tarafından seçilmektedir. Genel Sekreter ana olarak partinin yazışma ve haberleşme birimi olarak görev yapmaktadır. Partinin tüm genel evrak kaydını tutmaktadır. Parti örgütü tüm başvurularını bu birime yapar, haberleşme kayıtları ve evraklar bu birimde muhafaza edilir. Genel Sekreter, parti kütüğünü tutmakla ve parti arşivinin düzenlenmesini sağlamakla da mükelleftir. MYK gündemi ve Parti Meclisi gündemini de Genel Başkan'a danışarak hazırlar. Genel Sekreter, tüm özel ya da resmi kurum ve kuruluşlarda Genel Başkan adına partiyi temsil etmektedir (HEPAR Tüzük, 2011: 20).

2.3.6. İdari ve Mali İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

Genel Başkan tarafından MYK üyeleri arasından seçilmektedir. Partinin saymanlık işlerine de bakar, görevi ile ilgili planlama ve uygulamaları Genel Sekreter ile birlikte koordine eder Genel Başkan'ın onayı ile yürütür. İdari ve Mali İşlerden

Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı partinin gelir ve giderlerini ilgili mevzuat hükümlerine ve muhasebe esaslarına uygun olarak düzenlemekle yetkilidir. Yıllık bütçeyi, yılsonu bilançosunu ve kesin hesapları düzenler, il ve ilçelerin kesin hesapları ile genel merkezin kesin hesabını birleştirerek MYK'nın onayına sunar. Partinin malvarlığını ve demirbaşlarının korunmasını ve kullanımını da İdari ve Mali İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı'nın sorumluluğundadır (HEPAR Tüzük, 2011: 21)

2.3.7. Merkez Disiplin Kurulu

Merkez Disiplin Kurulu (MDK), Büyük Kurultay tarafından seçilmektedir. Büyük Kurultay, dokuz asıl ve beş yedek üyeyi seçerek MDK'yı oluşturmaktadırlar. Seçiminden yedi gün sonra göreve başlarlar, görev ve yetkileri ile çalışma esasları Parti Meclisi tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenmektedir (HEPAR Tüzük, 2011: 21).

2.3.8. Küçük Kurultay

Küçük Kurultay, Genel Başkan'ın başkanlığında, Parti Meclisi, Merkez Disiplin Kurulu üyeleri, TBMM Grup Yönetimi ve İl Başkanlarından oluşmaktadır. Küçük Kurultay yılda bir kez olağan, Genel Başkan talebi, İl Başkanlarının ya da partili milletvekillerinin dörtte birinin çağrısıyla olağanüstü olarak toplanabilmektedir. Partinin il, ilçe ve beldelerdeki örgütlenmelerin düzeyi hakkında merkez organlarını, milletvekillerini, bakanları ve il başkanlarını bilgilendirmek, Genel Merkez ve TBMM'deki çalışmalar hakkında il örgütlerini bilgilendirmek, il örgütleri arasında iletişim ve dayanışmayı sağlamak, örgütlenme ve parti politikaları hakkında görüş bildirmek görevleri arasında yer almaktadır (HEPAR Tüzük, 2011: 21–22).

2.3.9. Genel Merkezin Diğer Birim ve Kuruluşları

HEPAR Parti Tüzüğü'nde (2011: 22–26) Genel Merkezin Öteki Birim ve Kuruluşları başlığı altında Parti Teftiş Kurulu, Yurtdışı Temsilcilikler ve Kadın ve Gençlik Kolları bulunmaktadır.

Parti Teftiş Kurulu, parti yönetim organları ve yöneticilerinin, yaptıkları işlerin anayasa, yasa ve parti içi mevzuatlara uygun olup olmadığını, partiyi geliştirme, temsil

etme gibi çalışmalarını araştırma, yapılan şikayet ve ihbarları değerlendirmekle görevlidir. Parti Teftiş Kurulu Genel Başkan tarafından oluşturulmaktadır.

Bir diğer birim olan yurtdışı temsilcilikler, vatandaşların ve dış ilişkilerin yoğun olduğu ülkelerde, o ülkelerin mevzuatları ve uygulamaları göz önüne alınarak oluşturulmaktadır. Bu ülkeler, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Arnavutluk, Avustralya, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çin Halk Cumhuriyeti, Finlandiya, Fransa, Hollanda, Irak, İngiltere, İran, İrlanda, İsveç, İsviçre, İtalya, Kanada, Kazakistan, Kırgızistan, Kosova, KKTC, Macaristan, Makedonya, Norveç, Özbekistan, Romanya, Rusya, Tacikistan, Türkmenistan, Ukrayna ve Yunanistan'dır. Bu ülkeler arasında HEPAR, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada (Toronto), Almanya (Bavyera Eyalet, Berlin Eyalet, Hamburg Eyalet, Westfalya Eyalet, Württemberg Eyalet), Avusturya, Bulgaristan, Danimarka, Fransa (Strazburg), Hollanda, İngiltere, İsveç, İsviçre, İtalya, Japonya, Makedonya, KKTC ve Avustralya'da temsilcilik açmış bulunmaktadır²³. Bu ülkelerde yaşayan yurttaşlar, bu temsilcilikler vasıtasıyla partiye üye olabilmektedirler.

Kadın kollarına, partiye kayıt yaptırmış her kadın üyelik hakkı kazanmaktadır. Ayrıca 30 yaşından büyük olmayan her üye gençlik kollarına da kaydedilmektedir.

2.3.10. İl, İlçe ve Belde Örgütleri

İl organları İl Kurultayı, İl Başkanı, İl Yönetim Kurulu ve İl Disiplin Kurulu'ndan, ilçe organları ise İlçe Kurultayı, İlçe Başkanı ve İlçe Yönetim Kurulu'ndan oluşmaktadır. HEPAR, ülkenin genelinde 52 il ve 368 ilçede örgütlenmiş durumdadır. HEPAR'ın internet sitesi incelendiğinde bazı ilçelerde ilçe başkanlarının ad, soyad ve irtibat bilgilerinin olmadığı da görülmektedir²⁴. Örgütlenilmiş iller ve illerde örgüt kurulan ilçe sayıları Ek-5'te detaylı bir şekilde belirtilmektedir.

²³ Hak ve Eşitlik Partisi internet sitesindeki veriler aracılığıyla tespit edilmiştir. www.hakveesitlik.org.tr (Erişim Tarihi: 06.05.2011)

²⁴ Hak ve Eşitlik Partisi internet sitesindeki veriler aracılığıyla tespit edilmiştir. www.hakveesitlik.org.tr (Erişim Tarihi: 06.05.2011)

Şekil 2.3. Hak ve Eşitlik Partisi'nin İl Örgütlenmesinin Harita Üzerinde Görünümü²⁵

Haritada da görüldüğü üzere HEPAR Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde il ve ilçe örgütleri kurmamıştır. Bunu da ülkede yaşanan terörün bitmemesi nedeniyle gerçekleştirmediklerini açıklamaktadırlar. İktidara geldiklerinde “365 günde dağları temizleyeceğiz” hedeflerini gerçekleştirdikten sonra bu illerde de örgütleneceklerini belirtmektedirler. Şekil 2.3.’te il örgütlenmesini gösteren harita incelendiğinde, Ege Bölgesinde Çanakkale, Uşak, Afyon illerinde, İç Anadolu Bölgesinde Kırkkale, Kırşehir, Aksaray, Çorum ve Tokat illerinde, Doğu Karadeniz’de Artvin, Gümüşhane, Bayburt illerinde örgütü bulunmamaktadır. Özellikle Uşak, Afyon gibi illerde sağ partilerin oylarının yüksek olması, ayrıca milliyetçi bir sağ parti olan MHP’nin güçlü örgütü ve kemikleşmiş oylarının bulunmasına rağmen, yine milliyetçiliği ön planda tutan bir parti olan HEPAR’ın örgütünün bulunmaması bir başka paradokstur. Ancak, Pamukoğlu, bütün kurulan il örgütlerinin, halkın gelen talepler üzerine ve kendi imkânlarıyla, genel merkezden hiçbir maddi yardım gönderilmeden kurulduğunu belirtmektedir. Uşak Afyon, Kırşehir, Kırkkale, Çorum, Aksaray gibi sağ oyların önde olduğu bu illerde, HEPAR’ın il ve ilçe örgütlerini kuracak “vatanseverlerin” çıkmaması şaşırtıcıdır.

Şekil 2.3’teki il örgütlenmesinin gösterildiği harita ile Ek-4’te verilen partinin üye durumu ile ilgili tablolar karşılaştırıldığında, partinin örgütünün bulunmadığı Çanakkale’de 24, Kırşehir’de 1, Çorum’da 5, Tokat’ta 2, Şanlıurfa’da 12 ve Van’da 1

²⁵ Parti örgütü kurulan illere, partinin internet sitesi aracılığıyla ulaşılmıştır.

üyesinin olduğu görülmektedir. Bu da parti örgütünün bulunmadığı yerlerde üye kaydının neye göre yapıldığı sorusunu gündeme getirmektedir. Çankırı, Ordu, Erzurum, Karaman, Bartın, Ardahan ve Iğdır illerinde il örgütü bulunmasına rağmen üyesinin olmaması dikkat çekicidir. Ayrıca Osman Pamukoğlu'nun "ülkenin Güneydoğusu'nda PKK temizlenmeden siyaset yapılmaz" sözleriyle Van ve Şanlıurfa illerinden üyeye sahip olması ve partinin internet sitesinde bu illerin örgütünün gözükmemesi kafalarda Osman Pamukoğlu'nun söylemlerinin boşa çıkmaması için mi gerçekleştirildiği sorusunu da akıllara getirmektedir.

2.4. PARTİNİN PROGRAMI

Hak ve Eşitlik Partisi Programı (2010) "Siyasal ve Toplumsal İlkelerimiz" ana başlığının altında, 4 alt başlıkta toplanmaktadır. Bunlar ekonomi, iç siyaset, dış siyaset ve vaatlerden oluşmaktadır. Bu ana programdan sonra ekonomi programı, genişletilmiş bir biçimde "Ekonomi Program ve Hedefleri" (2011) başlığı altında ayrıca kamuoyuna sunulmuştur. Söz konusu programlarda maddeler numaralandırma sistemine tabi tutulmamıştır. Paragraflar madde olarak kabul edildiği takdirde ana programın 123 maddeden oluştuğu görülmektedir. İki program da Genel Başkan Osman Pamukoğlu tarafından kaleme alınmıştır. Buradan anlaşılacağı üzere Pamukoğlu, bu noktada merkez teşkilatının yardımı olmadan, tek başına hareket etmiştir. Partinin programları, partinin ideolojisini yansıttığı ve bu ideolojinin aslında Pamukoğlu'nun kendi ideolojisi olduğu ve HEPAR'ın lider eksenli bir parti olduğu sonucuna varılmaktadır.

2.4.1. Ekonomi

Ekonomi başlığı (2010: 4–8) altında 21 madde bulunmaktadır. Bu maddelerde partinin tespit etmiş olduğu ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

İşsizlik ve yoksulluğun sona erdirilmesi için ülkenin tüm imkânlarının seferber edileceği, bütün kaynakların bu amaçlar doğrultusunda kullanılacağı söylenmiştir.

Tarım ve hayvancılık politikalarının çöktüğü, bu doğrultuda Üretim ve İhracat Bakanlığı'nın kurulacağı, mazot, tohum, gübre ve elektrikten vergi alınmayacağı, toprak ağalığının yıkılacağı ve devlet elinde bulunan arazilerin, 20 yılda faizsiz olarak ödemek koşuluyla halka dağıtılacağı belirtilmektedir.

Asgari ücretten vergilerin kaldırılacağı, asgari ücretin de 1.000 TL'ye çıkarılacağı söylenmektedir.

Kamu harcamalarının yüksek olması, ihtiyaç dışı tüm taşınır taşınmaz malların satılarak hazineye geri döndürülmesinin sağlanacağı belirtilmektedir.

Sosyal güvencesiz vatandaşın olmayacağı, çocukların parasızlık dolayısıyla okuyamamasının önleneyeği belirtilen bir başka maddedir.

Yolsuzluk ve hırsızlığın önüne geçileceği, bunların sorumluları bulunduğu takdirde Yolsuzluk Özel İhtisas Mahkemeleri'nde yargılanacağı, bu kişilerin servetlerinin hazineye geçirileceği, aynı zamanda özel bir kanun çıkarılarak, bu kişilerin özel bir televizyon kanalı vasıtasıyla halka teşhir edileceği anlatılmaktadır.

Özelleştirmenin silahsız bir işgale dönüştüğü, özelleştirme adı altında devletin fabrikalarının, limanlarının, yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin yağmalandığını, karma ekonomik düzen kurularak, ekonominin temelini ülkenin öz kaynaklarına dönüşümünün sağlanacağı, kaybedilenlerin geri alınacağı belirtilmektedir.

Genel seçimlerde %7 barajını aşan partilere hazineden yapılan yardımın kesileceği²⁶, halkın parasının israf edilmesinin önüne geçileceği söylenmektedir.

²⁶ Siyasal partiler, siyasal hayat içerisinde var olabilmek için, örgüt yapılarını güçlendirmek zorundadırlar. Parti örgütü denildiğinde ilk akla gelenler, bina, araç gereç ve personellerdir. Bu giderlerin karşılanması için önemli bir finansman kaynağı gerekmektedir. Yani parti örgütünün fonksiyonunu devam ettirmek ve seçim kampanyalarına katılabilmek için sürekli bir gelir kaynağı gerekmektedir. Bir başka ifadeyle siyasal partilerin iktidara gelmeleri paraya bağlıdır. Para olmadan, teşkilat, tanıtım ve seçim kampanyası masraflarının karşılanması mümkün değildir. Siyasal partilerin öncelikli gelir kaynakları aidatlar ve bağışlardır. Ancak siyasal partilerin giderlerini karşılamak için bu gelirler yeterli değildir. Ülkemizde siyasal partilerin gelir kaynakları, Siyasal Partiler Kanunu'nda (SPK) (m. 61) belirlenmiştir. Bunlar: parti üyelerinden alınacak giriş aidatı ve üyelik aidatı; partili milletvekillerinden alınacak milletvekili aidatı; milletvekili, belediye başkanlığı, belediye meclis üyeliği ve il genel meclis üyeliği aday adaylarından alınacak özel aidat; parti bayrağı, flaması, rozeti

Vergiler konusunda da vergi adaletinin sağlanacağı, kişilerin servetine, gelirine ve mali gücüne uygun vergiler alınacağı belirtilmektedir.

Yabancı sermayeye satılan madenlerin ruhsatlarının tekrar gözden geçirileceği, çıkarılan madenlerin işlenmemiş bir şekilde yurtdışına çıkarıldığı ve ülkemize fahiş fiyatlardan satıldığı, bu nedenle madenlerimizin ülkemiz tarafından işlendikten sonra ihraç edileceği söylenmektedir.

Türk özel sektörünün güçlenmesi ve milli sanayinin küresel bir güç haline gelebilmesi, yeni istihdam alanları yaratabilmesi için ucuz enerji, vergi indirimi, prim ve devlet desteklerinin sağlanacağı belirtilmektedir.

Partinin ekonomi başlığı incelendiğinde milli ekonominin savunulduğu anlaşılmaktadır. Özelleştirmeler vasıtasıyla, ülkenin kaynaklarının yabancıların eline geçmesinden rahatsız olan Pamukoğlu, iktidara geldikleri takdirde söz konusu işletmelerin tamamen yabancıların elinde olmayacağını, devletin müdahale edeceğini ve böylece ülkenin sömürülmesinin önüne geçilmeye çalışılacağı anlaşılmaktadır. Özelleştirmelere karşı olması, özel sektöre karşı olduğu anlamına gelmemekte, Türk özel sektörünün desteklenmesi için devlet desteğinin sağlanacağı belirtilmektedir.

2.4.1.1. Ekonomi Program ve Hedefleri

Ana programın dışında Hak ve Eşitlik Partisi, detaylandırılmış ekonomik programını “Ekonomi Program ve Hedefleri” (2011) başlıklı 45 sayfalık bir kitapçık hazırlayarak yayınlamıştır. Bu programda ilk olarak “Türkiye’nin Trajik (İflas Etmiş) Ekonomik Durumu” başlığı altında, mevcut ekonomik durum hakkında genel bilgiler verilmiş, daha sonra yapılacak uygulamalar ve vaatlerden geniş çaplı bahsedilmiştir. Son olarak da “Halkın Mali Gücü ve Ekonomik Düzeyini Arttırmak İçin Acilen ve Süratle Alınacak Tedbirler” başlığı altında 20 maddelik bir liste yayınlamışlardır.

ve benzeri rumuzların satışından elde edilecek gelirler; parti yayınlarının satış bedelleri; üye kimlik kartlarının ve parti, defter, makbuz ve kâğıtlarının sağlanması karşılığında alınacak paralar; partilerce tertiplenen balo, eğlence ve konser faaliyetlerinden sağlanacak gelirler; bağışlar ve devletçe yapılan yardımlardır. Siyasi partilere devlet yardımının yapılması sayesinde partiler bağımsız bir şekilde siyaset yapabilmekte, siyasal iktidarı ele geçirmek iddiasında olan partilerin bağımsız politikalar oluşturma ve bunları uygulamaya koyma şansına sahip olabilmekte, kolayca teşkilatlanabilmelerine, seçmenlerinin parti programından haberdar olmalarını sağlayabilmelerine vesile olmaktadır (Aydın, 2005; Yüksel, 2007; Gençkaya, NTV Yakın Plan Programı Röportajı).

Ülkemizin dünya ticaret etkinliği rekabet gücünde 125 ülke arasında 61'nci, yoksul 60 ülke arasında 44'ncü, 193 ülke arasında tarımsal üretimde 123'ncü, 194 ülke arasında ise büyük ve küçükbaş hayvan üretiminde 174'ncü, kadın çalışan nüfusu açısından 184 ülke arasında 172'nci, sağlık harcamalarının milli gelir içerisindeki payının 180 ülke içerisinde 120'nci sırada yer aldığı belirtilmektedir.

Buradaki sıralamalara bakıldığında ülke ekonomisinin kötüye gittiği algısı yaratılmaya çalışılmıştır. Partinin mevcut siyasi düzenden kurtulmak için kurulduğu düşünüldüğünde, AKP'nin icraatları sonucunda ülkenin kötüye gittiğini ve AKP iktidarının bu nedenlerden dolayı düşürülmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır.

Yoksulluğun gün geçtikçe arttığı, özelleştirmeler nedeniyle devletin fabrika, yeraltı ve yerüstü kaynaklarının yağmalandığı, tarım ve hayvancılığın köreltildiği, dışa bağımlı hale getirildiği, madenlerin % 54'ünün yabancılara devredildiği anlatılmaktadır.

Yabancıların açık piyasa ekonomisi adı altında ülkemizi kendilerine bağımlı hale getirmelerinden kurtarılacağı ve ekonominin % 100 bağımsız hale getirileceği, iç ve dış politikalarımızın başkaları tarafından değil, kendi kendimize belirleyeceğimizi, IMF ve Dünya Bankası'nın ülke ekonomisine el koymasından ivedilikle kurtulunacağı, Gümrük Birliği Anlaşması'nın reddedileceği vaat edilmektedir. Üretim ve İhracat Bakanlığı kurularak, tarım ve hayvancılığın devletçe destekleneceği, mazot, gübre ve elektrikten vergi alınmayacağı tarım alanında yapılacaklardan bazılarıdır.

Bölgesel sanayi ve ticaretin geliştirileceği, yöresel fabrikalar kurularak, bu fabrikalarda o yörenin insanının istihdam edileceği, tam istihdam sağlanacağı ve işsizliğin ortadan kaldırılacağı, Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde görev yapan memurlara, dönüşlerinde birer "daire" verileceği, çalışma saatlerinin gevşetileceği, kayıtsız çalışmanın önüne geçileceği, asgari ücretten vergilerin kaldırılacağı ve asgari ücret, memur, işçi aylıklarının en az 1.000 TL olacağını açıklayarak istihdama yönelik yapılacakları anlatmışlardır.

Özelleştirme adı altında devletin soyulduğu, 7 sene önce 213 milyar dolar olan dış borcun bugün 540 milyar dolara ulaştığını, bu kadar olumsuzluk varken bu paraların

nerelere harcadığını sorgulamışlar, bunların önüne geçmek için de yabancı yatırımcıların yerli şirketlerden alacakları payın en fazla % 49 olacağı, enerji üreten 100 besi çiftliği kurularak, hayvancılığın yabancıların elinden kurtarılacağı, üretimin ucuz hale getirilerek tarımın destekleneceği belirtilmektedir.

Bugünün tarım ve enerji politikalarının iklim ve hayat koşullarını tehdit ettiğini, kaynak savaşlarını körüklediğini, ülkeyi bağımlı kıldığını ve yabancıların direktifi doğrultusunda hareket edildiğini, kazananların ve kaybedenlerin kutuplaştığını, oluşan fiyat kaosu yüzünden yatırımı engellediğini ve kırsal bölgelerin yükünü ağırlaştırdığını belirtmişlerdir. Bunların karşısında HEPAR tarım ve enerji politikalarını çiftçi, enerji ve üretimin toplumun efendisi olacak, iklim ve kaynakların korunacak, demokratik bir yapıyla yönetilecek, avantajların dağılımı adil olarak yapılacak, kârlar çiftçilere gidecek, kırsal bölgeler için kalkınma sağlanacak, başarılı, sonuç alıcı ve işletmeci bir yapı kurulacak şekilde belirlemişlerdir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarıyla 2015 yılına kadar 180.000 yüksek seviyeli işyerinin kurulacağını, ülkemizin kendi otomobilini üreteceğini, raylı sisteme geçileceği, 50.000 km demiryolu kapasitesine ulaşılacağı ve mıknatıslı trenlerin kullanılmaya başlanacağı, akaryakıttan vergilerin kaldırılacağı, motorinin litre fiyatını 1,5 liraya, benzinin fiyatının 2 liraya çekileceği, ülkemizin kendi ilaç ve kozmetik sanayisini kuracağı yine vaatleri kapsamında yer almaktadır.

“Hoşgeldin çocuk” paketinin hazırlanacağını, yıllık geliri 34.000 TL'nin altındaki ailelerde, annenin hesabına 1 yıl süreyle 500 TL para yatırılacağı, diğer yıllarda 1. çocuk için 300 TL, 2. çocuk için 150 TL, 3. çocuk için 75 TL ve 4. çocuk için 50 TL ödeneceğini taahhüt etmektedirler. Bu paraların 18 yaşına kadar kesintisiz devam edeceği, üniversite veya yükseköğrenime devam eden çocukları için de 25 yaşına kadar devam ettirileceği söylenmektedir.

Üniversitede okuyan öğrencilere faizsiz ayda 500 TL kredi verileceği, öğrencilerden alınan harçların kaldırılacağı, yurt ve barınma imkânlarının iyileştirileceği belirtilmektedir.

“Halkın mali gücü ve ekonomik düzeyini artırmak için acilen ve süratle alınacak tedbirler” (2011: 39–40) başlığı altında yayımlanan liste şöyledir:

- Milletvekillerinin kıyak emekliliği kaldırılacaktır.
- Hazineden partilere verilen para kaldırılacaktır.
- Başbakanlık keyif harcaması olan örtülü ödenek kaldırılacaktır.
- Kamu ve yerel yönetim bütçelerinden, protokol, karşılama, cari gider harcamaları atılacaktır.
- Yurtdışı harcırahlar zevk ve sefa parası olmaktan çıkarılarak, asgari düzeye indirilecektir.
- Koruma lojmanları, koruma araçları hepsi satılacaktır.
- Kamu araçları kullanmada Türkiye dünyada 1’inci sırada. Bu üstünlüğe son verilecektir.
- Kamudaki tüm lüks ve pahalı araçlar satılacaktır.
- Akaryakıt dâhil tüm kaçakçıların kökü kazınacaktır.
- Hazine arazileri halka dağıtılacaktır.
- Madenler tam kontrolümüze alınacaktır.
- Gümrük Birliği denilen; istilacı, gümrüksüz mal ve ürün girişleri vergilendirilecektir.
- Vergisiz kazanç ve kayıt dışı ekonomi kontrol altına alınıp, tekrar vergilendirilecektir.
- Terörün, dağlardaki ve şehirlerdeki eşkıyanın kökü 365 günde kazınıp, buralarda heba olan milyarlarca dolar artık harcanmayacaktır.
- İhale yolsuzlukları ve rüşvetle kamu mallarını peşkeş çeken hırsızların önu kesilecektir.
- Toprak ağalığının sonu getirilip, arazileri halka dağıtılacaktır.
- Ordu 200–250.000 asker sayısına indirilecek ve askerlik süresi 6 ay olacaktır.
- Asgari ücretten vergi alınmayacak ve hangi sektörde olursa olsun emekli aylığı ve asgari ücret 1.000 liradan başlayacaktır.
- Çiftçinin, emeklinin, memurun, esnafın, işsiz, öğrencinin, ne üretirken, ne eğitim alırken, ne de sağlık konularında hiçbir mali ve ekonomik sorunla karşılaşmadan temel ihtiyaçların karşılanması için ne lazımsa, hepsi mutlaka onlara sağlanacaktır.

- Bu ülkede hiç kimse, hiçbir yerde, ne bir dilenci, ne bir sokağa atılmış, ne de çöplükten bir şeyler toplayan çocuk asla görmeyecektir.

HEPAR'ın ekonomi anlayışı “milli ekonomi modeli” anlayışı ile benzerlikler göstermektedir. Milli ekonomi modeli Bağımsız Türkiye Partisi lideri Haydar Baş tarafından ortaya konulmuştur. Milli ekonomi modeli, insanın sınırlı ihtiyaçlarının sınırsız kaynaklardan karşılanarak, gerektiğinde her türlü mal ve hizmetin üretilebilmesi gücüne sahip olunması ve bu üretim gücüne erişilirken iç ve dış harcamaların borçlanma olmadan gerçekleştirilmesinin formülü olduğu şeklinde tanımlanmaktadır. Bu modelin ülkelerin kalkınmasına ve ekonomik bağımsızlığına ulaşmasındaki tek yol olduğu vurgusu yapılmaktadır²⁷.

Bu benzerlikler incelendiğinde, birbirine çok yakın ifadelerin olduğu görülmüştür. Pamukoğlu madenlerimizin % 54'ünün yabancılara devredildiğini ve yoksullaştığımızı, bu nedenle madenlerimizi tam kontrolümüze alacağımızı söylerken, Haydar Baş enerji kaynaklarımızın % 55'inin ithal edildiğini ve bu nedenle altyapının hazırlanarak, ülkenin enerji kaynaklarına düzenli, ucuz ve güvenilir bir şekilde ulaşmasının sağlanacağını belirtmektedir.

Pamukoğlu'nun Haydar Baş ile benzerlik gösteren bir diğer ekonomik vaadi evlilik kredisi ve çocuk yardımlarıdır. Haydar Baş, evlenmek isteyen gençlere faizsiz ve 1 yıl geri ödemesiz yuva kredisi vereceğini vaat ederken, Pamukoğlu, bu süreyi 10 yıla çıkartmıştır. Haydar Baş'ın programında doğum yapan her anneye ortalama bir memur maaşı kadar yardım yapılacağını, her doğan çocuk için vasat memur maaşının beşte biri kadar çocuk yardımı yapılacağını ve bunun da çocuğun iş sahibi olacağı güne kadar devam edeceği söylenmektedir. Pamukoğlu da programında “hoşgeldin çocuk” paketinden bahsetmiş, annenin hesabına belirli oranlarda paraların ödeneceğini taahhüt etmiştir. İki vaat arasındaki tek fark, HEPAR'ın uygulamasında, bu ödemelerin çocuğun 18 yaşına gelmesiyle son bulacak olmasıdır.

Yine iki partinin programları arasında, tarım ve hayvancılığın, madenciliğin destekleneceği, Gümrük Birliği ile ilişkilerin gözden geçirilmesi gerektiği gibi vaatlerde

²⁷ <http://www.milliekonomimodeli.com/index.php?icerik=8>

de birçok benzerlikler bulunmaktadır. Bu aşamada bakıldığında, HEPAR'ın ekonomi politikası da kendine has ve eşi benzeri olmayan bir program olmadığı da anlaşılmaktadır.

HEPAR özellikle “ekonomik ve siyasi bağımsızlık” vurgusunu kullanmaktadır. Haydar Baş'ın ekonomik modeli de aynı şekilde ekonomik bağımsızlık üzerine inşa edilmiş olsa da, HEPAR'daki vurgu daha çok milliyetçilik hedefi üzerinden gerçekleştirilmektedir. Yabancı şirketlerin ya da devletlerin elinde olan, özelleştirilmiş kamu kuruluşlarının “peşkeş” çekildiği ifadesi bu görüşü kanıtlar niteliktedir.

Doğu Perinçek'e göre (2006: 155), milli ekonomi, gümrüklerin kaldırılması, paranın giriş çıkışına denetimin kaldırılması, tarıma desteklerin kaldırılması, kamu ekonomisinin kaldırılması (özelleştirme) ve kamu hizmetinin kaldırılması (devletin küçültülmesi) nedeniyle çökertilmektedir. Milli ekonominin çökertilmesinin Beş Kaldır Programı ile yapıldığı söylenmektedir. Bu program emperyalist merkezlerden dayatılmakta, aynı zamanda Beş Yoksullaştırma Programı olarak da ifade edilmektedir.

Perinçek aynı zamanda AB üyeliğine son verilmesi gerektiğini, bu sayede milli devleti devam ettirme iradesinin yaratılacağını, bu kararlar Türkiye-Avrupa ilişkilerinin olgunlaşacağını ve giderek gelişeceğini iddia etmektedir. Perinçek'e göre Avrupa Avrupadır, Türkiye Türkiye'dir. AB'nin kapısından kurtulunması sayesinde ancak AB ile iyi ilişkiler geliştirilebilecektir (Perinçek, 2006: 159)

Perinçek'in bahsettiği tüm bu ilkeler de HEPAR'ın programında bahsettiği olmazsa olmaz ilkelerle birebir örtüşmektedir.

2.4.2. İç Siyaset

İç siyaset başlığı altında 36 madde yer almaktadır. Bu maddelerde bahsedilenler ana hatlarıyla şu şekildedir:

Devletin bütün kurumlarının halkın hizmetinde olacağı, emekten, yoksuldan ve ezilenden yana bir parti olduklarını, eşitliği bozan her türlü şeye karşı duracaklarını belirtmektedirler.

Milliyetçiliğin sadece sınırlar, bayrak ve toprak olarak anlaşılması gerektiği, ekonomik ve siyasi yönden bağımsız olmadan milliyetçi bir yapı olamayacağı vurgulanmaktadır.

Adalet kavramının içinin boşaltıldığı, hukukun temelini hak olması gerektiği, halkın adalet duygusunu parti iktidara geldiğinde tekrar hissedeceğini söylemektedirler.

Yoksulluk, gelir dağılımındaki bozukluklar, devlet eliyle zenginleşmelerin yaşanması, bütçeyi sarsan borç faizleri, bütçe açıkları, vergi adaletsizliği, ekonominin kayıt altına alınamaması, işsizlik, rüşvet, emeğin yağmalanmasının önüne geçileceği belirtilmektedir.

Siyasi otoritelerin baskısından ve keyfi siyasi müdahalelere karşı korunan, bağımsız bir hukuk sisteminin yaratılacağı vurgulanmaktadır. Basın, dernek, sendika ve partilerin özgür olması gerektiği, herkesin düşünce ve konuşma özgürlüğünün olması gerektiği, tam demokratik ortamın sağlanması gerektiği, bunun için partinin hak ve eşitlik mücadelesi yapacağı, partinin bu açıdan sağda ya da solda bir parti olmadığı, herkesi kucaklayacak olması manasında “yukarıda” olduğu belirtilmektedir.

Dinin hayatın ve kültürün temel unsurlarından biri olduğu, dinin siyasete alet edilmemesi gerektiği, başörtüsünün siyasi ranta çevrilmemesi gerektiği, inanç ve yaşayış biçimlerine saygı duyulması gerektiği, devletin halkından, halkın da devletinden kuşku duymayacağı bir yapının oluşturulacağı vurgulanmaktadır.

Yıllardır devletin Güneydoğu’da terör dolayısıyla kan kaybettiği, hükümetlerin bu konuda beceriksiz kaldığı, iktidara geldiklerinde dağları 365 günde temizleyeceklerini, Güneydoğu’da yaşayan Kürt vatandaşlarımızı terörist baskısından kurtararak rahat yaşamalarının sağlanacağı, terör örgütü kuran ve bunlara liderlik edenlerin derhal yakalanıp yargılanacağı, bunun için de idamın geri getirileceği belirtilmektedir.

Ordunun siyasi sürece müdahale etmesinin önüne geçileceği, siyasetten uzak tutulacağı belirtilmiş, askerlik konusunda ise herkese eşit askerlik yapma fırsatının sağlanacağı, askerliğin 6–9 ay arasına indirileceği belirtilmektedir.

Kültür, turizm ve sanatın destekleneceği, teşvik edileceği, okullarda resim ve müzik gibi derslerin zorunlu hale getirileceği söylenmektedir.

Partinin sağda ya da solda olmadığını belirten Pamukoğlu, ideolojik anlayışlarının “halkçı, milliyetçi ve sosyal adaletçi” olduğunu vurgulamaktadır. İdeolojik açıdan milliyetçilik bir sağ akım olarak göze çarparken, halkçı ve sosyal adaletçi bir anlayış liberal ve solda yer alan bir anlayıştır. Burada partinin sağda ve solda yer almadığını belirterek, asıl vurgulanmak istenen durumun tüm vatandaşların partiyi destekleyebileceği görüşü olduğu anlaşılmaktadır.

Dini inanca, milliyetçiliğe, askerliğe, adalete üzerine yapılan söylemlerin, diğer siyasi partilerin söylemlerinden pek bir farkı bulunmamaktadır. İç siyasetteki tek somut hedefi PKK sorununun çözümü üzerine olup, dağların teröristlerden 365 günde temizleneceğidir.

Günümüzde ne komünist sol, ne otoriter sağ, ne “monolitik” bir partiye, ne askeri cuntaya ne de bir liderin diktatörlüğüne dayanacak güçlü bir hükümete temel olabilecek, ciddiye alınabilir bir konseptte sahiptir (Fukuyama, 2011: 72). 1980’li yılların sonunda iki kutuplu dünya, tek kutuplu hale gelmiştir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin (SSCB) yıkılmasıyla birlikte liberal demokrasilerin ortaya çıktıkları görülmektedir. Bu noktada günümüz dünyasında ideolojilerin artık eskisi kadar öneminin olmadıkları vurgulanmaktadır. Fukuyama’ya göre (2011: 359) gelişmiş dünyada, bugün herkesin, liberal demokrasiyi faşizm ya da komünizme oranla daha çok tercih edildiğini görmektedir.

Liberal ilkeler bir ülke için yaşamsal öneme haiz yurtseverlik biçimlerini tahrip edebilmektedir. Bu tip devletler (hükümetler) yurttaşların mülklerini ya da ailelerini korumak için hayatlarını tehlikeye atmayacaklardır. Canlı bir topluluk yaşamı kapitalist piyasa tarafından tehdit edilmekte, liberal ekonomiler genellikle topluluklar üzerinde yıkıcı etkilerde bulunmaktadır. İnsanlar birbirinden ayrılma ve yalnızlaşma

eğilimindedirler. Modern toplumlarda görülen yüksek eğitim ve sosyal hareketlilik talebi insanların içerisinde yetiştikleri topluluklarda yaşama ihtimallerini giderek azaltmaktadır. Yaşam ve sosyal bağlar istikrarsızlaşmıştır. Çünkü kapitalist toplumların dinamiği sürekli yer değiştirmekte, üretim tarzında değişiklikler getirmekte ve böylece çalışma koşulları da değişmektedir. Bu koşullar altında insanlar kendilerini sürekli yeni mesleklere, yeni kentlere, hatta yeni ülkelere göre hazırlamaktadırlar. Belirli bir bölge ya da yere ait olmaya dayalı kimlik duygusu giderek azalmaktadır (Fukuyama, 2011: 407)

Fukuyama'nın söylemleri son dönemlerde ülkemizde de görülmektedir. Liberal ekonomi modelleri tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de uygulanmaktadır. Bu doğrultuda ideolojik yapıların çöküşü nedeniyle, liberal ekonomi modellerinin ülkemiz tarafından da benimsenmesi, iş ya da sosyal hayatta mobilize olan insanlarımıza yoğun bir kimlik siyasetinin, milliyetçilik aşısının ve milli ekonomi modeli inşası çabasının HEPAR tarafından yapılmasının, ülkemiz insanları arasında kabul görmeyeceği kanaati hâsıl olmaktadır.

2.4.3. Dış Siyaset

Dış siyaset bölümü 12 maddeden oluşmaktadır ve ana ilkesi “Başı dik bir Türkiye” olarak belirlenmektedir.

Ülkenin siyasi geleceği ve toprak bütünlüğüne karşı yapılacak her türlü tehdide karşı hazır olduklarını, kimseye ne bir hak ne de bir toprak borcumuzun olduğunu güçlü bir biçimde vurgulamaktadırlar. Dış politika konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesini, milli çıkarların bir grup yerine kamuoyu eliyle korunması ilkesini savunmaktadırlar.

Devlet ekonomisinin yabancıların eline geçmesinin bağımsızlıkla doğrudan ilişkisinin bulunduğunu, elden çıkan kaynakların milliyetçilik ruhunu örselediğini belirtmektedirler. Vize uygulamaları konusunda da vatandaşlarımıza vize vermeyen devletlerin, bizim topraklarımıza da vizesiz giremeyeceklerini söylemektedirler.

Avrupa Birliği'ne ne pahasına olursa olsun katılma düşüncesinin bir saplantı ve teslimiyet olduğunu, görüşmelerin dondurulacağını, kaynaklarımız nedeniyle Avrupa Birliği'nden çok güçlü olduğumuzu, AB'nin kapımıza gelmelerini bekleyeceklerini belirtmektedirler.

Yabancı Ülkelerde Yaşayan Yurttaşlar Bakanlığı kurularak, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın her türlü sorunlarının çözümünün bu bakanlık vasıtasıyla çözülmesinin sağlanacağını söylemektedirler.

Küreselleşmeye tamamen karşı olduklarını, küreselleşmenin ulus devletleri yok etmek üzere hazırlanan bir işgal planı olarak kabul ettiklerini belirtmektedirler.

Söz konusu vaatlere bakıldığında yine birçok partiyle benzerlikler gösteren açıklamalar görünmektedir. Dış politikada milli çıkarların koruması, ülkenin toprak bütünlüğüne karşı tehditlere karşı ordunun hazırlıklı olma durumlarını, İşçi Partisi (İP) "caydırıcı milli savunma" biçiminde ordunun donatımının yükseltileceği görüşüyle, Bağımsız Türkiye Partisi (BTP) de yine ordunun modern savaş ve donanımlarına destek verilerek yapılacağını belirtmektedirler. Her türlü dış politika faaliyetlerinde HEPAR gibi, İP ve BTP'de milli menfaatlerin korunumunu esas almaktadır.

BTP, Türk kültürünün dünyaya tanıtılmasında, Türklerin bulunduğu coğrafyalarda sivil toplum örgütlerini teşvik edip örgütleyeceğini belirtirken, Pamukoğlu bu sistemin bir aşama üstüne çıkarak Yabancı Ülkelerde Yaşayan Yurttaşlar Bakanlığı kurulacağını belirtmektedir. Her iki örnekte de yurtdışında yaşayan yurttaşlarımızın sorunlarının çözümü ilkesi ana odağı oluşturmaktadır.

HEPAR, AB'ye katılmanın saplantı olduğunu ve görüşmelerin dondurulmasının, dayatmalardan, ekonomik ve siyasi bağımsızlığımızdan ödün vermemizi istemeleri nedeniyle gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Aynı şekilde BTP, ulusun bağımsızlığı, vatanın bölünmez bütünlüğü ve Kıbrıs gibi konulardaki istek ve dayatmaların karşısında taviz verilmeyeceğini belirtmektedirler.

HEPAR'ın dış politika konusundaki söylemleri de milliyetçi öğeler içermektedir. Günümüz dünyasında dışa açılan, sınırların kalkma eğiliminde olduğu,

serbest ticaretin hüküm sürdüğü ülkemiz gibi devletlerin varlığı, bu politikaların uygulamasındaki sıkıntılar hakkında bize öngörü verebilmektedir. Ayrıca dış politikada Avrupa Birliği'ne katılma, ülkemiz için önemli bir yere sahiptir. 2002 yılında iktidara gelen AKP'nin Avrupa Birliği'nden Sorumlu Devlet Bakanlığı'nı kurmuş ve faaliyete geçirmiş olması da konunun ülkemiz için önemini bize göstermektedir.

2.4.4. Vaatler

54 maddeden oluşan vaatler bölümünde öne çıkan söylemler şu şekildedir:

Deniz Bakanlığı, Yabancı Ülkelerde Yaşayan Yurttaşlar Bakanlığı ile Üretim ve İhracat Bakanlıkları kurulması, bu bakanlıklarla birlikte tüm bakanlıkların sayısının 16'ya indirileceğini vaat etmektedirler.

Yolsuzluğa son verileceği, milletvekili ve memur dokunulmazlıklarının kaldırılacağı, milletvekili sayısının kademeli olarak önce 450'ye daha sonra da 350'ye indirileceği, parti yardımının kaldırılacağı söylenmektedir.

Tarım ve hayvancılığın sübvansede edileceği, milli kaynakların devreye sokulacağı, tarım ve gübrede dışa bağımlılığın ortadan kaldırılacağı, işsizliğin ortadan kaldırılması için her türlü tedbirin alınacağı, asgari ücretten vergilerin kaldırılarak en az 1.000 TL'ye yükseltileceği, sosyal devlet ilkesinin ön planda tutulacağı ve özellikle geçim sıkıntısı çeken gençlere 10 yıl vadeyle, faizsiz evlilik kredisinin verileceği vaat edilmektedir.

Seçim barajının % 5'e düşürüleceği, yargının bağımsız hale getirileceği, düşünceye sansür uygulamalarının kaldırılacağı, terörün önünün kesileceğini, bu doğrultuda idam cezasının yeniden getirileceğini belirtmektedirler.

Dış siyasette ise "Başı dik devlet, onurlu millet" sloganıyla hareket edilecek, Gümrük Birliği anlaşmalarının yeniden gözden geçirileceği, Avrupa Birliği ile ilişkilerin dondurulacağı, vize konusunda bizden vize isteyenlere, bizim de vize uygulayacağımızı söylemektedirler.

Toprakların kamulaştırılacağını, bulunduğu bölge halkına tapularıyla dağıtılacağını, boş arazilerin 20 yıl vadeyle ve 30 yıl satılmamak koşuluyla halka yine dağıtılacağını, böylece üretime girmeyen toprağın kalmayacağını iddia etmektedirler.

Eğitim konusunda ise üniversitelerin özerk hale getirileceğini, YÖK'ün kaldırılacağını, üniversite sınavları ve harçlarının kaldırılacağını, ilköğretimden itibaren parasız eğitim olacağını, özel dershanelerin hepsinin kapatılarak özel okullara dönüştürüleceğini, liselerin iki kategoriye düşürüleceğini (düz lise ve meslek liseleri), köylere ziraat mühendislerinin gönderileceğini, burada bu mühendislere 10 dönümden az olmamak kaydıyla toprak tahsis edileceği, bu mühendislerin o bölgelerdeki çiftçilere yapılacakları uygulamalı olarak öğreteceği, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde 10 yıl boyunca görev yapan devlet memurlarına batıya döndükleri takdirde bir daire verileceği vaat edilmektedir.

Tarım ve hayvancılığın sübvansede edilmesi, evlilik kredisi, çocuk yardımı, eğitim, topraksız köylülere toprak yardımı gibi konularda da Haydar Baş'ın öne sürdüğü milli kalkınma modelinin esaslarında aynen yer almaktadır. HEPAR ile BTP'nin bu konularda küçük nüanslarla ayrılmaktadırlar.

Bazı noktalarda kendine göre çözümler üretmeye çalışan HEPAR'ın özellikle eğitim konusunda Doğu ve Güneydoğu'da 10 yıl boyunca görev yapacak devlet memurlarına, batıya (memleketlerine) döndüklerinde bir daire verileceği vaadi ayrıştırıcı unsurlar barındırmaktadır. Terör olayları nedeniyle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde görev yapmak istemeyen ya da çekinen öğretmenlerimizi teşvik etmek için yapılması düşünülen bu uygulamada, yapılan vurgu düşündürücüdür. Bu noktadan bakıldığında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizdeki vatandaşlarımızdan yetişen öğretmenlerimiz için herhangi bir şey yapılmayacağı anlamı çıkmaktadır ve bu durum ayrıştırıcı bir politika olarak göze çarpmaktadır.

2.5. PARTİNİN TÜZÜĞÜ

Hak ve Eşitlik Partisi'nin tüzüğü 8 ana bölümden oluşmaktadır.

İlk bölüm olan “Genel İlkeler” başlığı altında kuruluş ve amaç, anlayış ve ilkeler bölümleri bulunmaktadır. Kuruluş başlığının altında partinin isminin Hak ve Eşitlik Partisi olarak, kısaltmasının da HEPAR olarak belirlendiği anlatılmaktadır. Partinin kuruluşunun temel amacı da madde 2’de (Tüzük, 2011: 3) “ekonomik kalkınmayı ve kültürel gelişmesini sağlamış, demokratikleşmesini gerçekleştirmiş, her türlü orta çağ, sınıf ve feodalite kalıntılarından temizlenmiş bir Türkiye’de yurttaşlarımızın bir lokma yiyecek uğruna yaşamlarını tüketmeden insan onuruna yakışır bir şekilde yaşamasını sağlamaktır” olarak belirtilmektedir.

Anlayış ve İlkeler (Tüzük, 2011: 4–5) bölümünün altında da “içeride ve dışarıda –her zaman ve her yerde- hak ve eşitlik esastır” düşüncesiyle yükselen bir siyasal anlayışa sahip olduklarını, “itibarlı, güçlü, bağımsız Türkiye herşeyden kıymetlidir” anlayışında bir parti olduklarını, “tam bağımsızlık ve ulusal egemenlik” ilkesinin partinin tüm çalışma ve faaliyetlerinin temelini oluşturduğu yazmaktadır. “Yenilenecek ve gelişeceğiz” ilkesi partinin ulaşmak istediği hedef olarak açıklanmıştır. “Ülkede sosyal güvenliği olmayan tek kişi kalmayacak” hedefine de ulaşmaya çalışacaklarını, “alınları ve emek her şeydir, önüne hiçbir şey geçemez” ilkesini savunmaktadır.

İkinci Bölümde “Üyelik” başlığı yer almış üyeliğin başlaması, üyelerin hak ve yükümlülükleri, kayıtların tutulması ve üyelik işlemleri detaylandırılmaktadır.

Üçüncü Bölümde “Örgütsel Yapı” anlatılmış, parti örgüt ve organları, Büyük Kurultay, Genel Başkanlık, Parti Meclisi, Merkez Yönetim Kurulu, Genel Sekreterlik, İdari ve Mali İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı, Merkez Disiplin Kurulu, Küçük Kurultay ve Genel Merkezin diğer birim ve kuruluşlarının yapıları, görev, yetki ve sorumlulukları tek tek anlatılmaktadır.

Dördüncü Bölümde “Merkez Dışı Örgütler” olan il örgütleri, ilçe örgütleri, belde örgütleri ve bu örgütlerin yönetim kurullarının ortak çalışmaları aktarılmıştır.

Beşinci Bölüm “Seçimler ve Meclislerin Parti Organları” ile ilgilidir. Bu bölümde genel ve yerel seçimleri, meclislerin parti organları anlatılmaktadır.

Altıncı Bölümde “Parti Gelir ve Giderleri” anlatılmakta, gelirler, giderler ve kurallar detaylandırılmaktadır. Yedinci Bölümde ise “Disiplin İşleri” disiplin kurulları, suçlar ve cezalar detaylandırılarak anlatılmıştır.

Sekizinci Bölüm, tüzüğün son bölümü olup, “Çeşitli Hükümler” yer almaktadır. Tutulacak defter dosya ve belgeler, değişik konular, kuruluş ve ilk örgütlenmeyle ilgili geçici maddeler yer almaktadır.

HEPAR’ın tüzüğündeki genel hatları belirttikten sonra çalışma boyunca karşılaştırma yapmış olduğumuz diğer partilerin tüzüklerindeki benzerlik ya da farklılıklara da kısaca değinmek gerekmektedir. İlk olarak HEPAR tüzüğü 8 ana bölümden oluşurken, MHP’nin 12, DSP’nin 17 ve İP’nin tüzüğünün 5 ana bölümden oluştuğu görülmektedir. MHP ve DSP’nin hem uzun yıllardır siyasi arenada faaliyetlerini sürdürmeleri hem de çeşitli dönemlerde TBMM’ye girmeleri nedeniyle belirli alanlarda bazı konuları detaylandıkları anlaşılmaktadır. Ancak İP’nin, tüzükte bulunması gereken nüansların dışında parti tüzüğünü detaylandırmadığı anlaşılmaktadır. Genel hatları itibarıyla bütün tüzüklerde partilerin genel işleyişi ile ilgili olmazsa olmaz maddeler bulunmaktadır. Ancak MHP tüzüğünde “TBMM Parti Grubu” ile “Parti ve Hükümet İlişkileri”; DSP tüzüğünde ise “TBMM Parti Grubu”, “Hükümet” ile “Katılım, Eğitim ve Yayın” ile ilgili unsurlar ayrı bölümler altında anlatılma ihtiyacı duyulmuştur.

Parti üyeliği ile ilgili çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Partiye üye olmak isteyen vatandaşlar, HEPAR ve İP’de öncelikli olarak aday üyeliğe tabi tutulmaktadır. HEPAR’da aday üyelik 3 ay iken, İP’nde bu süre 6 aydır. Bu partilerde daha sonra tam üyeliğe geçiş sağlanmaktadır. DSP’de üyelik işlemleri maksimum 20, MHP’de ise 25 günde tamamlanmaktadır.

Genel Başkanın görev süresi bir başka önemli husustur. MHP parti programında parti genel başkanının en çok üç yıl için seçileceğini belirtmektedir. Bu sürenin sonunda büyük kongre yoluyla tekrar seçim gerçekleştirilir. Ancak bu süre diğer partilerde görülmemektedir. Diğer partilerdeki durum genel başkanlık koltuğunun boşalması (ölüm ya da istifa) durumunda ya da genel başkanın karşısına başka bir adayın çıkması durumunda değişmektedir. Genel başkan yardımcısı her partide farklı sayıdadır. HEPAR parti tüzüğünde sadece “İdari ve Mali İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı”nın görev ve sorumluluklarını detaylandırır. Ancak partinin internet sitesinde “Seçim İşlerinden Sorumlu” ve “Teşkilat İşlerinden Sorumlu” Genel Başkan Yardımcılarının da atandığı görülmektedir. MHP, parti tüzüğünde Genel Başkan Yardımcılarının hangi alanda görev yapacaklarını tek tek belirlemiştir. MHP’nin 12 farklı alandan sorumlu Genel Başkan Yardımcıları bulunmaktadır. Bunlar “Teşkilat İşlerinden”, “Hukuk ve Seçim İşlerinden”, “Siyasi İşler, Parlamento ve Hükümet İlişkilerinden”, “Ekonomi ve Sosyal Politikalardan”, “Medya, Tanıtım ve Halkla İlişkilerden”, “Mali İşlerden”, “Türk Dünyası ve Uluslararası İlişkilerden”, “Araştırma ve Strateji Geliştirmeden”, “Yerel Yönetimlerden”, “Aile, Kadın ve Yan Kuruluşlardan”, “Mesleki ve Sivil Toplum Kuruluşları ile İlişkilerden” ve “Parti İçi Eğitim, Siyaset ve Liderlik Okulundan” Sorumlu genel Başkan Yardımcılarıdır. DSP ve İP parti tüzüklerinde Genel Başkan Yardımcılığı görevinden ve detayından bahsetmemektedir. Ancak parti siteleri incelendiğinde İP’nin 11, DSP’nin ise 7 Genel Başkan Yardımcısı olduğu görülmektedir. Ancak bu Genel Başkan Yardımcılarının görev detayları internet sitesinde de açıklanmamaktadır.

Partilerin tüzüklerinde milletvekili adayı göstermedeki kriterlerde de benzerlikler ve farklılıklar mevcuttur. Değerlendirmeye tabi tuttuğumuz bütün partilerde, aday belirleme işlemi “önseçim” yöntemiyle gerçekleştirilmektedir. HEPAR’da önseçim yapılamayan durumlarda a) parti organlarının yönetim, gözetim ve denetiminde gizli oy açık sayım yöntemiyle yapılan aday yoklaması, b) yerel örgüt organlarının görüşü alınarak Parti Meclisi’nce merkez yoklaması, c) TBMM üye tam sayısının yüzde beşini aşmamak üzere, ili, seçim çevresi, aday listesindeki sırası, önseçim veya aday yoklama tarihinden en az otuz gün önce Yüksek Seçim Kurulu’na bildirilerek Parti Meclisi kararı ile merkez (kontenjan) adaylarının belirlenmesi usulleri

uygulanmaktadır.²⁸ MHP’de ise önseçim yönteminin dışında merkez adaylığı, merkez yoklaması, ve teşkilat yoklaması yöntemleri kullanılmaktadır.²⁹ DSP’de ise önseçim yönteminin yapılamadığı durumlarda, Parti Meclisi adayları merkez yoklaması ile belirlenmektedir.³⁰

Partilerin gelir kaynakları Siyasi Partiler Kanunu’nun 61. Maddesinde belirlenmiştir.³¹ HEPAR, MHP, DSP ve İP bu maddenin öngördüğü gelir kaynaklarını parti tüzüklerinde belirlemişlerdir. Ancak burada dikkat çeken husus HEPAR’ın parti programında ve Osman Pamukoğlu’nun söylemlerinde yer alan, devlet hazinesinden partilere verilecek yardımın reddedilmesi ve iktidara gelindiği takdirde kaldırılması nüansıdır. HEPAR parti tüzüğünde partinin gelirleri ve gelir kaynaklarının belirlendiği 62. Maddesinin g bendinde yer alan “devlet katkıları” ibaresi parti programı ve Osman Pamukoğlu’nun kamuoyuna yansıyan bu yöndeki söylemleriyle ters düşmektedir.

2.6. PARTİNİN İDEOLOJİSİ

İdeoloji kavramı, Fransız Devrimi ile birlikte ortaya çıkmış, kavramın yaratıcısı Antonie L. C. Destutt de Tracy’e göre ideoloji, bilimler için temel bir kavram olup, bu temel kavram felsefi-bilimsel bir disiplini adlandırmaktadır (Özbek, 2003: 9). İdeoloji, egemen grupların çıkarlarını haklı göstermeyi amaçlayan, paylaşılan düşünceler ya da inanışlardan oluşmaktadır (Arda ve diğerleri, 2003: 268). Bir başka tanıma göre siyasal faaliyetleri yöneten tutarlı fikirler ve normlar sistemidir, çoğu zaman ideolojiler dünya görüşü bakımından mevcut düzeni açıklamaya çalışmaktadır, arzu edilene yönelik bir model ortaya koyar ve bu modelin nasıl ve niçin gerçekleşmesi gerektiğini vatandaşlara anlatacak ilkeler öne sürmelidir (Yayla, 2003: 81). “İdeoloji, varolan siyasal ve toplumsal düzenin meşruluğu ve devamlılığı, bunun için bireylerin özneleştirilmesi ve meşruluk-özneleştirme sürecinin sürekli kılınması için gerçek varoluş koşullarını egemen söylemsel alanın gerçeklikleri doğrultusunda yeniden kurgulayarak yeni gerçeklikler yaratması bağlamında, bir tür *rasyonalize etme, doğallaştırma,*

²⁸ HEPAR, Tüzük 2011, s. 41

²⁹ MHP, Parti Tüzüğü, 2008, s. 125

³⁰ DSP, Tüzük, <http://www.dsp.org.tr/web/Icerik/Icerik.aspx?id=67>, Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2011

³¹ Siyasi Partiler Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.2820&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=siyasi%20partiler>, Erişim Tarihi: 12 Temmuz 2011

evrenselleştirerek ölümsüzleştirme ve meşrulaştırma, şeyleştirme, mistifiye etme süreci olarak ele alınabilir (Parlak, 2005: 68 ve Parlak, 2009: 183). Metin İşçi'ye göre (1998: 38) ise ideoloji, bir hayat tarzının, bir sosyal düzenin kabulüdür ve insanın hayatına yön vermektedir. Bu nedenle her topluluk bir ideolojiye muhtaçtır. İdeolojiler toplumlara etki etmektedir ve emperyalizmin saldırılarına karşı insan zekasının uyarı mekanizmalarıdır.

İdeolojinin siyasette anahtar bir kavram olması, Karl Marx'ın yazılarındaki kullanımı ile başlamıştır. Marx bu terimi, beraber çalıştığı, Friedrich Engels (1820-1895) ile yazdığı *The German Ideology (Alman İdeolojisi [1846] 1970)* adlı erken dönem çalışmasının başlığında kullanmıştır. Bu kullanım aynı zamanda Marx'ın ideoloji görüşünün en açık betimlemesi olmaktadır:

Her dönemde yönetici sınıfın fikirleri, hâkim fikirlerdir. Yani toplumun maddi gücüne hükmeden sınıf, aynı zamanda hâkim entelektüel güçtür. Maddi üretim araçlarını elde tutan sınıf, aynı zamanda zihinsel üretim araçları üzerinde de denetimi elinde tutar. Böylece, genel olarak ifade etmek gerekirse, zihinsel üretim araçlarından yoksun olanların fikirleri, bu araçlara sahip olanlarınkine tâbidir (Marx ve Engels, 1970: 64'ten aktaran Heywood, 2011: 22).

Marksizm dışında bir ideoloji kavramı inşa etmeye çalışanlardan biri, Alman sosyolog Karl Mannheim'dır (1893–1947). Marx gibi Mannheim da fikirlerin sosyal koşullarca şekillendiğini kabul eder ancak Marx'ın aksine ideolojiyi olumsuz imalardan uzak tutmayı yeğlemiştir. *Ideology and Utopia, (İdeoloji ve Ütopya, [1929] 2008)* adlı eserinde Mannheim, ideolojileri, belli bir sosyal düzeni savunmaya hizmet eden düşünce sistemleri ve bu düzendeki baskın ya da yönetici grubun çıkarlarının kabaca ifadesi olarak tanımlamıştır (aktaran Heywood, 2011: 24). Mannheim, ideoloji kavramını ikiye ayırmaktadır. Bunlar kısmi ideoloji ve bütünlükçü ideoloji kavramlarıdır. Kısmi ideoloji, karşı tarafın iddialarının sadece bir kısmını sadece içeriksel açıdan idoloji olarak kabul etmektedir. Bütünlükçü ideoloji ise karşı tarafın tüm dünya görüşünün sorgulanıp, kategorileri öznen hareketle anlamaya çalışmaktadır (Mannheim, 2008: 75).

Kışlalı'ya göre (2000: 84), toplumlar kendi ideolojisine uyan bir siyasi iktidarı iş başında görmek istemektedirler. Halkın çoğunluğunun benimsediği bir yönetim biçimi

yasal kabul edilmektedir ve bu çoğunluk ne kadar büyük olursa siyasi istikrar ve toplumsal barışın devamlılığı sağlanabilmektedir. Ancak korku nedeniyle, toplumun büyük bir kesimi siyasi iktidara boyun eğmektedir. Bu kesimin büyümesi siyasi iktidarın daha çok baskıya maruz kalması anlamına gelmektedir. Bu noktada Kışlalı, günümüz ideolojilerini dört ana başlık altında ele almıştır. Bunlar, liberalizm, sosyalizm-komünizm, tutuculuk-faşizm ve milliyetçiliktir.

Kemal H. Karpat (2009: 326), Türkiye'nin 1950'den itibaren ideolojisine bakıldığında, 1922–1930 tarihleri arasında oluşturulan ve 1930–1950 tarihleri arasında da uygulanan devlet ideolojisini kısıtlayarak, toplumun öz kimlik ve kültürüne uygun bir yapı oluşturma mücadelesi olarak görüldüğünü söylemektedir. Karpat (2009: 327), Türkiye'de yarım yüzyıllık demokratik siyasal yaşamda, askeri müdahaleler ya da ideolojik partiler belirli zamanlarda ideolojiyi ön plana çıkarmış olsalar da bu tip çıkışların uzun ömürlü olmadığını belirtmektedir.

Elbette ki ülkemizde birçok ideolojik parti ortaya çıkmıştır. İsminden anlaşılmasa da programları itibariyle bütün siyasi partiler savundukları ideolojiyi seçmene yansıtmaya çalışmaktadırlar. Siyasi partilerin savundukları ideolojiler göz önünde bulundurulduğunda sağ, sol ve merkezde konumlanmaktadırlar. Bu noktada Hak ve Eşitlik Partisi'nin ideolojisi ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Hak ve Eşitlik Partisi'nin Parti Rehberi'nde (2010: 7) ideoloji kavramına şu şekilde açıklık getirmiştir: “Bir partinin davranışlarına yön veren politik, hukuki, felsefi, dini ve moral düşüncelerin bütünü.” Ancak ideoloji kelimesinin Fransızca kökenli olması nedeniyle, öz Türkçe kullanımını savunan HEPAR, bu kelime için de “siyasal ve toplumsal ilkeler” karşılığını kullanmayı yeğlemektedir. Aynı isimde çıkartılan kitapçık parti programıdır. Bu durumda da partinin programının aynı zamanda partinin ideolojisini yansıttığını belirtmektedirler.

Osman Pamukoğlu'na yazılı mülakatta sorulan “Siz kendinizi nerede, hangi siyasi fraksiyonun içerisinde görüyorsunuz ve partinizin ideolojisi tam olarak neyi yansıtıyor?” sorusuna “*Biz halkçıyız, milliyetçiyiz, sosyal adaletçiyiz*” cevabını vermiştir. Son dönemde partinin internet sitesine girenler, açılış jeneriğinde de “Ne sağdayız, ne soldayız. Halkçıyız, milliyetçiyiz, sosyal adaletçiyiz. Haydi Türkiye'm.

Tam vaktidir.” sloganı ile karşılanmaktadır. Partinin ideolojisiyle ilgili sorulan “Peki biz ne sağdayız, ne soldayız, yukarıdayız tam olarak ne demektir?” sorusuna, Pamukoğlu “*Demokrasi bir halk rejimidir. Demokrasiyi halk ister, halk yapar. Halk demokrasi oyununa seyirci kalamaz. Hakkını arayıp hesap sormalıdır. Halkımız doğruluk ve dürüstlüğe hasret ve sahipsizdir. Biz milletimiz için hak ve eşitlik mücadelesi yapacağız. Bize ‘sağda mısınız, solda mısınız?’ diye soranlar var: ‘Biz yukarıdayız.’ Siyaseti kuru kavga haline sokan, ağzı kalabalık, basmakalıp, siyaset meddahlarının cila ve riyaları bizim işimiz değil. Biz siyaseti vatan aşkı olarak biliriz.*” cevabını vermiştir. Bu nokta irdelendiğinde HEPAR’ın ideolojisi yokmuş gibi bir durum anlaşılrsa da milliyetçilik üzerine kurulu bir ideolojik yapısı bulunmaktadır. Siyaset anlayışında sağcı ve solcu olarak partilerin bölünerek çatışma ortamı yaratılmak istendiğini ifade eden Pamukoğlu, “*siyaseti vatan aşkı olarak biliriz*” diyerek aslında milliyetçi yapılarına da vurgu yapmaktadır.

Osman Pamukoğlu, katıldığı bir televizyon programında³² partinin ideolojisini şu şekilde açıklamıştır: “*Mesela bize sorarlar, alışmışlar sağcı mı, solcu mu, falan mı, filan mı diye. Kalıplar, 1940’ların kalıpları. Biz, halkçıyız. Ne demek? Ekmek ve huzur. Biz, milliyetçiyiz. Bu topraklarda yaşayan herkes bizim milletin bir ferdidir. Biz bu topraklarda yaşayan herkesi severiz. Başka milletleri de severiz. Biz sosyal adaletçiyiz. Vergi dâhil, geri dağılım dâhil. Bunu da bu topraklarda sağlayacağız. Bizim tarifimiz bu. Bunu illa bir kalıba sokmak, illa bir şekle sokmak, illa at gözlüğü takmak, bizde böyle bir şey yok.*”

Bir yerel gazetede yapılan röportajda³³ “Peki HEPAR Türk siyasetinin neresinde. Sağda mı solda mı yer alıyor?” sorusuna ise “*HEPAR merkezde, HEPAR insan odaklı bir oluşum. Hiçbir ideoloji ve hiçbir topluma bağlı değil. Biz her yere bakacağız. Bunlar sağ sol meselesinin getirdiği kavramlar. Böyle bir şey yok ki. İnsanların doğumu belli, yaşam süresi belli. Öyleyse bu toplumda insanlar huzurlu yaşayacaklar. Kendilerini iyi hissedecekler ve istedikleri olacak. Sağlıkları, eğitimleri olacak. Biz bunu yapacağız. Adını onlar koysun. Biz merkezde duruyoruz. 360 derece anlamında merkez (evet, evet 360 derece anlamında merkez). Ben bugün birtakım siyasi*

³² TEKETEK Programı, HABERTÜRK, 01.12.2009

³³ Pınar Yıldırım, Bursa Meydan Gazetesi, 25.12.2009, <http://www.hakveesitlik.org.tr/ulusal-basin/efsane-komutan-pamukoglu-iddiali-ayaklarinin-altindaki-kilimi-cekiyoruz.html>, Erişim tarihi: 10.04.2011

kararlar ve açılar içinde olan insanlarımıza baktığımızda bunun bir kısmının eğitim eksikliğinden kaynaklandığını düşünüyorum. Eğitim nedir yani? Eğitim doğru düşünmeyi öğrenmektir.” diye cevap vermiştir.

Partinin ideolojisini “*halkçı, milliyetçi ve sosyal adaletçi*” olarak tanımlanmasıyla birlikte merkez bir parti olduğu algısı verilmeye çalışılmıştır. Ahmet Yıldız’a göre (2004: 212) hem akademik hem de popüler Kemalist söylemdeki milliyetçiliğin sunumu, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan tüm bireyleri aynı kültür potasında eritmeye çalışan ve din, dil ve ırktan bağımsız kalarak Türk olarak değerlendiren, toprak ilkesini esas alan bir anlayışı yansıtmaktadır.

Diğer partilerden kendilerini ayıran özelliğın milliyetçilik olduğunu savunan HEPAR’ın bu noktada MHP’nin ilk çıkış noktasına, İP ve BTP’ye de belirli açılardan benzediği görülmektedir. MHP’nin kurucusu Alparslan Türkeş’in “Dokuz Işık” doktrininin milliyetçilik anlayışı ile HEPAR’ın milliyetçilik anlayışı arasında bazı noktalarda benzerlikler bulunmaktadır. Osman Pamukoğlu, milliyetçilik anlayışlarını açıklarken “*Bu topraklarda yaşayan herkes bizim milletin bir ferdidir. Biz bu topraklarda yaşayan herkesi severiz.*” derken, Alparslan Türkeş (1994: 13) “*Milliyetçilik, Türk milletine karşı beslenen derin sevginin bir ifadesidir. Kalbinde başka bir ırkın gururunu taşımayan ve kendisini samimi olarak Türk hisseden ve Türklüğe adayan herkes Türk’tür.*” demiştir. İşçi Partisi’nin milliyetçilik anlayışı da bahsedilen bu milliyetçilik anlayışlarına paralellik göstermektedir. İşçi Partisi de programlarında “*Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir*” ifadesiyle karşımıza çıkmaktadır. Türk milleti ifadesiyle ortaya konulmaya çalışılan durumun, farklı etnik yapıların tek çatı altında yaşaması gerektiğidir.

Osman Pamukoğlu, “*ekonominin millileştirilmesi*”ni savunmaktadır. Bu noktada Pamukoğlu, Ekonomi Program ve Hedefleri kitabında (2011: 16–20) “*Kapitalizm ileri ülkeler için zenginleşme ve sömürü aracı, geri ülkeler içinse fakirleşme ve sömürülme mekanizmasıdır. Bu mekanizma ülkemizde var gücüyle çalışmaktadır. Özelleştirme silahsız işgale dönüşmüştür. Özelleştirme basit bir mülkiyet devri değildir. Uluslararası sermaye ve şirket egemenliğı, topraklarımızda sınırlarını her gün genişletmektedir. Tüm ihalelerin yabancılara açılması, Türk firmalarının idam fermanı olmuştur... Ulusun ve bireyin serveti, gücünün bir parçasıdır. İyi bir yaşam için ekonomik bağımsızlık*

şarttır.” demektedir. Alparslan Türkeş Dokuz Işık'ta “*Ekonominin Millileştirilmesi*” (1994: 42–43) başlığı altında “*Ekonomik yapımız millileştirilecektir. Kapitalist ekonomide ekonomik değerler, bir avuç kapitalistin mülkiyetindedir. Milli toplumun çok büyük bir çoğunluğu malsız, mülksüzdür... Milliyetçi Türkiye’de ekonomi millileştirilecektir. Ekonomik değer ve imkanlar Türk Milletinin bütün fertlerine mal edilecektir.*” demiştir. Yine burada ekonomik bağımsızlık ve millileşmesi anlamındaki söylemlerinde benzerlikler görülmektedir. Haydar Baş ise milli ekonomi modelinde maksadın ülkenin kalkınması ve ekonomik bağımsızlık olduğu, yabancı sermayenin bu ülkedeki enerji kaynaklarını, doğal kaynakları kullandığı, gümrük duvarlarını aşarak iç pazara mal ve hizmet sattığını belirtmiş, yabancı sermayenin ülkede faaliyetlerini sürdürmesinin koşulunun, kazandığı paranın tamamını ülke ekonomisinde yatırıma dönüştürmesi olarak belirtmiştir. İşçi Partisi ise milli direnme ekonomisi başlığı altında önceliğin halkın refahı olduğunu, ülkenin doğası ve kaynaklarının, iç ve dış güçlere karşı korunması ve geliştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Tüm bu ekonomik model önerilerine bakıldığında hepsinin, ekonominin millileştirilmesini, yabancı sermayenin belirli bir seviyede tutulması gerektiğini ve ülkenin kaynaklarının korunumunu esas aldıkları anlaşılmaktadır. Bu noktada HEPAR’ın ekonominin millileştirilmesi görüşünün de kendilerinden önce başkaca partiler tarafından savunulduğu görülmektedir.

Bir diğer benzerlik ise “*bankacılık*” hususundadır. Alparslan Türkeş (1994: 47) mevcut bankacılık sisteminin değiştirilmesini ve ülkede tasarruf, kalkınma ve sanayi bankalarının kurulması gerektiğinden ve bankacılık sisteminin millileştirilmesinden bahsetmiştir. Osman Pamukoğlu (2011: 24) da yine aynı şekilde bölgesel tasarruf bankalarının kurulması gerektiğinden ve bu bankaların yabancılara kapalı olacağından bahsetmektedir.

Bu konulara benzer birçok konuda Osman Pamukoğlu’nun ideolojik anlayışının temellerinin Alparslan Türkeş’in “*Dokuz Işık Doktrini*”nden ve Haydar Baş’ın “*Milli Ekonomi Modeli*”nden etkilendiği ya da esinlendiği anlaşılmaktadır. Bu noktada da partinin ideolojisinin bugüne kadar mevcut partilerin ideolojik anlayışlarından çok da farklı olmadığı görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÖYLEMLER ÜZERİNDEN HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ'NİN İNCELENMESİ

3.1. PARTİNİN MUHALEFET DURUŞU: “KAÇARAK ÖZGÜR OLUNMAZ!”

Osman Pamukoğlu ülkenin içerisinde bulunduğu mevcut düzenin değişmesi gerektiği bilinci ile partiyi kurduğunu dile getirmektedir. Her fırsatta mevcut siyasi iktidarın ülkeyi birçok alanda çıkmaza soktuğunu ve vatandaşın bundan rahatsızlık duyduğunu, içinde bulunulan çıkmazların üzerine gidilmediğini belirtmektedir. Bu nedenle partinin muhalefet duruşu “kaçarak özgür olunmaz!” sloganıyla vurgulanmaktadır.

Osman Pamukoğlu, partisinin şu andaki siyasi yapıyı (AKP iktidarını) yıkmak için kurulduğunu da söylemektedir (CNNTÜRK, 22.02.2011).³⁴

Pamukoğlu, mevcut siyasi partilerin hepsinin düzenin bir parçası olduğunu ve sisteme entegre olduklarını söylemekte, bu siyasi partilerle ne bir siyasi bağımsızlık mücadelesi ne de bir ekonomik bağımsızlık mücadelesi yapılamayacağını, bunun nedeninin bu partilerin hepsinin birbirine benzediği, bu nedenle yeni bir siyasi hareket ve çıkış için partinin kurulduğundan bahsetmektedir.³⁵ HEPAR'ın kurulmasında şu an görev yapmakta olan iktidar partisinin bir etkisinin bulunup bulunmadığı sorulduğunda Osman Pamukoğlu, “*Büyük çapta var ama mevcut iktidarı da var edenler zaten 20 yıl, 30 yıl, 40 yıldır bu siyasi sahada bulunan ve her gün kendine göre bir güya doktrin, doktrin de sayılmaz yani bir mücadele yapabilecek ne nitelikte ne de nicelikte*

³⁴ <http://www.hakveesitlik.org.tr/ulusal-basin/su-anki-siyasi-yapiyi-devirmek-icin-kurulduk.html>

³⁵ Röportaj soru 1.

görünüyorlar. Böyle bir yapıya sahip, özyapıları ve felsefeleri ve ideolojileri sıradan ve kalıp. Bir yaratıcılıkları yok, bir doğruları, bir öngörülerini yok yani eğitimde de yok, tarım ve hayvancılıkta da yok, sağlıkta da yok, güvenlikte de yok, adalet sisteminin gerçekleştirilmesinde de yok. Yani bugünkü hükümetteki partiyi var eden sebeplerin başında, bu AKP denen partiden önce Türk siyasi hayatında kurulanların vebali var günahı var. Müsebbip bunlar. Onların beceriksizliği bunları var etmiştir ve iktidara getirmiştir.” şeklinde cevap vermektedir.³⁶

Pamukoğlu'nun belirttiği mevcut siyasi partilerin düzenin birer parçası haline gelmesinden kastı, ekonomi ve siyasete yön veren devletlere ve güçlere göre hareket etmesi, yaklaşık 8 yıldır iktidarda bulunan AKP'nin ekonomik ve siyasi bağımsızlığı ortadan kaldırması, özelleştirmeler ve yanlış politikalar nedeniyle yabancı sermayeye birçok unsuru neredeyse peşkeş çekmesidir. Bu nedenle ekonomik ve siyasi bağımsızlık için savaştıkları bir partinin kurulması gerektiği ihtiyacından, partilerin kurulduğunu ve bu nedenle mevcut ekonomik ve siyasal düzenin bir parçası olmayacaklarını ifade etmektedir.

Pamukoğlu konuşmalarında genellikle sert ve keskin ifadeler kullanmaktadır. Özellikle PKK sorunu ve AKP hükümeti üzerine çok sert ifadeler barındıran konuşmalar da bulunmaktadır.

Pamukoğlu'nun, 2002 yılında iktidara gelen AKP'nin yaptıkları icraatlarına yönelik muhalif tutum takınmasına teşkil eden birçok konu bulunmaktadır. Bu konular tarım ve hayvancılık politikalarının iflas ettiği, ülkenin yolsuzluk ve hırsızlık cenneti haline geldiği, özelleştirmelerin silahsız bir işgale dönüştüğünü, özelleştirme adı altında fabrikaların, limanların, toprakların, yeraltı ve yerüstü zenginliklerimizin yağmalandığını, bu nedenle ekonomik bir soykırımın yapıldığını. PKK ile mücadelenin gerektiği gibi yapılmadığıdır. Bu konular parti programında da belirtilmektedir.

Pamukoğlu, yerel ve ulusal basında da bu konularda demeçler vermiştir. İnsanların yürütülen ekonomi, güvenlik, adalet sistemlerinden bunaldığını ve onurlarının kırıldığını, mevcut siyasi partilerden sıkıldığını, günlerce Anadolu illerinde

³⁶ Röportaj soru 2.

birçok yeri dolaştığını ve buralarda halkın bitmişliğini vurgulamaktadır. Söylemlerinin keskin olduğunu, halkın çeşitli kesimleri kötü durumda iken, bürokratların kapılarında lüks araçların olmasını, devletin müsrifleştirildiğini ve israfın arttığını vurgulayan Pamukoğlu, milletin bu ortamları yaratan siyasi partileri mevcut düzen ve sistemin bir parçası olarak gördüklerini, bu yüzden halkın yeni bir arayış içerisine girerek, partilerinin kurulmasına etki ettiğini belirtmektedir (HABERTÜRK, Teke Tek, 01.12.2009). Pamukoğlu'nun arayış içerisine girerek partilerinin kurulmasına etki ettiğini söylediği halktan kastı, internet sitesinden yapmış olduğu çağrıya karşılık veren ve partinin kurulmasında öncülük eden belirli sayıdaki partili kitlesi kastedilmektedir.

Günümüzde siyasal iletişim ağırlıklı olarak, siyasi partilerin veya siyasi aktörlerin seçim odaklı seçim kampanyalarındaki uygulamaları olarak düşünülmektedir. Bu kaniya göre temelde, seçmeni oy verme davranışına yönlendirecek tutumu kazandırmaya yönelik ikna edici iletişim sürecini kapsayan tüm etkinliklerdir (Yetkin, 2010: 39) “Popülist hareketler, hızlı ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal değişikliğin baskısına, var olan siyasal yapıdan yabancılaşmış entelektüeller başta olmak üzere, başkaldıranların ya da tepki duyanların tüm halkın çıkarları için iktidarı hedefledikleri hareketlerdir. Halktan, özellikle faziletin yuvası olarak değerlendirilen arkaik kesiminden, kaynaklanan basit ve geleneksel biçim ve değerlere dönme ya da bunları benimseme inancı bu hareketlerin temel niteliğidir.”³⁷ “Popülizm, toplumsal-siyasal alanı popüler kesimler ile egemen kesimler, halk ile iktidar bloku arasındaki antagonistik ilişki ekseninde tanımlayan ve hegemonize etmeye çalışan bir söylemdir. Ezen, sömüren, asalak egemen güçlerin ideolojisine karşı ezilen, sömürülen halka seslenerek ve popüler ideolojiler, gelenekler ve simgeleri kendine eklemleyerek bir kitle seferberliğine ve düzen değişikliğine soyunur. Halk ile onun düşmanlarından oluşan, homojen, geçirimsiz, birbirine dışsal ve saydam iki kamp ya da kutup arasındaki mücadele toplumsal-siyasal alanı belirler” (Erdoğan, 1998: 25).

HEPAR'ın söylemlerindeki popülizm tam da Necmi Erdoğan'ın ifadesindeki gibi gerçekleşmektedir. HEPAR ezilen, sömürülen halka hitap etmekte, AKP iktidarının icraatlarına yönelik suçlamalarda bulunarak, halkı harekete geçirmeyi amaç

³⁷ Zafer Toprak, Popülizm ve Türkiye'deki Boyutları, http://www.obarsiv.com/cts_zaffer_toprak.html, Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2011

edinmektedir. Sloganlarına bakıldığında genellikle vatan ve millet vurgusu göze çarpmaktadır. HEPAR Parti Rehberi'ndeki (2009: 38–40) sloganlara bakıldığında 9 defa “vatan/devlet”, 9 defa da “millet/Türk milleti” kelimelerinin kullanıldığı göze çarpmaktadır. “Uyutmaya, avutmaya, soymaya son vereceğiz”, “pireler ve sinekler kanımızın peşinde, çalanın, çırpanın hakkından geleceğiz”, “açlığı ve umutsuzluğu yok edeceğiz”, “baskıcı, şantajcı, inkârcı zihniyetin sonunu getireceğiz”, “şimdi değilse ne zaman? Tam vaktidir Türkiye!” sloganları iktidarın uygulamalarına karşı söylenmektedir. 1995 seçimlerinde MHP, “*şimdi değilse ne zaman? MHP değilse hangisi?*” başlıklı ilanla millete seslenmiş, “*bu ülkede, her beş vatandaştan biri açlık sınırında yaşama mücadelesi veriyor. Daha ne kadar sabredeceksin? Türkiye'yi yolsuzluk batağına saplayan adaletsiz, kavgacı, hoşgörüsüz bu kirli siyaset oyununu daha ne kadar seyredeceksin? İstikbalini çalan, enerjini tüketen, ilkesiz, ufuksuz bu siyasetçileri daha ne kadar deneyeceksin? Yeni bir çağ senin liderliğini bekliyor, fırsat bir adım ötendedir. Daha ne kadar bekleyeceksin*” diye sorarak MHP'nin milletin denenmemiş gerçek gücü olduğu imajı yaratılmaya çalışılmıştır (Özkan: 2007: 270–271). HEPAR'da 2011 seçimlerine hazırlanırken 1995'te MHP'nin yapmış olduğu popülist söylemlerine benzer söylemler yürütmekte ve “*şimdi değilse ne zaman, MHP değilse hangisi?*” sloganına paralel bir şekilde “*şimdi değilse ne zaman? Tam vaktidir Türkiye!*” sloganıyla seçmenlere karşı benzer bir imajın yaratılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Milliyetçiliğin Türk kamuoyunun gündeminde yer almaya başlaması 1990'lı yılların ortalarına rastlar. Milliyetçi anlayışın basında da popüler bir biçimde malzeme olarak kullanılması ve akabinde 18 Nisan 1999 seçimlerinde MHP'nin ikinci parti olarak meclise girmesi şaşkınlıkla karşılandı. Ancak dünya genelinde kabaran milliyetçi akımın Türkiye'yi de etkilemesi, PKK, Kürt sorunu ve AB ile ilişkilerde yaşanan aşk-nefret ilişkisi de MHP'yi meclise iten nedenlerin başında gelmektedir (Özkırımlı, 2003: 712). 1999 seçimlerinde MHP'nin üzerinde ağırlıkla durduğu PKK, Kürt sorunu ve AB ile ilişkiler gibi konulara aynı şekilde HEPAR da şu anda değinmektedir. 1999 seçimlerinde bu popülist söylemlerle meclise giren MHP'nin, Abdullah Öcalan'ın yakalanması ancak idam edilmemesi, AB ile ilişkilerde somut adımların atılamaması ve 2001 krizleri nedeniyle içinde bulunduğu hükümetin sarsıldığı görülmüştür. 2002 seçimlerinde MHP bu nedenle barajın altında kalarak meclisteki temsil hakkını kaybetmiştir. Söz konusu söylemlerde halkın somut adımlar beklediği anlaşılmaktadır.

Somut adımlar atılmadığı sürece, söylemler halk tarafından kabul görmemektedir. Bu açıdan bakıldığında HEPAR'ın da popülist bir tutum takındığı ve seçmeni bu doğrultuda seferber etmeyi ve düzen değişikliğine gitmeyi amaçladığı anlaşılmaktadır. Ancak MHP gibi aynı şeyleri söyleyen HEPAR'a halkın vereceği olumlu ya da olumsuz tepki yine 2011 seçimlerinde gözlemlenebilecektir.

1970'li yıllarda Bülent Ecevit'in söylemlerinde milliyetçilik ve popülizm merkezde yer almaktadır. Dönemin CHP'si, Kemalizm'in ilkelerini yeniden yorumlayarak, merkeze "halkçılık" ilkesi önemli ölçüde değişikliğe uğratarak yerleştirilmiştir. Kemalizm'in "halk için halka rağmen" anlayışı "halk için halkla birlikte" anlayışına dönüştürülmüştür. Ecevit'in milliyetçilik anlayışında ise Atatürk milliyetçiliği tam anlamıyla sahiplenilerek söylemlerine dâhil olmuş, "halkçılık" ilkesi "devletçilik" ve "laiklik" in yeni yorumu "sosyal adalet" ve "insanca ve hakça bir düzen" idealleriyle birlikte yeniden anlamlandırılmış, bunlarla birlikte "ekonomik milliyetçilik" vurgusu önemli bir yer tutmuştur (Dönmez, Bico, 2003: 448–449). Yine burada HEPAR'ın söylemlerinin 1970'li yıllardaki Ecevit söylemleriyle paralellik gösterdiği görülmektedir. Ecevit'in "sosyal adalet", "insanca ve hakça düzen" ve buna bağlı "ekonomik milliyetçilik" anlayışı, HEPAR'ın ideolojik söylemlerinde de yerini bulmaktadır.

Ülkenin rejiminin ve siyasi bütünlüğünün kargaşaya sürüklendiğini belirten Pamukoğlu, *"Ulusun serveti, gücünün bir parçasıdır. Tarım ve hayvancılığın iflas etmesi bir tarafa, şimdi de İstanbul köprüleri ve otoyollar satışa çıkarılmıştır. Çok az bir kısmı hariç, televizyonlar, gazeteler, yazar ve çizerler şantaj, baskı ve tehdit altındadır. Saçma sapan gerekçelerle para cezası yağdırılmaktadır. Hükümette olanın da olmayanın da bu memlekette verebileceği hiçbir şey yoktur. Konuşmaları, halleri, tavırları, tutarsızlıkları ortadadır. Yeteneksizlikleri üst sınırına gelip dayanmıştır. Yurttaşlık özgür olmak, erdemli olmak, başı dik olmak, hak aramak ve hesap sormaktır. Yurttaş varsa demokrasi de vardır. Yurttaş oy verip (onunda nasıl verildiği belli) sırtını dönmez, her alanı denetler. Yurttaş olma zamanınız geldi de geçiyor, karar vermelisiniz. Korkarsanız başınıza gelir. Devlet özgür adamların birliğidir. Kaçarak özgür*

olunmaz.” diyerek, mevcut siyasi iktidarın yaptığını düşündüklerine karşı halkı uyarmak istemektedir (Yeniçağ Gazetesi, 29.10.2010).³⁸

Pamukoğlu'nun bu söylemlerine bakıldığında bir yurttaşın hakkını arayan, adalet isteyen, şantaj, baskı ve tehditlere boyun eğmeyen, özgür bireyler olması gerektiği, yurttaş olmanın sadece oy vermekle ölçülebilir bir şey olmadığı, aynı zamanda yurttaşların hükümetleri denetleyebilen insanlar olması gerektiği anlaşılmaktadır.

Pamukoğlu, yılda 5–6 milyar dolarlık kaçak etin Türkiye'ye girdiğini, tütün üretiminin bitirildiğini, TEKEL'lerin satıldığını, şeker pancarında dünyada 3. sıradayken şeker pancarına kota koyulduğunu ve şu an mısırdan elde edilmiş şeker yedirildiğini ve halkın kandırıldığını söylemektedir (Burdur Gazetesi³⁹, 16.03.2010).

İktidar olmaları halinde yargıya tam bağımsızlık vereceklerini, Türk yargısını dünyadaki en bağımsız yargı haline getireceklerini ve hainlik yapan, rüşvet yiyen, hırsızlık yapan AKP'lileri Yüce Divan'da yargılayacaklarını belirtmektedirler (Yeniçağ Gazetesi, 05.08.2010).⁴⁰

Osman Pamukoğlu Bolu İl Başkanlığı'nda yaptığı konuşmada güvenlik ve adalet sisteminin dibe vurduğunu, mahkemelerin uzadığını, tutukluluk sürelerinin gereksiz yere uzadığını, korku ve şüphe toplumu yaratıldığını, AKP hükümetinin bu konularda güven vermediğini, bunun çözümünün de 12 Haziran seçimleri olduğunu belirtmiştir (DHA, 11.03.2011).⁴¹ Hükümetin taklitçi, sığ, gayri milli, her şeyiyle bu insanlığa zarar verdiğini insanların geleceği ile ilgili umutlarının kalmadığını ve karamsarlık içerisinde olduğunu belirten Pamukoğlu, *“Bir at, bu hükümetin başındaki zati üzerinden attı. Atı biliyorsunuz, asil, hassas ve duyarlı bir canlıdır. O bile bunu üzerinde 2 dakika tutmadı. Sirtında kimin olduğunu biliyor. Bunun binmesiyle atın onu yere atması aynı andadır. Sabırlıdır bizim halk ama 8 yıl taşıdı bunları sirtında ve yakasında. Mayıs 2011'de geç de olsa atın yaptığını bu millet yapmak durumundadır. Bu bir elzendir. Biz bunları yere*

³⁸ <http://www.yg.yenicaggazetesi.com.tr/habergoster.php?haber=41522>, Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2011

³⁹ <http://www.hakveesitlik.org.tr/ulusal-basin/pamukoglu-ulke-yolsuzluk-ve-rusvette-dunya-ucuncusu.html>, Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2011

⁴⁰ <http://www.yg.yenicaggazetesi.com.tr/habergoster.php?haber=38387>, Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2011

⁴¹ <http://www.dha.com.tr/haberdetay.asp?tarih=20.05.2011&Newsid=147638&Categoryid=3>, Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2011

vurabilmek için elimizden gelen her şeyi yapacağız.” şeklinde ilginç bir benzetmeyle halkı sandık başına giderek partilerini seçmeleri çağrısında bulunmuştur (DHA, 21.08.2010).⁴²

HEPAR’ın en çok üzerinde durduğu ve hükümete karşı muhalif tutum takındıkları konu ülke güvenliği, açılım politikaları ve PKK meselesidir. Bu muhalif tutum aynı zamanda HEPAR’ın milliyetçilik anlayışının en somut örneklerini oluşturmaktadır. Bu konular üzerinde yürüttükleri çalışmalar milliyetçilik anlayışının irdelenmesi sırasında değerlendirilecektir.

3.2. MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞININ İRDELENMESİ: “BAŞI DİK DEVLET, ONURLU MİLLET!”

Milli bir devlet olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nde, kuruluşunun ilk yıllarından itibaren tek bir milliyetçilik anlayışı kabul edilmemiş, milliyetçiliğin çeşitli tipleri görülmüştür. Bu farklı milliyetçilik anlayışları, bazen devletin resmi anlayışı ile paralellik gösterse de kimi zaman da aksi durumlar görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında Türk milliyetçiliğini, Atatürk milliyetçiliği, Teritoryal, Muhafazakâr, Liberal ve Irki milliyetçilik şeklinde sınıflandırılabilir (Kılıç, 2007: 115–116). Kemalistler, siyasi alanı milliyetçilik ve modernizmle sınırlandırmışlardır. Bu tutum neticesinde milliyetçiliğin farklı ve ilerleyen zaman zarfında kendilerini tehdit edecek çeşitlerinin de önünü açmış oldular (Taşkın, 2007: 63).

Çağlar Aydınoglu’na göre (2011: 23–24), millet, aynı ırk ve kökenden gelen, aralarında din, tarih, kültür ve genellikle din birliği bulunan insan topluluğudur. Millet olmanın ilk şartı “köken” birliğidir. Milliyetçiliğin temeli, millet, yani insandır. O’na göre milliyetçiliğin ana unsuru olan insan faktörü dışlanmış, sadece toprak ve kültür meselesine indirgenmiştir. Osman Pamukoğlu’na göre (2004: 80–81) milliyetçilik, ancak ve tam anlamıyla, bir millet içinden var olur. Milliyetçilik, millet yapısının bir mahsulüdür ve fikri bir mahsuldür. Milliyetçilik bir milli fikirler toplamı ve manzumesidir. Milliyetçi olabilmek için, evvela ortada bir milletin olması, sonra da

⁴² <http://www.dha.com.tr/haberdetay.asp?tarih=20.05.2011&Newsid=48940&Categoryid=3>

milliyetçinin, bu milletin tarihini, yapısını bilmesi, davalarını kavraması, yönleri, hedefleri benimsemesi ve bunlara göre kendi dünya ve toplum görüşüne, ulusalcı bir yön tayin edebilmesi lazımdır.

Hak ve Eşitlik Partisi'nin milliyetçilik anlayışı "Başı dik devlet, onurlu millet!" sloganıyla ön plana çıkarılmaktadır. Osman Pamukoğlu söylemlerinde, ülkenin son 1,5 yılında yaşanan değişimler ve ülkenin gidişatının bozulması nedeniyle partinin kurulduğunu belirtmektedir. Milliyetçilik anlayışının ana omurgası da AKP iktidarı döneminde yapılan uygulamalar oluşturmaktadır. Ekonomik ve siyasi bağımsızlık sorunlarına duyarsız kalarak milliyetçiliğin olamayacağı söylenmektedir.

Osman Pamukoğlu, Avrupa Birliği ile imzalanan "Gümrük Birliği Antlaşması"nın Türkiye'ye yapılan en büyük haksızlık ve adaletsizlik olduğunu, gümrük indirimleri ve kotalarının ulusal üretim ve rekabeti mahvettiğini, Türkiye'yi AB'ye alma vaadiyle sömürdüklerini, bu nedenle Gümrük Birliği Antlaşması'nın yeniden ele alınacağını ve AB ile ilişkilerin dondurulacağını belirtmektedir (Yazılı Röportaj, 19.05.2011).

Özelleştirmeler adı altında devletin fabrikalarının, limanlarının, topraklarının, yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin yağmalandığını ve ekonomik soykırım yapıldığını, 7 sene önce 213 milyar dolar olan dış borcun, bugün 540 milyar dolar olduğunu, yoksulluğun bu nedenle arttığını, tarım ve hayvancılığın bittiğini söylemektedirler (Ekonomi Program ve Hedefleri, 2011: 27). Osman Pamukoğlu, bu noktada yabancılara "peşkeş" çekilmiş olan bütün kurumların geri alınacağı, özellikle haberleşme alanındaki özelleştirmelerin önüne geçileceğini, Telekom'un geri alınacağını belirtmektedir (Habertürk TV, Basın Kulübü, 23.04.2010).

Madenlerin yabancılara Kasım 2010'da yapılan bir yönetmelik değişikliğiyle peşkeş çekildiği, madenlerimizin %54'ünün yabancılarda elinde olduğu söylenmekte, ayrıca Türkiye'nin dünyadaki bor rezervinin %73'üne sahip olduğu, bunun değerinin 9 trilyon dolar olduğu, Etibank özelleştirmeye çalışılarak, bor madeninin de peşkeş çekilmek istendiği, müşterisinin de Amerika Birleşik Devletleri olduğu belirtilmekte, bunun önüne geçileceği savunulmaktadır (Ekonomi Program ve Hedefleri, 2011: 19).

Siyasi hayata katılmasından önce yapmış olduğu profesyonel mesleğin askerlik olması ve 1993–1995 yılları arasında başında bulunduğu Hakkâri Dağ Komando Tugay Komutanlığı süresince PKK ile gerçekleştirilen askeri mücadeleleri yönetmesi Osman Pamukoğlu'nun tanınmasını sağlamıştır. 2002 yılında emekli olan Osman Pamukoğlu, yine aynı yıl iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi'nin güvenlik, PKK ve Kürt sorunu üzerine yapmış olduğu çalışmaların yetersizliğini ve yanlışlığını her fırsatta vurgulamıştır. Konuşmalarının geneli irdelendiğinde, Osman Pamukoğlu'nun ve HEPAR'ın PKK konusunda daha fazla ön plana çıkmaya çalıştıkları görülmektedir.

Osman Pamukoğlu'nun PKK konusundaki konuşmaları irdelendiğinde çok keskin ve sonuca odaklı konuşmalar yaptığı görülmektedir. Özellikle partisi iktidara geldiği takdirde PKK'dan 365 günde kurtulacağına yönelik vaadiyle ön plana çıkmaktadır. *“Bütün dünyada yaşayan halkları severiz, milletleri severiz. Ama en çok kendi milletimizi severiz. Bizim milliyetçilik tanımımız budur.”* diyen Pamukoğlu, partisinin örgütlenme sürecinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bulunan birçok ilde örgütlenmediği görülmektedir. Kendisine yöneltilen *“Dicle'nin doğusunda örgütlenmiyoruz çünkü orada partililik yapılmaz. Önce orada kentlerde toparlanma olmalı. Şimdi bu ne demek? Bu yaptığımız Türkiye'nin bir yerinde siyaset yapıp bir yerinde yapmamanın adı da bir yerde bölücülük değil mi?”* sorusuna *“Biz orada da örgütleniriz. Güneydoğu Anadolu'da dağlar eşkiyanın kontrolündeyken bizim topraklardan Kuzey Irak'a, Kuzey Irak'ta eşkiya silahlı, bizim topraklara girdiği sürece orada köyde, mezrada, beldede, kentte yapılan seçimlerin hiçbirisi demokratik olamaz. Çünkü orada eşkiyanın, dağdakinin de kentteki milis tarzında çalışanların da bir etkisi vardır. Ben bir seçim döneminde orada buldum. 1994'te. Bütün herkes, kendi adamları vasıtasıyla PKK, beldelerden gelen veya civar ilçelerde sandıkların nereden, kimden geldiğini bilir ve hesabını sorar. Orada örgütlenmeyle ilgisi yok. Demokratik bir seçim asla olmadı.”* demiştir. *“Peki ne yapalım? Orada terör var diye demokrasiyi askıya mı alalım? Orada seçim olmasın mı?”* sorusuna ise *“Askıyla ilgisi yok Dağları temizleyeceksiniz. Bakın ben bir örnek vereyim. Herkes açıp arşivlere baksın. 1994 Mart'ında bir seçim oldu. Seçimin güvenliğini alalım diye Hakkâri'de yani Hakkâri derken Çukurcası dâhil, Yüksekovası dâhil, Şemdinlisi dâhil. 328 tane tim gönderdik her yere. Bir sıkıntı çıkmasın diye. Sonra Mart ayı Hakkâri'de havanın da kötü gittiği yani her yerde karın olduğu bir dönemde. O dönemde sadece Yüksekova'nun bir beldesinde, o zaman da PKK'nın bir siyasi kanadı vardı. Sadece 6 oy çıktı. Bunu her*

zaman söylüyorum.” (TV8, Bunu Konuşalım, 02.12.2009) diyerek halkın o bölgede oylarını PKK’dan korkmaları sebebiyle, PKK’nın işaret ettiği partiye verdiğini, bölgede güvenliğin tam anlamıyla sağlanması sayesinde halkın gerçek, demokratik tercihlerini sandığa yansıtacağını belirtmektedir. Oradaki görevi bittikten sonra gerçekleştirilen seçimde, PKK’nın o zaman işaret ettiği partiye % 52 oranında oy çıktığını, o bölgede şu anda zaman kaybetmek istemediğini, dağları temizledikten sonra, partiliğin nasıl yapıldığını halka göstereceğini, para gönderdiği takdirde o bölgede de örgütlenebileceğini, ancak bunun insanın kendini kandırması olarak gördüğünü belirtmektedir (Röportaj, 27.11.2010).

Osman Pamukoğlu, DTP’yi kastederek, dağda eşkıya olduğu sürece, bu partinin kendini güçlü hissedeceğini, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde PKK adına konuştuklarını, ancak PKK’nın adını telaffuz etmediklerini, PKK bayraklarıyla 15–20 bin kişiyi sokaklara döktüklerini, bunlar olduğu sürece de terör olaylarının bitmeyeceğini söylemiştir (Hürriyet, 10.09.2008).⁴³

Terör olaylarının bitmesi için 365 günde dağları temizleme hedefinin dışında idam cezasının da getirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Teröristler öldürmeyi siyasi sebeple hak görüyorsa, devlet de idamı hak görmelidir. İdamın çıkarılması gerektiğini ve bunun ibreti alem için çıkartılacağını belirtmiştir (Yeniçağ Gazetesi, 21.06.2009).⁴⁴

Pamukoğlu, PKK ile mücadelede 30 bin şehit verildiğini, 500 milyar dolar para harcadığını, bir Kürt devleti inşa edilmek istendiğini, PKK’nın İmralı ile (Abdullah Öcalan), hükümetin ise (AKP) Talabani ve Barzani ile çalıştığını, TRT’nin Kürtçe yayına başladığını belirtmiş, “*Şeşbeş, o şeşe bir de beş ilave edip tavla oynatacağım. Federe devlet kuracaklarmış gel de kur.*” diyerek AKP hükümetinin Kürt Açılımı konusunda yaptıklarını sert bir dille eleştirmiştir (HABERTÜRK Gazetesi, 25.01.2009).⁴⁵

Demokratik Toplum Partisi’nin (DTP) kapatılması nedeniyle Osman Pamukoğlu yaptığı konuşmada, PKK’nın siyasi kanadı olan DTP’nin Anayasa Mahkemesi

⁴³ <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=9875647>

⁴⁴ <http://www.yg.yenicaggazetesi.com.tr/habergoster.php?haber=18589>

⁴⁵ <http://www.haberturk.com/gundem/haber/123624-ulkeyi-11-kasim-1938e-goturecegiz>

tarafından kapatılmasının yerinde bir karar olduğunu, ancak bunun terörün önüne geçmeyeceğini, dağlardan ve şehirlerden eşkıyanın temizlenmemesinin ülkeyi kaosa götüreceğini, AKP hükümetinin devlet otoritesini zayıflattığını, AKP iktidardan indirilmediği takdirde ülkenin huzura kavuşmasının hayal olduğunu söylemiştir (Yeniçağ Gazetesi, 14.12.2009).⁴⁶ Şu anda da Barış ve Demokrasi Partisi'nin (BDP) PKK'nın siyasi uzantısı olduğunu belirtmektedir. Kendisine yöneltilen "açılım politikaları hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna "*Bir parti kapandı ve yenisi kuruldu. Biz farklıyız diyorlar ama hepsi de aynı bunların. Değişen bir şey yok. Bir mücadelede, dağda silahlı güç, kentte milisler ve çeteler ile siyasi bir kanadınız olacak. Mücadelenin temeli budur ve şimdi de bunu yaptılar. Bunun önünü açtılar. Açılım denen şey, ABD'nin Ortadoğu'da çevirdiği askeri planın bir parçası. Esas güç, dağdaki güçtür. HEPAR olarak 365 günde dağları tertemiz yapacağız. İdamı da geri getireceğiz.*" şeklinde cevaplamıştır (YAZILI RÖPORTAJ, 19.05.2011).

Osman Pamukoğlu, katıldığı bir televizyon programında tüm bu ifadeleri özetleyen bir açıklama yapmıştır: "*Hükümetler başı dik olursa, devlet onurlu olursa, erdemli hareket ederlerse, bu coğrafyada bizim milletin karşısında, bizim kaynaklarımızla durabilecek kimse yok. Kaldı ki yok PKK'yı, yok o'ymuş, yok buymuş. Bunlar hepsi öykü... Hak ve Eşitlik Partisi'nin bir tek temel ilkesi var. Bu ülke her hal ve koşul altında ekonomik ve siyasi bağımsızlık sağlanacaktır ve öyle yaşayacak. Başı dik devlet ve onurlu millet olarak yaşamamanın tek koşulu budur.*" (SKYTÜRK, Ana Haber Bülteni, 17.05.2011)

Özbudun ve Hale'e göre (2010: 90–91) 2007 seçimlerinde AKP'nin en önemli başarısından birisi Kürt vatandaşlarımızın çoğunlukta yaşadığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden aldığı oy oranının yüksekliğidir. AKP sadece bu bölgede değil, diğer bölgelerde de 2002 seçimlerinde aldığı oy oranını yükseltmiştir. Bu durum, AKP'nin her bölgede birçok farklı sosyal kesimden güçlü desteği olduğu ve gerçek anlamda sınıflararası bir parti olduğunu göstermektedir. Ayrıca AKP, 2007 seçimlerinde belirlediği milletvekili adaylarının seçiminde, siyasal yelpazede merkez sağa ve merkeze sağlam bir şekilde yerleştiği görülmektedir.

⁴⁶ <http://www.yg.yenicaggazetesi.com.tr/habergoster.php?haber=27851>

Tablo 3.1. Seçim Sonuçları ve KONDA Araştırmalarında Bölge ve Kürtlerin Siyasi Eğilimleri⁴⁷

Seçim sonuçları ve KONDA araştırmalarında bölge ve Kürtlerin siyasi eğilimleri	SEÇİM	KONDA	KONDA
	22 Temmuz (Tüm Bölge)	Nisan'08 (Kürtler)	Ağustos'08 (Kürtler)
Kuzeydoğu Anadolu			
AKP	57,2	73,7	66,7
Bağımsız/DTP	12,4	15,8	11,1
CHP	9,8	5,3	0,0
Ortadoğu Anadolu			
AKP	55,4	43,6	47,1
Bağımsız/DTP	20,5	52,7	26,5
CHP	9,0	1,8	20,6
Güneydoğu Anadolu			
AKP	51,8	45,8	40,4
Bağımsız/DTP	25,8	47,3	51,1
CHP	8,5	1,5	2,1
Kürtler/İstanbul			
AKP	--	41,2	50,0
DTP	--	36,8	32,3
CHP	--	19,1	11,3
Kürtler/Diyarbakır			
AKP	38,0	26,7	--
DTP	52,0	69,7	--
CHP	1,9	0,8	--
Kürtler/Türkiye			
AKP	--	49,2	47,3
DTP	--	39,1	32,0
CHP	--	7,9	10,4

22 Temmuz 2007 seçim sonuçlarına bakıldığında AKP'nin Kürtlerin ağırlıklı yaşadığı bölgelerde aldığı yüksek oy oranı göze çarpmaktadır (Bkz. Tablo 3.1). AKP'nin bu bölgelerde yüksek oy oranına sahip olmasındaki etkenlerin başında yeni Anayasa hazırlanması ile ilgili vaatler ve Kürt kökenli vatandaşlarımıza yönelik gerçekleştirilmeye çalışılan pozitif yöndeki uygulamalardır. Ancak ilerleyen dönemlerde görüldüğü üzere AKP'nin Kürt sorununun çözümü için gerçekleştireceği bir projenin olmaması, sorunun çözümü için yine askeri yollara başvurulması gibi etkenler önemli oranda siyasi eğilimleri değiştirdiği gözlenmektedir. Tüm ülkedeki Kürtler arasında hem AKP'nin hem de DTP'nin oylarının azaldığı görülmektedir. Bu

⁴⁷ Ağır, 2008: 27

bulgu Kürtlerin çözümsüzlük ya da kavgadan yana olmadıklarını aksine çözüm ve barıştan yana olduklarını göstermektedir (Ağırdır, 2008: 26–27).

Söz konusu bulgular incelendiğinde HEPAR’ın stratejik bir hata yaptığı anlaşılmaktadır. İlk olarak HEPAR’ın dağlar temizlenmeden orada siyaset yapılamaz anlayışı, AKP’nin aldığı oy oranları ile boşa çıkmaktadır. Yine AKP’nin çözümü demokratik yollarla değil askeri yöntemlerle araması da oy kaybetmesine neden olmaktadır. Bir diğer taraftan HEPAR’lı gençlerin son dönemlerde yaşanan bazı olaylara verdiği tepkiler etnik bir milliyetçilik anlayışının varlığını göstermektedir. 11 Aralık 2010 tarihinde Ahmet Kaya’yı anma gecesinin protesto edilmesi, bu protesto gösterilerinde “ihanetin bedeli idamdır, idam”, “mecliste PKK istemiyoruz” sloganlarının atılması⁴⁸, değişik tarihlerde ve illerde düzenlenen BDP’nin sivil itaatsizlik eylemlerine sert tepkiler göstermesi⁴⁹ etnik milliyetçilik yapıldığını kanıtlar niteliktedir. Söz konusu eylemlere bakıldığında yer yer çatışmaların yaşanması da partinin sadece dağdaki eşkıyaya karşı olmadığını, demokratik yollarla siyaset yapmaya çalışan Kürtlere de karşı olduklarını göstermektedir. Bu yaşanan olaylar da çözümü değil çatışmayı getirmektedir.

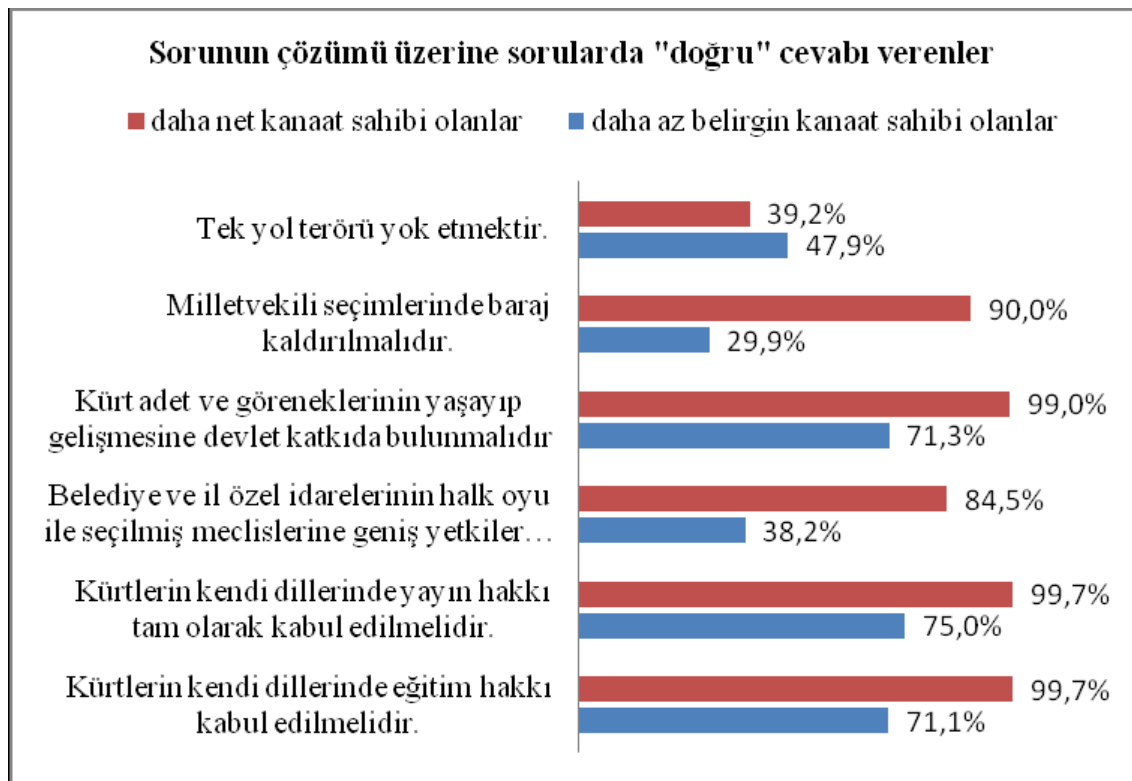
Bekir Ağırdır’ın Kürtler ve Kürt Sorunu başlıklı araştırmasında, kendisini Kürt ve Zaza olarak tanımlayanlara yönlendirilen çeşitli sorulara verilen cevaplar analiz edilmektedir. Sorunun nedeni üzerine yapılan analizlerde “Kürtlerin ayrı devlet kurmak istemesini” sorunun nedeni olarak görenlerin her iki kümede de birbirine yakın oranlarda bulunduğu görülmektedir. “Yabancı devletlerin kışkırtması” ve “genel sorunların Kürtlerin sorunu gibi gösterilmesi” sorularına verilen cevaplarda fark olmakla beraber her iki kümede de önemli oranda “doğru” cevabı vermektedir (2008: 13).

⁴⁸ <http://www.internethaber.com/hepardan-ahmet-kaya-gecesine-protesto-314291h.htm?interstitial=true>, Erişim Tarihi: 11 Aralık 2010

⁴⁹ <http://www.bursadabugun.com/haber/siyaset/18696-bdp-eylemine-hepar-lilardan-protesto.html>, Erişim Tarihi: 10 Nisan 2011

Şekil 3.1. Sorunun Nedenleri Üzerine Sorularda "Doğru" Cevabı Verenler⁵⁰

Şekil 3.2. Sorunun Çözümü Üzerine Sorularda "Doğru" Cevabı Verenler⁵¹

⁵⁰ Ağırdir, 2008: 14

⁵¹ Ağırdir, 2008: 14

Sorunun çözümüne yönelik sorularda ciddi oranda farklı cevaplarla birlikte birbirine yakın cevaplar da görülmektedir. “Tek yol terörü yok etmektir” fikrine doğru cevabı verenler her iki yaklaşımda da birbirine yakın sonuçlar ortaya koymaktadır. “Seçim barajının kaldırılması”, “yerel meclislerin yetkilerinin artırılması”, “Kürt âdet, gelenek ve göreneklerinin gelişimine devlet katkısı”, “Kürt dilinde yayın hakkı” ve “Kürt dilinde eğitim hakkı” sorunlarının çözümünde yüksek oranda bir onay görülmektedir (Ağırdır, 2008: 14).

Bu veriler doğrultusunda Kürt ve Zaza kökenli vatandaşlarımızın sorunun çözümüne yönelik düşünceleri ile HEPAR’ın iktidara geldiği takdirde Kürt sorununun çözümü için gerçekleştirmek istedikleri zıtlıklar göstermektedir. Kürt vatandaşlar sorunun çözümüne yönelik “tek yolun terörün yok edilmesi” sorusuna verdikleri doğru cevap oranının düşüklüğü ile HEPAR’ın iktidara geldiği takdirde 365 günde dağları temizleme ve daha sonra bölgede siyaset yapma anlayışı tamamen zıt bir anlayışı ifade etmektedir. Kürtler kendi dillerinde yayın hakkının kabul edilmesini isterken, HEPAR devlet eliyle kurulan Kürtçe kanal TRT-6’ya da karşı çıkmaktadır. Kürtlerin kendi dillerinde eğitim hakkının kabul edilmesine yönelik kanaatleri de HEPAR’ın söylemlerinden çok farklıdır. HEPAR ana dilde eğitime de karşı çıkmaktadır.

Söylemler incelendiğinde milli olmayan bütün unsurlara karşı çıktığı, parti programında, gazete ve televizyon konuşmalarında bu unsurlardan ve çözüm yollarından bahsedildiği, ancak partinin en fazla PKK ve Kürt sorununun çözümü hususunda ön plana çıktığı görülmektedir. PKK sorunu çözülmeden de devletin başının dik olamayacağı ve milletin onurlu bir yaşam sürdüremeyeceği vurgusu yapılmaktadır.

BTP’nin parti programı incelendiğinde “Güçlü Devlet Güçlü Millet” anlayışıyla hareket ettikleri görülmektedir. PKK sorununu ana eksene oturtmayan ancak, IMF tarafından soyulduğumuzu, bu soyguna son verileceğini, devletin küçülme politikaları nedeniyle terk edilen eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik için gereken parayı ayırarak, stratejik sektörler başta olmak üzere kamu yatırımları gerçekleştirileceği, tarım ve sanayiye destek verileceği söylenmektedir. HEPAR gibi BTP de Gümrük Birliği Anlaşmasının yeniden ele alınacağını vaat etmektedir. BTP’nin “güçlü millet güçlü devlet” anlayışı ile HEPAR’ın “başı dik devlet onurlu millet anlayışı”nın yine aynı ekseninde kesiştiği görülmektedir.

3.3. POPÜLİZM VE SEMBOLLER

Popülizm, bazı dönemlerde dünya çapında yankı uyandırmış, bazı dönemlerde ise önemsiz bir yer tutmuştur. Popülizmin siyasal bir güce dönüşmesi liderlere ya da büyük kitlelere bağlıdır. Liderlere bağlı olan popülizmde, en sıradışı bireylerin, sıradan insanlara liderlik etmesini gerektirmektedir. Popülizm kriz zamanlarında büyük destek bulmaktadır. Ancak pratikte bakıldığında sürekli olarak reformist görünmekte, kökten reformlar sunamamaktadır. Mevcut siyaseti çabucak değiştirme potansiyeli olan popülizm aynı zamanda çabucak da dağılabilmektedir. Ortaya çıkan kriz ortamlarında, popülistler siyasete katılıp, anayurdu aktif biçimde savunmaya başlamaktadırlar (Taggart, 2004: 1–5).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra birçok Batı Avrupa devletinde hâkim olarak görünen savaş sonrası uzlaşma durumu, sosyal demokrasi ideallerine, karma ekonomiye, Keynesçiliğe ve refah devletine bağlılığı içermektedir. Bu durum sadece sosyal demokrat partilerce değil, Hristiyan demokratlar, muhafazakârlar ve liberal partilerce de desteklenmektedir. Bu durum kitlesel üyeliğe dayanan kitle partilerinin yükselişine katkıda bulunmuştur. Bu yeni popülist akım, siyaseti vergi, göç ve milliyetçilik ya da bölgecilik temelinde yeniden inşa etmeye çalışmıştır. Bu durum da yeni popülizm akımı ve neo-faşizmin bileşimi olarak aşırı sağdaki partilerin Batı Avrupa siyasal sistemlerinde ciddi bir güç haline gelmesine neden olmuştur. Örneğin refah zengini İskandinav ülkelerinde yeni popülizm yüksek vergilerin ve liberal göç politikalarının yarattığı yükü vurgulamaktadır. Bölgesel ve etnik bölünmeler barındıran Belçika, İtalya, İsviçre gibi ülkelerde ise bölgesel ve etnik kimliklere odaklanmaktadır. Fransa, Avusturya ve Almanya gibi ülkelerde de ırkçı ve milliyetçi bir çizgi savunmaktadır (Taggart, 2004: 95–98).

HEPAR'ın kuruluşuyla birlikte Osman Pamukoğlu'nun söylemlerinin, Taggart'ın da belirttiği ölçeklerde popülist söylemler olduğu anlaşılabilir. Özellikle yapılan milliyetçilik vurgusu, Kürt sorunu, terör bitmeden ülkenin doğusunda ve güneydoğusunda siyaset yapılamaz anlayışı ve AB ile olan ilişkilerin durdurulması

gibi konularda ülkemizde yaşanan dönemsel krizleri kullanıyor olması da yapmış olduğu popülizme örnek olarak gösterilebilir.

Ayrıca bakıldığında, ülkemizde MHP'nin temel fonksiyonunun da, tarihi boyunca devleti ve Türk milletini gerçek ya da hayali düşmanlardan korumak olduğu söylenebilmektedir. MHP bu fonksiyonunu değişen düşman ve şartlara göre yeni yöntemler uyarlayarak yerine getirmeye çalışmıştır. Partililer 1980 öncesinde komünizme karşı paramiliter güç gibi hareket ederken, daha sonra “PKK terörizmi”, “siyasal İslam” ya da “Türkiye’yi bölmek isteyen Avrupa Birliği”ne karşı ülkedeki milliyetçi duyarlılıkların temsilcisi olmuşlardır (Arıkan, 2008: 3). MHP'nin yapmış olduğu popülizm görüldüğü gibi bu noktalarda toplanmaktadır. Bu noktada HEPAR’a bakıldığında program ve Pamukoğlu’nun söylemleri incelendiğinde, PKK terörizmi ve AB ile ilişkiler üzerinden bir popülist tavır sergilediği anlaşılmaktadır.

Popülizm her durumda halka başvurur ve bu durum merkezi bir yer teşkil etmektedir (Laclau, 1998: 179). “Halk”ın önemli bir özelliği onu oluşturan kişilerin sayısı ile alakalıdır. Terimin kullanımı halkın kalabalık ve çoğunluk olduğunu anlatmaktadır. Halk kalabalık olduğu takdirde, onların sözcülüğünü yapan kişiye daha fazla meşruiyet sağlamak, karşılıklarına çıkacak her türlü zorluğun üstesinden gelebilecek bir kitle haline gelebilmektedirler (Taggart, 2004: 115–116).

İçinde bulunulan ülkelerin gelenekleri, popülistlerin diline ve tarzına da yansımaktadır. Popülistlerin gözünde halkın bu derece önemli olmasının asıl sebeplerinden bir tanesi de halkın siyasal olarak aktif olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu durumda popülistler halkı harekete geçirme yöntemleri aramaktadırlar. “Halk”a sürekli gönderme yapılması, popülistlerin bir yandan temsili siyaset demokrasisini reddederken, diğer yandan kendi demokratlıklarını vurgulama fırsatı yaratmaktadır (Taggart, 2004: 123–124).

1999 seçimlerinden sonra MHP'nin başarısını Türk medyası ve daha birçoğunu üç önemli etkene bağlamışlardır. Bunlardan birincisi ve en çok dile getirileni, MHP'nin değişmiş ve merkeze kaymış olmasıdır. İkincisi, halkın yıllardır süren PKK terörüne tepkisini milliyetçi partileri iktidara getirerek vermesidir. Üçüncüsü ise 28 Şubat sürecinden sonra İslamcı partilere olan ilginin MHP'ye kaymış olmasından

kaynaklanmaktadır (Arıkan, 2008: 12–13). 2002 seçimlerinde parlamento dışında kalmasında ise MHP'nin içinde bulunduğu 4 sebep bulunmaktadır. Bunlardan birincisi 1999 depremiyle birlikte başlayan ekonomik krize MHP'nin önlem alamaması ve hatta çöküşü hızlandıran politikalar üretmesi; ikincisi Türk toplumunun büyük çoğunluğunun desteklediği Avrupa Birliği'ne MHP'nin karşı çıkması; üçüncüsü MHP'nin anti-demokratik yaklaşımları ve son olarak toplumun acil çözülmesi gereken sorunlarına popülist politikalarla yaklaşarak toplumun huzurundan çok iktidarın nimetlerini düşünmesidir. Bu nedenlerden dolayı MHP parlamento dışında kalmıştır (Arıkan, 2008: 73). MHP'nin ortaya koymuş olduğu popülist politikaların 1999 seçimlerinde halk tarafından kabul gördüğü ve partiyi meclise taşıdıkları anlaşılırken, aynı tarzdaki siyasetine bir yandan devam edip, bir yandan da toplumun büyük bir kesimi tarafından desteklenen AB'ye karşı duruş ve içinde bulunulan ekonomik kriz partiyi meclis dışına itmiştir. Buradan anlaşılabilir nokta, popülist politikalar üretilen konular üzerine somut adımların atılmamasıdır. HEPAR'da da aynı sorun görülebilmektedir. Kürt sorunu, PKK sorunu, AB ile ilişkiler üzerinden yürütülen popülist politikaların, dayanağı belli olmayan şekillerde savunulması seçmenin üzerinde olumsuz etki yaratacağı anlaşılmaktadır. Pamukoğlu'nun "365 günde dağları temizleyeceğiz" ve "PKK sorununu kesin çözeceğiz" şeklindeki popülist söylemlerinin, nasıl ve ne şekilde gerçekleştirileceğine dair somut açıklamalarının bulunmaması, Osman Pamukoğlu'na gönülden bağlı seçmen dışında pek itibar görmeyeceği daha önce MHP'nin 2002 yılında yaşadığı akibetle de açıklanabilmektedir.

MHP'nin popülizmine en iyi örneklerden birisi Genel Başkan Devlet Bahçeli'nin Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile girdiği Abdullah Öcalan'ın asılması polemikidir. Bahçeli, Erzurum mitinginde Öcalan'ın asılması için kürsüden yağlı bir ip atarak, Öcalan'ı asması için AKP'yi göreve çağırmıştır (Arıkan, 2008: 95). 2010 yılının Kasım ayı başında *Taraf* ve *Star* gazetesi yazarlarının Sakarya ilinde düzenledikleri bir panelde, paneli izlemeye gelen bir grup HEPAR üyesi gencin bu gazetecilerin üzerine yürüyerek, konuşma yaptıkları masaya idam ipi atmaları da MHP'nin gerçekleştirdiği popülist davranışa benzeyen çarpıcı örneklerden biri konumundadır.

Barış Yetkin (2010), Özal ve Erdoğan'ın konuşmaları üzerine bazı sözcüklerin kullanımıyla ilgili bir popülizm araştırması gerçekleştirmiştir. Bu sözcükler ve neleri temsil ettiği Tablo 3.2.'de gösterilmektedir.

Popülistler halk adına, halkın çıkarları için konuştuklarını sanmaktadırlar. Bazı durumlarda vatandaş ve millet kavramları da halk kavramının yerine kullanılabilir. Egemenlik kavramı da devlet yönetiminin kim tarafından temsil edildiğini bize göstermektedir. Egemenliğe yapılan vurgu devlet yönetimine halkın katılımcılığını ve denetimciliğini ön plana çıkartmaktadır. Bir diğer taraftan, demokrasilerin bir gereği olarak, iktidarların görevinin millet için, milletle birlikte, bir bütün olarak, el ele, ortak akıl, anlayış, konsensüs ve dayanışma içinde devleti yönetmek olduğunu aşılamaaya çalışmaktadırlar. Siyasi iradenin kapladığı alanın ortak irade-milli irade-halk iradesi için işlevsellik derecesini göstermektedir. “Türkiye, cumhuriyet, Atatürk, ulusal, milli” kavramları da halk adına emanet alınan siyasi egemenliğin dayanağı olarak hangi ölçüde görüldüğü hakkında fikir vermektedir. Referandum çağrısı yapma, popülist konuşmanın milli iradenin doğrudan demokrasiye eklemlendirildiğini gösterirken, siyasi irade kavramı, siyasetin ve siyasetçinin halk iradesi için işlevsel alana karşılık gelip gelmediğini işaret etmektedir. Sağduyu kavramı ise seçkinlerin ve kurumların rasyonalitesinin yerine sağduyuya dayanmayı göstermektedir. Rasyonel kararlar almak yerine, kitlelerin desteği için halkın duygularını okşayan sağduyu çağrısı genel olarak “ucuz politikalar”a yönelmek ve “halk dalkavukluğu”yla özdeşleştirilmektedir (Yetkin, 2010: 74–76).

Barış Yetkin’in popülizm derecesini ölçtüğü bu tablo baz alınarak, HEPAR ve bu parti ile karşılaştırma yapılan diğer partilerin (MHP, BTP, İP, DSP) parti programları üzerinden popülizm derecesi Tablo 3.3.’de ölçülmeye çalışılmıştır. Siyasi partilerin, parti programları içerisinde, söz konusu kelimeler aranmış ve çıkan sonuçlar tabloya işlenmiştir.

Tablo 3.2. Konuşma Metinlerinde Yer Alan Sözcüklerin Temsili⁵²

Halk-Millet-Ulus	Halkı yüceltme eğilimini, toplumsal çatışmayı reddedildiğini, halkı nasıl şifrelediği, milliyetçilik vurgusunu
Vatandaş	
Türk Milleti	Milliyetçiliğe ne kadar eğilimli olduğunu
Türk	
Vatan	
Memleket	
Ülke	
Bayrak	
Yurt	
Egemenlik	Egemenliğin kim tarafından temsil edildiğini
Milli/Ortak/Millet İradesi	
İrade	
Türkiye	Rızanın oluşması için ne kadar dayanak arandığı
Cumhuriyet	
Atatürk	
Ulusal	
Milli	
Referandum	Milli iradenin doğrudan demokrasiye eklemlendirildiğini
Siyasi İrade	Halk iradesi için “işlevsel alana” karşılık gelip gelmediğini
Akliselim/Sağduyu	Ortalama (sıradan) insanlarla bütünleşme, onlardan biri olduğunu vurgulayabilme eğilimini

Bu partilerin parti programları incelendiğinde “halk” kelimesini en çok (181 kez) DSP’nin kullandığını görmekteyiz. DSP’den sonra ise HEPAR’ın kullandığı (74 kez) görülmektedir. Daha sonra sırasıyla İP, BTP ve MHP gelmektedir. “Millet” kelimesini ise en çok MHP (58 kez) kullanmıştır. MHP’yi BTP, HEPAR ve İP izlemektedir. DSP ise bu kelimeyi parti programlarında hiç kullanmamıştır. “Ulus” kelimesi en çok DSP tarafından (25 kez), sonrasında da HEPAR tarafından (9 kez) kullanılmıştır. BTP 1 kez bu kelimeyi kullanmış, ancak MHP ve İP hiç kullanmamıştır. “Vatandaş kelimesini ise en çok kullanan (62 kez) MHP’dir. Bu partiyi 15 kez kullanımla HEPAR ve BTP izlerken, İP 1 kez kullanmıştır. DSP ise bu kelimeyi hiç kullanmamıştır. Bu doğrultuda bakıldığında halkı yüceltme eğilimini, toplumsal çatışmanın reddini ve milliyetçilik vurgusunu en fazla yapan partinin DSP olduğu göze çarpmaktadır. DSP’yi HEPAR ve MHP izlemektedir.

⁵² Yetkin, 2010: 74

Tablo 3.3. Bazı siyasi partilerin, parti programlarındaki sözcüklerin temsili

Sayılan Sözcükler	Sözcük Sayısı				
	HEPAR	MHP	BTP	İP	DSP
Halk-Millet-Ulus	74-33-9	9-58-0	17-42-1	54-16-0	181-0-25
Vatandaş	15	62	15	1	0
TOPLAM KELİME	134	129	75	71	206
Türk Milleti	3	26	3	2	0
Türk	20	51	11	22	37
Vatan	12	0	7	11	0
Memleket	11	0	0	0	0
Ülke	107	121	126	28	145
Bayrak	1	1	1	1	0
Yurt	11	14	8	15	24
TOPLAM KELİME	165	213	156	79	206
Egemenlik	5	1	1	5	11
Milli/Ortak/Millet İradesi	0/0/0	3/0/1	2/0/0	0/0/0	0/0/0
İrade	0	1	4	1	9
TOPLAM KELİME	5	5	7	6	20
Türkiye	56	95	80	51	108
Cumhuriyet	4	19	3	23	2
Atatürk	2	1	8	9	15
Ulusal	12	4	10	0	56
Milli	15	95	37	9	0
TOPLAM KELİME	89	214	121	92	181
Referandum	1	0	0	0	0
Siyasi İrade	0	0	0	0	0
Akliselim/Sağduyu	1	0	1	0	0

Milliyetçiliğe ne kadar eğilimli olduğunu ölçen kelimeler ise “Türk milleti”, “Türk”, “vatan”, “memleket”, “ülke”, “bayrak” ve “yurt”tur. “Türk milleti” (26 kez) ve “Türk” (51 kez) kelimeleri en fazla MHP tarafından kullanılmıştır. “Vatan” kelimesini en çok (12 kez) ve “memleket” kelimesini (11 kez) sadece HEPAR kullanmıştır. “Ülke” (145 kez) ve “yurt” (24 kez) kelimelerini en çok DSP kullanırken, “bayrak” kelimesini DSP hiç kullanmamış, diğer partilerse sadece 1 kez kullanmışlardır. Milliyetçilik eğiliminin ölçüldüğü bu kelimelerin kullanımından çıkan sonuca baktığımızda, en çok kullanımı DSP’nin yaptığı görülürken, bu partiyi sırasıyla MHP, HEPAR, BTP ve İP takip etmektedir. Milliyetçilik vurgusunun ve eğiliminin saptandığı bu kelimeleri en çok kullanan partinin solda yer alan DSP’ye ait olması da hayli şaşırtıcı bir durumdur.

“Egemenlik” kelimesini en çok kullanan parti (11 kez) yine DSP’dir. “Milli irade” kelimesini sadece MHP (3 kez) ve BTP (2 kez) kullanırken, “millet iradesi” kelimesini sadece MHP (1 kez) kullanmıştır. Diğer partiler programlarında bu kelimeleri kullanmamışlardır. “İrade” kelimesini ise en çok DSP (9 kez) kullanırken, HEPAR bu kelimeyi hiç kullanmamıştır.

Bu partilerin rızanın oluşmasına dayanak arama çabalarına baktığımızda ise “Türkiye” kelimesini (108 kez), “Atatürk” (15 kez) ve “ulusal” kelimesini (56 kez) en çok DSP, “cumhuriyet” kelimesini en çok (23 kez) İP, “milli” kelimesini ise en çok (95 kez) MHP kullanmıştır. Bu kelimelerin kullanımı ve rızanın oluşmasına dayanak arama çabasının da en çok MHP tarafından yapıldığı görülmektedir.

“Referandum” kelimesi sadece HEPAR tarafından kullanılırken, bu kullanım da AB’ye karşı duruşla alakalı olan “Anayasalarımıza bizim için referandum koyup siyasi manevralarla dolap çevirme tavırları Hak ve Eşitlik Partisi’ne sökmez. Görüşmeleri donduracağız. Coğrafyamız, yeraltı ve yerüstü zenginliklerimiz, genç nüfusumuzla, AB’lilerden kat kat güçlüyüz. Onlar bizim kapımıza gelecekler ve o zaman politikalarımızı Hak ve Eşitlik üzerinden yürüteceğiz. “Tam üyelik masalı” diye ülkeyi size soydurtmayız.”⁵³ maddesinde geçmektedir.

“Siyasi irade” kelimesini hiçbir parti kullanmamıştır. Barış Yetkin’e göre (2010: 188) “aklıselim” ve “sağduyu” kelimeleri muhafazakâr popülizme özgüdür. Bu kelimeleri de sadece HEPAR ve BTP’nin 1’er kez kullandığını görmekteyiz.

Semboller de siyasi partilerin halk üzerindeki etkisinde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. İnsan zamanla yaşadığı toplum içerisinde semboller ya da sembolik sistemler oluşturur. Sembolik sistemler inançları, değerleri yansıtır, onları pekiştirir. Semboller işaretlerden farklıdır. Semboller dilsel ve düşünsel olarak sınırsız yorumlamalara açıktır. Sembol veya sembolizmin etkisi neyi ne kadar sembolize ve temsil ettiğinde yatmaktadır. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri, atmaca kuşu ile temsil edilir. Güçlü bir kuş olan atmaca ile Amerikan toplumunun da güçlü bir toplum olduğu vurgusu yapılmaktadır. İngilizlerin milli sembolü olan İngiliz Aslan’ı yine gücü

⁵³ Hak ve Eşitlik Partisi, Siyasal ve Toplumsal İlkeleri, s. 25

temsil eder. Bu sebeple bazı sosyal değerler ve inançlar sembollerle ifade edilebilmektedir (Türkkahraman, 2000: 74).

Semboller grup veya topluluk hayatının ortak tasarımlarıdır. Semboller bireyi yönlendirir, karışık ve belirsiz siyasi dünyayı anlamamıza yardımcı olur. İktidar elitleri semboller yardımıyla kitlelere yorumlarını empoze ederek bir meşruiyet mücadelesi de vermektedirler. Siyasi sembolizm kavramı ile daha çok sosyal ve siyasi kimlikleri belirleyen ve onaylayan sembolik bir yapı kastedilmektedir. Örneğin milli marşlar, bayraklar, kuruluş törenleri gibi unsurlar siyasi sembolizm çerçevesinde ele alınabilir. Günümüzde kapitalist, sosyalist ve milliyetçi devletlere bakıldığında onların da amblemlere, sloganlara, sancaklara, vatanseverlik türkülerine, müziğe ve kutlama törenlerine sahip oldukları görülmektedir (Türkkahraman, 2000: 86–89).

1967 kongresinde, Türkeş'e eski Türk hakanlarını unvanı olan "Başbuğ" adı verilmiştir. Bu unvan Türkeş'in parti üzerindeki etkinlik ve kontrolünü pekiştirmiş, MHP'nin ideolojisinin etkisiyle de daha sert bir örgütsel yapılanmanın oluşmasına neden olmuştur. Türkeş'e verilen bu unvan aynı zamanda tek parti dönemindeki "ebedi şef" ve "milli şef" unvanlarını çağrıştırmakta ve Türkeş'in tek, değişmez lider olduğunu simgelemektedir (Uzun, 2010: 239). Osman Pamukoğlu'na "efsane komutan", "paşa" unvanlarının verilmesinde de aynı durum söz konusudur. Özellikle "efsane komutan" unvanıyla bir yüceltme söz konusudur. Aynı zamanda Pamukoğlu'ndan başka hiçbir partinin kamuoyu tarafından tanınmaması, halkın partiden çok Pamukoğlu'nu tanıyarak olması da "efsane komutan"ı tek ve değişmez lider konumuna sokacağı anlaşılmaktadır. Partinin hiyerarşik yapısında ve parti programında 'liderin' tanımı ve etkinliği ile sözleri partinin tek ve değişmez ilkeleri gibi kabul edilmektedir. Bu güne kadar kamuoyunda birçok televizyon programında ve gazetelerdeki röportajlarda Osman Pamukoğlu'ndan başka kimsenin söz almaması ve sarfettiği ifadelerine hiçbir partinin karşı çıkmaması da Pamukoğlu'nun parti üzerindeki etkinliğini bize açıklamaktadır.

1967 kongresinde, kongre üyeleri Alparslan Türkeş'i adına yazılan "Bozkurtların Marşı"nı söyleyerek selamlamıştır: "Güvendik sana biz Türkeş/Sensin Alparslanlara eş/Milletimin gözü yaşlı/Kurtar onu Türkeş..." Bu kongreden sonra Türkeş, askeri temelde örgütlenen eski Türk topluluklarının liderlerini tanımlayan

başbuğ sıfatıyla anılmıştır (Bora, Can, 2004: 359–360). HEPAR’ın da kendine özgü bir parti marşı bulunmaktadır:

PARTİ MARŞI⁵⁴

Hak ve Eşitlik Partisiyiz
Halkın kor ateşiyiz
Her şeyden, candan vazgeçer
Vatandan vazgeçmeyiz.

Susma haykır sesini
Dünyaya göster gücünü
Başı dik devlet, onurlu millet
Aydınlık yarınlar için.

HEPAR sizin için meydanda
Sözünü unutmaz asla
Bu yolda yürür durmadan
Yılmadan, hiç yorulmadan.

Susma haykır sesini
Dünyaya göster gücünü
Başı dik devlet, onurlu millet
Aydınlık yarınlar için.

Parti marşı olduğu gibi, HEPAR sempatizanları, parti ve Osman Pamukoğlu ile ilgili şiirler de yazmışlardır. Yazılan şiirlerde lider, paşa, komutan kelimeleriyle, halkın algısında yer etmiş olan “efsane komutan” sıfatıyla, Alparslan Türkeş’e atfedilen

⁵⁴ Söz-Beste: Selim Serhatlı, Düzenleme: Mustafa Canbazlar, <http://www.hakveesitlik.org.tr/parti-muzikleri.html>, Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2011

“başbuğ” sıfatı gibi Osman Pamukoğlu da buna benzer sıfatlarla anılmaya başlanmıştır.⁵⁵

Sembol olarak nitelendirilebilecek bir diğer husus, partinin amblemidir. Türkiye’de siyasi partiler, parti amblemlerini seçerken, partinin ruhunu yansıtan figürler kullanmaktadırlar. Örneğin MHP, Türkçülüğü ve Osmanlıcılığı simgeleyen “üç hilal” figürünü kullanırken, aynı zamanda MHP’nin bir diğer kanadı olan ülkü ocakları da “bozkurt”u simge olarak kullanmaktadırlar. Birçok parti de hayvan figürü kullanmıştır. DSP barışı simgeleyen “ak güvercin”i, ANAP “arı”yı, DYP “kırat”ı, LDP “yunus”u, Millet Partisi “çift başlı kartal”ı, Güçlü Türkiye Partisi (GTP) “denizati”ni ve çalışmamızın konusu olan HEPAR da “Anadolu kartalı”ni parti simgesi olarak kullanmaktadır. Osman Pamukoğlu’na yöneltilen “partinizin amblemi neden Anadolu kartalı?” sorusuna “*Anadolu Kartalı’ni Allah yeryüzünde yaşayan canlıların içinde en üstlere çıkarmak için yarattı. Bu topraklar, kemirgen fareler, kurnaz tilkiler ve işe yaramaz korkak tavşanlardan geçilmiyor. Bunların hakkından ancak Anadolu Kartalı geleceği için partinin amblemi Anadolu Kartalıdır.*” şeklinde cevap vermiştir. Bu nedenle partilerin simgeleri, partilerin ruhunu yansıtacak şekilde seçilmektedir.

Partilerin sembol olarak kullandıkları bir diğer öge ise partililerin kullandıkları el işaretleridir. Liderler mitinglere çıkarırken, halkı selamlarken bu el işaretlerini kullandıkları gibi, parti sempatanları da aynı şekilde parti liderlerini selamlamaktadırlar. Örneğin MHP bozkurt işaretiyle selamlarken, Saadet Partililer sağ elin başparmağı yukarıya gelecek biçimde partilileri selamlamaktadırlar. Osman Pamukoğlu ise mitinglerine çıkarken sağ yumruk havada bir şekilde ya da genellikle sağ el kartal pençesi gibi bir görünüm kazandırılarak halkı selamlamaktadır. Aynı şekilde mitinglerde ve gösterilerde HEPAR sempatanlarının da kartal pençesi gibi ellerini kullandıkları ve parti liderini selamladıkları görülmektedir. Semboller grupları bir arada

⁵⁵ Söz konusu sıfatlar aşağıdaki şiirlerde görülebilmektedir:

“...Yol çok uzun ve zorlu engeller aşılacak / Enginlere sığmayıp, bentlerden taşılacak / Önce vatan diyenler, işte kurtuluş yolu / Liderin adı belli, Sayın Osman Pamukoğlu.” (Oğuzhan Özdemir, <http://www.hakveesitlik.org.tr/sizden-gelenler/uyanis.html> Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2011), “...Dünya hayran olmuştur, her yaptığına / Gelmedi onun gibi yiğit cihana / Şimdi hakkında atıp tutanlara / Gereken dersi verirsin paşam.” (Murat Çekemci, <http://www.hakveesitlik.org.tr/sizden-gelenler/iste-komutan.html> Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2011), “Türk’e cihan dayanır mı / Kahpe yiğit sayılır mı / Kırmızı içki içilince / Sahi sarhoş olunur mu / Sanma sarhoş Türk milleti / Kırmızı değil mey illeti / Osman Paşa bak geliyor / Vurun kahpe kelleri” (Samet Uzun, <http://www.hakveesitlik.org.tr/sizden-gelenler/osman-pasa.html> Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2011).

tutan ve onları yeri geldiğinde heyecanlandırıcı etki yaratan bir yapıya sahip oldukları anlaşılmaktadır.

3.4. HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ'NİN 2011 SEÇİMLERİNE BAKIŞI

Türk siyasal hayatına hızlı bir giriş yapan ve 38 günde kurulan Hak ve Eşitlik Partisi'nin Genel Başkanı Osman Pamukoğlu'nun 12 Haziran 2011 seçimlerine yönelik öngörülleri bulunmaktadır. Bu başlık altında partinin ilk kuruluşundan bu çalışmanın yapıldığı güne kadar basında çıkan Osman Pamukoğlu'nun söylemlerinin seyri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Pamukoğlu'nun ifadelerine göre partiye katılımların sayısının 800 bini geçmesi ve partisine olan ilginin yüksek oluşu, partiye katılanların yaş aralığının 18–35 yaş arasında olması ve ülkemizde genç nüfusun genel nüfusa oranla yüksek olması, Osman Pamukoğlu'nu meclise girme konusunda umutlandırdığı görülmektedir.

“Seçimlerde meclise girdikleri ve koalisyon hükümeti kurmaları istendiği takdirde hangi partilerle kurarsınız” sorusuna Pamukoğlu, *“Yooo. Dur. Denizdeki balığa fiyat biçilmez. O gün bakarız. Gelsin o gün. Koalisyon diyorsan bakarız. Şimdiden bir şey demek mümkün değil. Doğmayan çocuğa don biçilmez derler değil mi Anadolu'da? Doğ da bir bakalım. Önce bir göreyim. Doğacak mısın, doğmayacak mısın? Denize bir çikalım. Bütün gece kar, boran, fırtına. Balık var, balık yok. Getirelim bir iskeleye. O zaman fiyata bakarız. Hükümet kurar mısınız dediğiniz için söyledim. Tekneyi bir limana getirelim, ağı bir dökelim, ağı dökünce de bir bakalım kaç ton var. 200–300 kilo balık başka, 12 tonu getirip iskeleye yığmak başka.”*

“İlk seçimlerde yüzde kaç oy oranına erişmeyi planlıyorsunuz? Yaptırdığınız anketlerde oy oranınız ne durumda?” sorusuna ise *“Ben anket falan yaptırmıyorum. Param yok. Para lazım. Bizim için yapanlar, 8 ay önce, 40.000 kişi üzerinde 4,9–5,2 idi. 7-8 ay önce. Net söylüyorum. Ben hayalle mayalle uğraşmam. Ama oy 3 milyona yakındı. 4–4,5 milyon oya ihtiyacımız var. Yalnız parti şu 3–4 ayda çok büyüdü. Ben çok bariz görüyorum. Benim size söylediğim, 8 ay oldu. Hangi bölgelerden, hangi yerlerden % kaç alıyoruz ve hatta hangi partilerden. Bu kadar ayrıntılı. Ama 40.000 kişi*

üzerinden. Partinin gücü nerelerde daha yüksek onu bile söylüyorlar. Önümüzde 7 ay var. Geçtiğimiz 3-4 ayda parti çok yükseldi. Hissediyorum bunu. Bariz hissediyorum.” şeklinde cevaplamıştır.

Güçlü oldukları iller sorulduğunda “En güçlü olduğumuz yer Trakya. Marmara, Güney Marmara, Ege, Akdeniz ve Karadeniz sahillerinde. Şu anda 60 ilde örgütlüyüz. 40 il sağlam. Örgütlü olduğumuz illerin içerisinde 30 il 323 milletvekili çıkarıyor. Ne demek bu? Meclisin 5’te 3’ü. Hepsinde de örgütlüyüz ve en sağlam illerim.” cevabını vermiştir. Trakya’dan en az 6 milletvekili çıkaracaklarını (Çorlu Avrupa Yakası, 11.02.2011, s. 10), Denizli’den 2 milletvekili kesin çıkaracaklarını (Denizli Haber, 10.02.2011)⁵⁶, basında ifade eden Pamukoğlu’nun anket yaptırmaması ve partinin ülke içerisindeki konumunu sayısal verilerle irdelemeden yaptığı konuşmalarındaki kesinlik dikkat çekicidir.

Nereden aday olacağı sorulduğunda, “Hiç düşünmedim. Aklıma da gelmedi. Bir yerden gireriz. Her yerden girilebilir, tabi ben nereden girersem, tabi sıra var, benden sonraki iki, üç, dört numara da öne doğru gider. Yani genel başkan Türkiye’de, Osman Pamukoğlu dendiğinde % 78,4 tanıyorlar. Partiyi tam tanımıyorlar. % 34 görünüyor o. Şimdi ben nereden girersem benden sonraki de üste çıkar. O çok önemli. Burada da biraz mühendislik yapmamız lazım. Çok sayıda milletvekili çıkaran bir yerlerden girmeliyim ki benle beraber, benim arkamda da iki numara, üç numara ve dört numara da benimle beraber çıkabilsin. Yani Osman paşa gidip de 2 tane milletvekili çıkaran yerden girerse tikanırım. Tikanırım derken, zaten iki tane. Öyle bir yerden girmeliyim ki orası 15-20-30 milletvekili çıkarabilmeli. Osman Pamukoğlu’yla beraber iki, üç, dört numara da su yolu bulabilsinler. Burada bir sınırdan ziyade, geniş bir alanda, sahnede oynamam lazım benim. Yoksa iki tane milletvekili çıkarıyor, bir genel başkan. Eee. Sayısı fazla olan il olmalı. Kaldı ki onun gücüyle arkadakileri de çeksin. Hani bazen tekne giderken, teknenin arkasına bir filika, bir filika daha bağlarlar değil mi? Motor gücü. Tek gücüyle gitti. Arkada bir şey de bağlı değil. Bırak ya arkada birilerini daha çek. Çok bariz ama nereden milletvekili olacaksın sorusundan şu çıkıyor. Öyle bir il olmalı. Bunu düşünmeliyiz.” cevabını vermiştir.

⁵⁶ <http://www.denizlihaber.com/haberdetay/2/11116-pamukoglu-denizliden-iki-vekil-cikaririz.html>

Seçimlerden önce yapılan anketlerde barajın altında kalması durumunda tek başına aday olup olmayacağı ve meclise girebilme ihtimali sorulduğunda verdiği cevap “O zaman yalnız Osman Pamukoğlu girebilir. Diğerlerinde sorun olur. Yani belki bir iki kişi daha girebilir. Yani o bilinen bir şey. Şu an genel başkan Trakya’dan aday olsa, sahillerden aday olsa kesin girebilir. Benim amacım o değil. Benim amacım grup. Grup kurmadan olmaz. 20 kişi girmeliyiz. Ama şu anda partinin ne olup ne olmadığını 1–1,5 yıl önce Avrupalılar gördü. İçeridekiler biraz siperlerde dolaşıyorlar. Onları çıkacağız siperlerinden partiyi görecekler. Kaçıyorlar. Biliyorsunuz kaçarak özgür olunmaz. Bizim partinin sloganı. Kaçarak, korkarak bir yere gidemezsiniz. Zaten korkuyorsan başına gelir. Bakılabilir ama benim amacım meclise girmek istesem zaten girerdim 2007 seçimlerinde. Peki neden bu parti kuruldu ki? Ben bireysel olarak girerdim, neden partiyle uğraşayım ki o zaman. Nitekim 2007 seçimlerinde bu iktidardaki parti hariç diğerlerinden bana teklif geldi. Gitmedim. Benim girmem bir şey ifade etmiyor. Benim öyle bir merakım yok ki. Onlarla yapılabilecek bir şey yok ki. Hak ve Eşitlik Partisi meclise girsin iş biter diyorlar. Kesin diyorlar iktidara gelir. Tümüyle gelir. Yalnız diyorlar oylar bölünmesin. Sizin haliniz ortada. Bölük pörçüksünüz. Sizin şu an ana muhalefet denilen bile üç kocalı Hürmüz gibi. Bunların neyini böleceğim.” cevabını vermiştir.

Osman Pamukoğlu’nun bir diğer iddialı sözü “ben hayale kılıç çekmem, 2011’de meclisteyiz”dir. Bu sözü kendisine yöneltildiğinde Türkiye’nin 323 milletvekilini 30 ilden çıkardığını, bu illerin de Hak ve Eşitlik Partisi’nin güçlü olduğu iller arasında olduğu, meclise girememek gibi bir durumun söz konusu olmadığını söylemektedir.

Pamukoğlu, milletvekili adaylığı için 3 kriterlerinin bulunduğunu söylemiş, bunların adayın halktan olması, bölgenin çocuğu olması ve geçmişinin temiz olması şartları olduğunu açıklamıştır. Milletvekilinin bölgenin çocuğu olması sayesinde, bölgeyi tanıyacağını, bölgenin sorunlarını bileceğini ve o sorunları çözmeye çalışacağı için önem arz ettiğini, yoksa Gaziantep’liyi İzmir’den, Kastamonuluyu Tekirdağ’dan milletvekili yapıldığı takdirde, o bölgeye bir daha doğru dürüst uğramayacağını belirtmiştir (Olay Haber, 10 Şubat 2011).⁵⁷ Bu söyleminden tam iki ay sonra Pamukoğlu, seçimlere İzmir 1. bölgeden aday olduğunu açıklamıştır (Posta,

⁵⁷ <http://www.olayhaber.com/haber/Trakya-dan-6-milletvekili-cikaracagiz/57096>

11.04.2011).⁵⁸ Sinoplu Genel Başkan'ın İzmir'den aday olması ile ilk olarak milletvekili adaylığı kriterlerini kendisinin bozduğu ve daha önce yapmış *olduğu* “öyle bir yerden girmeliyim ki benim arkamdan da 3–4 kişi seçilebilsin” mantığı ile faydacı bir tutum sergilediği anlaşılmaktadır.

12 Haziran 2011 genel seçimlerine HEPAR, 55 ilden 421 milletvekili adayıyla katılacaktır. Bu illerdeki kadın adayların sayısı 110, erkek adayların sayısı ise 311'dir. Bu iller ve milletvekili dağılımı Ek-6'da verilmektedir.

HEPAR, milletvekili adaylarını internet siteleri aracılığıyla (Bkz. Ek-7) kamuoyuna duyurmuştur. Partinin seçime gireceği illerden çıkacak toplam milletvekili sayısı 429 iken, aday sayısı 421 olarak görülmektedir. Bursa ili 18 milletvekili çıkarırken, HEPAR 11 aday belirlemiştir. Erzurum ilinde 6 milletvekili çıkarılırken, HEPAR'ın 5. sıra adayının olmadığı görülmektedir. Bu nedenle parti, 8 aday eksik seçimlere katılmaktadır. HEPAR, Bilecik, Nevşehir ve Kırıkkale illerinde, seçime katılacak tüm adayları kadınlardan belirlemiştir. Bolu ve İstanbul 3. bölgede kadın milletvekili adaylarının sayısı erkek adaylardan daha fazladır. Karaman, Iğdır ve Karabük illerinde ise 1 kadın ve 1 erkek aday belirlenmiştir. 24 ilde de 32 kadın milletvekili adayı sıralamada ilk 3 sıra içerisinde bulunmaktadır.

Tablo 3.4. Milletvekili Adaylarının Meslek Durumları

ADAYLARIN MESLEKLERİ	SAYI
ESNAF	69
EMEKLİ	42
İŞLETMECİ	34
MÜHENDİS	29
EV HANIMI	20
TEKNİKER-TEKNİSYEN	20
MUHASEBECİ	16
ÖĞRETMEN-EĞİTMEN	12
İŞÇİ	11
YÖNETİCİ	11
TOPLAM	264

421 adayın meslek gruplarına göre dağılımı Tablo 3.4.'de gösterilmektedir. Bu adayların toplam sayıları, tüm adayların içerisinde yaklaşık % 63'lük kısmı

⁵⁸ http://www.posta.com.tr/siyaset/HaberDetay/Pamukoglu_Izmir_den_aday.htm?ArticleID=68705

oluşturmaktadır. 69 aday esnaflık yaparken, 42 adayın emekli olduğu görülmektedir. Emekli adayların 12'si asker emeklisidir. 34 aday işletmeci, 29 aday mühendistir. 5. sırada ev hanımlarının olması dikkat çekicidir. HEPAR birçok farklı alanda çalışan ya da çalışmış kişileri milletvekili adayı olarak göstermiştir. Bunların yanı sıra mesleği şoförlük olan 5 kişi ve 4 öğrenci de milletvekili adayı olarak kendilerine yer bulmuştur. Bu noktada toplumun birçok sınıfından kişiyi milletvekili olarak göstermesi ve partinin internet sitesinde adayların mesleklerini açıkça belirtmesi, partinin ülkedeki tüm sosyal sınıftan insanı içinde barındırdığı algısını yaratmaktadır.

Bir diğer taraftan 2011 seçimlerine gidilirken Osman Pamukoğlu dışında partideki diğer siyaset yapan insanların tanınmaması ve ön plana çıkmamış olması da merak uyandıran başka bir konu olmuştur. 17 Mayıs 2011 tarihinde Habertürk kanalında yayınlanan Teke Tek isimli programda, programın sunucusu Fatih Altaylı'nın "partide sizden başka kim var? Vitrinde kim var? Dışişleri Bakanınız kim olacak?" gibi sorularına, Osman Pamukoğlu kaçamak cevaplar vermiş ancak sunucunun kendisini sıkıştırması üzerine "Mümtaz Korkmaz" ismini vermiştir. Söz konusu ismin partinin milletvekili adayları (Bkz. Ek-7) arasında bulunmadığı, Osman Pamukoğlu'nun aniden, öylesine bir ismi ortaya attığı ve kamuoyuna doğru olmayan bir bilgi verdiği göze çarpmaktadır.⁵⁹

⁵⁹ Fatih Altaylı: Peki HEPAR'da sizden başka kim var?

Osman Pamukoğlu: Halk var.

FA: Peki vitrinde kim var? İktidar olsanız kimler var partinizde? Yani OPP deseniz daha doğru olacak çünkü kadronuzu tanımıyorum. Örneğin dışişleri bakanınız kim olacak?

OP: Kimse bizden, sizin dış siyaset uzmanınız kimdir, sözcünüz kimdir, ekonomi için kimdir demiyor ki...

FA: Kimdir?

OP: Hepsi var. Yani böyle bir şey çağırıyorlar ki...

FA: Ben soruyorum şimdi.

OP: Mesela biraz önce söylediğim gibi Fatih Bey seçim otobüsleri dolaşiyor...

FA: Mesela Osman Bey, kimdir, dışişleri uzmanınız kimdir, ekonomi uzmanınız kimdir?

OP: İsimleri falan var da bu böyle halkın tanıdığı, dokuz partiden gitmiş, bilmem yıllarca bürokratik yapmış, dışişlerinde çalışmış efendim...

FA: Mahalle bakkalından dışişleri bakanı mı yapacaksınız?

OP: Bizim partinin eğitim düzeyini, mesela ne kadar yüksekokul mezunu var, branşları ne, meslekleri ne hepsi sitede yazılı. Buradaki yanılgı şu, hep bilinen tanınan yıllardır siyaset yapmış, siyaseti meslek haline getirmiş insanları aradıkları için ve gözleri onlara aşına olduğu için böyle bir beklenti içerisindedir. Bizde tarım ve hayvancılıkla ilgili olarak, yani dış siyasetle ilgili olarak, eğitimle ilgili olarak, efendim sağlıkla ilgili olarak bunların hepsi var. Ama şöyle, göremiyorsunuz. Yani görme şöyle, bunlar görünmeden olmaz, kendini tanıtmadan olmaz. Mesela seçim otobüsleri diye bir şey dolaşiyor. E kimseyi çıkartmıyorlar ki. Üç tane partili çıkartıyorlar. Hani haklin müşterek sesiydi bunlar. 3 parti, A, B, C. Bakın şu anda sıfır herkes. 15 tane parti var, 15'inin de milletvekili adayları var. Hepsi aynı düzeyde. Niye peki bu düzey içerisinde alıp da 3 tane partinin milletvekili adaylarını çıkartıp da onları konuşturuyorlar? Şunu diyebilirler. Ya bunların, meclistelerdi bunlar, bunların gücü var, tamam onu da kabul ediyoruz. Ona 1 saat ayır, bizimkilere de 15 dakika ayır...

3.5. 12 HAZİRAN 2011 SEÇİMLERİ VE HEPAR'IN DURUMU

12 Haziran 2011 seçimleri gerçekleştirilmiş (Bkz. Ek-8) ve bu seçimlerde (cezaevleri ve gümrük kapıları dâhil) 52.806.322 kayıtlı seçmenin 43.914.948'i oy kullanmıştır. Bu oyların da 42.941.763'ü geçerli sayılmıştır. Seçime katılım oranı da % 83,16 olarak saptanmıştır.

Seçimlere 15 parti katılmıştır. Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) direkt olarak parti düzeyinde seçime katılmazken, bazı illerde bağımsız adaylar gösterme yoluna gitmiştir. Seçime katılan partiler; Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Demokrat Parti (DP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Emek Partisi (EMEP), Millet Partisi (MİLLET), Liberal Demokrat Parti (LDP), Saadet Partisi (SAADET), Hak ve Eşitlik Partisi (HEPAR), Halkın Sesi Partisi (HAS PARTİ), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), Doğru Yol Partisi (DYP), Türkiye Komünist Partisi (TKP), Milliyetçi ve Muhafazakâr Parti (MMP), Büyük Birlik Partisi (BBP) ile Demokratik Sol Parti'dir (DSP).

Seçim sonuçlarına bakıldığında % 10'luk seçim barajını geçen 3 parti bulunmaktadır. Bunlar AKP, CHP ve MHP'dir. Meclisteki sandalye dağılımına bakıldığında ise AKP 327, CHP 135, MHP 53 sandalye kazanırken, bağımsız aday olarak meclise girmeyi başaran 35 milletvekili bulunmaktadır.

Çalışmamızın konusu olan HEPAR'ın durumuna baktığımızda, seçimden 8. parti olarak çıktığını görmekteyiz. HEPAR; AKP, CHP, MHP, SAADET, HAS PARTİ, BBP ve DP'nin ardından 8. olmuş ve 124.415 oy almıştır. Bu oy oranı da partinin % 0,29'luk

FA: Müsaade ediyorum, ayırıyorum.

OP: Siz ayırıyorsunuz. Otobüsleri söylüyorum. Türkiye'nin her tarafında geziyor. Antalya'ya gidiliyor, bizim gençlik kolları tepki veriyor, Bursa'da tepki veriyor, Adapazarı'nda tepki veriyor, Adana'da tepki veriyor. Bizim gençlik kolları tepki veriyor bunlara. Bunlar da göstereyim göstermeyeyim, kamera çektin çekmedin. Ben şimdi şunu demek istiyorum. Görünemiyorlar ki, çıkamıyorlar ki. Bakınız...

FA: Osman Bey, dışişleri bakanı adayınız kim partinizde?

OP: Belli şu anda.

FA: İsmi?

OP: Mümtaz Korkmaz.

(KAYNAK: <http://www.hakveesitlik.org.tr/tv-programlari/blog.html>, Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2011)

bir yüzdeyle seçimi tamamladığını göstermektedir. Bu noktada Osman Pamukoğlu'nun seçim öncesi yapmış olduğu açıklamaların gerçekleşmediği görülmektedir. Seçimlerden önce Pamukoğlu'nun "4. partiyiz", "ben hayale kılıç çekmem, 2011'de meclisteyiz" gibi söylemlerinin gerçekleşmediği, aynı zamanda yine kendi söylemlerindeki gibi yaklaşık 800.000 parti sempatanının olmadığı da seçim sonuçlarına göre anlaşılmış bulunmaktadır.

HEPAR 53 ilden toplam 124.415 oy almıştır (Bkz. Ek-9). En çok oy aldığı 5 il sırasıyla İstanbul (32.740 oy), İzmir (17.046 oy), Bursa (10.867 oy), Ankara (6.710 oy) ve Antalya'dır (4.291 oy). En az oy aldığı 5 il ise sırasıyla Iğdır (78 oy), Kars (178 oy), Çankırı (197 oy), Kırıkkale (217 oy) ve Amasya'dır (221 oy). Seçim sonuçlarına bakıldığında şaşırtıcı bir nokta da HEPAR Zonguldak ili için 5 milletvekili adayı göstermiş (1 doktor, 3 şoför ve 1 sağlık personeli), ancak bu ilden HEPAR'a hiç oy çıkmamıştır. Bir diğer şaşırtıcı nokta ise HEPAR'ın Kars ili için milletvekili adayı göstermemiş olmasına rağmen 178 oy almış olmasıdır.

Seçim sonuçlarının açıklanmasından ardından, milliyetçi bir parti olan BBP'nin Genel Başkanı Yalçın Topçu görevinden istifa etmiştir.⁶⁰ Yine bir başka milliyetçi parti olan MMP'nin Genel Başkanı Ahmet Reyiz Yılmaz partisinden istifa etmiştir.⁶¹ Bu iki parti liderinin istifa kararlarının dışında HEPAR Genel Başkanı Osman Pamukoğlu'nun almış olduğu karar daha da serttir. 23 Haziran 2011 günü parti internet sitesinde yayınlamış olduğu bir bildiri ile (Bkz. Ek-10) "aslanı kediye boğdurtmam... Partiyi açmak kadar kapatmakta stratejik bir karardır. Partiyi kapatıyorum. 10 Temmuz 2011 tarihinde yapılacak olan "Olağanüstü Kurultay"la da yasal işlem sonuçlandırılacaktır." diyerek görevinden istifa etmek yerine daha radikal ve anti-demokratik bir söylemle

⁶⁰ Topçu'nun istifa ettiğine ilişkin açıklaması şöyle: "Kurucu Genel Başkanımız rahmetli Muhsin Yazıcıoğlu'nun siyasi emaneti olarak gördüğümüz Büyük Birlik Partisi'ni, üzerinde hiçbir hesap yapılmasına müsaade etmeden milletle buluşturduk. Demokrasilerde milletin iradesinin üzerine söylenecek söz yoktur. Millet sandıkta konuşmuştur. Milletin takdiri de başımızın tacıdır. Seçim sonuçları neticesi ortaya çıkan mevcut başarısızlığı kendi üzerime alıyorum ve rahmetli Genel Başkanımız Muhsin Yazıcıoğlu'nun şهادetinden bu yana yürütmekte olduğum BBP Genel Başkanlığı görevini bırakıyorum..." (<http://www.sabah.com.tr/Gundem/2011/06/12/bbp-genel-baskani-istifa-etti>, Erişim Tarihi: 13 Haziran 2011)

⁶¹ Ahmet Reyiz Yılmaz'ın açıklaması şu şekildedir: "Buna göre Türkiye'de, milletimizin siyasette yenilenmeye tevaccüh göstermediğini görmüş bulunmaktayım. Bu şartlar altında gördüğüm lüzum üzerine şahsım adına siyasetten ve seçim sürecinde yürütmüş olduğum Milliyetçi ve Muhafazakâr Parti Genel Başkanlık görevinden çekilerek, bize destek olan tüm insanlarımıza şükranlarımı arz ediyorum." (<http://www.mmp.org.tr/index.php/ariv/haberler/253>, Erişim Tarihi: 30 Temmuz 2011)

partiyi kapatma kararı almıştır. 10 Temmuz günü Olağanüstü Kurultay toplamış ve 11 Temmuz günü parti internet sitesi aracılığıyla (Bkz. Ek-11) ‘‘Hak ve Eşitlik Partisi’nin üye, örgüt ve finansal yapısının tümünü yeniden düzenleyerek, siyasi mücadeleye devam kararı almıştır’’ duyurusu yapılmıştır. Genel Başkan Osman Pamukoğlu’nun almış olduğu anti-demokratik kararın, Olağanüstü Kurultay’da demokratik bir yolla değiştiği anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Siyasi partiler, devlet mekanizmasını kontrol altına almaya çalışan, siyasal topluluklardır. Siyasi partiler, ideolojilerine ve parti programlarına uygun bir şekilde hareket etmeye çalışmakta ve taraftarlarını bu doğrultuda örgütleyerek, seçimler aracılığıyla iktidara gelmek istemektedirler. İktidar olma mücadelesinde ise toplumda yaşanan sorunlara çözüm üretmeyi, bu sorunlar nedeniyle toplumda oluşan bölünme veya çatışmaları ortadan kaldırmayı hedeflemektedirler.

Siyasi partiler, Duverger'in yaptığı üzere en tipik biçimde, "kadro partileri" ve "kitle partileri" olarak kategorize edilmektedir. Kadro partileri ile kitle partileri arasındaki ayrım yapısal farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Kadro partilerinde seçkinlerin bir araya gelmesiyle oluşan bir yapı söz konusu iken, kitle partilerinde asıl önemli olan üye kazanımıdır, partinin üyeliği herkese açıktır. Üyeler, üyelik aidatı ödeyerek, partilerini ayakta tutmaya çalışmaktadırlar.

Bu çerçevede değerlendirildiğinde Hak ve Eşitlik Partisi'nin de amacı, ideolojisine ve programına göre hareket etmektir. HEPAR, kuruluşundan bugüne kadar geçen yaklaşık 3 yıllık süre zarfında, taraftarlarını bu doğrultuda örgütlemek istemiş ve 12 Haziran 2011 seçimlerinde iktidara gelmeyi hedeflemiştir. Parti Genel Başkanı Osman Pamukoğlu'nun da konuşmalarında sıklıkla vurguladığı kadarıyla, kısa zamanda çok sayıda yurttaş partiye kayıt yaptırmış, parti 884.700 üyeye ulaşmıştır. Kısacası HEPAR diğer birçok parti gibi üye sayısının büyüklüğüne bağlı olarak yaşamını sürdürebilecek bir yapıda olduğu algısı yaratılmıştır. Dahası, parti dışarıdan hiçbir maddi destek almadığı, yasal kriterler çerçevesinde de siyasetin kamusal finansmanından yararlanamaması nedeniyle, sadece üyelerin verdiği aidatlarla siyasi hayatını sürdürmeye çalışmakta, bu doğrultuda klasik bir kitle partisi izlenimi vermektedir.

Siyasetin kamusal finansmanı, siyasi partilerin siyasi arenadaki faaliyetlerini sürdürmeleri açısından en önemli konuların başında gelmektedir. Siyasi partiler örgüt yapılarını güçlendirmek ve seçimlerde partilerini en iyi şekilde temsil etmek için maddi kaynağa ihtiyaç duymaktadırlar. Bu gelirlerin sağlanabileceği kalemler Siyasi Partiler Kanunu'nda açıkça belirtilmiştir. Siyasi partilerin finansmanındaki önemli gelir kalemlerden biri olan üye aidatları, siyasi partilerin ilk akla gelen işlevlerini yerine getirmelerine bile yetmemektedir. Günümüzde siyasi partilerin üye sayılarında azalış gözlemlenmektedir. Bu nedenle siyasi partilere devlet yardımı kaçınılmaz bir hale gelmektedir. Bu konuda Nahit Yüksel ve Ömer Faruk Gençkaya derinlemesine incelemelere sahiptir. Gençkaya ve Yüksel'e göre devletin siyasi partilere yardım etmesi sayesinde, partiler siyasi iktidarı ele geçirebilmek için bağımsız politikalar oluşturabilmekte ve bu politikaları halka duyurma fırsatı bulabilmektedir. Siyasi partilerin politikalarını halka duyurmasının yolları kitle iletişim araçları, yazılı ve görsel basında propaganda çalışmalarının yapılmasıdır. Bu çalışmalar için de ciddi maddi kaynağa ihtiyaç duyulmaktadır. HEPAR, sadece üye aidatları ile geçinmektedir ve şu ana kadar sadece 12 Haziran 2011 seçimlerine girdiği için devletten maddi yardım alamamaktadır. Ayrıca iktidara geldikleri takdirde partilere devletçe ödenecek bu para desteğinin kaldırılacağını vaat etmektedirler. Ancak bu siyasi partilerin sonu olacak bir vaattir. 2011 yılı başında Merkezi Yönetim Bütçesinden AKP 186.544.000 lira, CHP 83.608.000 lira, MHP ise 57.148.000 lira almıştır⁶². Bu partiler aynı zamanda üye aidatlarıyla da geçinmektedirler. HEPAR'ın sadece üye aidatlarıyla geçinme çabası ile karşılaştırıldığında, HEPAR parti tüzüğü'nün 63. Maddesinde belirtildiği gibi üye en az 10 TL üye aidatı ödemek zorunda olduğuna göre, minimum düzeyde düşünüldüğünde, Osman Pamukoğlu'nun iddiası olan yaklaşık 800.000 üyesi karşılığında 8.000.000 TL'lik bir yıllık gelire sahip olduğu düşünülebilir. Ancak bu rakam yine diğerler partiler ile karşılaştırıldığında çok düşük düzeydedir. Yargıtay'dan alınan verilerde de görüldüğü üzere HEPAR'ın üye sayısının 7.309 kişi olduğu ve yine minimum düzeyde üye aidatı ile katılım olduğu düşünüldüğünde, partinin yıllık gelirinin yaklaşık 73.090 TL olduğu anlaşılmakta ve bu gelirin sadece partinin genel giderlerine yeteceği öngörülebilmektedir. Ayrıca böyle bir tablo göz önünde bulundurulduğunda 12 Haziran 2011 seçimleri öncesinde HEPAR'ın politikalarını halka duyurma çabalarının, neden

⁶² <http://www.dha.com.tr/haberdetay.asp?tarikh=28.08.2011&Newsid=62126&Categoryid=3>, Erişim Tarihi: 30 Temmuz 2011

çok sınırlı kaldığı anlaşılabilmektedir. Sadece üye aidatlarıyla geçinen HEPAR'ın el ilanları ve küçük afişler bastırması ve harcamalarını sınırlı bir maddi kaynakla yapması, 2011 seçimlerindeki oy oranına negatif etki ettiği aşikârdır. Çünkü propaganda çalışmalarının etkin bir şekilde yapılamaması, halkın genelinde parti ve onun programının tanınmaması negatif etki yaratıcı unsurlardır.

La Palombara ve Weiner'in siyasi parti tanımlamasında dört ölçüt bulunmaktadır. Bunlardan birincisi partinin sürekliliğidir, yani partinin ömrünün, herhangi bir yöneticisinin başta bulunduğu süreyi geçmiş olması gerekmektedir. İkinci ölçüt, partinin bölgesel örgütünün bulunmasıdır. Üçüncü ölçüt, parti yöneticisinin amacının tek başına ya da diğer siyasi partilerle birleşerek iktidarı ele geçirmesi beklenmektedir. Son ölçüt ise halk desteğinin elde edilmesidir. La Palombara ve Weiner'in tanımlamalarındaki bu kıstaslardan hareketle HEPAR'a baktığımızda yeni kurulmuş bir siyasi parti olması ve Genel Başkanı'nın partinin ömrü ile aynı sürede siyasal yaşamına devam ettiği bilinmektedir. Bu nedenle partinin sürekliliğinin olup olmayacağı kesinlik arz etmemektedir. Partinin bölgesel örgütlerinin bulunması ölçütüne bakıldığında, HEPAR'ın birçok şehirde örgütlenmesi bir tarafa bırakılırsa, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ve diğer bölgelerde de bazı illerde örgütünün bulunmaması da bir başka sorun olarak göze çarpmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Türkiye halkının geneline hitap eden bir parti izlenimi vermemektedir. Üçüncü ölçüte göre HEPAR 2011 seçimlerine gidilirken tek başına iktidar hedefi olan bir partidir. Hatta Genel Başkan Osman Pamukoğlu 2011 seçimlerinde kesin meclise girecekleri iddiasında bulunmaktadır. Son ölçütte ise Osman Pamukoğlu ve HEPAR halk desteğinin bulunduğunu belirtmektedir. Her fırsatta partilerinin halkın talebiyle kurulduğundan ve üye sayısından bahsetmektedirler. La Palombara ve Weiner'in söz konusu kıstaslarına göre HEPAR'a siyasi parti denilebilmesi için eksiklikleri bulunan alanlarda parti örgütünü iyileştirmesi ve siyasi arenada devamlılığını sağlamasına (özellikle Osman Pamukoğlu'ndan başka bir Genel Başkan'ın göreve gelmesine) gerek olduğu anlaşılmaktadır.

Siyasal katılma, bir ülkenin vatandaşlarının, mevcut siyasal sistem içerisinde kendilerini yönetecekleri seçmeleri ya da iktidarda bulunan siyasilere göre takındıkları tutum ve davranışların genelidir. Siyasal katılma davranışını etkileyen pek çok farklı

değişken olmakla birlikte bunlardan yaş, cinsiyet, gelir, eğitim ve meslek en önemlileridir.

Yaş gruplarına göre siyasal katılım incelendiğinde, çeşitli yaş gruplarında farklı siyasal tutum ve davranışların olduğu görülmektedir. Birey genç yaşlarda daha aktif ve protest bir tutumda olabilirken, ilerleyen yaşlarda sağlık, inanç gibi etkenlerle daha pasif ve kabullenici bir tutum takınabilmektedir. Pamukoğlu'nun ifadelerine göre partiye katılan üyelerin genelinin 18–35 yaş aralığında olduğu belirtilmektedir. Resmi veriler incelendiğinde 18-35 yaş arasındaki üyeler, toplam üyeler içerisinde yaklaşık % 55'lik bir oranı oluşturduğu görülmektedir. Bu doğrultuda HEPAR üyesi gençlerin bazı protesto eylemleriyle partilerinin isimlerini duyurmaya çalıştıkları görülmektedir. Star ve Taraf gazetesi yazarları Mustafa Akyol ve Yıldray Oğur, Sakarya'da verdikleri “hangimiz laik değiliz ki?” konulu konferans sırasında, bir grup HEPAR'lı genç Türk bayrakları ve parti bayraklarıyla, protesto eylemi gerçekleştirmişler ve konuşmacıların masasına idam cezalarının infazında kullanıldığı şekliyle bir urganı fırlatmışlardır⁶³. Bir başka protesto Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nde gerçekleştirilen Ahmet Kaya'yı anma gecesinin protesto edilmesidir. Maçka parkında toplanan yaklaşık 50 HEPAR'lı “ihabetin bedeli idamdır”, “vatan sana canım feda” gibi sloganlar atarak anma gecesini protesto etmişlerdir⁶⁴. Son dönemlerdeki eylemlerden birisi de Bursa'da gerçekleştirilen BDP'nin sivil itaatsizlik eylemini protesto etme girişimidir. Bu protesto gösterisinde de BDP'lilere “Türkiye Türk'tür, Türk kalacak!”, “kahrolsun PKK” sloganları atılmıştır⁶⁵. HEPAR'lı gençlerin yapmış oldukları eylemler, bireylerin genç yaşta daha aktif ve protest tutumda olabilecekleri ifadesini doğrular niteliktedir.

Cinsiyet unsuru incelendiğinde ise erkeklerin kadınlara oranla daha fazla siyasal katılım davranışı içerisinde bulunduğu görülmektedir. Kadınların fizyolojik ve biyolojik etkenleri nedeniyle ki bu etkenlerin en başında gelen çocuk doğurma işlevinin, kadının evde çocuk bakımına ve ev işlerine yönelmesine sebep olduğu, bu nedenle siyasal olayların dışında kaldıkları anlaşılmaktadır. Erkekler kadınlara oranla siyasetle

⁶³ <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1048124&title=heparli-genclerden-gazetecilere-cirkin-protesto>, Erişim Tarihi: 30 Temmuz 2011

⁶⁴ <http://www.internethaber.com/hepardan-ahmet-kaya-gecesine-protesto-314291h.htm>, Erişim Tarihi: 30 Temmuz 2011

⁶⁵ <http://www.bursadabugun.com/bdp-eylemine-hepar-lilardan-protesto/haber/18696/>, Erişim Tarihi: 30 Temmuz 2011

daha iç içedirler. Erkeklerin siyasi tercihlerini belirlemelerinde partilerin ideolojik yapılarının çok büyük etkisi bulunmaktadır. Kadınlar siyasetle daha yüzeysel ilgilendiklerinden siyasi partilerin ideolojilerinin etkisi bulunmamaktadır. Kadınlar lidere göre siyasi parti tercihlerinde erkeklere oranla daha öndedirler. Bu durum kadının siyasetle yüzeysel olarak ilgilendiklerini kanıtlamaktadır. Ayrıca kadınlar eylemci çatışmacı partilere ya da liderlere oy vermeme davranışı göstermektedirler. Osman Pamukoğlu'nun söylemlerindeki gibi partideki üyelerin büyük çoğunluğunun kadın ve gençlerden oluşmadığı görülmektedir. Toplam üyelerin içerisinde kadın üyelerin oranı % 18,39'dur (1.344 kişi). Aynı zamanda HEPAR'ın 12 Haziran 2011 seçimlerine gidilirken, tüm milletvekili adaylarının içerisinde, kadın milletvekili adaylarının oranı yaklaşık % 26'dır. Osman Pamukoğlu, partiye katılımların içerisinde gençler ve kadınların yoğunlukta olmasının nedenini ve kadınların özellikle partilerinde aktif rol oynamak istemelerinin sebebini, annelik içgüdüsünden ve çocuklarının rahat bir gelecekte yaşaması isteklerinden kaynaklandığını belirtmektedir. Osman Pamukoğlu'nun kişiliği, yapmış olduğu söylemlere ve ifade tarzlarına bakıldığında sert ve çatışmacı bir karaktere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu noktada Osman Pamukoğlu'nun kadınların partilerinde aktif rol oynamak istediklerini belirtmesiyle, kadınların sert ve çatışmacı liderlere oy verme davranışlarındaki yüzdelerin düşük olması arasında bir zıtlık bulunmaktadır. Hali hazırda Osman Pamukoğlu'nun söylemleriyle, reel veriler arasında fark olması, yani kadın üye sayısının az olmasındaki nedenler, hem kadınların siyasetle yüzeysel olarak ilgilenmesi hem de Osman Pamukoğlu'nun sert ve çatışmacı bir lider görünümü sergilemesiyle açıklanabilir.

Siyasal katılma açısından bakıldığında gelir, eğitim ve meslek değişkenlerinin etkisi de büyüktür. Fakat bu üç etken tek tek değil, birlikte değerlendirilmek durumundadır, çünkü üç değişken de birbirine bağlıdır. Örneğin eğitim seviyesi yükseldiğinde, genellikle yüksek gelir grubundan meslekler icra edilmektedir. HEPAR milletvekili adaylarının mesleklerine bakıldığında en az dörtte birinin yükseköğrenim görmüş oldukları anlaşılmaktadır. HEPAR üyelerinin eğitim durumlarına bakıldığında ise yükseköğrenim görmüş üyelerinin oranı yaklaşık % 21'dir. Ancak bu durumda da diğer partilerdeki yükseköğrenim görmüş üye sayısından düşük olduğu göze çarpmaktadır. Aynı zamanda herhangi bir okuldan mezun olmamış ya da en fazla ortaokul mezunu üyelerin oranı ise yaklaşık % 65'tir. Buradan anlaşılan nokta HEPAR üyelerinin büyük bir kısmının eğitim seviyesinin düşük olduğudur. HEPAR üyelerinin

büyük çoğunluğunun serbest meslek, işçi, emekli, ev hanımı ve öğrencilerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Üyelerin büyük bir kısmının eğitim seviyesinin düşük olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yüksek gelir grubunda çalışan üyelerin sayısının az olduğu anlaşılmaktadır.

Hüseyin Akyol'un (2011) sağ partiler üzerine yaptığı çalışmada Hak ve Eşitlik Partisi sağcı partiler arasında gösterilmektedir. Her ne kadar Akyol, çalışmasında HEPAR'ı sağcı partiler içinde göstermiş olsa da Pamukoğlu partisinin ne sağda ne de solda, merkezde bir parti olduğunu söylemektedir. Pamukoğlu kurmuş olduğu bu partinin ideolojisini "halkçı, milliyetçi ve sosyal adaletçi" olarak tanımlamaktadır. Özellikle de milliyetçilikten beslenen bir ideolojik yapıyı benimsemeleri, kendisinin söylemlerinin aksine partisini sağ partilerin içerisinde sınıflandırılmasına neden olmaktadır. İfadelerinde en çok vurgu PKK ve Kürt sorunu üzerine olması da HEPAR'ın etnik bir milliyetçilik anlayışında olduğunu bize göstermektedir. Son dönemlerde, etnik politikalar üreten Barış ve Demokrasi Partisi'nin birçok ilde gerçekleştirmeye başladığı "sivil itaatsizlik" eylemlerini HEPAR üyelerinin "Türkiye Türk'tür Türk kalacak!" sloganlarıyla protesto etmesi yine bu ifadeleri kanıtlar niteliktedir.

Pamukoğlu konuşmalarında partisinin hiçbir partiden ve ideolojiden etkilenmediğini söylemektedir. Ancak çalışmamızda yaptığımız analizlerde, milliyetçilik anlayışının ve ekonomi programının çeşitli partilerle kesiştiği ve bazı noktalarda bire bir benzerlikler gösterdiği anlaşılmaktadır. HEPAR'ın milliyetçilik anlayışı ve ekonomi programlarının, Alparslan Türkeş'in "dokuz ışık doktrini"yle, Haydar Baş'ın "milli ekonomi modeli"yle ve İşçi Partisi ile çeşitli noktalarda benzerlikler gösterdiği görülmüştür. Haydar Baş'ın ortaya koyduğu milli ekonomik modelin, ülkelerin kalkınması ve ekonomik bağımsızlığına ulaşmasındaki tek yol olduğu vurgusu yapılmaktadır. Madenlerin işletilmesi, enerji kaynaklarının kullanımı, tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi ve desteklenmesi, Gümrük Birliği ile ilişkilerin gözden geçirilmesi gibi konuların Osman Pamukoğlu, Alparslan Türkeş, Haydar Baş ve Doğu Perinçek'in ifadelerinde benzerlikler gösterdikleri anlaşılmaktadır.

Partinin muhalif tutumundaki en büyük etken AKP olarak görülmektedir. Pamukoğlu'nun mevcut siyasi yapıyı yıkmak için partiyi kurdukları söylemi de AKP

iktidarını yıkmak istediklerini anlatmaktadır. Pamukoğlu'nun ifadelerindeki halkın avutulduğu ve uyutulduğu söylemleri, en azından seçmen algısı bakımından gerçeği yansıtmamaktadır. 2002 yılında % 34,4 oy oranıyla iktidara gelen AKP'nin 2007 yılında % 46,6'ya, 2011 seçimlerinde ise % 49,8'e çıkan oy oranı, seçmenin uyutulduğunu ve avutulduğunu düşünmediğini göstermektedir. Seçmenin bu konudaki algısı 2002 yılında tek başına iktidara gelen AKP'nin ekonomik ve sosyal alanlarda yapmış olduğu icraatların 2007 seçimi döneminde devam ettiği ve 2011 seçimleri döneminde de devam edeceği algısı partinin oy oranlarını yükselttiği anlaşılmaktadır. Bu bir başka ifadeyle seçmenin tek parti iktidarı döneminde icraatların daha kolay gerçekleştirildiği algısını doğurmuştur. Pamukoğlu, mevcut siyasi partilerin ideoloji ve söylemlerinin basmakalıp, birbirini tekrarlayan söylemler olduğunu belirtmiştir. Tarım ve hayvancılığın bitirildiğini, madenlerin peşkeş çekildiğini, özelleştirmelerin işgale dönüştüğünü, PKK sorununun büyüdüğünü ifade ederek AKP hükümetlerinin yapmış olduğu icraatların ülkeyi kötüye sürüklediğini belirtmiştir. Ancak HEPAR'ın parti programında gerçekleştirmek istedikleri vaatlerin, hangi koşullarla ve kaynaklarla yapılacağı detaylı bir şekilde açıklanmamıştır. Bu da partinin seçmen gözündeki algısının negatif yönde bir seyrinin olduğunu, seçim sonuçlarıyla da bize kanıtlamaktadır.

Fukuyama'nın da belirttiği gibi, 1980 sonrası dönemde soğuk savaşın bitmesiyle birlikte katı ideolojik söylemlerin yerini liberal demokrasilerin aldığı görülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde liberal demokrasilerin, katı ideolojik yapılanmalara oranla daha çok tercih edildiği ortadadır. Liberal demokrasilerde çalışma koşulları, mobilizasyon ve azalan kimlik duygusu, seçmenlerin HEPAR ve benzer nitelikteki partilere oy verme ihtimalinin düşüklüğünü bize işaret etmektedir.

Popülizm ve popülist politikaların ikinci dünya savaşından sonra arttığı bilinmekte ve bu tip politikaların kitle partilerinin artışına yol açtığı görülmektedir. Popülizmde "halk" önemli bir öğedir. Popülist siyasetçiler sürekli olarak "halk" vurgusu yapmaktadırlar. Ülkelerin içinde bulunduğu siyasal, sosyal ve ekonomik koşullar da siyasetçilerin ne tür popülist politikalar üretebileceklerine zemin hazırlamaktadır. Örneğin ülkemizdeki milliyetçi partiler içerisindeki en güçlü parti olan MHP'nin güttüğü popülist politikaların başında PKK ve Kürt sorunu, AB ile ilişkiler gelmektedir. Ülkemizde çeşitli dönemlerde üst seviyelere çıkan PKK terörü, MHP'nin söylemlerindeki öncelikli konulardan bir tanesidir. HEPAR, popülist söylemleri

vasıtasıyla, ezilen ve sömürülen halka seslenmekte, böyle düşünen halkı mobilize etmeye çalışmaktadır. HEPAR'ın popülist politikalarının MHP'ninkilerle aynı olması hem HEPAR'ın da MHP gibi milliyetçi bir parti olmasından hem de Osman Pamukoğlu'nun terörle mücadelede önemli görevler yapmış ve bu konuda uzmanlaşmış emekli bir general olmasından kaynaklanmaktadır. Yani HEPAR'ın gerçekleştirmek istediği vaatlerin ve üzerinde önemle durduğu politikaların, ülke gündeminde kangren niteliğindeki alanlar üzerine olması; kısa bir zaman dilimde örgütlenen bu partinin, ilk gireceği seçimler için koyduğu iktidar hedefine popülist politikalar vasıtasıyla yöneldiğini bizlere göstermektedir. Ancak reel çözümler üretilmemesi, vaatlerin nasıl gerçekleştirileceğini, seçmene detaylı, inandırıcı ve kanıtlanabilir bir şekilde anlatılmaması, HEPAR'ın 12 Haziran 2011 seçimlerindeki oy oranının % 0,29 seviyesinde kalmasına neden olan etkenlerdendir.

Yaklaşık oyunun 3 milyon 200 bin civarında olduğunu belirten Pamukoğlu, 2011 seçimlerine kadar geçen sürede üyelerinin artacağını ve bunun oy sayısına etki edeceğini belirtmiş, meclise kesin gireceklerini iddialı bir şekilde ifade etmiştir. Örgütlü oldukları 30 ilden 323 milletvekilinin meclise gireceğini ve bu illerde en sağlam örgütlerinin olduğunu belirtmiş, seçim gezilerinde buna dayanarak Trakya'dan en az 6, Denizli'den 2 milletvekili kesin çıkaracaklarını ve 4. parti olarak meclise gireceklerini her fırsatta söylemiştir. Ancak araştırma şirketlerinin gerçekleştirdiği seçim anketlerinde durum farklı gözükmiştir. ANDY-AR araştırma şirketinin 2011 seçimleri için 100 bin kişi ile gerçekleştirdiği anketinde AKP % 49, CHP %24 ve MHP'nin % 12 oy alabileceği belirtilmiştir. Bu oy oranlarının toplamı % 85 yapmaktadır. Barış ve Demokrasi Partisi (BDP), Büyük Birlik Partisi (BBP), Demokrat Parti (DP), Saadet Partisi (SP) ve Halkın Sesi Partisi'nin (Has Parti) alabileceği oy potansiyelleri göz önünde bulundurulduğunda ve 2007 seçimlerinde DP'nin % 5,4, SP'nin ise % 2,3 oy aldıkları düşünüldüğünde HEPAR'ın 12 Haziran 2011 seçimlerinde barajı geçmesinin zaten mümkün olmadığı anlaşılmıştır. Hali hazırda 12 Haziran 2011 seçimlerinde üç parti barajı geçmiştir. Bunlar AKP, CHP ve MHP olmuştur. HEPAR toplamda 124.415 oy almıştır. HEPAR gibi baraj altında kalan ve milliyetçi partiler olan BBP ve MMP genel başkanları istifâ ederken, Osman Pamukoğlu yine keskin ve antidemokratik bir söylemle partiyi kapatma kararı aldığını açıklamıştır. Ancak 10 Temmuz 2011 tarihinde toplanan Olağanüstü Kurultayda, Osman Pamukoğlu'nun ani ve keskin ve antidemokratik söyleminin aksine, devam kararı çıkmıştır.

Parti maddi gücünü artırmaz, partinin tanınabilmesi ve politikalarının anlatılabilmesi için büyük çaba sarfetmez, Genel Başkan Osman Pamukoğlu'nun keskin ve çatışmacı söylemlerini bir kenara bırakarak sorun değil reel çözümler üretmez, popülist olmayan gerçekçi politikalar ortaya koymazsa, Kürt sorununa demokratik yollarla bir çözüm bulmaya çalışmazsa, PKK sorununu sadece askeri yollarla bitirmek için söylemlerini devam ettirirse sadece 2011 seçimlerinde değil, ilerleyen seçim dönemlerinde de meclise girememesi ve Türk siyasi hayatında hiçbir varlık gösterememiş partiler arasında yerini alması kaçınılmaz hale gelebilecektir.

KAYNAKLAR

- Ahmad, F., (2002) Modern Türkiye'nin Oluşumu, Kaynak Yayınları, 3. Basım, İstanbul
- Ağırdır, B., (2008) Kürtler ve Kürt Sorunu, KONDA, İstanbul
- Akgün, B., (2007) Türkiye'de Seçmen Davranışı, Partiler Sistemi ve Siyasal Güven, Nobel Yayın Dağıtım, 2. Baskı, Ankara
- Akşin, S., (2007) "Siyasal Tarih (1995–2003)", Türkiye Tarihi 5 Bugünkü Türkiye 1980–2003, Yay. Yön: Sina Akşin, Cem Yayınevi, İstanbul
- Akyol, H., (2011) Bölüne Bölüne İktidar Olmak Türkiye'de Sağ Örgütler, Phoenix Yayınları,
1. Baskı, Ankara
- Almond, G., Verba, S., (1989) The Civic Culture – Political Attitudes and Democracy in Five Nations, Sage Publications, USA
- Arda, E. vd., (2003) Sosyal Bilimler El Sözlüğü, Alfa Basım Yayın, İstanbul
- Arıkan, E. B., (2008) Türk Sağının Türk Sorunu: Milliyetçi Hareket Partisi, Agora Kitaplığı, 1. Baskı, İstanbul
- Atabey, N., (2010) Osman Pamukoğlu Korkunun Çocukları Yasasız Demokrasiye Geçiş Kripto Kitaplar, 1. Baskı, Ankara
- Aydın, M., (2008) "Türkiye'de Siyasal Partilere Devlet Yardımı", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 54, S. 4, ss. 235–265
- Aydınoğlu, Ç., (2011) Yeniden Türk Milliyetçiliği, Bilge Karınca Yayınları, 1. Baskı, İstanbul
- Bağımsız Türkiye Partisi, Parti Programı, Ankara
- Berkes, N., (1946) Siyasi Partiler, Yurt ve Dünya Yayınları, İstanbul
- Bora T., Can K., (2004) Devlet ve Kuzgun 1990'lardan 2000'lere MHP, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul
- Bostancı, M. N., (2007) "Seçimin Akli", Türkiye Günlüğü, Sayı 90
- Bottomore, T., (1987) Siyaset Sosyolojisi, Çev: Erol Mutlu, Teori Yayınları, 1. Baskı, Ankara
- Coşkun, C. A. (Ed.), (2001) "Teşvik Kollamacılık", Yolsuzlukla Mücadele Stratejileri, Hak-İş Yayınları, Ankara
- Çağlar, N., (2011) "Kadının Siyasal Yaşama Katılımı ve Kota Uygulamaları", Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Cilt 3, Sayı 4,
- Çam, E., (1999) Siyaset Bilimine Giriş, Der Yayınları, 6. Baskı, İstanbul
- Çelik, N. B., (2004) "Kemalizm: Hegemonik Bir Söylem", Modern Türkiye'de Siyasi

- Düşünce Kemalizm, Cilt 2, İletişim Yayınları, 4. Baskı, İstanbul
- Daver, B., (1993) Siyaset Bilimine Giriş, Siyasal Kitabevi, 5. Baskı, Ankara
- Dönmez, Y., Bico, C., (2003) “*Bülent Ecevit*”, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Milliyetçilik, Cilt 4, İletişim Yayınları, 2. Baskı, İstanbul
- Duverger, M., (1993) Siyasi Partiler, Çev: Ergun Özbudun, Bilgi Yayınevi, 4. Baskı, Ankara
- Erdem, T., (2005) “*3 Kasım 2002 Seçimi Seçmen Profilleri*”, Sosyal Demokrat Düşünce Platformu, Sosyal Demokrasi Derneği Yayınları–2, Kitap 1, 1. Baskı, Ankara
- Erder, N., (2005) Türkiye’de Seçmen Eğilimlerinde Yeni Açılımlar (1994–2004), TÜSES Yayınları, İstanbul
- Erdoğan, N., (1998) “*Demokratik Soldan Devrimci Yol’a: 1970’lerde Sol Popülizm Üzerine Notlar*”, Toplum Bilim, S. 78, ss.22-37
- Hak ve Eşitlik Partisi, (2009) Parti Rehberi, Ankara
- , (2010) Siyasal ve Toplumsal İlkelerimiz, Ankara
- , (2011) Ekonomi Program ve Hedefleri, Ankara
- , (2011) Parti Tüzüğü, Ankara
- Heywood, A., (2011) Siyasi İdeolojiler, Adres Yayınları, 3. Baskı, Çev: Ahmet Kemal Bayram, Özgür Tüfekçi, Hüsamettin İnaç v.d., Ankara
- İşçi, M., (1998) Genel Olarak ve Türkiye’de Siyasal Değişme, Der Yayınları, İstanbul
- İşçi Partisi, Parti Programı, Ankara
- Kapani, M., (2003) Politika Bilimine Giriş, Bilgi Yayınevi, 15. Baskı, Ankara
- Karpat, K. H., (2009) Osmanlı’dan Günümüze Kimlik ve İdeoloji, Timaş Yayınları, 3. Baskı, İstanbul
- Kaynar, M., Parlak, İ., (2005) Her ‘İl’e Bir Üniversite Türkiye’de Yüksek Öğretim Sisteminin Çöküşü, Paragraf Yayınevi, 1. Baskı, Ankara
- Kılıç, M., (2007) “*Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Milliyetçiliğinin Tipolojisi*”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 16, Isparta, ss. 113-140
- Kışlalı, A. T., (2000) Siyasal Sistemler Siyasal Çatışma ve Uzlaşma, İmge Kitabevi, 5. Baskı, Ankara
- Koçak, C., (2003) “*Kemalist Milliyetçiliğin Bulanık Suları*”, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Milliyetçilik, Cilt 4, İletişim Yayınları, 2. Baskı, İstanbul
- , (2007) “*Siyasal Tarih (1923–1950)*”, Yakınçağ Türkiye Tarihi 1908–1980,

- Haz: Sina Akşin, Milliyet Yayınları, İstanbul
- KONDA, Siyasal Eğilimler Araştırmaları (Özet Rapor), 18.07.2007, İstanbul
- Köker, L., (2004) “*Kemalizm/Atatürkçülük: Modernleşme, Devlet, Demokrasi*”,
Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Kemalizm, Cilt 2, İletişim Yayınları, 4.
Baskı, İstanbul
- Laclau, E., (1998) İdeoloji ve Politika, Çev: Hüseyin Sarıca, Belge Yayınları, 2. Baskı,
İstanbul
- Milliyetçi Hareket Partisi, (2008) Parti Tüzüğü, Ankara
- Mannheim, K., (2008) İdeoloji ve Ütopya, Çev: Mehmet Okyayuz, De Ki Basım Yayın,
Ankara
- NTV, (2005) On Yıl Almanacağı, NTV Yayınları, İstanbul
- Özbek, S., (2003) İdeoloji Kuramları, Bulut Yayınları, 2. Baskı, İstanbul
- Özbudun, E., (1983) Siyasal Partiler, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları,
4. Baskı, Ankara
- Özbudun E., Hale W., (2010) Türkiye’de İslamcılık, Demokrasi ve Liberalizm AKP
Olayı, Çev: Ergün Özbudun, Kadriye Göksel, Doğan Kitap, 1. Baskı, İstanbul
- Özkan, A., (2004) Siyasal İletişim, Nesil Yayınları, 1. Baskı, İstanbul
- Özkan, N., (2007) Seçim Kazandıran Kampanyalar, Mediacat Kitapları, 3. Baskı,
İstanbul
- Özkırımlı, U., (2003) “*Türkiye’de Gayriresmi ve Popüler Milliyetçilik*”, Modern
Türkiye’de Siyasi Düşünce, Milliyetçilik, Cilt 4, İletişim Yayınları, 2. Baskı,
İstanbul
- Özsoy, O., (2002) Türkiye’de Seçmen Davranışları ve Etkin Propaganda,
Alfa Yayınları, 1. Baskı, İstanbul
- Pamukoğlu, O., (2004) Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok, Harmoni Yayıncılık,
31. Baskı
- , (2004) Ey Vatan, İnkılap Kitabevi, İstanbul
- , (2005) Kara Tohum Barış Sonsuz Bir Rüya’dır, İnkılap Kitabevi,
İstanbul
- , (2006) Ayandon, İnkılap Kitabevi, İstanbul
- , İnsan ve Devlet, İnkılap Kitabevi, İstanbul
- , (2007) Yolcu, İnkılap Kitabevi, İstanbul
- , (2008) Angut, İnkılap Kitabevi, İstanbul
- Parlak, İ., (2005) Kemalist İdeolojide Eğitim; Erken Cumhuriyet Dönemi Tarih ve Yurt

- Bilgisi Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme, Turhan Kitabevi, 1. Baskı, Ankara
 -----, (2009) Medyada Gerçekliğin İnşası; Türk Medya Söylemine Eleştirel Bir
 Bakış, Çizgi Kitabevi, 1. Baskı, Konya
- Perinçek, D., “*Milliyetçilik Nasıl Tanımlanmalı?*”, Milliyetçilik: Neden Şimdi?, Yay.
 Haz.: Çetin Yetkin, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları,
 2. Baskı, Antalya: 2006
- Sarıbay, A. Y., (2001) Türkiye’de Demokrasi ve Siyasi Partiler, Alfa Yayınları, İstanbul
- Sarıbay, A. Y., Öğün, S. S., (1999) Politikbilim, Alfa Yayınları, 2. Baskı, İstanbul
- Sitembölükbaşı, Ş., (2001) Parti Seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden
 Sosyoekonomik Faktörler, Nobel Yayın Dağıtım, 1. Baskı, Ankara
 -----, (2004a) “*Isparta’da Seçmenlerin Parti Tercihleri Nedenleri Üzerine
 Bir Araştırma: 1995, 1999 ve 2002 Genel Seçimleri Karşılaştırması*”, Akdeniz
 Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi (8), ss. 156–176
 -----, (2004b) “*1995 ve 1999 Yıllarıyla Karşılaştırmalı Olarak 3 Kasım
 2002 Seçimlerinde Siyasal Partilerin Sosyoekonomik Tabanları: Isparta
 Örnekolayı*”, Süleyman Demirel İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,
 C: 9, S. 1, ss. 77-98
- Taggart, P., (2004) Popülizm, Çev: Barış Yıldırım, İstanbul Bilgi Üniversitesi
 Yayınları, 1. Baskı, İstanbul
- Tanör, B., (2007) “Siyasal Tarih (1980–1995)”, Türkiye Tarihi 5 Bugünkü Türkiye
 1980–2003, Yay. Yön: Sina Akşin, Cem Yayınevi, İstanbul
- Taşkın, Y., (2007) Milliyetçi Muhafazakâr Entelijansiya, İletişim Yayınları, 1. Baskı,
 İstanbul
- Tokgöz, O., (1994) “*Kadın Seçmen İmgesi: Türkiye’de Kadının Bireysel Siyasal
 Katılımı Üzerine Bir Deneme*”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 27, Sayı 4, Ankara
 -----, (2010) Seçimler Siyasal Reklamlar ve Siyasal İletişim, İmge Kitabevi,
 Ankara
- Tosun, T., Erdoğan Tosun, G., (2010) Türkiye’de Siyasal Parti Üyeliği ve Katılımı,
 SODEV Yayınları, İstanbul
- Tuncer, E., (1999) Seçim’99 18 Nisan 1999 Milletvekili Genel Seçimleri Sayısal ve
 Siyasal Değerlendirme, TESAV Yayınları, 1. Baskı, Ankara
 -----, (2003) Seçim 2002 3 Kasım 2002 Milletvekili Genel Seçimleri Sayısal ve
 Siyasal Değerlendirme, TESAV Yayınları, 1. Baskı, Ankara
 -----, (2007) Seçim 2007 22 Temmuz 2007 Milletvekili Genel Seçimleri Sayısal

- ve Siyasal Değerlendirme, TESAV Yayınları, 1. Baskı, Ankara
- , (2003) Osmanlı'dan Günümüze Seçimler (1877-2002), TESAV Yayınları, 2. Baskı, Ankara
- Turan, A. E., (2004) Türkiye'de Seçmen Davranışı Önceki Kırılmalar ve 2002 Seçimi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul
- Turan, İ., (1986) Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış, Der Yayınları, 3. Baskı, İstanbul
- TÜİK, (2008) Milletvekili Genel Seçimleri 2002–2007, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara
- Türkeş, A., (1994) Dokuz Işık, Kamer Yayınları, İstanbul
- Türkkahraman, M., (2000) Türkiye'de Siyasal Sosyalleşme ve Siyasal Sembolizm, Birey Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul
- Türköne, M., (2010) Siyaset, Opus Yayınları, 11. Baskı, İstanbul
- Uzun T., (2010) “*Milliyetçi Hareket Partisi, Türk Milliyetçiliğinin Kurumsallaşması*”, İttihat ve Terakki'den Günümüze Siyasi Partiler, Ed: Turgay Uzun, Orion Kitabevi, 1. Baskı, Ankara
- Yayla, A., (2003), Siyasi Düşünce Sözlüğü, Liberte Yayınları, 1. Baskı, Ankara
- , (2003) Siyaset Teorisine Giriş, Liberte Yayınları, 3. Baskı, Ankara
- Yayman, H., (2007) “22 Temmuz 2007 Referandum”, Türkiye Günlüğü, Sayı 90
- Yetkin, B., (2010) Popülizm ve Özal-Erdoğan, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları, 1. Baskı, Antalya
- Yıldız, A., (2004) “*Kemalist Milliyetçilik*”, Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Kemalizm, Cilt 2, İletişim Yayınları, 4. Baskı, İstanbul
- Yüksel, N., (2007) Siyasetin Kamusal Finansmanı, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayınları, Ankara
- Zürcher, E. J., (2005) Modernleşen Türkiye'nin Tarihi, Çev: Yasemin Saner Gönen, İletişim Yayınları, İstanbul

GAZETELER

- Burdur Gazetesi
- Çorlu Avrupa Yakası Gazetesi
- Denizli Haber Gazetesi
- Habertürk Gazetesi
- Hürriyet Gazetesi
- Milliyet Gazetesi

Olay Haber Gazetesi

Posta Gazetesi

Yeni Çağ Gazetesi

Yeni Şafak Gazetesi

İNTERNET KAYNAKLARI

Demokratik Sol Parti, Parti Tüzüğü, <http://www.dsp.org.tr/web/icerik/icerik.aspx?id=67>

Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2011

NTV Yakın Plan Programı, “*Seçimlerin Maliyeti ve Siyasetin Finansmanı*”, Konuk:

Ömer Faruk Gençkaya, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/168106>, Erişim Tarihi:

26.05.2011

Siyasi Partiler Kanunu, [http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=](http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.2820&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=siyasi%20partiler)

1.5.2820&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=siyasi%20partiler, Erişim Tarihi:

12 Temmuz 2011

Toprak, Z., “*Popülizm ve Türkiye’deki Boyutları*”,

http://www.obarsiv.com/cts_zaffer_toprak.html, Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2011

www.andy-ar.com, Erişim Tarihi: Nisan 2011-Temmuz 2011

www.btp.org.tr, Erişim Tarihi: Mart 2011-Temmuz 2011

www.cnnturk.com.tr, Erişim Tarihi: Şubat 2011-Temmuz 2011

www.denizlihaber.com, Erişim Tarihi: Şubat 2011-Temmuz 2011

www.dha.com.tr, Erişim Tarihi: Şubat 2011-Temmuz 2011

www.haberturk.com.tr, Erişim Tarihi: Şubat 2011-Temmuz 2011

www.hakveesitlik.org.tr, Erişim Tarihi: Ocak 2010-Ağustos 2011

www.hurriyet.com.tr, Erişim Tarihi: Şubat 2011-Temmuz 2011

www.ip.org.tr, Erişim Tarihi: Nisan 2011-Temmuz 2011

www.milliyet.com.tr, Erişim Tarihi: Şubat 2011-Temmuz 2011

www.olayhaber.com, Erişim Tarihi: Şubat 2011-Temmuz 2011

www.posta.com.tr, Erişim Tarihi: Şubat 2011-Temmuz 2011

www.tcmb.gov.tr, Erişim Tarihi: Şubat 2011-Temmuz 2011

www.yg.yenicaggazetesi.com.tr, Erişim Tarihi: Şubat 2011-Temmuz 2011

www.ysk.gov.tr, Erişim Tarihi: Ocak 2010-Temmuz 2011

Women in National Parliaments, www.ipu.org/wmn-e/classif.htm,

Erişim Tarihi: 01.03.2011

TELEVİZYON PROGRAMLARI

Habertürk TV, (2010) Basın Kulübü Programı, 23 Nisan 2010,

<http://www.hakveesitlik.org.tr/tv-programlari/blog.html>, Erişim Tarihi:

12 Temmuz 2010

Habertürk TV, (2009) Teketek Programı, 01 Aralık 2009,

<http://www.hakveesitlik.org.tr/tv-programlari/blog.html>, Erişim Tarihi:

12 Temmuz 2010

SKYTÜRK TV, (2011) Ana Haber Bülteni, 17 Mayıs 2011,

<http://www.hakveesitlik.org.tr/tv-programlari/blog.html>, Erişim Tarihi:

12 Temmuz 2010

TV8, (2009) Bunu Konuşalım Programı, 02 Aralık 2009,

<http://www.hakveesitlik.org.tr/tv-programlari/blog.html>, Erişim Tarihi:

12 Temmuz 2010

EKLER

Ek-1 1995-1999 Yıllarında Farklı Düzeylere Göre Siyasal Katılma

		ANAP		CHP		DSP		DYP		MHP		RP-FP	
		1995	1999	1995	1999	1995	1999	1995	1999	1995	1999	1995	1999
GELİR DÜZEYİ	185 Dolar ve aşağı	11,9	6,2	3,6	4,0	3,6	10,2	34,9	13,1	18,4	5,2	19,3	10,2
	186-370 Dolar	14,4	5,6	5,4	3,7	6,9	16,6	36,3	23,8	12,3	38,6	18,6	9,7
	371-555 Dolar	16,0	13,0	12,1	3,7	9,6	14,3	25,6	14,3	14,7	42,6	14,1	8,0
	555 Dolar üzeri	12,7	9,1	18,6	5,7	2,3	24,7	30,2	10,3	15,1	39,6	8,1	6,8
	ORTALAMA	13,9	8,4	7,7	4,2	6,0	16,4	33,2	16,5	14,7	42,6	16,8	8,7
EĞİTİM DÜZEYİ	İlkokul	9,7	6,6	4,2	2,0	4,6	10,0	41,2	26,0	7,6	42,6	25,9	10,3
	Ortaokul	13,3	7,5	4,2	1,6	7,0	16,6	28,8	15,0	18,3	48,3	18,3	10,0
	Lise	15,1	9,8	5,7	6,1	5,7	18,7	34,6	12,0	19,5	40,0	11,4	12,5
	Yüksekokul	19,1	9,5	17,4	6,3	7,8	23,5	21,9	8,2	15,7	43,9	8,9	6,3
	ORTALAMA	13,9	8,4	7,7	4,2	6,0	16,4	33,2	16,5	14,7	42,6	16,8	8,7
TOPLUMSAL GRUPLAR	Memur	19,2	6,4	12,3	5,0	7,8	22,3	28,0	14,3	14,7	45,3	8,8	5,0
	İşçi	17,9	8,5	5,9	2,4	11,9	7,3	26,8	10,9	10,4	60,9	20,8	8,5
	Ev Hanımı	8,8	7,3	5,5	1,8	3,3	13,4	41,4	25,6	6,6	34,7	17,8	15,8
	Öğrenci	13,5	13,8	10,8	7,9	5,4	20,3	13,5	4,6	40,5	34,8	8,1	9,2
	Çiftçi	2,3	0	0	0	3,3	10,0	60,2	55,0	16,5	25,0	13,3	10,0
	Emekli	12,6	7,2	7,0	4,3	8,4	21,7	45,0	23,1	5,6	32,6	18,3	7,9
	Serbest Meslek	13,3	7,9	5,4	4,5	3,4	11,9	32,6	11,9	20,7	55,1	17,8	6,8
	İşsiz	8,8	14,2	0	0	5,2	0	48,3	7,1	37,6	64,2	5,6	0
	ORTALAMA	13,9	8,3	7,7	4,1	6,0	16,5	33,2	16,3	14,7	42,7	16,8	8,8
CİN- SİYET	Erkek	13,9	7,0	6,1	4,2	6,6	15,0	31,2	14,3	18,4	47,5	16,4	8,2
	Kadın	13,7	10,9	9,5	3,9	5,3	19,3	35,6	20,0	10,1	34,2	17,1	9,6
	ORTALAMA	13,9	8,4	7,7	4,2	6,0	16,6	33,2	16,3	14,7	42,6	16,8	8,7
YAŞ	18-25	13,4	13,2	6,7	7,5	6,7	17,7	22,1	6,2	28,1	40,2	15,4	8,8
	26-35	18,0	3,8	7,6	2,4	6,8	12,4	29,7	15,3	12,4	54,0	16,0	9,5
	36-45	12,6	6,7	8,6	3,5	4,7	17,4	36,5	15,7	13,0	46,6	15,6	8,9
	45+	9,6	9,2	7,2	3,2	6,0	18,0	43,9	28,0	8,4	31,6	20,4	7,6
	ORTALAMA	13,9	8,3	7,7	4,2	6,0	16,5	33,2	16,6	14,7	42,5	16,8	8,8

Ek-2**ANADOLU VE TRAKYA'DA YAŞAYAN TÜRK HALKI BU ÇAĞRI SİZE!**

Artık sızlanma, şikâyet etme, ağlama zamanı geçti. Her yerde çöküntü, gayesizlik ve yanılığın havası hâkim. Bu gidiş nereye diye sormaya kalkışmak ise aymazlıktır. Artık yolun ötesi görünmüştür. Siyaset, ekonomi ve güvenlik meseleleri diz boyu olup bunları ortadan kaldırmak için cesur ve erdemli bir siyasi mücadele şarttır.

İnsanların yeryüzünde görüldüğü ilk zamanlardan bu güne dek, kavgaları, çekişmeleri, ayrışmaları, savaşları, akla gelebilecek her türlü çatışma, mücadele, doktrin ve rejimlerin iki ana sebebi vardır, bunlar;

“Hak ve eşitlik”tir.

Kuruluş sürecinde olan ve kısa bir süre sonra Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin siyasi sahasına çıkacak olan “HAK VE EŞİTLİK” Partisinin değişmez ilkeleri, gerçekleştireceği hizmetler aşağıda sunulmuştur:

1. Milletvekili, üst bürokrat ve memur dokunulmazlığı kaldırılacak, herkes adalet önünde hesap verecektir.
2. Ülkenin baş düşmanları olan fakirlik ve cehalete, bütün kaynaklar seferber edilerek savaş açılacaktır.
3. Siyasi partiler ve seçim yasaları tam bir demokratik düzene sokulacaktır.
4. Yargıya bütün dünyada olabildiğinden de daha üst bir bağımsızlık sistemi getirilecektir.
5. Halkın aç gezdiği bu memlekette halkın parası olan hazineden, partilere yardım yapmak akıl dışıdır, kaldırılacaktır.
6. Bölücüler ve teokratik devlet peşinde koşanların önü tamamen kesilecek, Güneydoğu'daki halk teröristlerden soyutlanarak dağlar silahlı eşkıyalardan temizlenecektir. Bu milletin, evlatlarının canı bu kadar ucuz değildir. 25 yıldır süre gelen kanın akışı daha fazla devam edemez.
7. Yolsuzluk, hırsızlık ve rüşvet denilen rezilliğe hiç kimsenin tevessül edemeyeceği yasal düzenlemeler yapılacak ve tam tatbik edilecektir.
8. Vergi sisteminde adil ve dürüst şekilde uygulanacak düzenlemeler yapılacaktır. Emek ve alın teri her şeydir.
9. Ulusal kaynakların kullanımında öncelik sosyal güvenlik sistemi, eğitim ve sağlıkta olacaktır. Sosyal güvenlik sistemine dâhil edilmeyen tek kişi kalmayacaktır.

10. Bütün keyfi harcamalara, saltanatlıklara, ayrıcalıklara, lüks yaşama, kamu ve mahalli yönetimlerde son verilecektir. Yağma sofrası ortadan kaldırılacaktır.
11. Dış siyasette tek ilke olacaktır; “Başı dik devlet, onurlu millet”. Her tavır, her görüşme, her protokol, her tutanak, her antlaşmada esas budur.
12. 1960'dan başlayarak, gerçekleşmiş veya yarım kalmış teşebbüsler halinde Ordunun siyasi sürece müdahaleleri vardır. Ordu, direkt veya dolaylı hayatı boyunca fiilen siyaset dışı kalacaktır.
13. Tam bağımsızlık (Tam İstiklal) ve ulusal egemenlik (Kayıtsız Şartsız Milli Hâkimiyet) bütün faaliyet ve çalışmaların temel fikridir.
14. Bu gün dünyada dolaşan paranın %50'si yiyecek alanında bulunmaktadır. Petrol için geri kalan paradan sadece 1/3 kullanılmaktadır. Dünyanın geleceği kıymetli tarım alanları ve suya bağlıdır. Topraklarımıza, sularımıza, ormanlarımıza sahip çıkmak çocuklarımıza yapılacak en büyük hizmet olacaktır.
15. Din bir vicdan işi olduğundan parti, dini dünya ve devlet işleri ile siyasetten ayrı tutmayı, milletimizin çağdaş medeniyet yolunda ilerlemesi için başlıca şartlardan bir sayacaktır. Bu ülkenin çocukları dinci, dinsiz, şu mezhepten bu mezhepten diye asla ayrılamaz, bölünme sebebi ve taraf tutmak kabul edilemez. Birbirlerine rastladıklarında: “Selamün Aleyküm” diyen de, “Merhaba” diyen de bu toprağın ve bu kültürün çocuklarıdır.
16. Söze, yazıya, fikre ve düşünceye hiçbir sebep ve gerekçeyle gem vurulamaz, sansür uygulanamaz.
17. Devletin sahibi ve efendisi millettir ve devlet millete hizmet için vardır. Devletin asli işi de, adaleti ve güvenliği sağlamaktır. Bu işini de en hızlı, en sağlam, en güven verici şekilde yapacak tarzda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
18. Ülkedeki tüm eğitim ve öğretimin, müfredat konu ve kapsamaları akılcı, çağdaş sistemlere uygun olacak şekilde değiştirilecektir.
19. Millet kendi haklarını savunması lazımdır. Yarı bağımlı bir ülkede yaşayan bir insan, yürüyen ıztırapdır. Bir millet bağımsızlığını kaybedince, O millette herkes hiç olur.
20. Özgürlük her şeydir. Özgür olmayan insan cesur olamaz. Özgür olmadığından cesaretle gösteremeyen insanın, başka yetenekleri olsa bile onların hakkını veremez. Demokrasi de ancak özgür birey ve toplumlar sayesinde gerçek niteliklerini ortaya koyabilir. Halkın hükümetleri denetleyemediği yerde demokrasiden bahsedilemez.

“HAK VE EŞİTLİK” HAREKETİNDE YER ALACAKLARIN DOĞASI VE FELSEFELERİ:

1. Türkiye çürük bir düzene doğru yol almaktadır. Aşırı derecede dayanıklı ve iddialı vatanperver insanlara ihtiyaç vardır.
2. Bu dönemde az çok okuyan, düşünen, dinamik bir insanın politika dışında kalması imkânsızdır.
3. Cumhuriyet ve demokrasi gözü pek muhafızlara ihtiyaç duymaktadır.
4. Kadın ve erkekler bu yolda müşterek mücadele etmek zorundadır. Şahsi karar ve teşebbüsün tam ve kesin damgasının vurulması gerekir. Böyle bir siyasi hareket, mizaç, ruh yapısı, mücadele metot ve alışkanlıkları bakımından farklı bir insan ister.
5. Her faaliyet halka dayalı, halkın içinde, halkın kültür ve ihtiyaçlarına dönük olarak ve mutlaka onu huzurlu kılmak, mutlu etmek için yapılacaktır. Millete bahane anlatılmaz!
6. Kitleler ateşlenmeli, coşturulmalı, fakat bu; halk kitlelerinden alınacak ateşle yapılmalı, ruhları tutuşturulmalıdır. Bunun için açık fikirli konuşmalarla hayata ait konular işlenmelidir.
7. Hasım kazanmanız kaçınılmazdır. Savaşçı bir karaktere sahip olmalısınız ve haklı olduğunuzu bildiğiniz zaman, asla uzlaşmaya gitmemelisiniz. Hak verilmez.
8. Sabırsızlık ve cesaret kaybı insanı daha kolay bir yola sapması için ayartır. Bu kestirme yollar asla işe yaramaz. Onu seçtiğiniz için de duyacağınız pişmanlık, umutsuzluk duygularınızı daha da artırır.
9. Halkımızın dertleri kendi derdimizdir. Duygu, düşünce ve hayallerinizi ustalıkla kaynaştırırsanız, dağlar bile eğilir.
10. Halk, toplumsal ve ulusal meselelere meraklı hale getirilmelidir. İnsanlarımız şahsi sorumluluklarının farkına varmadığı sürece ülkenin yenilenmesi ve gelişmesi olmayacaktır. Halkın kendi gücünün ve olanaklarının farkına varması sağlanmalıdır.
11. Gençliğin yakıcı ateşini söndürmek, bir millete yapılabilecek en büyük kötülüktür. Yolları açılacak.
12. Bir milletin kendisini unutması en büyük kusurdur. Kendi benliğini kanıtlamayan toplumlara dünya saygı duymaz.
13. Daha fazla geç kalınırsa görülen o dur ki, geçmişteki birkaç neslin ortak zaaflarını gelecekteki bir nesil ödeyecektir.

14. Halkın bir bölümü dert küpü, bir bölümü de kan uykudadır. Aldatılmaya ve avutulmaya son verilecektir.
15. Ulu Önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ÜN Cumhuriyetin kuruluşunda öngördüğü: “İmtiyazsız, sınıfsız, bir kitleyiz” hedefi üzerine yorulmadan, bıkmadan yürümek esastır.

Yüreği ve ruhu özgür insanlar kendi türlerinin en kıymetli örnekleridir. Titreyen ve korkan zaten yaşayamaz. Ölümün avcılık yaptığı bu dünya da özgürlük dışında hiçbir şeyin önemi yoktur.

Dünya üzerinde yamyamlık devam ediyor, sadece insanları yeni usullerle yiyorlar. Dünya siyasi tarihinden çıkan sonuç, toplumlar “Ya emir alıyorlar ya da emir veriyorlar”. Yani ya efendi ya da hizmetli durumdadalar. Böyle giderse, bizim de geleceğimiz kusursuz hizmetli görünümündedir.

Halkın aklı, halkın iradesi, halkın enerjisi ile halkın fikrinin ve vicdanının uyandırılması lazımdır. Moral çöküntüsünün sonu buhrandır.

Hatıralar da dal ister, kuşlar gibi konacak!

İşte size tarihsel ve toplumsal bir dal teklif ediliyor. Ve bir milletin göğsü nefes almak için rüzgâr bekliyor. Hüküm sizin, karar sizin, vicdan sizindir ve her insan kendi hayatının mimarıdır.

Bir insanın en kıymetli en son sarılacağı şeyi onurudur. Onu kaybettikten sonra geriye ne kalır ki?

Yaşasın Vatan Yaşasın Türk Milleti!

Osman Pamukoğlu

“Hak ve Eşitlik” kuruluşu adına

28 Temmuz 2008

Ek-3 Aktif Siyasi Parti Listesi

PARTİ ADI	KISA ADI	GENEL BAŞKANI	ÜYE SAYISI
Cumhuriyet Halk Partisi	CHP	Kemal Kılıçdaroğlu	877.775
Demokrat Parti	DP	Namık Kemal Zeybek	765.523
Milliyetçi Hareket Partisi	MHP	Devlet Bahçeli	314.990
Millet Partisi	MİLLET	Aykut Edibali	1.029
Demokratik Sol Parti	DSP	Masum Türker	115.208
İşçi Partisi	İP	Doğu Perinçek	6.959
Genç Parti	GENÇPARTİ	Cem Cengiz Uzan	63.137
Büyük Birlik Partisi	BBP	Mustafa Destici	19.263
Türkiye Sosyalist İşçi Partisi	TSİP	Turgut Koçak	-
Türkiye Komünist Partisi	TKP	Erkan Baş	2.408
Özgürlük ve Dayanışma Partisi	ÖDP	Alper Taş	1.307
Liberal Demokrat Parti	LDP	Cem Tokar	6.837
Emek Partisi	EMEP	Selma Gürkan	3.611
Devrimci Sosyalist İşçi Partisi	DSİP	Şevket Doğan Tarkan	-
Alternatif Parti	ALPA	İlker Bircan	33
Gönül Birliği Yeşiller Partisi	GBYP	Eşref Yazıcıoğlu	16
Saadet Partisi	SAADET	Mustafa Kamalak	250.106
Adalet ve Kalkınma Partisi	AK PARTİ	Recep Tayyip Erdoğan	5.051.595
Bağımsız Türkiye Partisi	BTP	-	3.229
Hak ve Özgürlükler Partisi	HAK-PAR	Bayram Bozyel	191
Yurt Partisi	YURT-P	Saadettin Tantan	519
Eşitlik ve Demokrasi Partisi	EDP	Ferdan Ergut	11.084
Bağımsız Cumhuriyet Partisi	BCP	Osman Mümtaz Soysal	1.083
Sosyalist Demokrasi Partisi	SDP	Rıdvan Turan	42
Sağduyu Partisi	SAĞDUYU	Mehmet Yücel Ağargün	44
Ayyıldız Partisi	AYP	Serap Gülhan	15
Emekçi Hareket Partisi	EHP	Sibel Uzun	24
Milli Demokrat Halkın Partisi	MDHP	Yusuf Erikel	16
Çağdaş Türkiye Partisi	ÇAĞDAŞ	Metin Bozkurt	135
Halkın Kurtuluş Partisi	KURTULUŞ	Nurullah Ankut	596
Halkın Yükselişi Partisi	HYP	Rağıp Önder Günay	8.545
Müdafaa-i Hukuk Hareketi	MHHP	Turgut Akcan	596
Bizim Parti	BİZİM PARTİ	Ahmet Yılmaz	16
İşçi Kardeşliği Partisi	İKP	Mehmet Şadi Ozansü	-
Türkiye Müdafaa-i Hukuk Partisi	TMHP	Orhan Ballı	-
Güçlü Türkiye Partisi	GTP	Murat Türkmen	43
Katılımcı Demokrasi Partisi	KADEP	-	-
Yüce Diriliş Partisi	YÜCE DİRİLİŞ	Ahmet Sezai Karakoç	-
Doğru Yol Partisi	DYP	Çetin Özaçıkgöz	199
Devrimci İşçi Partisi	DİP	Süheyla Ece Ertan	-
Ebedi Nizam Partisi	ENPA	Bekir Sıtkı Karaduman	4
Barış ve Demokrasi Partisi	BDP	Hamit Geylani	1.817
Yeşiller Partisi	YEŞİLLER	Ümit Şahin	267
Yeni Parti	YENİPARTİ	Sumru Tömek	3.309
Hak ve Hakikat Partisi	HAK PARTİ	Mümin Münevver	123
Hak ve Eşitlik Partisi	HEPAR	Osman Pamukoğlu	7.309
Alternatif ve Değişim Partisi	AL PARTİ	Mustafa Reşit Burkan	-
İşçilerin Sosyalist Partisi	SOSYALİSTPARTİ	Sevim Belli	-
Türkiye Partisi	TÜRKİYEPARTİSİ	Abdülatif Şener	880
Türkiye Hümanist Partisi	THP	-	-
Büyük Anadolu Partisi	BAP	Atay Güngör	-
Güçlenen Türkiye Partisi	GÜTÜP	Hüseyin Özkaraman	-
Büyük Anavatan Partisi	ANAP	-	-
Ergenekon Partisi	ER PARTİ	-	-

Ezilenlerin Sosyalist Partisi	ESP	Figen Yüksekdağ Şenoğlu	394
Türkiye İşçi Partisi	TİP	-	-
Milliyetçi ve Muhafazakâr Parti	MMP	Ahmet Reyiz Yılmaz	1.959
Ulusal Parti	ULUSAL	Gökçe Fırat Çulhaoğlu	-
Türkiye İşçi Köylü Partisi	TİKP	İsmail Durna	-
Halkın Sesi Partisi	HAS PARTİ	Numan Kurtulmuş	17
Esnaf ve Çiftçi Partisi	EÇP	Fatma Türkan Sürmeli	-
Sosyal Demokrat Parti	SODEP	Hüseyin Ergun	-
TOPLAM			7.540.489

EK-4 Aktif Siyasi Partilerin İllere Göre Üye Sayısı

İLLER	01	02	03	04	05
	ADANA	ADİYAMAN	AFYON	AĞRI	AMASYA
CHP	32.250	5.975	6.148	1.692	5.500
DP	33.017	6.071	12.750	2.400	5.073
MHP	12.156	2.561	3.126	877	1.039
MİLLET	165	0	87	0	14
DSP	4.270	597	1.330	309	926
İP	269		26		25
GENÇPARTİ	3.986	251	333	247	220
BBP	199	109			14
TKP	42				
ÖDP	20	6			18
LDP		118	53		7
EMEP	142	20			65
ALPA					
GBYP					
SAADET	18	2	14	1	
AK PARTİ	108.414	176.154	30.137	40.012	19.526
BTP	78	23	35	2	7
HAK-PAR	1			2	
YURT-P	21	9	9	6	
EDP	338	102	71	3	
BCP	61				
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP	142	32	17	54	28
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP	1.224	199		851	
YEŞİLLER					
YENİPARTİ	50		15		19
HAK PARTİ					
HEPAR	75				12
TÜRKİYE PARTİSİ					
ESP	6				
MMP	43	31	84		17
HAS PARTİ	17				
İL TOPLAMLARI	197.004	192.260	54.235	46.456	32.510

EK-4 Devam

İLLER	06	07	08	09	10
	ANKARA	ANTALYA	ARTVIN	AYDIN	BALIKESİR
CHP	53.228	27.153	4.378	22.064	15.321
DP	40.202	14.132	3.311	14.927	19.481
MHP	17.085	13.294	1.096	9.546	7.878
MİLLET	153	82	0	1	4
DSP	6.680	1.557	475	2.081	3.975
İP	2.028	40		60	81
GENÇPARTİ	5.820	1.426	46	641	1.257
BBP	3.086	2		233	171
TKP	127	61	37	24	77
ÖDP	158	40	20	39	56
LDP	561	26			110
EMEP	260	3		72	171
ALPA	33				
GBYP					
SAADET	4.297	2.722	4	142	194
AK PARTİ	300.213	95.908	13.949	57.190	46.750
BTP	290	25	27	2	44
HAK-PAR	110				
YURT-P	106	1	10		4
EDP	1.578	72	62	245	34
BCP	142	41	4	5	69
SDP	6				
SAĞDUYU					
AYP	15				
EHP	10				
MDHP					
ÇAĞDAŞ	135				
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP	755	127	19	121	388
MHHP					
BİZİM PARTİ	16				
GTP					
DYP	197	2			
ENPA					
BDP	248	592		693	177
YEŞİLLER	48				
YENİPARTİ	383	190	9	58	59
HAK PARTİ				31	
HEPAR	489	139		277	353
TÜRKİYE PARTİSİ	466				
ESP	23	11	5		
MMP	112	50	22	8	18
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	439.060	157.696	23.474	108.460	96.672

EK-4 Devam

İLLER	11	12	13	14	15
	BİLECİK	BİNGÖL	BİTLİS	BOLU	BURDUR
CHP	3.559	751	700	4.017	4.155
DP	5.831	1.229	1.235	4.400	5.023
MHP	2.018	467	574	2.105	2.215
MİLLET	4	0	0	0	0
DSP	481	196	391	697	838
İP	39			9	
GENÇPARTİ	312	87	245	222	27
BBP		1			1
TKP	39			24	33
ÖDP	3			5	13
LDP			8	1	
EMEP				26	
ALPA					
GBYP					
SAADET	54		83	89	148
AK PARTİ	8.167	17.068	18.699	14.822	12.077
BTP	11	13	10	24	5
HAK-PAR					5
YURT-P					
EDP		1	11	24	
BCP					
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP			16		
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP	29	55		7	39
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP		53	307		
YEŞİLLER					
YENİPARTİ	14				5
HAK PARTİ					
HEPAR	80			166	215
TÜRKİYE PARTİSİ					
ESP					
MMP		11	5	29	
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	20.641	19.932	22.284	26.667	24.799

EK-4 Devam

İLLER	16	17	18	19	20
	BURSA	ÇANAKKALE	ÇANKIRI	ÇORUM	DENİZLİ
CHP	17.971	10.343	932	7.665	10.948
DP	26.841	8.200	3.104	5.727	11.774
MHP	6.798	2.356	1.845	2.063	8.256
MİLLET	1	1	7	8	21
DSP	4.076	2.839	74	980	2.086
İP	139	13		116	523
GENÇPARTİ	1.898	298	136	339	589
BBP	431			11	279
TKP	98	46		42	15
ÖDP	51	23		17	27
LDP	622	41		110	250
EMEP	111	19		140	17
ALPA					
GBYP					
SAADET	10.279	1	26	28	443
AK PARTİ	167.049	27.464	11.984	32.004	36.349
BTP	90	39	36	8	28
HAK-PAR					
YURT-P	18				9
EDP	350	9		127	27
BCP	31	8		8	17
SDP	1				
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP	570	94	11	116	44
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP	560	161			133
YEŞİLLER	35				
YENİPARTİ	69	46		5	66
HAK PARTİ					
HEPAR	873	24		5	110
TÜRKİYE PARTİSİ					
ESP	15				
MMP	40		34	29	
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	239.017	52.025	18.189	49.548	72.011

EK-4 Devam

İLLER	21	22	23	24	25
	DIYARBAKIR	EDİRNE	ELAZIĞ	ERZİNCAN	ERZURUM
CHP	3.866	7.881	2.512	3.680	3.093
DP	3.540	5.883	6.441	1.024	5.783
MHP	204	2.370	1.385	1.512	2.495
MİLLET	0	0	0	0	0
DSP	548	2.863	471	951	524
İP		29	148	12	
GENÇPARTİ	190	574	325	43	89
BBP		1	63	1	
TKP		31		40	
ÖDP		22	5		
LDP	4	35			1
EMEP		22	45		
ALPA					
GBYP					
SAADET	178	2.948	204	4	651
AK PARTİ	84.017	15.748	31.341	18.369	61.893
BTP			47	40	9
HAK-PAR	11		27		
YURT-P	3				
EDP	140	71	24	5	3
BCP		1			
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP	18	40	74	45	
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP	216	36	175	33	279
YEŞİLLER					
YENİPARTİ		21	7		
HAK PARTİ					49
HEPAR		105	1		
TÜRKİYE PARTİSİ					
ESP	11				
MMP	19	14		19	1
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	92.965	38.695	43.295	25.778	74.870

EK-4 Devam

İLLER	26	27	28	29	30
	ESKİŞEHİR	GAZİANTEP	GİRESUN	GÜMÜŞHANE	HAKKARİ
CHP	10.186	17.630	7.182	880	472
DP	5.851	14.185	7.423	1.359	1.077
MHP	5.719	1.784	3.237	782	58
MİLLET	13	0	0	1	2
DSP	1.581	902	1.014	139	348
İP	30	31	8		
GENÇPARTİ	284	318	115	10	384
BBP	463	293	1		
TKP	40	37			
ÖDP	12	16	8	6	
LDP		33			
EMEP	2	65		1	
ALPA					
GBYP					
SAADET	2.086	780	364	3	
AK PARTİ	43.719	120.600	31.838	9.129	12.453
BTP	32	63	43	28	
HAK-PAR					
YURT-P		4	13	4	
EDP	32	5	148		64
BCP	34	22	14		
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP	6				
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP	20	43			10
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP	74	221			14
YEŞİLLER					
YENİPARTİ	24	9	37		
HAK PARTİ					
HEPAR	194	225	28		
TÜRKİYE PARTİSİ		1			
ESP		16			
MMP	30	3	42	16	
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	70.432	157.286	51.515	12.358	14.882

EK-4 Devam

İLLER	31	32	33	34	35
	HATAY	ISPARTA	İÇEL	İSTANBUL	İZMİR
CHP	16.774	2.992	34.985	174.753	110.057
DP	29.876	12.103	17.373	81.123	40.215
MHP	4.212	3.104	16.343	21.695	10.424
MİLLET	0	0	0	243	44
DSP	1.656	441	2.410	10.462	8.658
İP	252	27	169	1.103	674
GENÇPARTİ	1.279	375	239	11.875	8.756
BBP	271	150	116	2.869	528
TKP	32	42	56	279	121
ÖDP	27		21	138	82
LDP	14	120		2.556	422
EMEP	70		14	1.028	348
ALPA				16	
GBYP				173.747	14.084
SAADET	280	56	202	1.370.789	213.837
AK PARTİ	72.669	19.824	65.583	237	71
BTP	53	53	70	34	
HAK-PAR				99	
YURT-P	12		5		
EDP	197		318	1.977	1.226
BCP			21	189	184
SDP				28	7
SAĞDUYU				44	
AYP				8	
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ				596	
KURTULUŞ PARTİSİ				1.534	978
HYP	67	181	17	596	
MHHP					
BİZİM PARTİ				43	
GTP					
DYP				4	
ENPA				5.247	1.681
BDP	262		1.002	131	37
YEŞİLLER				1.037	270
YENİPARTİ	34		46		
HAK PARTİ					
HEPAR	130	13	52	715	763
TÜRKİYE PARTİSİ				3	
ESP	15			205	33
MMP	88	47		71	24
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	128.270	39.528	139.042	1.865.474	413.524

EK-4 Devam

İLLER	36	37	38	39	40
	KARS	KASTAMONU	KAYSERİ	KIRKLARELİ	KIRŞEHİR
CHP	1.921	3.286	6.280	10.435	3.539
DP	2.419	5.242	6.996	4.520	2.751
MHP	1.551	3.482	10.397	1.906	2.859
MİLLET	0	0	61	0	9
DSP	549	914	734	1.288	275
İP	6	20	30	10	54
GENÇPARTİ	318	371	257	834	562
BBP	1		387	64	
TKP	26		11	39	33
ÖDP	4			33	2
LDP			201	4	
EMEP		13	89	22	15
ALPA					
GBYP					
SAADET	1	213	206	3	2
AK PARTİ	15.803	23.509	87.476	11.636	12.809
BTP	3	17	85	10	30
HAK-PAR					
YURT-P	3		2	7	
EDP		33		20	53
BCP					
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP		55	188	20	17
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA				19	53
BDP		12			
YEŞİLLER					
YENİPARTİ		12	42	49	20
HAK PARTİ					
HEPAR		50	45	149	48
TÜRKİYE PARTİSİ					
ESP					
MMP		17	17	51	14
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	22.696	37.217	113.642	30.967	23.098

EK-4 Devam

İLLER	41	42	43	44	45
	KOCAELİ	KONYA	KÜTAHYA	MALATYA	MANISA
CHP	22.986	10.212	3.463	9.133	15.813
DP	10.911	19.516	13.484	5.891	19.843
MHP	13.155	7.741	3.896	2.060	6.564
MİLLET	0	1	3	2	7
DSP	2.336	1.914	459	512	3.854
İP	31	68	11	133	88
GENÇPARTİ	1.635	570	579	236	690
BBP	427	211	49	91	576
TKP	57	23	8		137
ÖDP	22	5	7	13	37
LDP	2	234		124	117
EMEP	86			139	60
ALPA					
GBYP					
SAADET	14.779	2.090	40	87	594
AK PARTİ	139.080	152.116	39.111	50.517	75.513
BTP	46	146	37	74	72
HAK-PAR		1			
YURT-P	18			2	
EDP	110	152	36	131	158
BCP	58				
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP	174	106	48	159	111
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP	420	113		48	369
YEŞİLLER					
YENİPARTİ	22	27		9	59
HAK PARTİ					
HEPAR	445	30	40		40
TÜRKİYE PARTİSİ					
ESP	5			19	
MMP	59	3	2		8
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	206.864	195.279	61.273	69.380	124.710

EK-4 Devam

İLLER	46	47	48	49	50
	K.MARAŞ	MARDİN	MUĞLA	MUŞ	NEVŞEHİR
CHP	8.538	1.910	21.074	804	2.557
DP	19.479	8.951	15.112	2.124	6.194
MHP	7.753	257	7.008	469	2.156
MİLLET	0	0	4	0	0
DSP	1.020	274	1.481	549	471
İP	100		30		62
GENÇPARTİ	198	118	441	131	
BBP	339	7	13		
TKP			56		
ÖDP			33		26
LDP		6	11		68
EMEP				17	17
ALPA					
GBYP					
SAADET	2.549	7	8	6	43
AK PARTİ	60.118	35.583	41.417	16.969	14.315
BTP	123	19	2	13	22
HAK-PAR				1	
YURT-P		10	1		
EDP	7	206	63	31	7
BCP			20		
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP	92	70	67	21	9
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP		1.042	45	4	
YEŞİLLER					
YENİPARTİ	8		89		85
HAK PARTİ					
HEPAR	86		184		26
TÜRKİYE PARTİSİ					
ESP	10				
MMP	58		28		
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	100.478	48.460	87.187	21.139	26.058

EK-4 Devam

İLLER	51	52	53	54	55
	NİÇDE	ORDU	RİZE	SAKARYA	SAMSUN
CHP	4.797	6.843	2.971	6.063	10.420
DP	3.836	11.789	2.985	8.505	12.449
MHP	1.166	3.861	1.495	4.695	7.227
MİLLET	12	0	0	4	22
DSP	541	2.548	1.300	1.719	2.071
İP	14	28	10	6	11
GENÇPARTİ	52	377	8	1.035	1.066
BBP	292	308	32		223
TKP	18	15		39	51
ÖDP		36	10	5	29
LDP		25	11	14	5
EMEP	31	13		11	1
ALPA					
GBYP					
SAADET	7		253	2.258	2.591
AK PARTİ	21.216	37.042	42.349	69.937	84.287
BTP	11	82	30	16	64
HAK-PAR					
YURT-P				21	
EDP		39	75	11	56
BCP					58
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP		191	45	20	45
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP				178	
YEŞİLLER					
YENİPARTİ			21	25	
HAK PARTİ				10	
HEPAR	1		15	362	123
TÜRKİYE PARTİSİ					
ESP			9		
MMP		49	157	54	34
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	31.994	63.246	51.776	94.988	120.833

EK-4 Devam

İLLER	56	57	58	59	60
	SİİRT	SİNOP	SİVAS	TEKİRDAĞ	TOKAT
CHP	951	3.084	6.881	13.031	5.419
DP	2.383	2.678	5.363	7.605	9.649
MHP	265	1.198	2.570	2.848	4.261
MİLLET	0	0	0	0	36
DSP	103	1.079	791	3.129	1.208
İP		3	73	3	106
GENÇPARTİ	54	243	191	958	649
BBP	46		5.039	60	3
TKP		28	10	64	56
ÖDP		11	20	26	13
LDP	15		111	3	72
EMEP			21	65	51
ALPA					
GBYP					
SAADET	1	124	827	252	1.175
AK PARTİ	12.363	14.072	42.218	42.245	40.429
BTP	5	4	27	13	39
HAK-PAR					
YURT-P				4	11
EDP	71	88	37	148	51
BCP				4	5
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP		100	3	121	44
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP	309			152	
YEŞİLLER				16	
YENİPARTİ	34			128	
HAK PARTİ			18		15
HEPAR		59	15	335	2
TÜRKİYE PARTİSİ					
ESP					
MMP	6	17	41	27	35
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	16.606	22.788	64.256	71.237	63.329

EK-4 Devam

İLLER	61	62	63	64	65
	TRABZON	TUNCELİ	ŞANLIURFA	UŞAK	VAN
CHP	7.495	3.748	3.147	5.228	2.753
DP	10.418	645	16.448	3.717	3.147
MHP	5.166	0	1.688	3.927	1.021
MİLLET	2	0	0	0	14
DSP	2.120	243	1.155	936	946
İP	2	23	38	2	
GENÇPARTİ	295	47	828	403	1.083
BBP	68		22	5	63
TKP	12	23		23	43
ÖDP	32			21	
LDP	87		186	23	1
EMEP	28	176	22	7	
ALPA					
GBYP					
SAADET	558		16	1.199	5
AK PARTİ	46.290	3.393	78.896	13.897	47.402
BTP	226		18	31	21
HAK-PAR					4
YURT-P	9	2	13	9	
EDP	78	42	153		340
BCP				21	
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP	180	11	83	41	50
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP		97	1.051		562
YEŞİLLER					
YENİPARTİ				21	10
HAK PARTİ					
HEPAR	66		12		1
TÜRKİYE PARTİSİ					
ESP		11			
MMP	42		32	20	10
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	73.174	8.461	103.808	29.531	57.476

EK-4 Devam

İLLER	66	67	68	69	70
	YOZGAT	ZONGULDAK	AKSARAY	BAYBURT	KARAMAN
CHP	3.515	9.195	2.268	452	2.530
DP	6.295	12.272	6.094	710	2.995
MHP	3.528	1.891	3.471	1.010	3.092
MİLLET	1				
DSP	541	2.899	435	47	580
İP	3	22			8
GENÇPARTİ	369	749	390	5	89
BBP	171	819	38		
TKP		47			20
ÖDP		29			8
LDP	31	102			
EMEP		35			
ALPA					
GBYP					
SAADET	31	2.567	41	8	29
AK PARTİ	33.752	30.997	19.995	4.130	10.293
BTP	27	20	39	12	39
HAK-PAR					
YURT-P		9	7		4
EDP		232			59
BCP		29			13
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP	123	86	25		35
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP					
YEŞİLLER					
YENİPARTİ		32	27	15	5
HAK PARTİ					
HEPAR	6	81			
TÜRKİYE PARTİSİ		90			
ESP					
MMP	42	26	22	1	10
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	48.435	62.229	32.852	6.390	19.809

EK-4 Devam

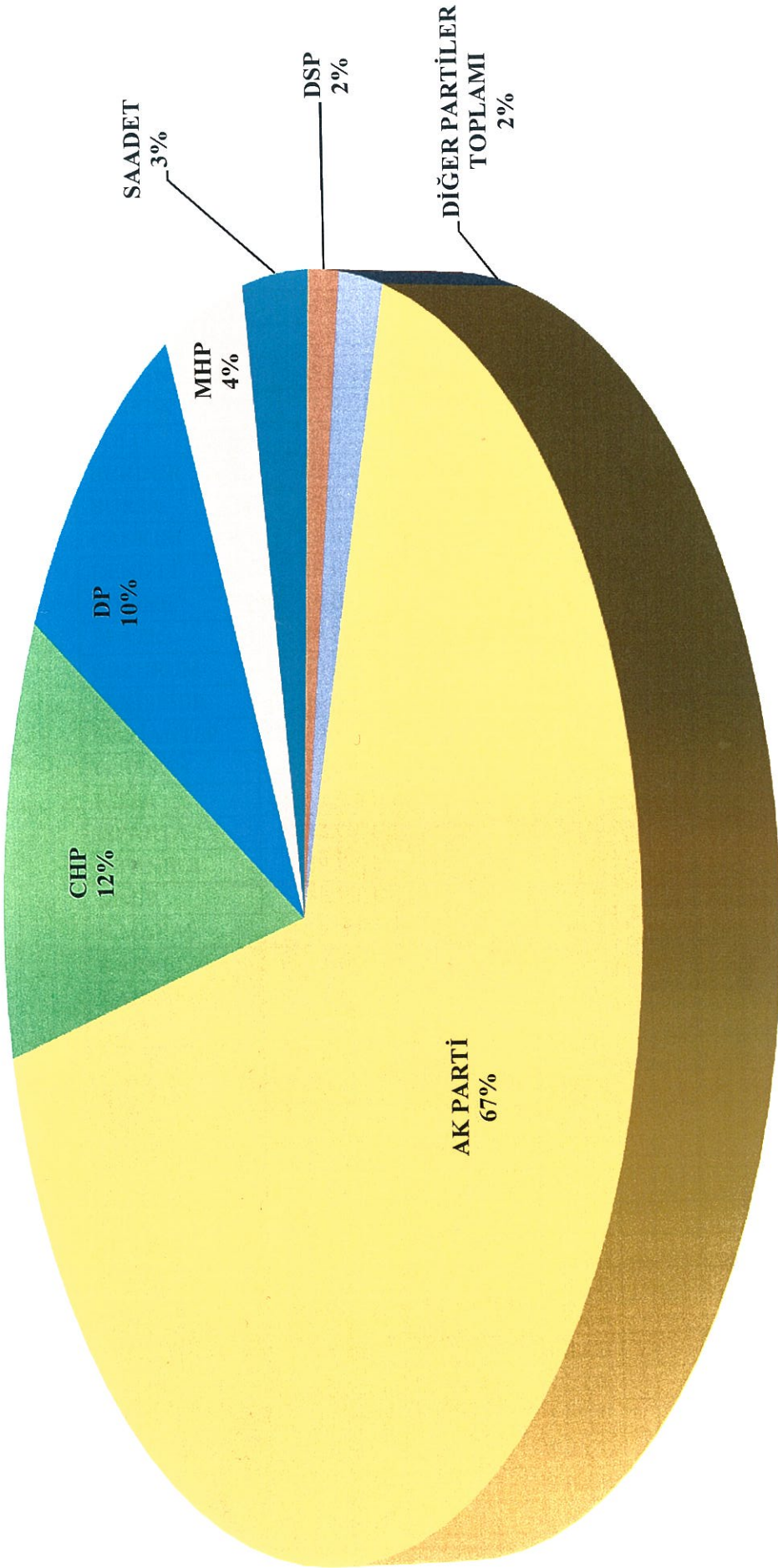
İLLER	71	72	73	74	75
	KIRIKKALE	BATMAN	ŞIRNAK	BARTIN	ARDAHAN
CHP	2.109	1.253	1.028	1.956	1.647
DP	4.235	984	696	2.225	1.499
MHP	2.703	867	154	1.354	374
MİLLET					
DSP	575	148	300	808	504
İP	4			1	
GENÇPARTİ	168	74	60	173	10
BBP	295	9	1	23	
TKP	30			26	26
ÖDP	6			12	7
LDP					
EMEP				8	
ALPA					
GBYP					
SAADET	31	23		85	1
AK PARTİ	17.884	26.684	14.853	9.889	7.553
BTP	36	5	2	20	
HAK-PAR					
YURT-P	7			2	
EDP		94		11	50
BCP	3				
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP		32		18	33
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP		437	1.086		14
YEŞİLLER					
YENİPARTİ		3	19		9
HAK PARTİ					
HEPAR					
TÜRKİYE PARTİSİ		319		1	
ESP					
MMP	29	21		15	11
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	28.115	30.953	18.199	16.627	11.738

EK-4 Devam

İLLER	76	77	78	79	80
	İĞDIR	YALOVA	KARABÜK	KİLİS	OSMANIYE
CHP	794	2.846	2.346	952	5.394
DP	1.604	2.745	3.291	1.034	12.037
MHP	553	1.503	1.551	780	4.070
MİLLET					
DSP	276	404	736	64	940
İP		2			
GENÇPARTİ	130	878	181	125	1.026
BBP		1	39		75
TKP	27	34	23	2	33
ÖDP		9	1	1	4
LDP		1	83		114
EMEP	1		4	4	10
ALPA					
GBYP					
SAADET		263	1.674	3	536
AK PARTİ	10.554	12.699	16.101	7.127	31.344
BTP		43	49	67	9
HAK-PAR					
YURT-P		6	4	8	6
EDP	75	47	18	24	
BCP					15
SDP					
SAĞDUYU					
AYP					
EHP					
MDHP					
ÇAĞDAŞ					
KURTULUŞ PARTİSİ					
HYP	211	119	35		
MHHP					
BİZİM PARTİ					
GTP					
DYP					
ENPA					
BDP	211	287			108
YEŞİLLER					
YENİPARTİ		25	17		
HAK PARTİ					
HEPAR		3	2		37
TÜRKİYE PARTİSİ					
ESP					
MMP	16	12	19	2	17
HAS PARTİ					
İL TOPLAMLARI	14.452	21.927	26.174	10.193	55.775

EK-4 Devam

İLLER	81	SİYASİ PARTİLERİN TOPLAM ÜYE SAYILARI	SİYASİ PARTİLERİN TOPLAM ÜYE YÜZDELERİ
	DÜZCE		
CHP	3.015	877.775	11,64%
DP	3.773	765.523	10,15%
MHP	2.768	314.990	4,18%
MİLLET		1.029	0,01%
DSP	1.606	115.208	1,53%
İP	106	6.959	0,09%
GENÇPARTİ	1.245	63.137	0,84%
BBP	173	19.263	0,26%
TKP	25	2.408	0,03%
ÖDP	12	1.307	0,02%
LDP	94	6.837	0,09%
EMEP	24	3.611	0,05%
ALPA		33	0,00%
GBYP		16	0,00%
SAADET	788	250.106	3,32%
AK PARTİ	19.987	5.051.595	66,99%
BTP	32	3.229	0,04%
HAK-PAR		191	0,00%
YURT-P	16	519	0,01%
EDP	14	10.084	0,13%
BCP	6	1.083	0,01%
SDP		42	0,00%
SAĞDUYU		44	0,00%
AYP		15	0,00%
EHP		24	0,00%
MDHP		16	0,00%
ÇAĞDAŞ		135	0,00%
KURTULUŞ PARTİSİ		596	0,01%
HYP	80	8.543	0,11%
MHHP		596	0,01%
BİZİM PARTİ		16	0,00%
GTP		43	0,00%
DYP		199	0,00%
ENPA		4	0,00%
BDP		21.055	0,28%
YEŞİLLER		267	0,00%
YENİPARTİ	23	3.309	0,04%
HAK PARTİ		123	0,00%
HEPAR	1	7.309	0,10%
TÜRKİYE PARTİSİ		880	0,01%
ESP		394	0,01%
MMP	28	1.959	0,03%
HAS PARTİ		17	0,00%
İL TOPLAMLARI	33.816	7.540.489	100,00%

Ek-5 Hak ve Eşitlik Partisi İl ve İlçe Örgütlenmeleri

İL	MEVCUT İLÇE SAYISI	ÖRGÜTLENİLEN İLÇE SAYISI	İRTİBAT BİLGİSİ OLMAYAN İLÇE SAYISI
ADANA	15 İLÇE	7 İLÇE	-
AMASYA	6 İLÇE	3 İLÇE	-
ANKARA	25 İLÇE	10 İLÇE	-
ANTALYA	19 İLÇE	12 İLÇE	3 İLÇE
ARDAHAN	5 İLÇE	3 İLÇE	-
AYDIN	16 İLÇE	7 İLÇE	-
BALIKESİR	18 İLÇE	13 İLÇE	2 İLÇE
BARTIN	3 İLÇE	-	-
BİLECİK	7 İLÇE	4 İLÇE	-
BOLU	8 İLÇE	4 İLÇE	-
BURDUR	10 İLÇE	7 İLÇE	1 İLÇE
BURSA	17 İLÇE	13 İLÇE	-
ÇANKIRI	11 İLÇE	4 İLÇE	-
DENİZLİ	18 İLÇE	9 İLÇE	1 İLÇE
EDİRNE	8 İLÇE	6 İLÇE	-
ELAZIĞ	10 İLÇE	1 İLÇE	-
ERZURUM	20 İLÇE	20 İLÇE	17 İLÇE
ESKİŞEHİR	14 İLÇE	8 İLÇE	-
GAZİANTEP	9 İLÇE	5 İLÇE	-
GİRESUN	15 İLÇE	8 İLÇE	-
İĞDIR	3 İLÇE	1 İLÇE	-
ISPARTA	12 İLÇE	2 İLÇE	-
İSTANBUL	39 İLÇE	25 İLÇE	-
İZMİR	30 İLÇE	17 İLÇE	1 İLÇE
K.MARAŞ	9 İLÇE	5 İLÇE	-
KARABÜK	5 İLÇE	3 İLÇE	-
KARAMAN	5 İLÇE	4 İLÇE	-
KARS	7 İLÇE	4 İLÇE	-
KASTAMONU	19 İLÇE	10 İLÇE	-
KAYSERİ	16 İLÇE	10 İLÇE	-
KIRKLARELİ	7 İLÇE	4 İLÇE	-
KOCAELİ	12 İLÇE	5 İLÇE	-
KONYA	31 İLÇE	10 İLÇE	-
KÜTAHYA	12 İLÇE	4 İLÇE	-
MANİSA	15 İLÇE	9 İLÇE	-
MERSİN	13 İLÇE	6 İLÇE	-
MUĞLA	11 İLÇE	9 İLÇE	-
NEVŞEHİR	7 İLÇE	4 İLÇE	-
NİĞDE	5 İLÇE	5 İLÇE	-
ORDU	18 İLÇE	4 İLÇE	-
OSMANİYE	6 İLÇE	4 İLÇE	-
RİZE	11 İLÇE	9 İLÇE	-
SAKARYA	16 İLÇE	12 İLÇE	-

SAMSUN	17 İLÇE	6 İLÇE	-
SİNOP	8 İLÇE	4 İLÇE	-
SİVAS	16 İLÇE	8 İLÇE	-
TEKİRDAĞ	8 İLÇE	8 İLÇE	-
TRABZON	17 İLÇE	7 İLÇE	-
VAN	11 İLÇE	8 İLÇE	1 İLÇE
YALOVA	5 İLÇE	3 İLÇE	-
YOZGAT	13 İLÇE	10 İLÇE	-
ZONGULDAK	5 İLÇE	4 İLÇE	1 İLÇE

Ek-6 Hak ve Eşitlik Partisi, 12.06.2011 Genel Seçimleri İllere Göre Milletvekili Adayı Sayıları

İL	ÇIKARILACAK MİLLETVEKİLİ SAYISI	HEPAR ADAY SAYISI	KADIN	ERKEK	İLK 3 SIRADA GÖSTERİLEN KADIN ADAY SAYISI
ADANA	14	14	2	12	0
AFYON	5	5	0	5	0
AMASYA	3	3	0	3	0
ANKARA 1	16	16	4	12	1
ANKARA 2	15	15	6	9	1
ANTALYA	14	14	3	11	1
AYDIN	7	7	3	4	1
BALIKESİR	8	8	2	6	2
BİLECİK	2	2	2	0	2
BOLU	3	3	2	1	2
BURDUR	3	3	0	3	0
BURSA	18	11	4	7	0
ÇANAKKALE	4	4	0	4	0
ÇANKIRI	2	2	0	2	0
DENİZLİ	7	7	2	5	1
EDİRNE	3	3	0	3	0
ELAZIĞ	5	5	1	4	1
ERZURUM	6	5	1	4	1
ESKİŞEHİR	6	6	0	6	0
GAZİANTEP	12	12	3	9	0
GİRESUN	4	4	0	4	0
HATAY	10	10	2	8	0
ISPARTA	4	4	1	3	0
MERSİN	11	11	2	9	0
İSTANBUL 1	30	30	5	25	0
İSTANBUL 2	27	27	9	18	0
İSTANBUL 3	28	28	15	13	1
İZMİR 1	13	13	5	8	1
İZMİR 2	13	13	6	7	0
KARS	3	3	0	3	0
KASTAMONU	3	3	1	2	1
KAYSERİ	9	9	3	6	1
KIRKLARELİ	3	3	0	3	0
KOCAELİ	11	11	2	9	0
KÜTAHYA	5	5	0	5	0
MANİSA	10	10	3	7	1
K. MARAŞ	8	8	1	7	0
MUĞLA	6	6	1	5	1
NEVŞEHİR	3	3	3	0	3
ORDU	6	6	1	5	0
RİZE	3	3	0	3	0

SAKARYA	7	7	1	6	1
SAMSUN	9	9	2	7	0
SİNOP	2	2	0	2	0
SİVAS	5	5	2	3	0
TEKİRDAĞ	6	6	1	5	0
TRABZON	6	6	1	5	1
UŞAK	3	3	0	3	0
ZONGULDAK	5	5	0	5	0
AKSARAY	3	3	0	3	0
KARAMAN	2	2	1	1	1
KIRIKKALE	3	3	3	0	3
BARTIN	2	2	0	2	0
İĞDIR	2	2	1	1	1
YALOVA	2	2	0	2	0
KARABÜK	2	2	1	1	1
OSMANİYE	4	4	1	3	1
DÜZCE	3	3	1	2	1
TOPLAM	429	421	110	311	32

Ek-7 HEPAR 12 Haziran 2011 Genel Seçimleri Milletvekili Aday Listesi

İL	SIRA	İSİM	MESLEK
ADANA	1	Mehmet Yalçın ÖNDÜÇ	Gazeteci
	2	Murat ÇİÇEK	Mühendis
	3	Hüseyin BOZKURT	Esnaf
	4	Atilla GÜVENÇ	Diş Hekimi
	5	İsmet ÇABUK	Öğretmen
	6	Yüksel ATAŞ	Elektrik Teknikeri
	7	Erhan UZUN	Matbaacı
	8	Mehmet Orhan ÖZALTUN	Elektronik Teknikeri
	9	Emin SEZER	Esnaf
	10	Ülkü ÇİÇEK	Emekli
	11	Niyazi GELİÇ	İş Adamı
	12	Remzi UĞURLU	Çiftçi
	13	Mustafa Caner SEYLAN	Muhasebeci
	14	Süheyla ÖZER	Eğitmen
AFYON	1	Özkan BOZKURT	Öğretmen
	2	Erkan DİNAR	İşçi
	3	Selçuk AKKOÇ	Esnaf
	4	Asım AVLAMAZ	Esnaf
	5	Mustafa KARADOĞU	Esnaf
AMASYA	1	Yakup SARUHAN	İşletmeci
	2	Uğur KARAÇUKA	Kuafor
	3	Mehmet EKER	Esnaf
ANKARA 1	1	Sevinç PAŞAOĞLU	Emekli
	2	Hakan KARADAĞ	Satış Pazarlama Uzm.
	3	Hamdi VAN	Tıbbi Mümessil
	4	Ali AYAZ	Mühendis
	5	Feza Aydan IŞIKLAR	Emlakçı
	6	Semiha DİKMEN	Ev Hanımı
	7	Mehmet Ekrem EREN	Mühendis
	8	Şilay YİĞİTSOY	Maliye Uzmanı
	9	Yüksel ATAK	Çiftçi
	10	Nesimi DILER	Pazarlama
	11	Halil BELBÜKEN	Mühendis
	12	Hakan Mesut ŞAHİNOĞLU	Pazarlama
	13	Feridun DOĞAN	İşletmeci
	14	Sakine AYAZ	Eczacı
	15	Yusuf AVCI	Esnaf
	16	Ali Telli	Mimar
ANKARA 2	1	Kıral Ali KILIÇ	İş Adamı
	2	Hilal ŞAHİNOĞLU	Pazarlama
	3	Cengiz AYAZ	İşletmeci
	4	Tuğba SARIKAYA	Reklamcı
	5	İlhan ERSAY	Emekli
	6	Filiz KORKUNÇ	Yönetici Asistanı
	7	Yücel BÖKE	Ev Hanımı
	8	Emin TÜRKER	İşletmeci
	9	Müge SİRKECİOĞLU	Emekli
	10	Ceyhun ÇANLI	Emekli

	11	Mehmet TUĞRUL	Tekniker
	12	Ali AYZ	Yönetici
	13	Sertkan Hakkı KAŞAK	İşletmeci
	14	Gülsüm GÖNEY	Muhasebeci
	15	Adem DURAN	Esnaf
ANTALYA	1	Orhan SAYGIN	İş Adamı
	2	Rukiye ÇAMLIYER	Dış Ticaret Uzmanı
	3	İsmet ÇAMDERE	İş Adamı
	4	Cemal KILIÇ	Esnaf
	5	Ali SERTTAŞ	Bilgisayar Teknik Öğr.
	6	Mustafa AYZ	Kuaför
	7	Selma ERDİ	Ev Hanımı
	8	Süleyman ALTINOK	Elektrik Teknisyeni
	9	Ömer TOPRAK	Gümrük Müşavir Yrd.
	10	Teslime BAHADIR	Ev Hanımı
	11	Şenol KAPLAN	Turizmci
	12	Şükrü İLHAN	Mali Müşavir
	13	Mustafa YILDIRIM	İnşaat Teknikeri
	14	Ergun ARKIN	Boyacı
AYDIN	1	Cemal ULKAN	Esnaf
	2	Tuğrul DEMİR	Esnaf
	3	Semra KOLUKIRIK	İşletmeci
	4	Mehmet Tuğrul BİLİKSER	Ekonomist
	5	Hatice Çiğdem AKBALIŞ	Biyolog
	6	Arzu KULOĞLU	Muhasebeci
	7	Nuri AKARKAN	Teknik Müdür
BALIKESİR	1	Aysel KÖKENER	Ev Hanımı
	2	Çağlayan YAŞAR	Esnaf
	3	Esra ÖZTÜRKLER	Öğretmen
	4	Hüseyin UÇAR	Emekli
	5	Emrah ERUYSAL	Mühendis
	6	Kazım AKA	Öğretmen
	7	Mehmet Gökhan ERTEN	Cankurtaran
	8	Mehmet İLEM	Emekli
BİLECİK	1	Filiz ÖZBIRAKMAZ	Muhasebeci
	2	Sevtap YETİŞ	Ev Hanımı
BOLU	1	Habib ARSLAN	Esnaf
	2	Meşküre KAYA	Emekli
	3	Hülya ÖZDEMİR	Ev Hanımı
BURDUR	1	Recep BAKIRCI	Avukat
	2	Şekip YILMAZ	Emekli
	3	İsmet ULUER	Emekli Asker
BURSA	1	Ergün TAŞDEMİR	Ticaret
	2	Tayyar ÇELİK	Bilgisayar Programcısı
	3	Ömürlü CEBE	Esnaf
	4	Selda YILMAZ	Muhasebeci
	5	Nesrin YILDIZELİ	Mali Müşavir
	6	Gönül TURAN	İşletmeci
	7	Hakan TANRIKUT	İşletmeci
	8	İbrahim İÇİN	Muhasebeci
	9	Aylin ÇELİK	Web Tasarım Uzmanı

	10	İsmail YAVAŞ	Muhasebeci
	11	Sezgin ÇALIŞKAN	Şöför
ÇANAKKALE	1	Niyazi ÖNER	Şöför
	2	İlhami BARITCI	Emekli Asker
	3	Kenan TAS	İşçi
	4	Bedri ŞEN	Esnaf
ÇANKIRI	1	Fatih KARAŞAHİN	Tekniker
	2	Erdem ÇAĞLAR	Esnaf
DENİZLİ	1	Rasim ETÇİOĞLU	Avukat
	2	İlksen KOPTUR	Üretim Müdürü
	3	Bünyamin YILDIZ	Teknisyen
	4	Suna PALA	Ürün Şefi
	5	Selami ŞEVİK	Yönetici
	6	İdris KARADAĞ	Sevkiyat Sorumlusu
	7	Rahmi KARADAYI	İdari İşler Sorumlusu
EDİRNE	1	Ahmet Eren ÇORBACI	İşletmeci
	2	Talip AYDIN	Ticaret
	3	Murat AYGÜN	Tekniker
ELAZIĞ	1	Faruk DEMİR	Esnaf
	2	Gül ÖZTÜRK	Esnaf
	3	Yusuf TEYMUR	Emekli
	4	Murat DEMİR	Esnaf
	5	Muhammet GÜR	Esnaf
ERZURUM	1	Zerrin KÜTRÜ	Ev Hanımı
	2	Salih KICIRGAN	İşletmeci
	3	Yakup AKAR	Esnaf
	4	Nezih KÜTRÜ	Esnaf
	5	-	-
	6	Ali Bahadır ZENCİR	Çiftçi
ESKİŞEHİR	1	Hasan Hüseyin KISAOĞLU	İşletmeci
	2	Olca Yılmaz DAMAR	Mühendis
	3	İsmet DEMİR	Esnaf
	4	Faruk UĞUR	Turizmci
	5	Yusuf YAZGIÇ	Esnaf
	6	Serdar AYDIN	Esnaf
GAZİANTEP	1	Mesut CEYRAN	İşletme İmalat Müdürü
	2	Davut SAVCI	Mali Müşavir
	3	İsa KÖK	Emekli Asker
	4	Ahmet Levent KILIÇ	Ticaret
	5	Metin YANARDAĞ	İşletmeci
	6	Zafer KILIÇPARLAR	Kimyager
	7	Yurdağül SAVCI	Personel Müdürü
	8	Mehmet Fatih YILDIRIM	İşletmeci
	9	Pınar EKİNLER	Muhasebeci
	10	Nuran DEMİR	Personel Müdürü
	11	Oğuzhan BORAHAN	Esnaf
	12	Mehmet YILDIZ	Emekli
GİRESUN	1	Sezai CENGİZ	Ticaret
	2	Orhan PATAN	Esnaf
	3	Ömer GEMİCİ	İşletmeci

	4	Hüseyin YILMAZ	Kuaför
HATAY	1	Atila DURAN	İş Adamı
	2	Beşir ÇAĞAN	Tüccar
	3	İbrahim HİDİROĞLU	Esnaf
	4	Ahmet ARSLAN	Esnaf
	5	Fatma ESER	Ev Hanımı
	6	İzzet Melih EROZAN	Ambar Şefi
	7	Medine Pınar YÖRENÇ	Mimar
	8	Ömer KARABAY	Çiftçi
	9	Bilal ARICAN	Emekli
	10	Orhan KORKUT	Avukat
ISPARTA	1	Ali MEYDAN	Yönetici
	2	Ramazan AYDINLI	Tekstilci
	3	Nuri Selim ÇETİN	Reklam Koordinatörü
	4	Emine AKGÜN	Grafik Tasarımcısı
MERSİN	1	Uğur TAŞKIN	Emekli Asker
	2	Mehmet Ali YELKOVAN	Tasarımcı
	3	Yusuf UYANIK	Emekli
	4	Bülent KAYHAN	İşçi
	5	Mehmet KESKİN	Esnaf
	6	Emre KARATAY	Antrenör
	7	Güneş ŞAHİN	İşletmeci
	8	Nefise ÖVÜLSUCUGİL	Emekli
	9	Ahmet Cevdet ÇAKIN	İnşaat Mühendisi
	10	Gülşen AKBAĞ	Öğrenci
	11	Murat ERDEN	Emlakçı
İSTANBUL 1	1	Sinan İŞLER	Emekli Asker
	2	İhsan Erkin ÖZKAN	Mühendis
	3	Mehmet Aziz GÖKSEL	Yat Tasarımcısı
	4	Serkan YILMAZ	İş Adamı
	5	Kubulay TEKİN	İşletmeci
	6	Sertaç ÇELİK	Yönetici
	7	Ali Ayhan YILMAZ	İşletmeci
	8	Mesut KARASIL	Mühendis
	9	Çağlayan CANBULAT	İş Adamı
	10	Naci MEMİŞOĞLU	Muhasebe Müdürü
	11	Seyhan ERTOSUN	İşletmeci
	12	Ertan DUMAN	Bilgisayar Teknikeri
	13	Berkin NİŞEL	Mühendis
	14	Volkan KURT	Televizyon Operatörü
	15	Alaattin ÖZCAN	Mühendis
	16	Serkan DUMAN	Esnaf
	17	Lütfiye TUHAN	Muhasebeci
	18	Nevil ARAPOĞLU	Mühendis
	19	Savaş DAKAK	Esnaf
	20	Mehmet Süha ÇİNÇİN	Esnaf
	21	Uğraş BORAKA	Reklamcı
	22	Aydan Geniş	Halkla İlişkiler
	23	Ramiz ÇOLAK	Esnaf
	24	Atakan TATLI	Esnaf
	25	Necmi KARADEMİR	Esnaf

	26	Volkan ACAR	Mali Müşavir
	27	Hakan YEL	İşletmeci
	28	Deniz KARASIL	Mühendis
	29	Davut BORA	Esnaf
	30	Zafer ŞİMŞEK	Esnaf
İSTANBUL 2	1	Ali Atilla ARSAN	Yüksek Mühendis
	2	Kut Emre ERTAN	Mühendis
	3	Selahattin YAVUZ	Emekli
	4	Ömür ATAHAN	Yüksek Mühendis
	5	Murat AKBAŞ	Mühendis
	6	Semra İRGİN	Ev Hanımı
	7	Kevser SARIKÖK	Emekli
	8	Aslıhan YURDALAN	Şehir Bölge Planlama
	9	Selim SERHATLI	Mühendis
	10	Hande COŞKUN	İşletmeci
	11	Murat CAN	Sigortacı
	12	Volkan Emre TÜRK	Finans Uzmanı
	13	Turgay ÖZBEK	Mali İşler Müdürü
	14	Yeliz VAYNİ	Yönetici
	15	Deniz Ilgaz ARITAN	Yüksek Mühendis
	16	Ömer EFE	Yönetici Asistanı
	17	Hilal ARSLAN	Müşteri Temsilcisi
	18	Şerife Handan OZMAN	Turizmci
	19	Şebnem PEHLVAN	Yönetici
	20	Burak BALTACI	Mühendis
	21	Cihan BERK	Emekli Asker
	22	Ertuğrul BİRSES	Bilgi İşlem Sorumlusu
	23	Akif ORMANCI	Mühendis
	24	Arzu KAYHA	Muhasebeci
	25	Tolga DERİNDERE	Muhasebeci
	26	İdris ÇEŞMECİ	Mühendis
	27	Alper BAHAR	Pilot
İSTANBUL 3	1	İlyas Murat ULUKÖY	Kimyager
	2	Nur Yasemin ÖLÇENER	Halkla İlişkiler Uzm.
	3	Celal TOPUZ	Avukat
	4	Gökhan ER	Yönetici
	5	Türker UYGUN	Mühendis
	6	Ayşe UÇAR	İşletmeci
	7	Birgül KÖSEMECİ	Mali Müşavir
	8	Sevgi KEFELİ	Finans Uzmanı
	9	Zeynep KARATAŞ	Endüstriyel Ürün Tas.
	10	Haluk SARICI	Emekli
	11	Nurten LOKLAR	Müşteri Temsilcisi
	12	Fatma KOCAGÜNDÜZ	Moda Editörü
	13	Hasan ARAS	Emekli
	14	Ergin MUTAFLAR	Esnaf
	15	Burcu KONUK	Kabin Görevlisi
	16	Hamdi Serkan KONUK	Öğretmen
	17	Bekir Sıtkı BAYSIN	İşletmeci
	18	Birgen ŞIDIM	Tekniker
	19	Serdar ŞIDIM	Emekli Asker
	20	Ayfer Zehra BAYSIN	Emekli

	21	Mustafa SÖNMEZ	Pazarlama
	22	Oya ŞEKER	Emekli
	23	Belgin BAHAR	Yönetmen
	24	Seyhan AKDERE	Emekli
	25	Kevser KESER	Halkla İlişkiler Uzm.
	26	Figen BİLGİN	Muhasebe
	27	İsmail Hakkı ÖZARAS	Emekli
	28	Celal ATILGAN	Öğretmen
İZMİR 1	1	Osman PAMUKOĞLU	Emekli General-Yazar
	2	Celal ÇALIŞ	Emekli Başmüfettiş
	3	Pınar TÜRKÖĞLU	Sigorta Danışmanı
	4	Oktay CEYLAN	Avukat
	5	İsmail YAZAN	İş Adamı
	6	Osman ERGİN	Ziraat Teknisyeni
	7	İnanç AKKAPLAN	Tekstil
	8	Yılmaz ŞİMŞEK	Elektrik Teknisyeni
	9	Ayşe Nur TÜMER	Ev Hanımı
	10	Hatice BEDİR	Ev Hanımı
	11	Esmâ BALTA	Medikal Pazarlama
	12	Burcu METİN	Yönetici Asistanı
	13	Gürsel KOÇELLİ	Emekli
İZMİR 2	1	Asım TAŞ	Eczacı
	2	İsmail TETİK	Emekli Asker
	3	Polat VARDAR	Mühendis
	4	Nafiz SARAÇLAR	Yönetici
	5	Alper AKBAŞ	Tıbbi Mümessil
	6	Ahmet ŞENOL	Avukat
	7	Melike TUNALI	Desinatör
	8	Emine GÜVEN	İşletmeci
	9	Fatma Nazan TEZVER	İşletmeci
	10	Meral Ardoğan KOCADEMİR	Ev Hanımı
	11	Orhan SÖNMEZLER	İnşaat Teknikeri
	12	Fatma YATKIN	Pazarlama
	13	Ece YILMAZ	Yönetici Asistanı
KARS	1	Bora İZKÜBARLAS	İşletmeci
	2	Cemal GÖKÇEN	Yazar
	3	Mahir YEKE	Esnaf
KASTAMONU	1	İsmail YÜCE	Tekniker
	2	Biröl BAL	Esnaf
	3	Semra VAKİT	Mühendis
KAYSERİ	1	İrfan ALTIPARMAK	İşletmeci
	2	Yaşar ÇALIŞIR	Müteahhit
	3	Neziha AKKAYA	Öğretmen
	4	Hatice KARAMAN	Öğretmen
	5	Tahsin YENER	İşçi
	6	Göknur Göktürk HALAÇ	Veteriner
	7	Murat KAYADELEN	Emlakçı
	8	Oktay ERDOĞDU	İşçi
	9	Hasan GÜRBÜZ	Esnaf
KIRKLARELİ	1	Erdem ESMER	Esnaf
	2	Ali UŞAR	Teknisyen

	3	Erdem ÖZDEMİR	İşçi
KOCAELİ	1	Hacı Cazim GÜRBÜZ	Yeminli Mali Müşavir
	2	Gürbüz ASLAN	Muhasebeci
	3	Ali AL	Mühendis
	4	Özlem ÖZER	Kalite Yönetim Sor.
	5	Muzaffer Nafiz BURDURLU	Mühendis
	6	Orhan YAVUZ	Esnaf
	7	Zerrin KILIÇASLAN	İktisatçı
	8	Turan GÜNDÜZ	Esnaf
	9	Ali ATASOY	İşletmeci
	10	Sezai AYAZ	Tekniker
	11	Ümit ÖZDEMİR	Muhasebeci
KÜTAHYA	1	Eşref UĞURLU	Esnaf
	2	Muzaffer SARGIN	Emekli Asker
	3	Muhammed Murad AYDIN	Esnaf
	4	Ergün KUZU	Topograf
	5	Erkut YENİGÜN	İşletmeci
MANİSA	1	Murat ŞIRNAK	Sigortacı
	2	Işıl DURAK	Güzellik Uzmanı
	3	Hayrullah TUĞRUL	Tekniker
	4	Zihniğür DERELİ	Turizmci
	5	Sevilay KARATAŞ	Halkla İlişkiler Uzm.
	6	İsmail BAŞTÜRK	İşçi
	7	Engin BİLGEÇ	Esnaf
	8	Aydan ATLIYA	Ev Hanımı
	9	Gökhan FİDANCI	İşçi
	10	Cenk ÖRDE	İşçi
K.MARAŞ	1	Ahmet GEBEL	Muhasebeci
	2	Vedat ÜÇGÖZ	Yönetici
	3	Hakan TORUN	İşletmeci
	4	Hakan AKKURT	Müteahhit
	5	İbrahim BAYAZIT	Emekli
	6	Asuman YILMAZ	Sigortacı
	7	Gürkan ENLİK	Esnaf
	8	Abdülkadir CEREN	Danışman
MUĞLA	1	Aynur GENÇ	Reklamcı
	2	Halil Gürcan AKÇAKIN	Esnaf
	3	Ömer Ömür KANDAK	Mühendis
	4	Murat Serdar ÇABUK	Emekli Asker
	5	Aydın ÇALIŞKAN	Yazılım Uzmanı
	6	Halis EFE	Kaptan
NEVŞEHİR	1	Serap KARAGÖZ	Turizmci
	2	Türkan DAL	Öğretmen
	3	Tuğçe YILMAZ	Öğrenci
ORDU	1	Fahri APAYDIN	Emekli
	2	Hakan AÇIKGÖZ	Esnaf
	3	Zekeriya ÖZKAN	Emekli Öğretmen
	4	Erol TÜRKER	Emekli Asker
	5	Müjgen YILDIZ	Ev Hanımı
	6	Zeki SATI	Esnaf

RİZE	1	Selçuk AVCI	Esnaf
	2	Ali Rıza YILMAZ	Esnaf
	3	Tahir GÖREN	Pazarlama
SAKARYA	1	Ergün SÜZER	Sigorta Hasar Uzm.
	2	Ömer ÇALIŞIR	İşçi
	3	Hanife YAZ	Terzi
	4	Tamer BİÇER	Tesfiyeci
	5	Gökhan COŞKUN	Esnaf
	6	Recep DEMİR	Esnaf
	7	Ümit BOZYİĞİT	Tekniker
SAMSUN	1	Ahmet KORKMAZ	Esnaf
	2	Şeref YAMAN	Teknisyen
	3	Salih DEREBEY	Çiftçi
	4	Enver ERİŞ	Avukat
	5	Ahmet PİLOĞLU	Tekniker
	6	Ahmet GÜRKÖK	Esnaf
	7	Gülnur GÜRKÖK	Ev Hanımı
	8	Mehmet BALOĞLU	Güvenlik
	9	Özlem TUYLU	Ev Hanımı
SİNOP	1	Fehmi ARSLAN	Mimar
	2	Kemal YILMAZ	Esnaf
SİVAS	1	Cihan DENEYİCİ	Esnaf
	2	Faik YÜCEL	İşletmeci
	3	Bekir TELLİOĞLU	Esnaf
	4	Süreyya DENEYİCİ	Ev Hanımı
	5	Aynur IŞIKLAR	Emekli
TEKİRDAĞ	1	Hasan Salih HOŞBOY	Pazarlama
	2	Tuncay BİLTEKİN	Servis Elemanı
	3	Ayhan BAKIRCIOĞLU	Esnaf
	4	Dilek GÜNDOĞDU	Ev Hanımı
	5	Rafet ÇELEBİ	Vardiya Amiri
	6	Kadir AVCIOĞULLARI	Pazarlama
TRABZON	1	Alper SERT	Diş Hekimi
	2	Aziz Ali Alpaslan BAHADIR	Mühendis
	3	Ayşe KÖROĞLU	Emekli Hemşire
	4	Davut HOLOĞLU	İş Adamı
	5	Apdullah ALTUNTAŞ	Bilgi İşlem Sorumlusu
	6	Bülent ÇEVİK	Esnaf
UŞAK	1	Hüseyin AKAĞAÇ	Esnaf
	2	İlker GÜRAN	Eczacı
	3	Osman YORULMAZ	Esnaf
ZONGULDAK	1	İsmail Cihat İÇELLİLER	Doktor
	2	Bülent KALYONCU	Şöför
	3	Selehattin TORUN	Şöför
	4	Cüneyt ÇİLİNGİR	Şöför
	5	Ahmet YILDIZ	Sağlık Personeli
AKSARAY	1	Fatih Mehmet GELİŞEN	Öğretmen
	2	Bekir Gürcan SÖYLER	İşletmeci
	3	Osman GİRGIN	Esnaf

KARAMAN	1	Yücel ALTUN	Halkla İlişkiler
	2	Saniye KANGOOĞLU	İşletmeci
KIRIKKALE	1	Sibel ÇELİK	Yönetici Asistanı
	2	Fatma KÜRŞADOĞLU	Öğrenci
	3	Aylin GÜR	Öğrenci
BARTIN	1	Ertan ÇOLAKOĞLU	Esnaf
	2	Yılmaz ÖZTÜRK	İşletmeci
IĞDIR	1	Zehra POLAT	İşçi
	2	Çağdaş ÖZEREZ	Esnaf
YALOVA	1	Akın ÇAKMAK	Yönetici
	2	Ali TÜRK	Esnaf
KARABÜK	1	Fahri Gürkan SÖYLER	Bilişim
	2	Selma GEBEL	Ev Hanımı
OSMANİYE	1	Kemal İSPİR	Emekli
	2	Ökkeş CURAÇOĞLU	Emlakçı
	3	Dürdane KÖKSADI	İşletmeci
	4	Hacı AKBAY	Muhasebeci
DÜZCE	1	Şenol EFE	Yönetici
	2	Nurhan DOĞAN	İşletme Müdürü
	3	Şafak ÇAKIR	Biyolog

Ek-8 12 Haziran 2011 Milletvekili Genel Seçimi Kesin Sonuçları⁶⁶

A) GÜMRÜK KAPILARI HARİÇ SEÇİM ÇEVRELERİNDE:

KAYITLI SEÇMEN SAYISI (Cezaevi Dâhil)	50.237.343
OY KULLANAN SEÇMEN SAYISI	43.785.665
GEÇERLİ OY SAYISI	42.813.896
GEÇERSİZ OY SAYISI	971.769
SEÇİME KATILMA ORANI	% 87,16

Geçerli oyların seçime katılan siyasi partilere göre dağılımı ve bu dağılımın oranları

PARTİ ADI	OY	ORAN
ADALET VE KALKINMA PARTİSİ	21.320.207	% 49,80
DEMOKRAT PARTİ	278.775	% 0,65
CUMHURİYET HALK PARTİSİ	11.122.420	% 25,98
EMEK PARTİSİ	31.766	% 0,07
MİLLET PARTİSİ	60.673	% 0,14
LİBERAL DEMOKRAT PARTİ	15.166	% 0,04
SAADET PARTİSİ	541.470	% 1,26
HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ	124.082	% 0,29
HALKIN SESİ PARTİSİ	329.358	% 0,77
MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ	5.575.010	% 13,02
DOĞRU YOL PARTİSİ	64.453	% 0,15
TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ	63.786	% 0,15
MİLLİYETÇİ VE MUHAFAZAKAR PARTİ	36.105	% 0,08
BÜYÜK BİRLİK PARTİSİ	322.819	% 0,75
DEMOKRATİK SOL PARTİ	107.889	% 0,25
BAĞIMSIZLAR	2.819.917	% 6,59
TOPLAM	42.813.896	% 100,0

B) GÜMRÜK KAPILARI SEÇİM SONUCU

KAYITLI SEÇMEN SAYISI	2.568.979
OY KULLANAN SEÇMEN SAYISI	129.283
GEÇERLİ OY SAYISI	127.867
GEÇERSİZ OY SAYISI	1.416
SEÇİME KATILMA ORANI	% 5,03

Geçerli oyların seçime katılan siyasi partilere dağılımı ve bu dağılımın oranları

PARTİ ADI	OY	ORAN
ADALET VE KALKINMA PARTİSİ	78.875	% 61,69
DEMOKRAT PARTİ	705	% 0,55
CUMHURİYET HALK PARTİSİ	33.552	% 26,24
EMEK PARTİSİ	362	% 0,28
MİLLET PARTİSİ	43	% 0,03
LİBERAL DEMOKRAT PARTİ	56	% 0,04
SAADET PARTİSİ	1.984	% 1,55
HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ	333	% 0,26
HALKIN SESİ PARTİSİ	365	% 0,29

⁶⁶ 22.06.2011 tarih ve 1070 karar nolu Yüksek Seçim Kurulu Kararı

MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ	10.503	% 8,21
DOĞRU YOL PARTİSİ	154	% 0,12
TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ	220	% 0,17
MİLLİYETÇİ VE MUHAFAZAKAR PARTİ	83	% 0,06
BÜYÜK BİRLİK PARTİSİ	432	% 0,34
DEMOKRATİK SOL PARTİ	200	% 0,16
TOPLAM	127.867	% 100,0

C) GÜMRÜK OYLARI DAHİL TÜRKİYE GENELİ SEÇİM SONUÇLARI

TOPLAM KAYITLI SEÇMEN SAYISI	52.806.322
TOPLAM OY KULLANAN SEÇMEN SAYISI	43.914.948
TOPLAM GEÇERLİ OY SAYISI	42.941.763
TOPLAM GEÇERSİZ OY SAYISI	973.185
SEÇİME KATILMA ORANI	% 83,16

Geçerli oyların seçime katılan siyasi partilere dağılımı ve bu dağılımın oranları

PARTİ ADI	OY	ORAN
ADALET VE KALKINMA PARTİSİ	21.399.082	% 49,83
DEMOKRAT PARTİ	279.480	% 0,65
CUMHURİYET HALK PARTİSİ	11.155.972	% 25,98
EMEK PARTİSİ	32.128	% 0,07
MİLLET PARTİSİ	60.716	% 0,14
LİBERAL DEMOKRAT PARTİ	15.222	% 0,04
SAADET PARTİSİ	543.454	% 1,27
HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ	124.415	% 0,29
HALKIN SESİ PARTİSİ	329.723	% 0,77
MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ	5.585.513	% 13,01
DOĞRU YOL PARTİSİ	64.607	% 0,15
TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ	64.006	% 0,15
MİLLİYETÇİ VE MUHAFAZAKAR PARTİ	36.188	% 0,08
BÜYÜK BİRLİK PARTİSİ	323.251	% 0,75
DEMOKRATİK SOL PARTİ	108.089	% 0,25
BAĞIMSIZLAR	2.819.917	% 6,57
TOPLAM	42.941.763	% 100,0

D) XXIV. DÖNEM MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİM SONUCU; SİYASİ PARTİLERİN ÇIKARDIKLARI MİLLETVEKİLİ İLE BAĞIMSIZLARIN SAYISI

PARTİ ADI	KAZANDIĞI MİLLETVEKİLİ SAYISI
ADALET VE KALKINMA PARTİSİ	327
CUMHURİYET HALK PARTİSİ	135
MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ	53
BAĞIMSIZLAR	35
TÜRKİYE TOPLAMI	550

Ek-9 12 Haziran 2011 Seçimleri Sonucunda HEPAR'ın İllere Göre Aldığı Oy Sayısı

İL	ALDIĞI OY	İL	ALDIĞI OY	İL	ALDIĞI OY
Adana	2.183	Edirne	1.381	Malatya	0
Adıyaman	0	Elazığ	415	Manisa	2.519
Afyon	803	Erzincan	0	Mardin	0
Ağrı	0	Erzurum	489	Mersin	1.487
Aksaray	234	Eskişehir	2.601	Muğla	1.876
Amasya	221	Gaziantep	1.556	Muş	0
Ankara	6.710	Giresun	596	Nevşehir	270
Antalya	4.291	Gümüşhane	0	Niğde	0
Ardahan	0	Hakkâri	0	Ordu	794
Artvin	0	Hatay	1.724	Osmaniye	317
Aydın	2.766	Iğdır	78	Rize	481
Balıkesir	2.504	Isparta	734	Sakarya	1.547
Bartın	384	İstanbul	32.740	Samsun	1.702
Batman	0	İzmir	17.046	Siirt	0
Bayburt	0	K. Maraş	769	Sinop	971
Bilecik	339	Karabük	342	Sivas	425
Bingöl	0	Karaman	351	Şanlıurfa	0
Bitlis	0	Kars	178	Şırnak	0
Bolu	726	Kastamonu	920	Tekirdağ	3.692
Burdur	1.048	Kayseri	1.312	Tokat	0
Bursa	10.867	Kırıkkale	217	Trabzon	1.013
Çanakkale	1.261	Kırklareli	839	Tunceli	0
Çankırı	197	Kırşehir	0	Uşak	503
Çorum	0	Kilis	0	Van	0
Denizli	2.561	Kocaeli	3.796	Yalova	453
Diyarbakır	0	Konya	0	Yozgat	0
Düzce	291	Kütahya	895	Zonguldak	0
GENEL TOPLAM OY					124.415

Ek-10 Kapatma Kararı

HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ ANADOLU VE TRAKYA ÖRGÜTLERİNE⁶⁷

Adını, bu memlekette hiçbir zaman kıymeti olmayan “Hak” ve “Eşitlik” sözcüklerinden alan Hak ve Eşitlik Partisi, 2007 genel seçimlerinden bir yıl sonra, ülkenin hal ve gidişatı parlak görülmediğinden, yaptığım bir çağrı (manifesto) üzerine 36 günde kurularak siyaset alanına çıkmıştır.

Büyük çoğunluğu daha önce hiç siyaset yapmamış ve bugüne dek yapılan siyasetten nefret etmiş genç insanlardan oluşan parti; finansı tamamen üye aidat ve bağışlarıyla karşılanmasına rağmen, 60 il, 500 ilçede bu işi bilenleri şaşırtacak hızda örgütlenmesini bitirmiştir.

Bu süreçte parti meslekten siyaset bezirganları ve mostra insanların da uğrak yeri olmuş, çok sayıda sarı çizmeli de haydan geldikleri için, huylarıyla ya kaçmışlar, ya da fırıldakhanelerine gönderilmişlerdir.

12 Haziran 2011 Milletvekili genel seçimlerinden önce Türkiye’de resmen kurulu 64 siyasi parti mevcut olmasına karşın, bunlardan 22’si genel seçimlere girmeye çalışmış ancak 15 tanesi yasal olarak bu hakka sahip olabilmişlerdir.

Hak ve Eşitlik Partisi söz konusu 15 parti içerisinde yer alarak, birleşik oy pusulasında 8nci sırada seçimlere katılmış ve genel oy değerlendirmesinde 9ncu sırada kalmıştır.

Klasik bir siyasetçi gözü ile bakıldığında görünen şudur:

Hak ve Eşitlik Partisi seçime giren siyasi partiler arasında; gerçekten en yeni, en genç insanların olduğu, siyasi hiçbir tecrübeleri olmayanların bulunduğu, içerden ve dışarıdan asla para yardımı almayan, en çok kadın milletvekili adayı olan ve 85 seçim bölgesinin 57’sinde seçime girmesine rağmen 20, 30, 40 yıllık partilerden çok daha fazla oy almıştır.

Biz, düzen partilerinden biri olsaydık, bu sonucu masal ve öykülerle ballandırarak her yerde söylemlere çevirirdik.... Hayır!.. Biz, kabak karpuz şükrederek hayat süreceğ ne huya nede alışkanlığa sahibiz...

İki yılı aşkın zamanda ve özellikle seçim öncesi son iki ayda, bizi görünce ağlayan, sızlayan, şikayet eden, dizlerini döven, ellerimize sarılan, yağmalarcasına partinin rozetlerine, anahtarlıklarına, şapkalarına sarılanlar, tarım battı, esnaf battı, işçi battı, emekli çöktü, ülke bölünüyor aman mani olun diyenlerin kararları sandıktan Alaaddin’in sihirli lambasından cin gibi çıktı... Cini içeri sokmayı sağlayan sihirli sözcüğü bulamazlarsa ne mi olur?.. Onların yazgısı olacaktır.

Öyle olsaydı, böyle olsaydı, şunlar şöyleydi, bunlar böyleydi, diyerek şikayet ve hayıflanmanın ne anlamı ne de gereği yok. Şikayet ve mazeret zayıf insanların silahıdır.

⁶⁷ <http://www.hakveesitlik.org.tr/genel-baskanimizdan/hak-ve-esitlik-partisi-anadolu-ve-trakya-orgutlerine.html>, Erişim Tarihi: 23 Haziran 2011

Yanlış bir şeyi milyonlarca insan söylese de, o yine yanlıştır. Türkiye’de bundan sonra epey bir süre sus pus dönemi başlayacaktır.

HEPAR’ın siyasal ve toplumsal mesajı sağlam ve köklüdür.

Seçenek olarak tabanda siyasal koşul ve şartlar beklenmelidir.

Parti doğruyu ve gerçeği anlatarak, toplumun bir kesiminde öncülük yapmış ve bilinç de yaratmıştır.

Büyük fedakarlıklarla yaşamını sürdüren, bağımsız bir halk örgütlenmesi olan partiyi şu “kör zamanda” ve ağır şartlarda, siyaset alanında tutmak gücü yıpratmaktan öte bir işe yaramayacaktır. Aslanı kediye boğdurtmam.

Hatları geri çekip, tepelerden boşalttığımız alanı izlemeye devam edeceğiz. Geleceği insanlar değil, olaylar ve koşullar tayin eder; özenle gözlemleyeceğiz. Hak ve Eşitlik Partisi’nin her il ve ilçede en azimli, en inançlı ve en iddialı yapısı gençlik örgütündedir. “Başı dik devlet, onurlu millet” ilkesi onların yüreklerinde yer etmiştir. Gençlik örgütte değil, ruhda yaşar...

Partiyi açmak kadar, kapatmakta bir stratejik karardır. Partiyi kapatıyorum. 10 Temmuz 2011 tarihinde yapılacak olan “Olağanüstü Kurultay”la da yasal işlem sonuçlandırılacaktır.

Ve Antik Yunan döneminde (MÖ 620-560 yılları arasında) Ege’de yaşayan ünlü masalcı Ezop’un iki bin altı yüzyıldır canlılığını yitirmeyen öyküsü:

Bir inek, bir beygir, bir eşek etrafa dağılıp insanların ne yaptıklarını öğrenmeye ve üç yıl sonra buluşmaya karar verirler... Her biri başka bir yöne gider. Aradan üç uzun yıl geçtikten sonra buluşma yerine önce inek ve beygir gelir... İkisi de perişan bir halde, zayıflamış, dişleri dökülmüş, kamburları çıkmış, adeta çökmüştür.

Beygir merakla sorar: “Nedir bu halin inek kardeş?” İnek acıklı bir şekilde içini çekerek anlatır: “Sorma beygir kardeş... Bu insanlar çok merhametsiz... Beni durmadan birbirlerine sattılar. Alan sütümü sağdı. Bir inek daha bulup onu yanıma koyarak bizi çifte koştular, aç bıraktılar. Canımı zor kurtardım be kardeş.”

Beygir de acı acı başını sallayarak anlatır: “Ah sorma... Benim de ağzıma bir demir parçası geçirdiler, ağzımı açamadım. Üzerime bindiler, ses çıkaramadım. Biri indi, öbürü bindi! Binmedikleri zamanlar zincire vurdular. Belim çöküp de onları taşıyamaz hale geldiğimde arkama kocaman bir araba bağladılar. Bu sefer birçoğunu yeniden taşımaya başladım. Ben onları taşıdıkça daha hızlı gitmem için kırbaçladılar. Canımı zor kurtardım inek kardeş!...”

İnek ve beygir böyle konuşurken uzaktan eşek görünür. Hayli neşelidir. Islık çala çala, taşlara tekme ata ata, hoplaya zıplaya gelir. Mutludur. Üstelik şişmanlamıştır. Tüyleri pırıl pırıl parlamakta, gözlerinin içi gülmektedir. Üzerinde lacivert takımlar vardır. İnek ve beygir şaşırılmış bir şekilde sorarlar “Nedir bu halin? Neler oldu? Neden böyle dört köşesin?” Eşek keyifli bir şekilde anlatır: “Sizden ayrıldıktan sonra uzakta bir memlekete vardım. Birisi yukarı çıkmış bağılıyor, bağırdıkça insanlar onu alkışlıyordu.

Ben de yüksekçe bir yere çıkıp bağırdım. Benim anırmamı bilirsiniz, yeri göğü inletirim. Sesimi duyan benim yanıma koştu, duyan duymayana haber verdi, etrafım insanla doldu. Onlar geldikçe ben daha çok bağırdım. Haktan, hukuktan, refahtan, adaletten filan bahsettim...

“Eee sonra ne oldu?” “Ne olacak beni başkan seçtiler!” “Deme yahu... Yani sen başkan mı oldun?” “Evet... Bir şey yapmama gerek kalmadı. Ben anırdıkça onlar ‘seninle gurur duyuyoruz’ diye alkışladılar. Ben de yedim ve bağırdım, yedim ve avazım çıktığı kadar anırdım!”

“Pekiii senin eşek olduğunu anlamadılar mı yahu?”

“Valla küçük bir kısmı anladı ama diğerlerine anlatamadı!”

.....

Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Osman Pamukoğlu
Hak ve Eşitlik Partisi
Genel Başkanı

Ek-11 11 Temmuz 2011 Kurultay Kararı**HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ ÖRGÜTLERİ VE KAMUOYUNA DUYURULUR⁶⁸**

Hak ve Eşitlik Partisi'nin Olağanüstü Kurultayı, 10 Temmuz 2011 günü, "Partinin kapatılması veya siyasi mücadeleye devamına karar verilmesi" gündemi ile Ankara'da toplanmıştır.

Kurultayda 12 Haziran 2011 milletvekili seçimlerinden bu yana geçen bir aylık süre içerisinde, ülkede cereyan eden siyasi olaylar, tutum ve tavırlar ile partinin örgüt ve finans yapısı tartışılmıştır.

Kurultayda; **"Hak ve Eşitlik Partisi'nin üye, örgüt ve finansal yapısının tümünü yeniden düzenleyerek, siyasi mücadeleye devam"** kararı alınmıştır. Kamuoyunun bilgilerine sunulur.

**Hak ve Eşitlik Partisi
Basın ve Halkla İlişkiler Merkezi**

⁶⁸ <http://www.hakveesitlik.org.tr/ana-sayfa/blog/sayfa-3.html>, Erişim Tarihi: 15 Temmuz 2011

Ek-12 Osman Pamukoğlu Röportajı 27.11.2010 Cumartesi, Hak ve Eğitlik Partisi Genel Merkezi

1) Neden bir parti kurma ihtiyacı duydunuz?

Bugün Türkiye’de siyasi alandaki mevcut partilerin hepsi düzenin bir parçası olmuş, sisteme entegre olmuşlar. Bunlara Türkiye Cumhuriyeti devleti ve halkın siyasi bir mücadele yapılabileceğine inanmıyorum. Bunlarla ne bir siyasi bağımsızlık ne de bir ekonomik bağımsızlık mücadelesi yapılamaz. Çünkü hepsi tornadan çıkmış gibi, kalıba dökülmüş, kimi kendini, kimi sırtını Atatürk’e dayamış, kimi milliyetçiliğe dayamış, kimi ona dayamış kimi buna dayamış. Düzenin parçaları olmuşlar ve bu düzene karşı yapabilecekleri herhangi bir şey yok. Yeni bir siyasi hareket yeni bir çıkış lazım, bir rönesans yani yeniden doğuş ihtiyacı, partiyi kurma kararını getirmiştir.

2) Bunun içerisinde şu anki mevcut iktidar partisinin bir etkisi var mıdır?

Büyük çapta var ama mevcut iktidarı da var edenler zaten 20 yıl, 30 yıl, 40 yıldır bu siyasi sahada bulunan ve her gün kendine göre bir güya doktrin, doktrin de sayılmaz yani bir mücadele yapabilecek ne nitelikte ne de nicelikte görünüyorlar. Böyle bir yapıya sahip, zyapıları ve felsefeleri ve ideolojileri sıradan ve kalıp. Bir yaratıcılıkları yok, bir doğruları, bir ngrleri yok yani eğitimde de yok, tarım ve hayvancılıkta da yok, sağlıkta da yok, güvenlikte de yok, adalet sisteminin gerçekleştirilmesinde de yok. Yani bugünkü hükümetteki partiyi var eden sebeplerin başında, bu AKP denen partiden önce Türk siyasi hayatında kurulanların vebali var günahı var. Müsebbip bunlar. Onların beceriksizliği bunları var etmiştir ve iktidara getirmiştir.

3) şimdi doğal olarak onların da parti programları var yani onlar da parti programlarında sağlığa, ekonomiye vs.’ye değiniyorlar. Sizin parti programınızda olan her şeye onlar da değiniyorlar. Ayrıca uygulamaya da çalışıyorlar buna ne diyeceksiniz?

Ben bütün partilerin programlarını biliyorum. Hiçbiri bizim kadar net, keskin ve öz Türkçe ile yazılmış değil. Hepsi denizanası gibi. Bir şey daha var. Onların programlarının hepsini yan yana getirin tornadan çıkmış gibi. Bizimki gibi değil. Bizimkinin çok farklı olduğu belli. Yani onlarla uzaktan yakından alakamız yok. Yani Türkçenin kullanılması, halka vaatler ve söz yönünden, onlar zaten hep söylüyorum işte kalıp dökmüş gibi hepsi aynı bu bir. İki bir programa bir şeyleri yazmış olmak herşey demek değildir. Programa yazılan başka, hayat başka, icraat başka. Programlarında olmayan bir şey var. Bu ve bundan öncekiler halkı ve kamunun servetini ve devletin mülkiyetini nasıl sömüreceklerinin yöntemlerini yazmamışlar. Yazmadıklarını neden yapıyorlar. Yazılanlar laf.

4) Şu an hâlihazırda kamuyu sömürdüklerini söylüyorsunuz.

Herşeyi sömürüyorlar. Hem merkezi idarenin finansını hem de yerel idarelerin kaynaklarını sömürüyorlar. Bir ulus, ulusun serveti, bir devletin serveti, bir halkın serveti onun gücünün bir parçasıdır. Bugün Türkiye’de böyle bir şey kalmadı. Hangi liman bize ait, bankaların yüzde kaç bizde, madenlerin durumu ne, tarım ve hayvancılık ne. Neredeyse açlığa giden bir ülke. Yaylaları boş, ovaları boş, meraları boş. İşte en son iş İstanbul köprülerinin satılması ve Edirne’den İskenderun’a kadar otoyolların etrafındaki tesislerle beraber satılması. Borç, borç, borç. Türkiye’de bugün 73 milyon insan, her birey günde borçların faizlerine günde 2 lira ödüyor. Şimdi biz de 2 lira ödeyeceğiz bugün. Beslenme barınma en kıymetli şey bir canlı için. Dünya bir defa şöyle, bu yaşlı uydu, güneşin en küçük, yaşlı uydusunda 7 milyara yakın insan var. Şöyle bir örnek verilebilir: Yeryüzünde canlı paranın, yani hareket halinde el değiştiren ve dolaşan günlük cari paranın, yüz lira diye kabul edelim, bunun ellisi beslenmeye gidiyor. Yani yüz liranın elli lirasını beslenmeye kullanıyor bu insanlar. Gelelim şimdi bize, Türkiye bundan 30 yıl önce ikiyüz küsür devlet içerisinde dünyada kendi kendine yeterli ve besleyebilen 7 ülkeden biriydi. Bugün et ithal ediyor. Kurban bayramında bile korktular, fazla kesersek hayvan kalmayacak memlekette diye. Tam bir rezillik. Dünya iki tehlike ile karşı karşıya. İki dar boğaza gidiyor. Biri kıtlık, öbürü enerji. Şimdi bunun kıtlık kısmında biz zengin topraklar araziler, jeostratejik yani taban olarak, coğrafya anlamında ve iklim itibarıyla biz zenginiz ve bakın ne hale düşüyoruz. Avrupa’dan oradan buradan et süt ithal ediyoruz.

Başka şeyler de ithal ediyoruz yani pirinç de ithal ediyor, zeytin de ithal ediyor, herşeyi ithal ediyor. Peki, ithal ediliyor, geldi diyelim bizim ülkeye girdi. Bunlarla rekabet edebilmeniz lazım. Rekabet edemiyorsunuz maliyet itibariye. Neden edemiyorsunuz? Avrupa Birliği diye bir müessese var. Modern eşkıya ve modern sömürgeci. Niye böyle diyorum? Bize diyor ki şunları şunları üretmeyin. Üretirseniz de %20'yi geçmesin diyor. Tarım ve hayvancılığı desteklemeyin diyor. Yani üretmeyin diyor Türkçesi. Boş kalsın araziler diyor. Nitekim boş. Ama buna karşılık kendisi, Avrupa çiftçisini, besicisini yılda 56 milyar Euro destek sağlıyor, sübvanses diyor onların ihtiyaçlarını. Bu durumda ne oluyor biliyor musunuz? Avrupa'da günde 1 ineğe destek parası 2,5 Euro, Türkiye'de asgari ücretle geçinen bir aileye bir günde düşen para 3,6 Euro. Okullarda öğretiliyor değil mi, bize öğretiler, size de öğretmişlerdir. Efendim biz kapitülasyonları kovduk, iptal ettik, kapattık derler. Bu Avrupa Birliği ile Gümrük İşbirliği Antlaşması 1996'da yürürlüğe girdi ve o günden itibaren kapıları açtınız vergisiz. Bütün mallar içeri giriyor. Bu neden önemli, içeride cılız bir çocuk var, bir de iri yarı bir pehlivan girdi içeri, diyorsunuz ki ülkede bu ikisi güreş yapsın. Yapabilir mi? İşte tarım ve hayvancılığın sonu. Bir şey daha yapıyor bu Avrupa, tembellik parası diyorum ben ona, ekilmeyen topraklara para ödüyor köylüye, çiftçiye. Ya böyle bir ülke olur mu ya. Konuşurken bile sıkılıyorum, anlatırken bile sıkılıyorum yani.

5) Peki, buradan sizin yabancı sermayeye karşı olduğunuz sorusu size çok yöneltiliyor.

Yabancı sermaye olacak. Fakat şirketlere hiçbir zaman %49'un üzerinde onlara teslim etmeyeceğiz. Etmeyeceksiniz. Yani şirketler olabildiğince ulusal olacak. Yabancı sermaye girecek tabi. Bizim partide kalıp yoktur. Hiçbir şekilde kalıp yoktur. Bizim partide hakların arayışı vardır, kalıp yoktur. O da bir menfi problem. Yabancı sermaye gelecek ama öyle sıcak para palavrasıyla değil. 30 lira getir 230 lirayı çal ve götür bu topraklardan öyle değil. Geleceksin, istihdam ve üretim yaratıp gideceksin. Öyle borsalar, borsanın kolları, hisse senetleri yok öyle, istihdam yaratacağın. Buraya müsaade edeceğiz. Diyeceğiz ki 6 ayda, 1 yılda tamam gel burada parayı işlet. İşletme kur, şirket kur. Ama şöyle 1 yılda 300, 400, 1000 kişi bizim yurttaşlara iş sağlayacaksın. İşte bizim partinin farkı bu. İşte parti bunlar için gerekli. Siz bu güne kadar, bir ülkede işleyen düzene karşı

baş kaldırmıyorsa, ondan bir şey olmaz. O da sistemin bir parçası olur. Yani devrimcilik açısından söyledim. Şimdi ben bugüne kadar bu ülkede Türk madenlerini seçim öncesi bu milletvekili adayları, genel başkanları, parti meclisi falan hiç duymadım maden konuşmayı. Yani bir toprak, vatan diye biz tabir ediyoruz onu, üstü de altı da o halkın, o milletin. Madenlerin %54'ten fazlası yabancılarda, kim biliyor? Niye bunu konuşmuyorlar? Konuşamazlar çünkü sistemin bir parçası onlar, hepsi bağlı, yani kollar kelepçeli, boyunda boyunduruk, ayaklarda pranga, konuşamazlar. Veyahutta şöyle, halkın, milletin çıkarına değil. Kapasiteleri olduğu kanaatinde de değilim. ben bakıyorum bunlara, bunlarla ne olur ne olmaz. Ülkenin geldiği durum ortada. Al 26 yıldır orada terörle boğuşuyor, hala ortada bir şey yok, neredeyse onların isteklerinin hizasına geldiler. Adalet sistemi kör, topal. Bir dava aç 17 yıl sürsün, madenlerinizin belli. Tarım ve hayvancılık belli. Limanlar deyince insanların aklına gelir, dört tarafımız denizlerle çevrili diye. Deniz sadece balık vs. değildir. Yani denizlerden esas para getiren limanlardır. Yani tahliye, bekleme, yükleme. Limanlar bizde değil. Bankaların %52, 53, 54'ü dışarıda. Bizim neyimiz var birisi bana söylesin bende bileyim. Birisi desin ki şu da bizim. En son köprüler, köprüler darphane be kardeşim. Para kesiyor bak. O köprünün biri 1 ay size çalışsa var ya, siz ve sizden sonraki yedi sülalen Karun gibi yaşarsın. Bu satılır mı? Bu köprüleri ve bu otoyolları, Edirne-İskenderun otoyollarını satın alacak Türk sermayesi var mı? Yok kardeşim. Kim alacak bunları? Yabancılar. Öncelikle ne yapacaklar, 1-1,5 yıl eski fiyat üzerinden yürütürken, 2 yılı aşmadan %25, %30 zammı, hem köprülere hem de otoyollara vuracaklar. Şimdi siyasi mücadeleye girmeyip de ne zaman gireceksiniz? Ama lafa geldiğinde herkes çocuklarımız, geleceğimiz... Ne yapıyorsunuz şimdi çocuklarınız ve geleceğiniz için? Bu ülkede insan çok, yurttaş az. Yurttaş özgür adamdır. Erdemli adamdır. Hak arayan, hesap soran adamdır. Türkiye'deki sıkıntı bu. Türkiye'de demokrasiymiş. Kim diyor demokrasi diye? küçük ve yozlaşmış demokrasi var bu topraklarda. Demokrasi bunu kuran, yani bundan 2400-2500 yıl önce, İsa'dan önce kuranlar, bir anayasa nasıl yapılır, demokrasi nedir, meclis nasıl kurulur, kimlerden kurulur, devlet adamı kimdir, hangi niteliklere sahip olur, yıllarca çalışmışlar. Demokrasi iki ayaklıdır. Bir seçmek ve seçilebilmek. Yani hem yönetime gelebilesin, hem seni yönetecekleri seçebilesin. Biri bu. Bu özgürlük istiyor bu. Bu kararın çok sağlam bir kafayla verilmesi lazım. Hani bu kararın sağlam olduğunu kabul edelim, değil ya. İkinci

ayak denetlemek, hesap sormak, hak aramak. Var mı bizde? Ben görmedim. Yani iki ayağın biri hiç olmadı. Birincide seçme ve seçilme evet şeklen öyle görünüyor, değil mi? İstersen aday olabiliyorsun, adayları oyluyorsun. İkincisi çok kıymetli. Denetlemek! Oy ver sırtını dön git. Saldım çayıra. İşte yurttaş budur. İkincide var olandır. Türkiye’de olmayan bu.

6) Yurttaş denetlemeli diyorsunuz, yurttaş denetleyemiyor...

Senin ülkende 20 milyonun üzerinde insan okuma yazma bilmiyor, ilkokul terk, ilkokul mezunuysa bunu yapamazsın. Aynı sayıdan fazla insan ayda 540 lira ile geçindirmeye çalışıyorsa ailesini bunu gene yapamazsın. Yoksul ve fakir insanlardan, eğitim verilmemiş insanlardan siz erdem ve özgürlük beklemeyin. Böyle bir şey doğada yok.

7) Bunu gayet açık ve net ifade ediyorsunuz, peki bu insanların sizi nasıl seçmesini hedefliyorsunuz?

%20 dedim. Geriye ne kaldı? %80. Dünya siyasi ve harp tarihini bilenler, devrimler ve ihtilaller, darbeler tarihini bilenler, siyasi partiler tarihini bilenler mücadele dünyada hiçbir yerde, hiçbir coğrafyada halkın tamamının katılımıyla yapılmaz. %30 işi bitirir.

8) Halk hareketi olarak çıkma nedeniniz nedir? Halk sizi niye istiyor, hal size ne veriyor, ne yapıyor, sizi nasıl destekliyor?

1950’den sonra bu ülkede 157 tane parti kuruldu. Tamamen halk destekli parti biziz. Siz, kendi sitenizde, bir manifesto yayınlayıp, ondan sonra parti kurulduğunu hiç duydunuz mu? Çünkü halkın ihtiyacını, siyasi boşluk hissettiğini tahmin ediyorum. 28 Temmuz’da bildiri yayınlıyorsunuz, 4 Eylül’de parti kuruluyor. Nedir bunun arasındaki 30 küsür gün. Demek ki halkın ihtiyacı var. Bu kadar açık. Para yok, pul yok. Örgütler bütün ihtiyaçları kendileri karşılıyor. Şimdi partiye 800.000’i geçti, müracaat eden kadın ve erkek sayısı. Gençlik kollarında yer almak istiyorum, kadın kollarında yer almak istiyorum, ilde, ilçede, beldede yönetime girmek istiyorum diye. Bunun ortalama yaşı 18-32 kadın ve

erkekler. Türkiye'deki ana nüfusun %60'ının yaşı kaç? 30'un altı. 73 milyonluk nüfusun %60'ı 30 yaşın altında. Bana soruyorlar, röportajlarda ve bazı programlarda, yerel televizyonlarda veya gazetelerde, neden gençler daha çok? Gençlerin zihni berrak. Bu düzen ve sistemde bana yer yok diyor genç. Niye kadınlar? Kadınlarda bekar veya evli, annelik iç güdüsü var. Yavrularının nasıl bir ortamda yaşayacağı duygusu. Bu kadar açık. Partinin gücü nasıl nereye dayandığı çok belli. Partinin ideolojisine gelince, toplumsal ve siyasi ilkelerine gelince çok net ve açık. Olabildiğince ekonomik bağımsızlık, olabildiğince siyasi bağımsızlık. Yalnız ekonomi olmadan siyasi bağımsızlık falan olmaz. Borç yiyen özgürlükten ve erdemlikten bahsedemez. hele böyle geçineceğim diye malını mülkünü servetini satanlar, nereye kadar gideceksiniz. Sata sata bir yere kadar gideriz. Bişey kaldı elde satılmayan. Madenler deyince herkesin aklına bor geliyor. Sadece bor değil Türkiye'nin madenleri. Dünyada bor rezervinin %73'ü bizde. Şu andaki bor rezervinin para değeri 9 trilyon dolar. Şimdi bakın onu da satmaya kalkıyorlar, Etibank üzerinden. Ne kadar paraya biliyor musunuz? 400 milyon dolara. Almak isteyen de Amerika. Daha ne anlatayım ben bu ahaliye? Anlayan anlamış değil mi? Gençler. Sizde onur gurur diye bir şey yok mu? Haysiyet yok mu? 26 yıldır orada 8-10 bin eşkıyanın üstesinden gelememiş bir devlet. Sen nasıl bir yurttaşsın? Sen nasıl bir vatandaşsın? Yurttaş olmalısın hemşehrim. Bu topraklarda yurttaş olma ihtiyacı, geldi de geçiyor bile. Uyan artık. Uyandırın herkesi, gemide kim varsa. Siyaset benim işim değil herkesin anladığı manada. Mücadele benim işim. Merak edenler öğrenir. İşleri güçleri insanları avutun soyun. Hayır soydurana ne dersin bir de? Bu ülkede insan çok. Yurttaş az.

9) Yurttaş bilincini üst seviyeye çıkartmanız demek, sizin partinizin oy potansiyelinin artması demek. Bunun için peki ne yapıyorsunuz?

Bu öyle çat kapı bir iş değil. Bunun ekonomik boyutu ve eğitim boyutu var. Onları yapacağız. Onları yapmak için halka taahhüt ediyoruz. Bunun için geliyoruz. Onu da yurttaş olanların, gücüyle, gayretiyle, çalışkanlığıyla yapacağız. Böylece de ileride, parti program itibariyle bu ülkedeki yurttaş sayısını artıracak. Ne ile? Ekonomisini düzelterek ve eğiterek. Çocukların hayatını garantiye alacağız.

- 10) Haziran 2011'deki seçimde %10'luk barajı geçerseniz ve meclise girerseniz herhangi bir partiyle hükümet için koalisyon kurmanız gerekirse...**

Yooo. Dur. Denizdeki balığa fiyat biçilmez. O gün bakarız. Gelsin o gün. Koalisyon diyorsan bakarız. Şimdiden bir şey demek mümkün değil. Doğmayan çocuğa don biçilmez derler değil mi Anadolu'da? Doğ da bir bakalım. Önce bir göreyim. Doğacak mısın, doğmayacak mısın? Denize bir çikalım. Bütün gece kar, boran, fırtına. Balık var, balık yok. Getirelim bir iskeleye. O zaman fiyata bakarız. Hükümet kurar mısınız dediğiniz için söyledim. Tekneyi bir limana getirelim, ağı bir dökelim, ağı dökünce de bir bakalım kaç ton var. 200-300 kilo balık başka, 12 tonu getirip iskeleye yığmak başka.

- 11) Seçimden sonra göreceğiz öyle mi?**

İnsanlar plan yaparmış, Tanrı gülermiş. Geleceği kimse bilemez. Kutsal kitapta bile şu ifade vardır. Geleceği ancak ben bilirim, peygamber bile mırıldanamaz. Geleceği olaylar ve koşullar tayin eder. Bunu insanlar değil. İnsan plan yapmasın mı yapsın. Tutturabilme, sağlamlığı, tabanı, koşullara bağlıdır.

- 12) Geleceği olaylar ve koşullar belirler ancak insanlar etken olmaz mı buna?**

İnsanlar yapıyor mu, yaptırılıyor mu? Beklenmedik bir şey olur, sen bilemezsin. Bunu sen insan yapıyor zannedersin. İnsanlar çok bir şey yapamaz. Yeryüzünde şunlar çok iş yapar. Bir seller, iki depremler, üç salgın hastalıklar, dört savaşlar. Bunların hepsinin içinde de insan vardır. Bunlar yapar. Hayatı bunlar şekillendirir. İnsanlar orta ömre sahip canlılardır. Doğarlar, büyürler, yetişirler, beslenme, barınma, üreme, selvinin altında iş biter. Değil mi? Dur yolcu diye bir tabir vardır. Romalılardan kalma. Mezar taşlarının üzerinde yazar. Dur yolcu der. O kimse ölen, onun özgeçmişini yansıtır. Ey yolcu dur. İlk ifade budur. Roma mezar taşları, o günden bu güne gelmiştir. Benim hayat maceram diye taşta yazılıdır. Bu kimdir, nerede doğmuştur, nelere maruz kalmıştır?

- 13) İlk seçimde yüzde kaç oy oranına erişmeyi planlıyorsunuz? Yaptırdığınız anketlerde oy oranınız ne durumda?**

Ben anket falan yaptırmıyorum. Param yok. Para lazım. Bizim için yapanlar, 8 ay önce, 40000 kişi üzerinde 4,9-5,2 idi. 7-8 ay önce. Net söylüyorum. Ben hayalle mayalle uğraşmam. Ama oy 3 milyona yakındı. 4-4,5 milyon oya ihtiyacımız var. Yalnız parti şu 3-4 ayda çok büyüdü. Ben çok bariz görüyorum. Benim size söylediğim, 8 ay oldu. Hangi bölgelerden, hangi yerlerden % kaç alıyoruz ve hatta hangi partilerden. Bu kadar ayrıntılı. Ama 40000 kişi üzerinden. Partinin gücü nerelerde daha yüksek onu bile söylüyorlar. Önümüzde 7 ay var. Geçtiğimiz 3-4 ayda parti çok yükseldi. Hissediyorum bunu. Bariz hissediyorum.

14) Peki, nerelerde güçlü olduğunuzu söylüyorlar?

En güçlü olduğumuz yer Trakya. Marmara, Güney Marmara, Ege, Akdeniz ve Karadeniz sahillerinde. Şu anda 60 ilde örgütlüyüz. 40 il sağlam. Örgütlü olduğumuz illerin içerisinde 30 il 323 milletvekili çıkarıyor. Ne demek bu? Meclisin 5'te 3'ü. Hepsinde de örgütlüyüz ve en sağlam illerim.

15) Geride kalan illerde neden yoksunuz? Buralarda halk desteği mi yetersiz?

Para istiyorlar. Ver bana para sana bir haftada 81 ilde örgütü kurayım. Bu kadar. Bu rakamları aldıktan sonra kıyılarda, kıyı balıkçısı gibi dolaşmanın anlamı yok. Bir kere okyanusa açılmış. Kıyılarda tekne dolaştırma gemici gibi. Artık okyanusa çıkmış. Net ne diyor bak. Örgütlendiğin illerden 30'u 323 milletvekili çıkarıyor diyor. Artık açılmış, okyanuslarda dolaşıyor. Diğer illerden oy alacak mıyız? Alacağız tabi. Ben burada buna, stratejide, sonuçta ben bir kurmay subayım, stratejide buna kuvvet merkezi denir. Dikkat edin gücümü böyle kenara köşeye ayırmıyorum. Direkt hedefe bakıyorum ve esas kısma bakıyorum. Size verdiğim rakamlar oydu. Diğer yerlerden oy gelmeyecek mi? Gelecek. Ama şu var. Basit bir örnek vereyim. Martta başlayacak propaganda. Ne diyor genel başkan, bu 30 ve 40 ile 2 ya da 3 defa gideceğim diyor. Ama zayıf ilime de en az bir kere gideceğim diyor. Oradan da oy gelecek ama bir yerden milletvekili çıkarabilmeniz için Türkiye'de ortalama 50 bin oy almanız lazım. Belki o zayıf illerden 15 bin çıkacak, 10 bin çıkacak, 7 bin çıkacak, olsun onları da torbaya atın diyor. Ama

ben pirinçleri seçeceğim bu torbadan diyor. Bu kadar açık. Küre dağlarındaki çobanla da konuşsam, her şey ortada.

16) Siz nereden aday olacaksınız?

Hiç düşünmedim. Akluma da gelmedi. Bir yerden gireriz. Her yerden girilebilir, tabi ben nereden girersem, tabi sıra var, benden sonraki iki, üç, dört numara da öne doğru gider. Yani genel başkan Türkiye’de, Osman Pamukoğlu dendiğinde %78,4 tanıyorlar. Partiyi tam tanımıyorlar. %34 görünüyor o. Şimdi ben nereden girersem benden sonraki de üste çıkar. O çok önemli. Burada da biraz mühendislik yapmamız lazım. Çok sayıda milletvekili çıkaran bir yerlerden girmeliyim ki benle beraber, benim arkamda da iki numara, üç numara ve dört numara da benimle beraber çıkabilsin. Yani Osman paşa gidip de 2 tane milletvekili çıkaran yerden girerse tikanırım. Tikanırım derken, zaten iki tane. Öyle bir yerden girmeliyim ki orası 15-20-30 milletvekili çıkarabilmeli. Osman Pamukoğlu ile beraber iki, üç, dört numara da su yolu bulabilsinler. Burada bir sınırdan ziyade, geniş bir alanda, sahnede oynamam lazım benim. Yoksa iki tane milletvekili çıkarıyor, bir genel başkan. Eee. Sayısı fazla olan il olmalı. Kaldı ki onun gücüyle arkadakileri de çeksin. Hani bazen tekne giderken, teknenin arkasına bir filika, bir filika daha bağlarlar değil mi? Motor gücü. Tek gücüyle gitti. Arkada bir şey de bağlı değil. Bırak ya arkada birilerini daha çek. Çok bariz ama nereden milletvekili olacaksın sorusundan şu çıkıyor. Öyle bir il olmalı. Bunu düşünmeliyiz.

17) Diyelim ki anketler yapıldı seçimler öncesinde, sizin oy oranınızın %10’un altında kaldığı hesap edildi. Radikal bir karar alıp, sizin partinizin güçlü olduğu bir yerden, bağımsız aday olup, meclise girip partinizi orada temsil etmek gibi bir düşünceniz olur mu?

O zaman yalnız Osman Pamukoğlu girebilir. Diğerlerinde sorun olur. Yani belki bir iki kişi daha girebilir.

18) Yani sizin meclise girmenize kesin gözüyle bakılabilir mi?

Yani o bilinen bir şey. Şu an genel başkan Trakya'dan aday olsa, sahillerden aday olsa kesin girebilir. Benim amacım o değil. Benim amacım grup. Grup kurmadan olmaz. 20 kişi girmeliyiz. Ama şu anda partinin ne olup ne olmadığını 1-1,5 yıl önce Avrupalılar gördü. İçeridekiler biraz siperlerde dolaşıyorlar. Onları çıkacağız siperlerinden partiyi görecekler. Kaçıyorlar. Biliyorsunuz kaçarak özgür olunmaz. Bizim partinin sloganı. Kaçarak, korkarak bir yere gidemezsiniz. Zaten korkuyorsan başına gelir. Bakılabilir ama benim amacım meclise girmek istesem zaten girerdim 2007 seçimlerinde. Peki, neden bu parti kuruldu ki? Ben bireysel olarak girerdim, neden partiyle uğraşayım ki o zaman. Nitekim 2007 seçimlerinde bu iktidardaki parti hariç diğerlerinden bana teklif geldi. Gitmedim. Benim girmem bir şey ifade etmiyor. Benim öyle bir merakım yok ki. Onlarla yapılabilecek bir şey yok ki. Hak ve Eşitlik Partisi meclise girsin iş biter diyorlar. Kesin diyorlar iktidara gelir. Tümüyle gelir. Yalnız diyorlar oylar bölünmesin. Sizin haliniz ortada. Bölük pörçüksünüz. Sizin şu an ana muhalefet denilen bile üç kocalı Hürmüz gibi. Bunların neyini böleceğim.

19) Kimlerin oylarını böldüğünüzü düşünüyorlar?

Bize gelen oylar CHP, MHP, DSP. Bilinen bir şey bu. Oylar bunlardan geliyor. öbürlerinden de geliyor. Bu ampul partisine oy verenlerden de geliyor. Bizim halk biliyorsunuz Cumhuriyet Halk Parti demez "altı ok" der, Demokrat Parti demez "kırat" der. Bunlara da "ampul" diyor. Bize de "kartal" diyor yani ampulden de gelenler var yani ampulcü oldukları için değil, o gün ona oy vermiş ama şimdi vermem diyor.

20) Oy alacağınız kesimler kimler olacak? Gençler mi, kadınlar mı, sınıfsal olarak?

Gençler tabii. Orta sınıf partisiyiz. Görünen orta sınıf. Yani bir devletin en güçlü orta sınıfı olması lazım. Çok zengin çok fakir toplumu zorlarlar. Bu ikisi sıkıntı yaratır. Çok fakir de sıkıntı yaratır çok zengin de. Esas yani servet ve gelirin orta sınıfta olması lazım.

- 21) Konuşmalarınızda hep partinin yükselişinden korkuyorlar diyorsunuz. Avrupalılar görüyor, ülke içindekiler görmüyorlar mı?**

Ben korkakları iyi bilirim. Avrupa görüyor. Avrupa 1-1,5 yıl önce görüyordu yükselişi. Avrupa biliyor. Emperyal düzenden kazanç ve kar edenler, bir toprakta siyasi ve ekonomik yasaklar varsa iki şeyden korkarlar. Bir gençlik hareketinden, iki yeni bir farklı siyasi partinin çıkışından. Değişmez bu. İkisinden korkar. Bizi farketti.

- 22) Avrupa sizin partiniz iktidara geldiğinde onları sileceğinizden mi korkuyor?**

Yok ne silmesi, onlarla mı uğraşacağım. İlkokul öğretmeni miyim, elime silgi alıp da tahtada sileceğim. Biz hak ararız kardeşim, hak! Oturacağız hakları konuşacağız, hepsi bu. Ne yapacağım silip de, bırak. Kendi kendini siliyor zaten.

- 23) Güneydoğu Anadolu bölgesinde bir tek Gaziantep'te örgütlüsünüz. Diğer illerde neden yoksunuz?**

Kars'ta varız, Ardahan'da varız, Erzurum'da varız, Iğdır'da varız.

- 24) Şırnak'ta, Hakkâri'de...?**

Olmaz, olmaz.

- 25) Neden?**

Dağlar. Bunu artık söylemekten bıktım. Orada demokrasi falan yok. Dağda eşkıya tüfekle dolaştığı sürece, orada demokrasi falan palavra. Zamanı gelince olur. Oralara örgüt mörgüt kurmam. Yani oralarda didişmenin alemi yok. Nüfus var mı orada? Ne uğraşacağım orada? Dağda eşkıya olduğu sürece, sandık sepet palavra. Demokrasi palavra. 1994'te seçim yapıldı, 94 Martında, ben oradayken, Hakkâri Dağ Komando Tugay Komutanı iken ve Hakkâri Güvenlik ve Bölge Komutanı iken, bu PKK'nın partisini, o dönemde sadece 6 oy çıktı Hakkâri'den. ben ayrıldım, döndüm, 1-1,5 sene sonra gene bir oylama yapıldı, %52 Hakkâri,

PKK'nun o günkü partisine. Oraları bilirim. Oralarda şimdi tavuk gibi falan eşinmenin alemi yok. Oralarla zaman kaybedemem. Günü gelince göreceksiniz. Bizim parti programında, dağları 365 günde temizleyeceğiz diyoruz. Ondan sonra bak ne oluyor. Particilik nasıl yapılmış görün. Kaldı ki şimdi ben oraya para göndersem, yine kurarım. Bir insan önce kendini kandırmalı ki başkalarını kandırabilsin. Ben oraya Hak ve Eşitlik Partisi illere, ilçelere örgüt kurdu diye şeklen gösterebilirim. Onun için para lazım. parayla yaptırım.

26) Peki, hiç mi teklif gelmedi?

Şırnak'tan geldi, Siirt'ten geldi, Hakkâri'den geldi, Mardin'den geldi. Onlara zaman ayırmam. Yok böyle bir şey. İhtiyaç duymuyorum. Siz bizi şeye sokmayın, efendim Güneydoğu'ya 40 yıldır gidemediler efendim MHP, CHP falan. Benim düşünce tarzım gidemedim falan değil. Giderim hiç dinlemem ben. Onlar benim nasıl geleceğimi de bilir. Ben hiç dinlemem onları. Benim şimdi onlarla uğraşamam. Ben 1,5-2 yıllık bir partiyim, genel seçime gidiyorum, ben enerji ve zaman kaybedemem diyorum şu safhada. Bekle. Daha bismillah. Biz şimdi dağ köyleri gibiyiz, dağ komandoları gibiyiz. Dağa tırmanıyoruz. Benim sırtımda 40 kilo yük var zaten, bir de oralardan taş, tokaç yükleme sırtıma. İhtiyaç duymuyorum diyorum ya şu anda. Bitti. Nüfusu hesaplamış, illeri hesaplamış, milletvekili sayısını hesaplamış, bilmem ne, nasıl gidiyor? Öyle hayalle gitmiyor. Grup esastır diyorum. Yani 20 kişiyle işi bitiririm diyorum, 20 ve üstüyle. Sonrası mı diyorum? Sonrasında bakarız diyorum. Bu kadar açık. Yoksa ben gitmişim Van'da miting yapıyorum ne? Ben ne kendimi ne de başkalarını kandıramam. Elimde değil.

27) Siz net olarak 365 günde bitireceksiniz bu PKK sorununu ancak şimdikiler ya da daha öncekiler neden bitiremediler yani neden çalışmadılar bunun üzerine, neden korkuyorlar, siz neden korkmuyorsunuz?

Korku neymiş ya. Bana hiç öğretmediler. Ne o öyle korkmak? Bu sebep, bizim partinin neden kurulduğunun sebebinin içinde gizli. Niye kuruldu bu parti? Siyasi irade yok. PKK ile mücadelede örgütlenme kötü. İstihbarat sıfır. İşten bunun için yapamadılar. Amerika'ya söz geçiremiyorsun. Müttefiklerin, Avrupa'da NATO'ya

söz geçiremiyorsun. Adam bak adadan seni tehdit ediyor. 1 Mart gelir hepinizin canına okurum diyor. Türkiye’de herkes, bizi bilen, partiyi bilenler biliyor. Hak ve Eşitlik Partisi, Osman Pamukoğlu geldiği an güvenlik diye bir sorun olmayacak zaten. Hepsini yapar diyor. Halkın merak ettiği ne biliyor musunuz? Ekonomide ne yapacağım, bunu merak ediyorlar. Bizim halk da kurnaz. O geliyor tamam güvenlik sağlam. Şimdi ekonomi nedir? Aslında demiyor ki güvenlik de ekonomiyi kemiren bir fare gibi. Halkın ekonomik gücü, mali gücü, serveti artırılmadan, insanoğlu yurttaşlık yapamaz. Çünkü avlanır. Onu av olmaktan kurtarmanın tek yönü servetini ve mali gücünü artır. O zaman kendini daha bağımsız, daha özgür hissedecektir bu kadar basit.

Ek-13 Osman Pamukoğlu İle Gerçekleştirilen Yazılı Röpörtaj⁶⁹

1) Partinin adını neden hak ve eşitlik koydunuz?

Bu ülkede en çok yenen ve en çok çığnenen şey “Hak”, hiç olmayan şey de “Eşitlik” olduğu için...

2) Partinizin amblemi neden “Anadolu kartalı”?

Anadolu Kartalı’nı Allah yeryüzünde yaşayan canlıların içinde en üstlere çıkarmak için yarattı. Bu topraklar, kemirgen fareler, kurnaz tilkiler ve işe yaramaz korkak tavşanlardan geçilmiyor. Bunların hakkından ancak Anadolu Kartalı geleceği için partinin amblemi Anadolu Kartalıdır.

3) Partinize katılanların çoğu size inandıkları için katılıyorlar. Kendinizi karizmatik bir lider olarak görüyor musunuz?

4) Parti içerisinde uygulamalarınızı eleştirenler olursa nasıl bir yol izlersiniz?

5) Sizce liderlik ne demektir? Parti lideri olmanın gerektirdiği yetenekler sizce nelerdir? Bir parti lideri size göre nasıl olmalıdır?

Askeri, ekonomik, politik ya da hayır amaçlı... Oluşumun türü hiç önemli değil... Bir yerde insanlar varsa; o insanlar, belirli amaçlar doğrultusunda birlikte çalışacaklarsa, mutlaka bir lidere ihtiyaçları olacaktır. Oluşumları oluşturan ortak irade, amaca varmak için; motivasyonu (isteklendirme), idealizm heyecanını, bireysel yetenekleri ve egoizmi (bencilliği) kullanır.

Lider bu dört enstrümandan çok sayıda melodi ve ahenk çıkarmalıdır. Bu ahenk ve melodi hangi makam ve usulde olacaktır?

⁶⁹ Hazırlanan sorular Osman Pamukoğlu’na özel kalemine elektronik posta yoluyla gönderilerek ulaştırılmıştır. Elektronik postanın gönderim tarihi 25.12.2010’dur. Genel Merkez’den cevaplanan sorular 19.05.2011 tarihinde posta yoluyla tarafıma gönderilmiştir. Söz konusu metinde gönderilen soruların tamamının Osman Pamukoğlu tarafından cevaplanmadığı da görülmektedir.

Sevgi, saygı, hayranlık, güven, liderin en sevdiği makamlardır. Orkestra üyeleri, şeflerinin çubuğunda bir sihir ve keramet olduğuna ciddi ciddi inanmalıdırlar.

Benim belirlemelerime göre, “genel kabul görmüş” on bir temel özellik, nitelik ve belgi (şiar) aranıyor liderlerde. Bunları sırayla ele alalım:

- 1- Kişilik:** *Lider dürüst, namuslu, haysiyetli ve şerefli olmalı. Fakat bunlar lider kişiliği için yeterli öğeler değildirler. Lider kişiliğinde çekicilik de bulunmalıdır, bu çekicilik “büyüklükler” sergilemelidir. Sayın Osman Pamukoğlu'nun bu bağlamdaki tanımı nefistir: “Lider beyninde devrim yapan ve herkesi peşinden sürükleyen fikir ve ruhlar rüzgarıdır.”*
- 2- Akıllılık:** *Değerlendirme, yönelim ve çözümlenmelerinde, aklını ve zekasını ustaca kullanır iyi bir lider. Duygu ve tutkularını aklının önüne geçirmez. Bernard Shaw “Akıllı adam aklını kullanır, daha akıllı adam başkalarının da aklını kullanır” der, lider başkalarının aklını da kullanabilme hüner ve inceliğine de sahip olmalıdır.*
- 3- Yüreklilik:** *Lider yılmamalı, her çetinliği yenme cehdinde olmalı, risk almalı. Çevresine cesur insanları doldurmalı. Nihal Atsız'ın özdeyiş haline gelmiş “Yufka yüreklilerle çetin yollar aşılmaz” dizesi, liderin kadro felsefesi olmalı.*
- 4- Celadet:** *Zaman ve zemini iyi kollayarak gerekli çıkışı yapabilmektir. Celadet büyük liderlere özgü bir haldir. Celadet gösteren liderler kitleleri daha çok sürüklerler.*
- 5- Demokratlık ve Hiyerarşi Dengesi:** *Lider sıralara komuta edendir. Sıra düzeninin (hiyerarşi) bozulmamasına çalışırken; dar ufuklu baş sallayıcıların bu düzenden yararlanmasının da önüne geçer. Aykırı gelse de ufku ve sözü açık insanlara fırsat verir, bilenlere danışarak iş görür.*
- 6- Bilgi:** *Konusuna hakim, kavrayış ve intikal gücü yüksek bir lider, öğrettiği kadar da öğrenir, sürekli olarak yeniler kendini.*
- 7- Buluculuk:** *Ufku ve hayalleri olmalı bir liderin, ufku ve hayalleriyle de kitleleri kendisine çekebilmelidir. Şiir, öykü, roman ve deneme okuyarak, sanatsal etkinliklere giderek buluculuk dağarcığını doldurmalıdır.*
- 8- İnsanları Tanımak:** *İyi bir lider; buyruğundakilerin bütün özellik ve yeteneklerini bilmeli, onları bunlara göre değerlendirip görevlendirmelidir.*

- 9- **Vefa:** “Vefası olmayanın bekası olmaz” diye yazmıştı Özcan Yeniçeri. Lider örgütüne, örgütü de lidere vefalı olmalıdır.
- 10- **Sabır:** Kararsızlık ve edilgenlikten arındırılmış bir sabır, tüm liderlere başarı getirmiştir. Lider yanına alacağı kişilerde de “Eyüp Sabrı” aramalıdır.
- 11- **Güven:** “Sevgiyi yalnız sevgiyle değiştirebilirsiniz, güveni güvenle” diyen Karl Marks haklıdır. Özüne ve sözüne güvenilir liderler, liman gibidirler; nice gemiye güven verir, güvenini kazanırlar nicelerinin.

6) Siyaseti ne olarak tanımlıyorsunuz?

Siyaset bir güçler mücadelesidir. Siyasete geniş katılım pek çok sorunu çözecektir. Bu demokrasi demektir. Her bireyin alın yazısı, ülkenin de alın yazısıdır.

7) Teorideki siyaset anlayışınızı pratiğe dökmek için neler yapacaksınız?

Yurttaşlarımızın bir lokma yiyecek uğruna yaşamlarını tüketmeden, insan onuruna yakışır bir şekilde yaşamaları sağlanacak. Ülkenin bütünlüğü, ulusal birliği, güvenliği korunacak ve güçlendirilecek. Yepyeni, adil ve sağlam bir devlet yönetimi oluşturularak, köhnemiş siyasi düzen tasfiye edilecek. Demokratik bir toplum oluşturularak, halkın kendi gücünün ve olanaklarının farkına varması sağlanacak. Bağımsızlık ve ulusal egemenlik tüm faaliyetlerin esası yapılacaktır. İtibarlı, güçlü, bağımsız Türkiye'nin her şeyden daha kıymetli olduğu kanıtlanarak, yurt içi ve yurt dışında her zaman ve her yerde “Hak ve Eşitliği” sağlanacak. Güçlü olanların değil, halkın iktidarını gerçekleştirecek. Çünkü parolamız: “Siyasi ve ekonomik bağımsızlıktır.”

8) Tekel işçilerini ziyarete gidiyorsunuz, size işçi dostu solcu diyorlar; “ne mutlu türküm diyene” sözünü herkese tekrar hatırlatacağımız diyorsunuz, size milliyetçi diyorlar; ekonomik özgürlüklerden bahsediyorsunuz, size liberal diyorlar; Kürt sorununa karşı keskin söylemlerinizi var size faşist diyorlar... Siz kendinizi nerede, hangi siyasi fraksiyonun içerisinde görüyorsunuz ve partinizin ideolojisi tam olarak neyi yansıtıyor?

Biz HALKÇIYIZ, MİLLİYETÇİYİZ, SOSYAL ADALETÇİYİZ.

9) Peki, biz ne sağdayız, ne soldayız, yukarıdayız tam olarak ne demektir?

Demokrasi bir halk rejimidir. Demokrasiyi halk ister, halk yapar. Halk demokrasi oyununa seyirci kalamaz. Hakkını arayıp hesap sormalıdır. Halkımız doğruluk ve dürüstlüğe hasret ve sahihsizdir. Biz milletimiz için hak ve eşitlik mücadelesi yapacağız. Bize “sağda mısınız, solda mısınız?” diye soranlar var: “Biz yukarıdayız.” Siyaseti kuru bir kavga haline sokan, ağzı kalabalık, basma kalıp, siyaset meddahlarının cila ve riyaları bizim işimiz değil.

“Biz siyaseti vatan aşkı olarak biliriz.”

10) Konuşmalarınızda “partinin yükselişinden korkuyorlar” diyorsunuz, bunun nedenleri ne olabilir?

11) Bir konuşmanızda “ben hayale kılıç çekmem, 2011’de meclisteyiz” diyorsunuz? 2011’de herhangi bir aksilik olursa ve meclise giremezseniz neler yapacaksınız? Bu muhalif duruşunuzu meclis dışından hangi yollarla göstereceksiniz?

Türkiye 323 milletvekilini 30 ilden çıkarıyor ve bu iller Hak ve Eşitlik Partisi’nin en güçlü olduğu yerler arasında. Meclise girmeme gibi bir durum söz konusu değildir. Olurda giremezsek ben üzerime düşeni yaptım ve savaştım bundan sonra da halk kendi yazdığı kaderi yaşamak zorundadır.

12) Nasıl bir Türkiye özlemine duyuyorsunuz?

Türkiye yolsuzluk ve hırsızlar cenneti haline dönüşmüştür. Bunları yapanlar da bellidir. Ve bu ülke dünya üzerinde ekonomisi yolsuzluktan çöken ülkeler sırasında 3 numaradadır. Bu bir ulusa yapılabilecek en büyük arsızlıktır. İhtisas Mahkemeleri’nde hızla yargılanacak ve tüm servetleri hazineye irad edilecektir. Bu şahıslar çıkarılacak özel bir kanunla tüm TV kanallarından halka teşhir

edilecektir. Memleket kapanın elinden alınacaktır. “Çalınmayacak ve çaldırılmayacak, itibarlı, güçlü bağımsız” Türkiye.

13) Avrupa Birliği’ni tamamen reddediyor musunuz? Avrupa Birliği’ne girebilmemiz için ne gibi şartlarınız var?

1996 yılında Avrupa Birliği ile imzalanan “Gümrük Birliği Antlaşması” Türkiye’ye yapılan en büyük haksızlık ve adaletsizliktir. Çünkü kapitülasyonların da ta kendisidir. Gümrük indirimleri, kotalar ulusal üretim ve rekabeti mahvetmiştir. Tütün bitti, şeker pancarı bitti, bunların fabrikaları satıldı savıldı. Biz ne kazandık? Milyonlarca işsiz, açlık ve yoksulluk... Bu imtiyazı baştan ele geçirdikleri için de şimdi Türkiye’yi, sanki birliğe alacaklarmış gibi siyasal demagogilerle dolap beygiri gibi döndürüyorlar. Siyasi talimat vermeye alışkın sömürge kültürünün uzantıları eski alışkanlıklarından da vazgeçemiyorlar. Gümrük Birliği Antlaşması yeniden ele alınacak ve Avrupa Birliği’ne girme çalışmaları dondurulacaktır. Onlar bizim kapımıza gelecekler; Hak ve Eşitliği göreceklendir.

14) Kıbrıs için harcanan paralar, Anadolu’nun bir kentine harcanmış olsaydı, bugün ülkenin genelinde çok farklı bir durum olurdu diyorsunuz. İktidara geldiğiniz takdirde Kıbrıs konusundaki tutumlarınızı açıklayabilir misiniz?

Otuz yıldır Türkiye, adadaki Türklerin bütçeleri ve mali meselelerini, zaman zaman kendi kaynaklarını da zorlayarak sürekli destekledi. Üstelik denizaşırı topraklarda 35-40 bin asker besleyerek, bunların tüm ihtiyaçlarını da Anavatan taşıyarak sağladı. Bu ekonomik gelişmesini henüz sağlayamamış, insanın eğitim ve sağlık meselelerini halledememiş bir devlet için çok büyük bir fedakarlıktır.

Bugün Türkiye’nin 8-10 büyük kenti dışında hatta bu kentlerin civarlarındaki yerleşim alanları da dâhil, Anadolu’nun hali ortada iken, bu özveri HİÇBİR KAYGIYA kapılmadan yapıldı. Bu, şu demektir: Eğer Kıbrıs’a harcanan para her sene Anadolu’nun bir kentine yapılırsa idi tabi adam gibi harcamak koşulu ile bugün ülkenin genelinde çok farklı bir durum olurdu.

Gönderilen para desteği dışında Türkiye’de hükümet edenler ile orada siyaset yapmaya kalkışanlar her şeyi tam ve doğru mu yaptılar? Hayır! Tarihin binlerce yıllık kültüründe değişmeyen şudur: “Uzayan ihtilaflarda iki taraf da haksızdır.”

Bütün bunlar insanlar ile ilgilidir. Türkiye’nin meselesi ise topraktır. Ve o topraklar nasıl Anadolu’dan oraya giden 80.000 insanın hayatına mal oldu ise bugün Tanrı nezdinde bile; kul hakkı olarak gene Anadolu insanının ve Türk ulusunun tamamına aittir.

İnsanlar anne ve babalarının ölümlerini bile unutabilirler, fakat toprak kaybını asla unutmazlar. Aradan 80 yıl geçmesine rağmen hala ikide bir Musul, Kerkük diye sızlanmalarının sebebi niye? İşte bunun için... Kaybedilmiş, geç kalınmış şeyler böyle işte paslı çivi gibi insanın kafasından çıkmaz.

Doğanında tarihinde kuralı şudur: “Güçle alınan toprak, güçle verilir.”

15) Partinize başka partilerden sızmak isteyenler, sizin partinizin yapmak istediklerini kendi partilerine uyarlamaya çalışanlar var mı?

Örneğin Milli Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay tek tip askerlik ve askerliğin 12 veya 9 aya indirilmesini konuşuyor. Bu çalışma, partimizin çalışmalarının yayınlandığı kitaptan alınmıştır. Bu konu iki yıldır partinin programındadır. Ben bu konuyu televizyonlarda canlı yayınlarda defalarca söyledim. Yeni bir partiyiz ama okul gibiyiz. Ders de veriyoruz ve öğretiyoruz da.

16) Sizi MHP’nin muadili bir parti olarak görüyorlar. Bunu neye bağlıyorsunuz?

Söylediğiniz partiye uzaktan ve yakından hiçbir benzerliğimiz yok. Ağzlarından hiç ekonomik bağımsızlık hakkında bir şey duyduunuz mu? Terörle mücadelede bir yöntem ve yol biliyor mu? Eşkiya başını kimler teslim aldı? ABD Irak’a girmeden önce hükümeti kim yıktı? AKP’liyi Çankaya’ya kim çıkarttı? Hükümet mecliste sıkıntıya düştüğünde hemen payandalığa kim hazır? Bu kadar yeter herhalde!...

17) MHP’den kopan ya da BBP’den kopan insanlar var mı partinizde?

Biz bütün partilerden oy alacağız şu anda. Partimizde görev almak için bize müracaat eden 260.000 vatandaşımızın % 36 ile % 13'ü meclisteki partilere oy vermiş durumda.

- 18) Eğitimde, sağlıkta, tarımda, hayvancılıkta, ekonomik yapıda birçok sorunun olduğunu söylüyor ve ortaya koyuyorsunuz. İktidara geldiğinizde bu sorunları ne kadar zamanda ve ne şekilde düzeltmeyi planlıyorsunuz?**

İşçi, memur, esnaf ve emeklilerin, tarım ve hayvancılıkla uğraşan çiftçimizin, üreten ve emek verenlerin, dul ve yetimlerin, öğrencilerin; yüzde yüz menfaatine olan yasalar bir bir hızla çıkartılıp hayata geçirilecektir.

Halkımızın ekonomik gücünün artırılması, işsizlik ve yoksulluğun sona erdirilmesi için, ülkenin tüm imkanları seferber hale getirilecektir. Ekonomik ve sosyal sorunlar ülkenin bir numaralı işi, meselesi ve problemidir. Bütün gayretler ve kaynaklar bu amaçla kullanılacaktır.

Üretim ve İhracat Bakanlığı kurulacak, tarım ve hayvancılık devletçe desteklenip, korunacaktır. Mazot, tohum, gübre ve elektrikten vergi alınmayacaktır. Tohum ıslah istasyonları, gübre fabrikaları, kooperatif ve birlikler yeniden hayata geçirilerek, yabancılara bağımlı ne varsa, hepsi asgariye indirilip, aşağıya çekilecektir.

Türkiye’de tarım ve hayvancılık politikaları iflas etmiştir. Türk çiftçisi borç batağına sürüklenmiş, tapuları yabancı bankalarca ipotek altına alınmıştır. Tarım ve hayvancılık bütün imkanlarla, ödünsüz desteklenecektir.

“Türkiye yeniden kendini besleyecek hale getirilecek.”

- 19) Siyasi propaganda ne demektir? Partiniz propaganda faaliyetlerinde şu ana kadar başarılı bir süreç geçirebiliyor mu?**

Propaganda; duygu, düşünce, tutum ve davranışları etkileme tekniğidir. Görsel ve işitsel tüm araçlardan istifade edilerek, belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmak için yapılır.

Siyasi propaganda insanların; zihin, ruh ve duygularına yönelik olduğundan tek bir merkezden planlanır ama çok elden tüm alanda uygulanır. Tamamen uzmanlık ve ustalık istediğinden ve çok ince teknikleri gerektirdiğinden asla yerel üretimlerin kendi kendilerine icat edeceği bir konu değildir. İl ve ilçelerin bu konudaki yaratıcı çalışmaları varsa, bunlar Genel Merkeze sunulur, onaylanırsa tüm örgüte yayılarak yürürlüğe sokulur.

- 20) Partiniz bütün sivil toplum kuruluşlarına eşit mesafede midir? Her türlü STK'ya kapınız açık mıdır? Onların önerilerini partiniz iktidara geldiğinde de göz önünde bulunduracak mısınız?**
- 21) Milletvekili adaylarınızı ön seçimle nasıl belirleyeceksiniz? Bunun için nasıl bir yok izleyeceksiniz? Aday adaylarını o ildeki üyeler mi belirleyecek yoksa sizin bir müdahaleniz söz konusu olacak mı?**

Milletvekilliği için 3 kriterimiz var. Bunlar milletvekili adayları halktan olacak, bölgenin çocuğu olacak ve geçmişi temiz olacak. Milletvekili bölgenin çocuğu olursa hem bölgeyi tanır hem de sorunları ile ilgilenir. Siz kalkıp Gaziantep'liyi İzmir'den, Kastamonu'yu Tekirdağ'dan milletvekili adayları yaparsanız olmaz.

- 22) TBMM'ye girecek milletvekili sayısını önce 450'ye sonraki dönemde 350'ye indirmekteki amacınız nedir?**
- 23) Yüzde 10'luk seçim barajı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Sizce yüksek bir rakam mıdır? Bu barajı indirmek isteseyiz kaçta indirmeyi düşünürsünüz? Örneğin CHP % 7'ler civarına indirmeyi düşünüyor.**

Dünyanın hiçbir ülkesinde yüzde 10'luk seçim barajı bulunmamaktadır. Bütün engellemelere rağmen seçimlere tek başımıza katılacağız.

- 24) Partilere verilecek hazine yardımını keseceğinizi söylüyorsunuz. Peki bu birçok partiyi siyaset arenasından silmez mi? Partiler geçimlerini ne şekilde sağlayabilirler ya da örgütlerini nasıl ayakta tutabilirler?**

Genel seçimlerde % 7 barajını aşan partilere Hazine'den yardım yapılmaktadır. Oy yüzdelerine göre genel seçim dönemlerinde 3 kat, yerel seçim dönemlerinde ise 2 kat para almaktalar. Ne oluyor bu paralar? Örnek: geçen seçimde bütçeden 195 Trilyon para aldılar ve bunları kağıt ve bezlere reklam diye ortaya saçtılar. Bir bölümünü lüks bina, araç ve laf olsun giderlerine harcadılar. Bu paranın çarçur edilmesi bir yana, hazır para mevcut partileri de halkı umursamaz hale getirmektedir. Milletın parası sebil değildir; halkın “ımanı gevremiş”, bunlar “yağma Hasan'ın böreği” peşındeler. Bunlara halk tipi parti olmak, üye aidatları ve bağışlarla yaşamak öğretiliecektir.

- 25) Siz halk hareketi olarak kurulmuş bir partisiniz ve doğal olarak halk desteğinden başka hiçbir maddi desteğiniz yok. Birçok parti çalışanlarınızın kendi yaptıkları işler de var. Geçimlerini sağlamak için çalışmak, partinin işlerini yapmak için de özveride bulunmak durumunda kalıyorlar. Peki, bu durum profesyonel bir siyaset yapılmasına engel değil midir?**

Bizim dimağ ve ruhumuzda kuvvetle yer tutmuş fikir ve duygu, halka dayanma ihtiyacımızdır. Her şey toplumun yararına kıymetlendirilecek, toplumun gerçek çıkarları ne ise o yapılacaktır. İnsan gibi yaşamak isteyenler, insanı insan yapan nitelik ve gücü kendilerinde görmelidir. Bu uğurda her türlü fedakarlığa göğüs germeye hazırız.

- 26) Halkın hükümetleri denetleyemediğinden şikayetçisiniz. Halk hükümetleri nasıl ve ne şekilde denetleyebilir?**

Şu anda hükümette gördüğünüz gibi vatandaşın, hükümeti denetleme gibi bir yetkisi maalesef bulunmamaktadır. Hak ve Eşitlik Partisi'nde yer alacak kişilerin doğası ve felsefesi şunlardır:

Türkiye çürük bir düzene doğru yol almaktadır. Aşırı derece dayanıklı ve iddialı vatanperver insanlara ihtiyaç vardır.

Bu dönemde az çok okuyan, düşünen, dinamik bir insanın politika dışında kalması imkansızdır.

Cumhuriyet ve demokrasi gözü pek muhafızlara ihtiyaç duymaktadır. Kadın ve erkekler bu yolda müşterek mücadele etmek zorundadır. Şahsi karar ve teşebbüsün tam ve kesin damgasının vurulması gerekir. Böyle bir siyasi hareket, mizaç, ruh yapısı, mücadele metot ve alışkanlıkları bakımından farklı bir insan ister.

Her faaliyet halka dayalı, halkın içinde, halkın kültür ve ihtiyaçlarına dönük olarak ve mutlaka onu huzurlu kılmak, mutlu etmek için yapılacaktır. Millete bahane anlatılmaz!

Kitleler ateşlenmeli, coşturulmalı, fakat bu; halk kitlelerinden alınacak ateşle yapılmalı, ruhları tutuşturulmalıdır. Bunun için açık fikirli konuşmalarla hayata ait konular işlenmelidir.

Hasım kazanmamız kaçınılmazdır. Savaşçı bir karaktere sahip olmalısınız ve haklı olduğunuzu bildiğiniz zaman, asla uzlaşmaya gitmemelisiniz. Hak verilmez, alınır.

27) Referandumda neden “hayır” dediniz? İktidara gelerseniz yeni bir anayasa hazırlar mısınız, eğer hazırlarsanız en çok üstüne düşeceğiniz alanlar neler olacaktır?

Referandumda geçirmeyi hedefledikleri anayasa değişikliğiyle daha sonra yapılacak ‘federasyon anayasasına hazırlık yapıyorlar. Yasama ve yürütme ellerinde, bir tek yargı kaldı. Kendilerine uygun hukuk düzeni getirmeye çalışıyorlar. Referandumda, vatani kurtarmak isteyenler ‘hayır’, Recep’i kurtarmak isteyenler ‘evet’ diyecekti. Gelecek nesiller için referandumda ‘hayır’ dedik.

- 28) Konuşmalarınızda hep ülkedeki birçok şeyin özelleştirildiğinden ve satıldığından yakınıyorsunuz. İktidara gelerseniz bunları nasıl devletleştireceksiniz?**

Özelleştirme silahsız bir işgale dönüşmüştür. Kamu malları halkın şerefidir, gücüdür. Var olan şeylerin tamamını özelleştirme sayesinde kaybettik. Kaynaklarımızı tükettik. Mesela madenler; yenilenemez, tükettiğin an biter. Madenlerin tamamını yabancılara devrettik. Bizde kalan orta ölçekliler. Sonuç olarak Türkler kendi ülkelerinde hamallık yapıyor.

- 29) Gençlere 10 yıl vadeli, faizsiz evlilik kredisi vereceğinizi belirtiyorsunuz. Bunu nasıl ve ne şekilde yapacaksınız? Gençlerin evlenip yuva kurmaları sizce neden bu kadar önemli?**

Türkiye’de gençler geçim sıkıntısı ve düşük gelir nedeniyle evlenip yuva bile kuramamaktadır. Bu durum yüz binlerce genci ileri yaşlara kadar tek başına yaşamaya mecbur etmektedir. Türk ulusunun yardımseverlik duyguları, devletin geliriyle birleştirilerek bu utanç aşılacaktır.

- 30) Ülkemizde son yıllarda askerlik hizmeti süresi konusu büyük bir gündem oluşturuyor. Sizce askerlik süresi nasıl olmalı?**

Kalabalık değil, demir bilye gibi bir ordu reformuna gidilerek, mevcutlar 200-250 bini aşmayacaktır. Askerlik süresi 6 aya indirilecektir.

- 31) Bedelli askerlik hakkında ne düşünüyorsunuz?**

Bu memlekette adil olmayan, hak ve eşitliğe yasal kılıf uydurularak yürütülen bir askerlik (yurt savunması hizmeti) düzeni vardır. 21 gün askerlik yapanla, 15 ay hizmet yapan aynı kabın içindedir. Eğer savaşçı yetiştirmek ve olmak 21 günde gerçekleşiyor ve bu derece kolaysa niye 15 ay süreyle yüzbinler silah altında tutuluyor? Madem bu kadar basit, savaştan üç hafta önce milyonları silah altına alın, bir ay sonra sürün cepheye, savaşı kazanın!... Eğitilmedim, fakirim; 60 hafta askerlik. Bu mu hukuk devleti?...

- 32) Peki, farklı meslek gruplarından olan kişiler için farklı askerlik modelleri düşünmüyor musunuz?**

Tek tip askerlik olacak, hayata yeni atılan gençler arasında eşitlik ve hakkaniyet sağlanacaktır.

- 33) “Vicdani ret”çi bir grup da zorunlu askerliği protesto ediyor ve zorunlu askerliğin kaldırılmasını istiyor. Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?**

- 34) Eğitim konusuna bakıldığında 4 farklı lise türünün, düz lise ve sanat okulları şeklinde 2'ye indirileceğini söylüyorsunuz. Son dönemde milli eğitim bakanlığı da liseleri 2 türe indirmeye çalışıyor; Anadolu Liseleri ve Teknik Liseler olarak. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Liselerin kategorileri ikiye düşürülecektir. Daha çocukları baştan yeteneksizlik sistemine dönüştüren dört lise sistemi kaldırılacaktır. Beraber olacaklar ve birbirlerini daha iyi anlamaları sağlanacaktır. Bu ülke mesleksiz insanlar ülkesidir. Bir düz lise, bir de meslek sanat liseleri olacaktır. Liselerin % 75'i de sanat liseleri haline getirilecektir.

- 35) Zorunlu din dersleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Din dersleri sizin iktidarınızda zorunlu olarak okutulacak mı?**

Halkımız geleneksel olarak Muhafazakâr bir düşünceye sahiptir. Dinin devamlı olarak bir korku, titreme, şikayet ve dilenme olarak algılanmasının panzehiri doğru bir din kültürüdür. Doğru bir din ve ahlak kültürünün öğretilmesi için tüm önlemler alınacaktır. Din bir vicdan işi olduğundan partimiz, dini dünya ve devlet işleri ile politikadan ayrı tutmayı, milletimizin çağdaş medeniyet yolunda ilerlemesi için başlıca şartlardan biri sayılacaktır.

Eğitim ve öğretim sistemi akılcı ve çağdaş sistemlere uygun olarak yeniden düzenlenecek, müfredat konu ve kapsamlarında gerekli değişiklikler yapılacaktır.

36) Son günlerdeki başka bir konu ise ilkokullarda okutulan “andımız” ve “İstiklal Marşı”nın kaldırılması. Bu konuyu nasıl değerlendiriyorsunuz? Hükümet sizce bunu neden yapmak istiyor olabilir?

37) YÖK’e karşı bakış açınız nedir?

Üniversiteler tam özerk hale getirilecek. YÖK denilen yapay ve siyasi teşkilat kaldırılacak, rektör seçimleri kendi konseyleri nezdinde yapılacak, “Cumhurbaşkanlığı onayı” denilen kurum da iptal edilecektir.

38) Üniversite öğrencilerinin şikayet ettiği durumlara yönelik sizlerin planladığı şeyler nedir?

Üniversite giriş sınavları ve öğrenci harçları kaldırılacaktır. Türkiye genelinde hızla kız ve erkek öğrenci yurtları inşa edilecektir.

39) Yakın zamanlarda öğrenci hareketleri yine ön planda. Hükümete karşı olan gösterilerini hep birlikte izliyoruz. Bu gösterileri ve polis bu öğrencilere müdahalesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

40) Siz iktidarda olmuş olsaydınız ve öğrenciler aynı şekilde sizi protesto etmiş olsalardı tepkiniz nasıl olurdu?

41) Bilindiği üzere göç günümüzün en büyük sorunlarından birisi. Göçü nasıl önleyeceksiniz ve geriye dönüşler için ne gibi uygulamalarınız olacak?

20 sene önce Türkiye, tarımsal üretimde satın aldığıının 7 katını ihraç ediyordu. Şimdi; çiftçi perişan edildiğinden, değil şehirlerde yaşayanları, kendisini bile doyuramaz hale getirilmiş ve göçe zorlanmıştır. Sonuçta sosyal dengeler bozulmuş, asayişsizlik tırmanışa geçmiştir. Hırsızlık, kapkaç, soygunlar, adam öldürme günlük hayatın bir parçası haline gelmiş, ülke sosyal bir bunalıma sürüklenmiştir.

Topraklar kamulaştırılarak bölge halkına tapusu ile dağıtılacak, halkın toprağında kendi ürünlerinin sahibi olması sağlanacaktır. Böylelikle de göçün önüne geçilecektir.

- 42) Tarih ve kültür olmadan millet olunmaz diyorsunuz. İktidara gelerseniz devlet arşivlerini sonuna kadar araştırmacılara açmayı düşünür müsünüz? Bugüne kadar açılmamasını neye bağlıyorsunuz? Türkiye Cumhuriyeti'nin aleyhine durum yaratacak belgeler ortaya çıkarsa nasıl bir durum sergilersiniz?**

Özgür olmak demek, seçmek ve denetlemektir. Bundan kaçan bir yurttaş özgür olamaz.

- 43) Milliyetçi bir lider olarak Devlet Bahçeli'nin uyguladığı politikaları nasıl buluyorsunuz? AKP'ye karşı yeterince muhalif bir tutum sergiliyor mu?**

Daha önce de dediğim gibi AKP'liyi Çankaya'ya kim çıkarttı? Hükümet mecliste sıkıntıya düştüğünde hemen payandalığa kim hazır? Sizce muhalif tutum sergiliyor mu?

- 44) Deniz Baykal'ın CHP liderliğinden istifa etmesinde bir şaibe görüyor musunuz? Hemen arkasından Kemal Kılıçdaroğlu'nun parti liderliğine gelmesi hakkında ne düşünüyorsunuz? Kılıçdaroğlu sayesinde CHP'nin biraz daha sola kaydığını düşünüyor musunuz?**

Bir dediği bir dediğini tutmayan, kendi oyuna bile sahip çıkamayan, ne giyeceğini bile seçmekten aciz, PKK'ya genel af isteyen, Atatürk'ün yönettiği Dersim hareketına abuk subuk laflar eden, Türkiye'de olup biteni AB'ye rapor etmeye söz veren, bir resepsiyon kararını 10 günde veremeyen, bir türban işi çıkartıp sonrada şaşırıp kalan, güya muhalefet yapacağım diye 2 dakikada 21 kere "Sayın Başbakan" diyen, partisinin değişen tüzüğünden bihaber kurultay yapıp, sonra da Yargıtay kapılarında volta atan, dört parçalı partide kendini genel başkan sana kemankeş Kemal.

- 45) **AKP hükümetleri hakkında ne düşünüyorsunuz?**
- 46) **Yaptıkları sizce başarılı olduklarını gösteriyor mu?**
- 47) **AKP, aldığı oy oranı, iktidarda bulunduğu süre ve Recep Tayyip Erdoğan'ın ülke içinde ve dışında aldığı olumlu tepkiler nedeniyle son dönemlerde Türk siyasal hayatının en güçlü partisi olarak tanımlanıyor. Bunu neye bağlıyorsunuz?**
- 48) **Recep Tayyip Erdoğan'ın hapisaneden başbakanlığa giden süreci hakkında ne düşünüyorsunuz?**
- 49) **Son dönemde muvazzaf üç generali AKP hükümeti görevden aldı. Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?**
- 50) **Sizce AKP ülkeyi bölüyor mu? Laik-dindar, Türk-Kürt, alevi-sünni tartışmaları hala devam ediyor.**
- 51) **Açılım politikaları hakkında ne düşünüyorsunuz?**

Bir parti kapandı ve yenisi kuruldu. Biz farklıyız diyorlar ama hepsi de aynı bunların. Değişen bir şey yok. Bir mücadelede, dağda silahlı güç, kentte milisler ve çeteler ile siyasi bir kanadınız olacak. Mücadelenin temeli budur ve şimdi de bunu yaptılar. Bunun önünü açtılar. Açılım denen şey, ABD'nin Orta Doğu'da çevirdiği askeri planın bir parçası. Esas güç dağdaki güçtür. HEPAR olarak 365 günde dağları tertemiz yapacağız. İdamı da geri getireceğiz.

- 52) **Son dönemde hükümetin Cizre ve Yüksekova'yı il statüsüne kavuşturabileceği konuşuluyor. Bu ilçelerin il olması neyi değiştirir, neler olabilir?**
- 53) **Mahmur kampından eve dönüşler hakkında ne düşünüyorsunuz?**

- 54) **“Milliyetçilik, ancak ve tam anlamıyla, bir millet içinden var olur” diyorsunuz. Ancak milletimizi oluşturan birçok etnik unsur bulunmaktadır. Diğer etnik unsurların tam anlamıyla milliyetçi yapıya nasıl sahip olacağını düşünüyorsunuz? Bu durum bölünme yaratmaz mı?**

Anayasanın temel ilkeleri değiştirilemez. Etnik ve inanç farklılıklarına dayalı bütünlüğümüzü zaafa uğratacak şekilde hiçbir girişim kabul edilemez.

- 55) **Halkla bütünleşmeyi sağlayacağınızı söylüyorsunuz. Tüm Türkiye’ye ve özellikle Kürt kökenli yurttaşlarımıza (terörü bitirdikten sonra) kendinizi nasıl anlatacaksınız? Onlardan bir sonraki seçimde nasıl oy almayı hedefliyorsunuz?**
- 56) **BDP’nin son zamanlarda ortaya koyduğu demokratik özerklik talebi hakkında ne düşünüyorsunuz?**
- 57) **BDP’nin özerklik talebinin “büyük orta doğu projesi” ile bir bağlantısı olduğunu düşünüyor musunuz?**
- 58) **BDP’nin kendi “öz savunma gücünü” kurmak istemesi hakkında ne düşünüyorsunuz? Böyle bir ekip yaratırlarsa bölgede nasıl bir durum oluşur sizce?**
- 59) **BDP, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde iki dilli yaşamın başlamasını istedi ve halk hemen bu duruma reaksiyon gösterdi. Birçok yerde tabelalar Türkçe ve Kürtçe hazırlanmaya başlandı. Bu duruma partinizin bir tepkisi olacak mı? Nasıl değerlendiriyorsunuz?**
- 60) **BDP dağdaki eşkıyanın şehirdeki yansıması mıdır? Yani BDP yasal gerilla mıdır?**
- 61) **İktidara geldiğinizde dağları 365 günde bitireceğinizi söylüyorsunuz. Ancak bunun dışında Kürt sorunu hakkında neler yapacaksınız?**

62) PKK'dan sizce kimler istifade ediyor?

PKK'nın Meclis'teki uzantısı BDP.

63) Kimseye toprak borcumuz yoktur diyorsunuz. Musul meselesi hakkında ne düşünüyorsunuz? Birçok kişi PKK sorununu bitirebilen Pamukoğlu, gidip bizim için Musul'u da alır diyorlar. Musul için bu yönde bir düşünceniz var mı?

64) Size bölücü demelerine ne diyorsunuz? Bununla alakalı bir gazetede makale bile yayınlandı. Siz acaba kendinizi bölücü olarak görüyor musunuz?

65) Sizce demokrasi nedir?

Demokrasi bir halk rejimidir. Demokrasiyi halk ister, halk yapar. Halk demokrasi oyununa seyirci kalmaz. Hakkını arayıp hesap sormalıdır.

66) Günümüz Türkiye'sinde demokratik bir ortam mevcut mudur?

Türkiye Cumhuriyeti Devletini ve Türk Milletini siyasi demagoglar ve göstermelik demokrasiden kurtaracağız. Millet yalandan dolandan bıktığı için, artık oynayacak ipleri kalmayan eski siyaset cambazlarının yeni cambazhane bulmalarıyla ilgilenmiyor. Milletın derdi ne? Bunların derdi ne?...

67) Medya sizce yandaş mı gerçekten?

68) Peki, sizin iktidarınızda medya özgürleşebilecek mi? Yani sizin aleyhinizde yazılar yazan ya da propaganda yapan medya kuruluşlarına bir yaptırımınız olacak mı?

69) Alevi vatandaşlarımızın sıkıntıları için neler düşünüyorsunuz? Onların özgürce ibadet edebilmeleri için "Cem Evleri"ne destek verecek misiniz?

70) Ergenekon için ne düşünüyorsunuz?

- 71) Ergenekon davasında emekli ya da muvazzaf askerlerin de tutuklanması sürecinde, birçok kişi sizin de tutuklanabileceğinizi düşünüyordu. Hiç bu yönde bir kuşkunuz oldu mu? Bu dava nedeniyle tutuklanabileceğinizi düşündünüz mü?
- 72) Ergenekon davası nedeniyle tutuklanarak, özellikle suçu ispat olmamış insanların cezaevinde tutulmaları sizce ne anlam ifade ediyor?
- 73) Cemaatlerin ülkenin siyasi yapısına etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 74) Birçok kez birçok parti lideri, önemli siyasi olaylar arifesinde ve sonrasında “okyanus ötesi” diye üstü kapalı olarak Fethullah Gülen’e teşekkürlerini iletiler. Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?
- 75) Hanefi Avcı’nın Fethullah Gülen cemaati ile ilişkisini ve yazmış olduğu kitabın çok sattığını hepimiz biliyoruz. Peki devrimci karargah davası nedeniyle cezaevine girmesinin, bu kitabı yazmasının arkasından gelmesini neye bağlıyorsunuz?
- 76) Sakarya’da gerçekleştirilen bir konferansta, partinizin gençlik kollarındaki bazı kişilerin Star ve Taraf gazetelerinin yazarlarına urgan atmaları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- 77) Ahmet Kaya Kürt kökenli, protest-özgün müzik yapan bir sanatçı olmasına rağmen, Türkiye’nin bütünlüğünü savunduğunu, birçok konserinde yine bu yönde söylediği sözlerinden oluşan görüntüleri medyada geniş yer buldu. Yine partinize üye gençler geçenlerde Ahmet Kaya’yı anma gecesini protesto ettiler. Ahmet kaya’yı neden protesto ettiniz?
- 78) Türk siyasal hayatının son 20 yıllık döneminde yine birçok şaibeli ölümler mevcut. Halk hala Eşref Bitlis’in, Turgut Özal’ın, Hrant Dink’in, Muhsin Yazıcıoğlu’nun ölümlerini sorguluyor, ölümlerin nedenlerini öğrenmek istiyor. Siz bu ölümler hakkında ne düşünüyorsunuz?

FOTOĞRAFLAR

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Halil Emre DENİŞ

Doğum Tarihi: 19.07.1983

Doğum Yeri: Bartın

E-Posta: emredenis@gmail.com

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Kocaeli Üniversitesi	2007
Y. Lisans	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Pamukkale Üniversitesi	Devam
Doktora/S.Yeterlik/ Tıpta Uzmanlık			
Doc. / Prof.			

Yüksek Lisans Tez Başlığı (özeti ekte) ve Tez Danışman(lar)ı:

Türk Siyasal Hayatının Yeni Yüzlerinden Biri: Hak ve Eşitlik Partisi (HEPAR), Pamukkale Üniversitesi, Doç. Dr. İsmet PARLAK

Doktora Tezi/S.Yeterlik Çalışması/Tıpta Uzmanlık Tezi Başlığı (özeti ekte) ve

Danışman(lar)ı:

Görevler:

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Öğr. Gör.	Meslek Yüksekokulu/Zirve Üniversitesi	2009-...
EYS Sor.	Kentgaz Denizli Doğal Gaz Dağıtım A.Ş.	2007-2009

Yönetilen Yüksek Lisans Tezleri:

Yönetilen Doktora Tezleri/Sanatta Yeterlik Çalışmaları:

Projelerde Yaptığı Görevler:

1. Uluslararası Pazarlama Elemanı Yetiştirme Kursu, DPT-GUNSI AF-ZİRVE ÜNİVERSİTESİ, Koordinatör & Eğitimci, 2009-Devam
2. Zirve'de Yaz Okulu, ZİRVE ÜNİVERSİTESİ, Eğitimci, 26-30.07.2010
3. Dış Ticaret Kursu, İŞKUR-ZİRVE ÜNİVERSİTESİ, Eğitimci, 10.2010-02.2011
4. İnsan Kaynakları Kursu, İŞKUR-ZİRVE ÜNİVERSİTESİ, Eğitimci, 10.2010-02.2011

5. Güneydoğu'nun Kariyer Merkezi Projesi, AVRUPA BİRLİĞİ-İŞKUR-GÜNSİAF-ZİRVE ÜNİVERSİTESİ, Koordinatör & Eğitimci, 03.2011-Devam

6. Tıbbi Sekreterlik Kursu, Zirve Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, Eğitimci, 08.2011-Devam

İdari Görevler:

Zirve Üniversitesi Disiplin Yönetmeliği Hazırlama Komisyonu Üyesi, ZİRVE ÜNİVERSİTESİ, 2010

Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler:

Ödüller:

1. Onur Öğrencisi Ödülü, KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ, 2007

2. 90. Yıl Hizmet Ödülü, T.B.M.M., 2010

Son iki yılda verdiği önlisans düzeyindeki dersler (Açılmışsa, yaz_döneminde verilen dersler de tabloya ilave edilecektir):

Akademik Yıl	Dönem	Dersin Adı	Haftalık Saati		Öğrenci Sayısı
			Teorik	Uygulama	
2010–2011	Güz	Davranış Bilimleri	2		26
	İlkbahar	Yazışma Teknikleri	4		10
		Klavye Teknikleri	2		1
20xx-xxxx	Güz				
	İlkbahar				

ESERLER

A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında (*Proceedings*) basılan bildiriler:

B1. DENİŞ, Halil Emre, “*Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Kent Kalkınmasına Yönelik Çalışmaları: Parti Programı ile Gerçekleştirilen Uygulamaların Karşılaştırılması*”, II. Uluslararası Ekonomi Politik Konferansı “*Kriz ve Kalkınma*”, Kocaeli Üniversitesi, Westminster Üniversitesi (İngiltere), Silesian Üniversitesi (Çek Cumhuriyeti), KOCAELİ, 16-18.09.2010

C. Yazılan uluslararası kitaplar veya kitaplarda bölümler:

C1. DENİŞ, Halil Emre, “*Adalet ve Kalkınma Partisi’nin Kent Kalkınmasına Yönelik Çalışmaları: Parti Programı ile Gerçekleştirilen Uygulamaların Karşılaştırılması*”, Politik İktisat Kriz ve Kalkınma, Ed: İsmail Şiriner, Farhang Morady, Janusz Mika vd., IJOPEC Publication, First Edition, London: 2011

D. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

E. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler:

E1. PARLAK, Deniz, DENİŞ, Halil Emre, AYDIN, Günay, ŞİRİNER-ÖNVER, Makbule, “*Sosyal Devlet Krizi ve Kentsel Dönüşüm Politikaları Bağlamında İnşaat Sektörü Örneği*”, KAYFOR 2007, V. Kamu Yönetimi Forumu, 19.10.2007, Kocaeli Üniversitesi, KOCAELİ

E2. DENİŞ, Halil Emre, “*Kahvehanelerin Kentteki Sosyal Yaşam Üzerindeki Etkileri ve Değişimi*”, Karaburun Bilim Kongresi, 05.09.2008, Karaburun, İZMİR

E3. DENİŞ, Halil Emre, “*Denizli İli Ölçeğinde Kamusal Mekanların Yeni Yüzlerinden Biri Olan Alışveriş Merkezlerinin İşlevi*”, Türk Kültür Tarihinde Denizli ve Kentleşme Sorunları Sempozyumu, 22.12.2008, Pamukkale Üniversitesi, DENİZLİ

F. Diğer yayınlar:

F1. 2 Gazete Makalesi, **Radikal Gazetesi**, İstanbul, 2010 (ULUSAL)

F2. 30 Gazete Makalesi, **Gaziantep Haber Gazetesi**, Gaziantep, 2010 (YEREL)

F3. 1 Gazete Makalesi, **Malatya Güncel Gazetesi**, Malatya, 2010 (YEREL)

G. Yayınlarına Yapılan Atıflar:

G1. ESER: DENİŞ, Halil Emre, “*Kahvehanelerin Kentteki Sosyal Yaşam Üzerindeki Etkileri ve Değişimi*”, Karaburun Bilim Kongresi, 05.09.2008, Karaburun, İZMİR

ATIF: SAMİ, Kamuran, “*Kent Kültürü Bağlamında Kahvehanelerin Toplumsal ve Mekansal Dönüşümleri Diyarbakır Kent Örneği*”, Milli Folklor, Yıl 22, Sayı 85, ss. 159–172, 2010

H. Ulusal ve Uluslararası Bilimsel Kurul, Seminer ve Çalışmalara Katkı:

H1. DENİŞ, Halil Emre, *Yürütme Kurulu Üyesi (Konferans Sekreteryası)*, **Uluslararası Ekonomi Politik Konferansı “Günümüzde Adam Smith: Ahlaksal Duygular Kuramı’nın 250. Yayınlanış Yıldönümünde Adam Smith’in Çağımız İçin Önemi ve Anlamı**”, Kocaeli Üniversitesi, Westminster Üniversitesi (İngiltere), Silesian Üniversitesi (Çek Cumhuriyeti), KOCAELİ, 01–04.10.2009

H2. DENİŞ, Halil Emre, *Konferans Komitesi (Program Komitesi)*, **1st International Foreign Language Teaching Conference: Independent Learning**, Zirve Üniversitesi, GAZİANTEP, 01–03.06.2010

H3. DENİŞ, Halil Emre, *Yürütme Kurulu Üyesi (Konferans Sekreteryası)*, **II. Uluslararası Ekonomi Politik Konferansı “Kriz ve Kalkınma”**, Kocaeli Üniversitesi, Westminster Üniversitesi (İngiltere), Silesian Üniversitesi (Çek Cumhuriyeti), KOCAELİ, 16–18.09.2010

H4. DENİŞ, Halil Emre, *Yürütme Kurulu Üyesi (Konferans Sekreteryası)*, **Kent Araştırmaları Kongresi “Toplumsal Değişim ve Kent”**, Kocaeli Üniversitesi, KOCAELİ, (Düzenlenecek Konferans), 05.2011